

Jehoova tunnistajate
aastaraamat 1975

Ameerika Ühendriigid

Jehoova tunnistajate aastaraamat 1975

Jehoova tunnistajad nüüdisajal: Ameerika Ühendriigid

Tõlge eesti keelde: Karin Reile, 2018

Saateks

Eesti keeles on Jehoova tunnistajate nüüdisajaloost rääkivaid raamatuid siiani üsna vähe olnud, kuid seis on paranenud aasta-aastalt. Meil on kaheosaline videosari „Usk tegudes”, raamat „Jumala kuningriik valitseb”, Alexander Macmillani „Usk võidumarsil”, samuti Eesti ajaloost rääkivad raamatud „Sinasilmitsi Siberiga” (Silver Silliksaar) ja „Kristlase teekond” (Sergei Mokritski), samuti mõned õhemad brošüürid ja üksikartiklid, kuid põhjalikumad käsitlused on seni puudunud.

Inglise keeles ilmus 1993. aastal mahukas raamat „Jehoova tunnistajad – Jumala kuningriigi kuulutajad”, kuid vaid vähesed on saanud seda põhjalikku ülevaadet ise lugeda, sest seda eesti keeles ei ole.

Seetõttu on meil rõõm anda välja 1975. aasta aastaraamatu osa, mis räägib Jehoova tunnistajatest Ameerika Ühendriikides. Kuna nende varane ajalugu on kogu organisatsiooni ajalugu, on meil nüüd võimalik kaasaegse puhta jumalateenimise taastamisest lugeda põhjalikumalt kui kunagi varem. Aastaraamat hämmastab üksikasjalikkusega: saame näiteks teada, mis on Piiblikoda, koidikuringid, kaardikõned, ZG-töö, jagude hoogtööd, liikuvad kokkutulekud jpm, samuti on kirev tollane teokraatlik sõnavara: ekleesiad, klassid, pilgrimid, tabernaaklid jne. Saame lugeda tollaste tunnistajate rängast tagakiusamisest ja kohtuvõitudest, samuti edasisest teokraatia kasvust. Saame teada, kui raske oli tollal jääda verekusimuses ustavaks, sest vereta ravi oli praktiliselt veel leiutamata või lapsekingades.

Samas tasub meeles hoida, et tekst koostati aastal 1975, kajastades teatava uhkusega seda, kuhu tollane teokraatia oli jõudnud, kuid paljud tollased arusaamad on praeguseks aina selginenud, samuti kajastab toodud statistika tollast taset. Kui meile tundub saja aasta tagune asjakorraldus kohati veider, võime seda enam mõelda, kuidas Jehoova on seda organisatsiooni õnnistanud ja kuhu me praeguseks välja jõudnud oleme.

Teet Kalm

Detsembris 2018

Ameerika Ühendriigid

1. osa

Meie lugu saab alguse 19. sajandi keskpaiku. Ikka veel veerevad üle laiade lagendike puldanvankrid, vedades asunikke Ameerika lääneosa kaugetesse kantidesse. Ikka veel liigub Apalatšide ja Kaljumäestiku vahel mõõtmatuid piisonikarju – ulatudes aastal 1850 umbes 20 miljoni peani.

Aastatel 1861–1865 möllab maal surmakülvav kodusõda, millele järgneb tööstusajastu. Aastal 1869 valmib esimene kogu kontinenti läbiv raudtee. 1870. aastate keskel võetakse kasutusele elektrivalgustus ja telefon. 1880. aastatel hakkab linnaliiklust edendama elektritramm ja sajandi lõpus annavad endast lärmakalt märku mõned üksikud autod.

Raske oli ennustada, milliseks võib kujuneda selle ajajärgu usuline õhustik. Charles Darwin oli aastal 1859 oma teose „Liikide tekkimine“ näol tulnud välja inimese arenemise teooriaga. Nüüd, kui organiseeritud religiooni ründasid evolutsioon, kõrgem piiblikriitika, ateism, spiritism ja usust taganemine, pidas roomakatoliku kirik oma esimest Vatikani kirikukogu (1869-1870), püüdes seeläbi kindlustada oma nõrgenevat positsiooni. Mitmesugused muud usurühmitused ootasid innukalt Kristuse kohest tagasitulekut lihas – kuid seda asjatult.

Igal juhul olid jõudmas kätte „selle ajastu viimsed päevad“. Kindlasti pidi kusagil Jumala üleilmsel põllul juba sirguma „nisu“ tõsikristlaste näol. Aga kus?

„Väikeste alguste päev“

Käes on aasta 1870; koht: Allegheny linn Pennsylvania osariigis. Allegheny, millest hiljem kujuneb Pittsburgh' osa, on linn täis arvukaid kirikuid. Ühel õhtul kõnnib piki Allegheny tänavaid 18-aastane noormees. Nagu ta hiljem tunnistab, „oli ta usk lõõnud paljude kauakehtinud doktriinide osas kõikuma“ ning temast oli saamas kerge saak „loogikale ja usutruudusetusele“. Ent sel õhtul köidab ta meeli kuskilt kostuv laul. Ta astub sisse tolmusesse räämas saali. Mis eesmärgil? Tema sõnul „näha, kas neil käputäiel kokkutulnutel on pakkuda midagi mõistlikumat kui suurte kirikute uskumused“.

Noormees võttis istet ja jäi kuulama. Jutlusepidajaks oli adventist Jonas Wendell. „Tema pühakirjaselgitus polnud küll täielikult arusaadav,“ tõdes meie kuulaja hiljem. Kuid see muutis nii mõndagi. Ta pidi tunnistama: „Sellest piisas, et Jumala abiga taastada minu kõikumalöönud usk Piibli jumalikkude inspireeritusse ning näidata, et apostlite ja prohvetite kirjad on lahutamatu seotud. Kuuldu ajendas mind uurima oma Piiblit suurema innu ja hoolega kui eales varem.“

See teadmishimuline noormees oli Charles Taze Russell. Sündinud 16. veebruaril aastal 1852, oli ta teine poeg Joseph L. ja Ann Eliza (Birney) Russellil, kes mõlemad olid šoti-iiri päritolu. Charlesi ema, kes oli poja juba sündides pühendanud Isanda tööle, suri, kui poiss oli üheksa-aastane. Ent Charles kogus juba noores eas esmamuljeid religioonist oma presbüterlastest vanematelt. Lõpuks ühines ta naabruses asuva presbüterliku kirikuga selle liberaalsemate vaadete pärast.

Kõigest 11-aastasena hakkas Charles isa äripartneriks, pannes noorukina ise kirja lepinguartiklid ettevõtte tegutsemise kohta. 15-aastaselt lõi ta koos isaga kaasa meeste rõivapoodide ketis. Lõpuks olid neil poed Pittsburgh's, Philadelphias ja mujal.

Kogu selle aja oli noor Charles siiras pühakirjauuriija. Ta soovis teenida Jumalat oma parimate võimete kohaselt. Kord leidis isa ta 12-aastaselt kell kaks öösel perepoest uurimas süvenenult piiblisõnastikku, märkamata aja kulgu.

Sirgudes oli Russell vaimses segaduses. Eriti vaevasid teda doktriinid igavesest piinast ja ettemääratusest. Ta arutles: „See, et Jumal kasutas oma väge, et luua inimesed, kelle ta on näinud ja määranud ette igavesti piinatavaks, ei saa olla ei tark ega armastav. Sel juhul oleks ta normid madalamad kui paljudel inimestel.“ (1. Johannese 4:8.) Siiski uskus noor Russell jätkuvalt Jumala olemasollu. Vaevates doktriini üle oma pead, uuris ta erinevaid ristiusu usutunnistusi, õppis tundma juhtivaid idareligioone – ja koges sügavat pettumust. Kust leida tõde?

Ühe hilisema kaaslase sõnul oli Russell 17-aastasena arutlenud: „Pole mingit kasu püüda leida midagi mõistlikku tuleviku kohta ühestki usutunnistusest või ka Piiblist. Niisiis püüan unustada kogu loo ja pöörata kõik oma tähelepanu äritegemisele. Kui teenin raha, saan seda kasutada inimeste kannatuste leevendamiseks, kuigi ma ei saa neid vaimselt aidata.“

Sellised mõtted keerlesid Russellil peas ajal, kui ta astus sisse räpasesse saali Alleghenys ja kuulas jutlust, mis „kinnitas taas tema kõikumalöönud usku Piibli jumalikkude inspireerituse“. Ta pöördus mitme tuttava noormehe poole ja rääkis neile oma kavatsusest uurida pühakirja. Peagi hakkas see väike 6-liikmeline grupp iga nädal koos käima, et süstemaatiliselt Piiblit uurida. Korrapäraste kogunemiste käigus aastatel 1870–1875 tegi nende meeste usuline mõtlemine läbi põhjalikud muutused. Aja möödudes õnnistas Jehoova neid aina suureneva vaimse valguse ja tööga. (Laul 43:3; Õpet. 4:18.)

Russell kirjutas: „Hakkasime mõistma erinevust meie Isanda kui inimese vahel, kes ennast andis, ja Isanda vahel, kes vaimolendina taas tuleb. Mõistsime, et vaimolendid võivad olla juures ja ometi inimesele nähtamatud. ... Meid kurvastas sügavalt adventistide eksitus, kes ootasid Kristust lihas ning õpetasid, et maailm ja kõik selles, välja arvatud adventistid, põletatakse kas aastal 1873 või 1874. Nende ajamääramised ja pettumused ja julmad ideed, mis üldjuhul puudutasid tema tulemise eesmärki ja viisi, tõid suuremal või vähemal määral teotust nii meile kui kõigile, kes tema kuningriigi tulekut igatsesid ja kuulutasid.“

Püüdes kõigest väest sellistele ekslikele õpetustele vastu seista, avaldas 21-aastane Charles T. Russell aastal 1873 omal kulul brošüüri pealkirjaga „Meie Issanda tagasitulemise siht ja viis“. Seda trükiti 50 000 eksemplari ja levitati laialdaselt.

1876. aasta jaanuaris sai Russell endale usuajakirja „The Herald of the Morning“. Kaane põhjal seostas ta seda adventismiga, kuid sisu valmistas üllatuse. Toimetaja N. H. Barbour New Yorgi osariigist Rochesterist sai aru nii, et Jeesus Kristuse tagasituleku eesmärgiks pole mitte hävitada, vaid õnnistada kõiki maa suguvõsasi, ning et see tulek toimuks otsekui vargsi, mitte lihas, vaid vaimuna. Piibli aegu ennustavate prohetikuulutuste põhjal arvas Barbour, et Kristus viibib kohal ning et juba on oodata „nisu“ ja „luste“ („umbrohu“) lõikustööd. Russell korraldas Barbouriga kohtumise ning tulemuseks oli see, et 30 inimesest koosnev Pittsburgh' piibliklass liitus Barbouri mõnevõrra suurema grupiga New Yorgi osariigis Rochesteris. Russell annetas oma raha tolleks ajaks peaaegu kokku kuivanud „Heraldi“ trükkimiseks ning temast sai ajakirja kaastoimetaja.

Aastal 1877 asus 25-aastane Russell oma äriosa ära müüma ning alustas täisajalist kuulutustegevust. Tol ajal reisis ta linnast linna ja esitas avalikel kogunemistel, tänaval ja protestandi kirikutes piiblikõnesid. Oma töö tõttu sai ta tuntuks kui „pastor“ Russell. Ta otsustas rajada oma tuleviku selle töö edendamisele, pühendada sellele oma elu, keelustada kõigil koosolekutel korjandused ja jääda lootma vabatahtlikele annetustele, jätkamaks tööd ka pärast, kui tema enda raha otsa on.

Aastal 1877 andsid Barbour ja Russell koos välja teose „Three Worlds, and the Harvest of This World“ („Kolm maailma ja selle maailma lõikus“). Selles 196-leheküljelises raamatus ühendati teave taastamise kohta Piibli prohvetikuulutustega. Esitati seisukoht, et Jeesus Kristuse nähtamatu juuresolek ja 40-aastane periood, mille lõpetab kolm ja pool aastat vältav lõikustöö, algas 1874. aasta sügisel.

Väga tähelepanuväärne on see, kui vapustavalt täpselt viitab see raamat paganate aegade, „rahvastele määratud aegade“ lõpule. (Luuka 21:24.) Näidatakse (lk 83 ja 189), et see 2 520 aastat kestev periood, mil paganad ehk mittejuudi rahvad maakeral valitsevad, ilma et Jumala kuningriik sekkuks, algas, kui Babülon 7. sajandi lõpul e.m.a Juuda kuningriigi vallutas, ning lõppeb aastal 1914 m.a.j. Juba varem kirjutas C. T. Russell artikli pealkirjaga „Paganate ajad. Millal need lõppevad?“. See avaldati oktoobris 1876 väljaandes „Bible Examiner“ ja seal ütles Russell: „Need seitse aega lõppevad A.D. 1914.“ Ta oli õigesti sidunud paganate ajad Taanieli raamatus mainitud „seitsme ajaga“. (Taan. 4:16, 23, 25, 32.) Vastavalt nendele arvestustele märgistas aasta 1914 tõepoolest nende aegade lõppu ja Kristus Jeesuse kui kuninga valitsetava Jumala kuningriigi sündi taevas. Mõelda vaid! Jehoova andis oma rahvale selle teadmise peaaegu neli aastakümnet varem, enne kui need ajad otsa said.

Mõnda aega sujus kõik hästi. Siis jõudis kätte 1878. aasta kevad. Barbour arvas, et maa peal elavad pühad võetakse nüüd ihus ära, et olla igavesti koos Isandaga taevas. Aga seda ei juhtunud. Russelli sõnul paistis Barbour arvavat, et „tal on tingimata tarvis tulla välja millegi uuega, juhtimaks tähelepanu kõrvale sellelt, et elavaid pühased üheskoos ei võetudki ära“. Seda ta varsti tegigi. „Meie sügavaks kurvastuseks,“ kirjutab Russell oma ülestähendustes, „kirjutas hr Barbour peagi „Heraldisse“ artikli, kus ta ütleb lahti lunastusdoktriinist – eitab seda, et Kristuse surm oli lunahind Aadama ja tema soo eest, väites, et Kristuse surmas polnud rohkem lahendust inimese pattude eest karistamise osas kui selles, et maine lapsevanem läbib oma lapse väärteo lahendamiseks kərbse kere nõõpnõelaga ning põhjustab sellele kannatusi ja surma.“

„Heraldi“ septembrinumbris ilmus Russelli artikkel „Lunastus“, kus toetati lunastust ja seisti vastu Barbouri eksitusele. Detsembrini 1878 jäi see vastuolu ajakirja lehekülgede püsima. Russell kirjutas: „Nüüd sai mulle selgeks, et Isand ei toetaks mind enam rahaliselt ega lubaks end seostada millegagi, mis rõhutaks midagi vastupidist meie püha usu põhiprintsiibile.“ Mida siis Russell ette võttis? Ta jätkab: „Niisiis, pärast hoolsaid, ent tulutuid püüdeid eksitus lahendada, tõmbusin ajakirjast „The Herald of the Morning“ ja edasisest koostööst hr Barbouriga täielikult eemale.“ Ent sellest talle ei piisanud, et „näidata oma jätkuvat ustavust meie Isandala ja Lunastajale“. Niisiis võeti ette uusi samme. Russell kirjutab: „Seega mõistsin, et see on Isanda tahtmine, et paneksin aluse uuele ajakirjale, milles ristimärk oleks kõrgele tõstetud, lunastusdoktriin kaitstud ja hea sõnum suurest rõõmusest kuulutatud võimalikult laialdaselt.“

C. T. Russell nägi Isanda juhtimist selles, et loobus ringireisimisest ja hakkas andma välja ajakirja. Nii nägigi juulis 1879 ilmavalgust esimene ajakirja „Siioni Vahitorn ja Kristuse juuresoleku teataja“ number. Nüüd laialdaselt tuntud nime all „Vahitorn“, on see ajakiri alati seisnud Piibli

lunastusõpetuse eest. Russell kirjutas kord: „Algusest peale on see kaitsnud iseäranis lunastust ning loodame, et Issanda armust jätkub see nii kuni lõpuni.“

Algul iseloomustas ajakirja „väikeste alguste päev“, sest esimest numbrit ilmus vaid 6 000 eksemplari. (Sakarja 4:10.) Pittsburgh' piibliklassi juhataja C. T. Russell oli toimetaja ja väljaandja. Ajakirja rubriikidele tegid esialgu kaastööd veel viis küpset piibliuurijat. See ajakiri oli pühendatud Jehoovale ja Jumala kuningriigi huvidele. Lootus oli Jumalal, millele osutas näiteks ajakirja „Siioni Vahitorni“ teine number: „Usume, et selle taga on JEHOOVA, ja kuna see nii on, ei anu ega kerja see inimeste toetust. Juhul, kui tema, kes ütleb: „Kõik mägede kuld ja hõbe on minu“, ei taga vajalikku raha, mõistame, et aeg on väljaanne kinni panna.“ Seda väljaannet pole kunagi kinni pandud. Keskmine trükiarv oli 1974. aasta lõpuks tõusnud rohkem kui 8 500 000 eksemplarini.

Vankumatu otsusekindlus seista Piibli tõe eest ja seda kuulutada tõi neile 1870. aastate piibliuurijatele Jumala õnnistuse. Hoolimata arvukate usuliste „umbrohtude“ vohamisele üleilmsel põllul, oli Jumal tegutsenud, et tuua selgelt välja tõsikristlastest koosneva „nisu“. (Matt. 13:25, 37-39.) Vaieldamatult oli Jehoova kutsunud inimesi „pimedusest välja oma imelise valguse kätte“. (1. Peetr. 2:9.) Aastatel 1879 ja 1880 rajas C. T. Russell koos oma kaaslastega umbes 30 kogudust Pennsylvanias, New Jerseys, New Yorgis, Massachusettsis, Delawares, Ohios ja Michiganis. Russell isiklikult külastas kõiki kogudusi. Tal oli programmis üks või mitu piiblikoosolekut iga rühmaga.

Neid algseid kogudusi kutsuti nimega „ekleesia“ (kreeka sõnast ek-kle-si'a, tähendusega „kogudus“) ja mõnikord nimetati neid ka „klassiks“. Kõik koguduseliikmed hääletasid ühiselt konkreetsetes koguduse küsimustes ja valisid ka vanematekogu, kelle ülesandeks oli koguduse asju juhtida. Ekleesiad olid kokku liidetud, järgides tegevusmalli Pittsburgh' koguduses, kus kogudusevanemateks olid C. T. Russell ja teised ajakirja „Watch Tower“ artiklikirjutajad.

Jeesus Kristus kuulutas „vabastust vangistatuile“. (Luuka 4:16-21; Jes. 61:1, 2.) Et 19. sajandil elavatele ausa südamega inimestele saaks osaks Jumala antav vabadus, tuli usuline eksitus päevavalgele tuua. „Siioni Vahitorn“ täitiski seda eesmärki. Seda vajadust rahuldab veel midagi: trükised „Piibliuurijate traktaadid“ (nimetatud ka „Old Theology Quarterly“) alates aastast 1880, autoriteks Russell ja tema kolleegid. Neid traktaate anti „Vahitorni“ lugejatele tasuta levitamiseks.

C. T. Russell koos kaaslastega arvas, et nad tegutsevad lõikusajal ning et neid on arvult pisut – vaid sadakond aastal 1881. Ent inimesed vajasisid vabastavat tõe ja tänu Jumala armule pidid nad seda ka saama. „Vaja on 1 000 kuulutajat“, kõlas ajakirja „Siioni Vahitorni“ 1881. aasta aprillikuunumbri ühe artikli lõöv pealkiri. Neile, kel oli võimalik pühendada pool või rohkem oma ajast just nimelt Isanda tööle, soovitati: „Minge välja suurtesse ja väikestesse linnadesse, nii nagu võimalik, kui kolportöörid või evangelistid; püüdke leida igas paigas tõsikristlasi, kellest paljud on innukad Jumalas, kuid mitte õiget tunnetust mööda. Neid püüdke teha tuttavaks meie Isa armurikkusega ja tema sõna kaunidusega, andes neile traktaate.“ Lisaks muule tuli neil kolportööridel (praegusaja pioneerkuulutajate eelkäijad) võtta vastu ajakirja „Vahitorn“ tellimusi. Muidugi mõista ei saanud mitte kõik ajakirja lugejad olla täisajalised kuulutajad. Ent neid, kes ei saanud tegutseda täisajaliselt, et jäetud kõrvale, sest neile öeldi: „Kui sul on aega pool tundi või tund või kaks või kolm tundi, saad seda kasutada ja see meeldib lõikuse Isandale. Tänu tunnisele teenistusele saad rääkida õnnistustest, mis tulenevad Jumala juhtimisest.“

Soovitud tuhandet kuulutajat vastuseks tegutsemiskutsele ei saadud. (Aastal 1885 oli umbes 300 kolportööri.) Ent Jehoova teenijad teadsid, et neil tuleb head sõnumit kuulutada. 1881. aasta juuli- ja augustikuu „Siioni Vahitorn“ teatas tabavalt: „Kas sina kuulutad? Usume, et väiksesse karja saavad

kuuluda vaid kuulutajad. ... Jah, meid on kutsutud kannatama koos temaga ja kuulutama head sõnumit nüüd, et võiksime õigel ajal ausse saada ja viia täide selle, mida praegu kuulutame. Meid pole kutsutud ega võitud, et pälviksime au ja koguksime rikkust, vaid et anda endast kõik ja kuulutada head sõnumit.“

Samal 1881. aastal sai C. T. Russellil valmis kaks suurt brošüüri. Ühel oli pealkiri „Tabernaakli õpetused“, teisel „Roog mõtleivatele kristlastele“ ning neis paljastati mõningaid õpetuslikke eksitusi ja selgitati Jumala eesmärki.

Algselt trükkisid traktaate ja ajakirja „Siioni Vahitorn“ peaaegu täielikult kommertsfirmad. Ent kuna kirjandust oli tarvis laialdasemalt levitada ja piibliuurijad (nagu Jehoova tunnistajaid tollal tunti) said töö edasiviimiseks annetusi, tekkis vajadus mingit sorti ühingu järele. Niisiis asutati 1881. aasta hakul Zion's Watch Tower Tract Society kui iseseisev üksus C. T. Russell'i juhtimisel. Tema koos kaaslastega annetas trükiorganisatsiooni käivitamiseks 35 000 dollarit. Aastal 1884 liideti see varem iseseisev ühing ühinguga Zion's Watch Tower Tract Society ja Russell sai selle presidendiks. Tänapäeval tuntakse seda usuühingut nime all Watch Tower Bible and Tract Society of Pennsylvania.

Selle põhikirjas öeldakse: „Korporatsiooni moodustamise eesmärgiks on Piibli tõdede külvamine paljudes keeltes traktaate, brošüüride, artiklite ja muude usuteemaliste dokumentide abil ning muude seadusega kooskõlas vahendite abil, mida nõuetekohaselt asutatud direktorite nõukogu peab toodud eesmärgi edendamisel vajalikuks.“

„Piibli tõdede külvamine“ astus tähelepanuväärse sammu edasi raamatusarjaga „Millenniumi koidik“ (hiljem „Kirjauurimused“). Russell'i poolt ladusas keeles kirjutatud 1. köide avaldati aastal 1886. Nimeks algul „Aegade kava“, hiljem „Jumalik aegade kava“, käsitleti seal selliseid teemasid nagu „Kõrgeima intelligentse Looja olemasolu kindlaks tehtud“, „Meie Isanda tagasitulek: selle eesmärk – kõigi asjade taastamine“, „Kohtupäev“, „Jumala kuningriik“ ja „Jehoova päev“. 40 aasta jooksul levitati seda väljaannet kuus miljonit eksemplari, et aidata sadadel siiratel tööotsijatel pääseda valesu koidikuist kristlikku vabadusse.

Muidugi kirjutas Russell aja jooksul veel viis „Millenniumi koidiku“ raamatut. Need olid: 2. köide, „Aeg on ligi“ (1889); 3. köide, „Sinu kuningriik tulgu“ (1891); 4. köide, „Harmagedooni lahing“ (1897; algselt „Kättemaksu päev“); 5. köide, „Inimeste lepimine Jumalaga“ (1899); 6. köide, „Uus loodu“ (1904). Sarjas kavas olnud 7. köite kirjutamiseni Russell ei elanud.

Millist vastukaja küll sellised kristlikud väljaanded pälvisid! Jumala vaim ajendas inimesi tegudele. Mõnel juhul toimus valereligioonist lahkumine kiiresti. „Selle tõde tungis mulle kohe südamesse,“ kirjutas üks naine aastal 1889, olles lugenud üht „Millenniumi koidiku“ köidet. „Viivitamatult lahkusime presbüterlikust kirikust, kus olin nii kaua tõde otsides seda leidmata pimeduses kobanud.“ Üks vaimulik kirjutas aastal 1891: „Jutlustanud metodisti kirikus kolm aastat, mil ma kogu aeg tõsiselt tõde otsisin, saan nüüd Jumala abiga „temast välja tulla.“ (Ilm. 18:4.)

Ühingule saadetud kirjades kajastus inimeste tuline soov kuulutada head sõnumit. Näiteks kirjutas üks abielupaar aastal 1891: „Oleme keskendunud täielikult Issandale ja tema teenimisele tema auks; ning Issanda tahtel kavatsen proovida kolportööritööd niipea, kui saan oma asjad korda, ning kui Issand mu teenistuse heaks kiidab ja mind tema töös õnnistab, siis lõpetame koristajatöö ja asume naisega lõikustööd tegema.“

Üsna huvipakkuv on kiri, mille ühing sai aastal 1894 mehelt, kes oli saanud kahelt kolportööri tegutsenud naiselt „Millenniumi koidiku“ köiteid. Ta luges raamatud läbi, palus veel lisa ning tellis ka

ajakirja „Siioni Vahitorn“. Ta kirjutas: „Oleme koos kalli naisega lugenud neid raamatuid ülimalt huviga ning peame seda Jumalast saadetuks ja suureks õnnistuseks, et meile avanes võimalus need enda kätte saada. Need on tõesti „abikäsi“ Piibli uurimisel. Seda sarja uurides selgunud suured tõed on meie maisetele pürgimustele uue suuna andnud, ning olles tajunud suurt võimalust teha vähemalt mingilgi määral midagi Kristuse heaks, kavatseme kasutada seda võimalust neid raamatuid levitada esmalt lähisugulaste ja sõprade seas, seejärel vaeste seas, kes ihkavad neid lugeda, aga ei suuda nende eest maksta.“ Kirjale on alla kirjutanud J. F. Rutherford, kes 12 aastat hiljem pühendus Jehoovale ja kellest sai pärast Russellit Vahitorni ühingu president.

Piiblikoda

Piibliuurijate peakontori asukoht oli algul Pittsburgh's Fifth Avenue 101, hiljem Pennsylvania's Allegheny Federal Street 44. Ent 1880. aastate lõpuks oli kuulutustöö hoogustumise ja lambasarnaste inimeste kogumise tõttu tekkinud vajadus laienemiseks. Nii ehitaski Jehoova rahvas endale hoone. See aastal 1889 valminud ja 34 000 maksnud neljakorruseline tellishoone, mis paiknes aadressil Allegheny, Arch Street 56-60 (hiljem uus number 610-614), sai tuntuks „Piiblikojana“. Algul oli selle valdajaks Russelliga eesotsas Tower Publishing Company, mis mõned aastad trükkis Vahitorni ühingu tarbeks kirjandust kokkulepitud hinnaga. 1898. aasta aprillis annetati trükikoda ja kinnistu Vahitorni ühingule. Selle direktorite nõukogu arvas hoone ja seadmete hinnaks 164 033 dollarit.

Piiblikoda oli ühingu peakorteriks paarkümmend aastat.

“Milline oli elu Piiblikojas aastal 1907?” küsib Ora Sullivan Wakefield. Ta vastab ise: „Meid oli selles “peres“ vaid 30 ja kuna meid oli vähe, oli see tõesti pere. ... Me kõik sõime, magasime, töötasime ja teenisime Jumalat ühes hoones. Kabelis oli ka platvormialune ristimispaik.“

Mõelda vaid! Aastal 1890 oli kõigest 400 aktiivset Vahitorni ühinguga liitunud. Kuid Jehoova püha vaim tegutses ja see andis häid tulemusi. (Sakarja 4:6, 10.) Seega olid 1890. aastad kasvuaeg. 26. märtsil 1899 kogunes sadu inimesi mälestama Jeesus Kristuse surma. Mittetäielikus aruandes mainitakse 339 rühma 2 501 osalejaga. Lambasarnased inimesed oli tõesti kogunemas „aedikusse“. (Miika 2:12.)

Kulutustöö kasvule andis tõe C. T. Russellil reis välismaale aastal 1891. See 17 000-miiline reis viis teda koos kaaslastega Euroopasse, Aiasse ja Aafrikasse. Seejärel seati Londonis sisse kirjanduseladu. Organiseeriti ka ühingu kirjanduse väljaandmine saksa, prantsuse, rootsi, taani-norra, poola, kreeka ja hiljem itaalia keeles.

“Lähme Jehoova kotta!”

Taavet rõõmustas, kui talle öeldi: „Lähme Jehoova kotta!“ (Laul 122:1.) Samamoodi rõõmustasid algusaegade piibliuurijad, kui koguneti koosolekuteks ja konventideks. (Heebr. 10:23-25.) Vaimne kasu oli mitmekülgne, kuid alati puudus üks asi – korjandustaldrik. Kõigi Jehoova kristlike tunnistajate koosolekute ja konventide kohta käis üks ja sama tunnuslause “Tasuta sissepääs, korjandust ei toimu“. See oli ka õige, kui pidada silmas Kristuse sõnu „tasuta olete saanud, tasuta andke“. Kõiki Jehoova rahva kokkutulekupaikadega seotud kulutusi on kaetud vabatahtlike annetustega. (Matt. 10:8; 2. Kor. 9:7.)

Oletagem, et asume koos algusaegade usukaaslastega teele igapäevastele koosolekutele. Ralph H. Leffler märgib: “Enne ja pärast uue sajandi algust juhtus haruharva, et meil mõni koosolek vahele

jäi. Noil päevil meil autosid polnud. Ainuke viis, kuidas meie, kes me elasime maal viie miili kaugusel linnast, oli kas minna jala ... või kasutada hobust ja vankrit. Väga, väga paljudel kordadel kasutasime hobust ja vankrit. Sõites pühapäeviti koosolekule edasi-tagasi 10 miili aasta aasta järel, suvel ja talvel, viimas ja päikesepaistes, mõistsime, et meil on suur eesõigus õppida järjest enam Piibli tõesid tundma ja tugevdada oma usku. Me ei tahtnud jätta vahele ühtki võimalust viibida koos samausulistega.“ Hazelle ja Helen Krull täheldavad: “Kui lumevaip kattis maad, läksime hobuse ja saaniga ning katsime hobuse koosoleku ajaks tekiga. Vahel hobune ootas kannatlikult, vahel aga tammus kannatamatult.“

Millised need algusaegade koosolekud olid? Üks neist põhines väljaandel „Paremate ohvrite seadusetelgi varjud“, mille ühing avaldas esmalt aastal 1881. Selles käsitleti Iisraeli kogudusetelgi ja seal toodud ohvrite prohvetlikku tähendust. Ka lastele olid need uurimised suureks kasuks. Sara C. Kaelin meenutab neid kellegi kodus peetud koosolekuid: „Rühm oli kasvanud ja vahel tuli lastel istuda ülakorrusele viival trepil, kuid kõik pidid õppima ja vastama küsimustele. Mida kujutas pull? Mida eesõu? Mida pühapaik? Mida kõigepüham paik? Mida lepituspäev? Mida ülempreester? Mida alampreester? See jättis meie mõistusesse nii sügava jälje, et võisime vaimusilmas näha ülempreestrit oma kohuseid täitmas ja teada, mida see tähendab.“

“Kodukoosolekuid” peeti kolmapäeva õhtuti. Ka need said tuntuks kui palve-, kiitus-, ja tunnistuskoosolekud. Nende kohta kirjutab Edith R. Brenisen: „Pärast laulu ja palvet luges juhataja ette sobiva kirjakohta, kommenteeris seda lühidalt ja siis oli sõprade kord soovi korral kommenteerida. Mõnikord oli selleks tore kogemus kuulutustöölt või mingi tõend Jehoova erilisest juhatuselt või kaitsest. Inimene võis vabalt teha palve või paluda mõnda laulu laulda, sest tihti väljendasid selle sõnad paremini seda, mis südames, kui inimene ise seda suutnuks. See oli õhtu Jehoova armastava hoole üle mõtisklemiseks ning vendade ja õdedega tihedalt suhtlemiseks. Kuulates nende kogemusi, õppisime neid paremini tundma. Kui nägime nende ustavust, seda, kuidas nad raskusi ületasid, aitas see meil tihti omaenda hädadest üle saada.“ See oli eelkäija nüüdsele teenistuskoosolekule, mida Jehoova tunnistajad iga nädal peavad ja mis on neile suureks abiks kuulutustöös.

Noil algusaegadel peeti reedeõhtuti „koidikuringe“. Need piiblitunnid said oma nime „Millenniumi koidiku“ kasutamise tõttu. Ralph H. Leffler meenutab, et pühapäevaõhtud olid tavapäraselt pühendatud Piibli uurimisele või pühakirjal põhinevale kõnele. Võidi esitada niinimetatud „kaardikõne“. Mis see oli? Ta selgitab: „Kirjaurimuste“ 1. köite esikaane taga oli pikk kaart. . . . Seda kaarti suurendati plakati mõõtudesse ... ja seda sai osta Pennsylvanias Allegheny asuvast Piiblikojast. Kaart rippus kuulajate ees seinal, nii et see kõigile näha oli, kui kõneleja vahetevahel selle arvukate kaartide ja püramiidide kohta selgitusi jagas. See kaart andis graafilise pildi Piibli peamistest sündmustest alates inimese loomisest kuni aastatuhande lõpuni ja tulevaste aegade alguseni. ... Õppisime Piibli ajaloo kohta paljutki neist „kaardikõnedest“. Ja neid esitati tihtilugu.“

“Kaardikõnesid” võidi esitada Jehoova rahva alalistes koosolekupaikades või kusagil mujal. Kas need kõned olid mõjusad? C. E. Sillaway meenutab: “Küllap kandsid need kõned vilja, sest väike kuuest täiskasvanust koosnev grupp kasvas vaevalt kahe aastaga viieteistkümneni.“ Kord esitas William P. Mockridge kaardikõne baptisti kirikus New Yorgis Long Islandil “sellise tulemusega, et mitu selle kiriku liiget tulid tõesse. Ka jutlustaja C. A. Erickson tuli tõesse ja temast sai üks ühingu reisivaist kõnepidajaist.“

Iga-aastane Jeesus Kristuse surma mälestamine avas algusaja piibliuurijatele võimalusi pidada konvente. (1. Kor. 11:23-26.) Üks selline kokkutulek toimus 7.–14. aprillil 1892 Pennsylvanias Alleghenys. Kohal oli 400 Jehoova teenijat ja huvilist paarikümnest osariigist ja Kanadast Manitobast. Sestpeale on Jumala rahva vaimselt rikkalikke konvente peetud paljudes linnades kõikjal USA-s ja mujal maailmas. Ja millise kasvu on Jehoova küll andnud! Aastal 1958 tõi Jehoova tunnistajate rahvusvaheline kokkutulek „Jumala tahe“ New Yorki Yankee staadionile ja Poloväljakule kokku 253 922 kuulajat!

Vaprad ja kindlameelsed Jumalat teenides

“Vaja on vabatahtlikke!” – selline oli 1899. aasta 15. aprilli ajakirja „Siioni Vahitorn“ ühe artikli lõöv pealkiri. Selles tuldi välja Piibli tõdede uue külvimeetodiga, mis pidi kahtlemata vallutama ristiusumaailma tormijooksuga. Osalemaks selles töös, pidi inimene olema vapper ja kindlameelne. (Laul 31:24.) Tolleaegsele Jehoova rahvale avanes võimalus levitada ühisjõul 300 000 brošüüri pealkirjaga „Piibel vastamisi evolutsiooniteooriaga“. Seda oli kavas anda inimestele, kui nad pühapäeval kirikust väljuvad. Kristlastest vabatahtlikud löid innukalt kaasa, nii et USA-s, Kanadas ja Euroopas tehti ära suur töö.

Sedalaadi vabatahtlik töö jätkus aastaid eeskätt pühapäeviti ning aja jooksul see laienes, kaasates majast majja traktaatide levitamise. Uusi traktaate avaldati vähemalt kaks korda aastas ning neid jagati kirikulistele miljonite kaupa. Alates aastast 1909 andis Vahitorni ühing välja uue traktaadisarja „Rahvaste jutlustaja“ (hiljem “Leht igaühele”, seejärel „Piibliuurijate Kuukiri“). Nende igakuiste traktaatide vahendusel paljastati usulisi eksimusi, selgitati pühakirja tõdesid ning hoiatati rahvaid ülimalt tähendusriikka 1914. aasta eest. Mõjusust neile traktaatidele lisasid illustratsioonid. Tänu sellisele traktaatide levitamisele köitsid jumalateenijad üha enam avalikkuse tähelepanu ning kogusid piibliuurijate ja rahvusvaheliste piibliuurijate nime all laialdaselt tuntust.

„Igal klassil oli oma vabatahtlike kapten, kes tööd planeeris,“ räägib Edith R. Brenisen, “ja töölisi kutsuti vabatahtlikeks ... Sellele vabatahtlikule tööle pühendati pühapäevahommikud, mil suundusime kirikuuste juurde. Ulatasime kirikust väljuvatele inimestele traktaate. ... Kui inimesed kell 12 väljusid, andsime neile kirjandust ja jäime siis ootama kella 13-ni, et teenida neid, kes olid jäänud pühapäevakooli. Peaaegu igaüks võttis traktaadi. Mõni viskas selle maha ja meie muidugi korjasime selle üles. Nende traktaatide sõnum oli „Tulge temast välja, mu rahvas.““

Veedeti koos palju mõnusaid õhtuid neid traktaate levitamiseks ette valmistades. Margaret Duth meenutab õhtuid, mil kaaskristlased sel eesmärgil tema poole koju kogunesid: „Tõmbasime söögilaua kogu pikkuses lahti ning osa meist eraldas traktaate üksteisest, osa aga voltis neid kokku, ülejäänud löi neile pitseri, millel oli näidatud pühapäeva pealelõunase loengu aeg ja koht.“

Siis läks levitamiseks lahti. Samuel Van Sipma sõnul „oli see tegevus, milles osalesid praktiliselt kõik piibliuurijad“. Ta lisab. „Paljud meist tõusid pühapäeva hommikul varakult [kella viie paiku] ning jätsid traktaate neile määratud territooriumilõigus majade verandadele või pistsid uste alla. Töötasime tavaliselt kahekesi või neljakesi koos. Muidugi levitati traktaate ka muul ajal. ... Sellisele traktaaditööle on päris tabavalt viidatud kui hommikukaste laotamisele ning kahtlemata oligi nende mõtlemapanevate Jumala tõesõnade lugemine paljudele kosutuseks.“

Traktaatide levitustöös löid kaasa ka kristlaste lapsed. Grace A. Estep meenutab, kuidas ta koos oma kahe vanema vennaga „hiilis pühapäeva varahommikutel kikivarvul verandadele ja libistas traktaate uste alt sisse“. Üsnagi sageli võis kohata ka vastuseisu, sest õde Estep jätkab: “Mõnikord

avanes äkitselt uks ja välja ilmus tõeliselt hiigelkasvu täiskasvanu, kes söimusõnu karjus ja vahel meid luua või kepi või rusikatega kostitas ning kurjalt ähvardas, et kui peaksime söandama tagasi tulla ... Kuid ikka ja jälle oli neid, kes traktaadi vastu võtsid ja meile naeratasid, misjärel tormasime koju sellest vanematele rääkima.“

Traktaatide kasutamine andis häid tulemusi. Näiteks jutustab Victor V. Blackwell: “Just traktaat tõi kuningriigitõe meie koju. Just traktaat hakkas rajama kindlat tõealust nii mu isale, emale, mulle ja lastele kui ka paljudele teistele, kes võtsid vastu selle lootust ja usku kasvatava info kuningriigivalitsuse kohta kogu inimkonna heaks.“

Avaliku pressu kasutamine

“Veel üks töö erijooni, mida ei saa pidada vähetähtsaks,” sõnab George E. Hannan, “oli pastor Russelli jutluste avaldamine ajalehtedes.” C. T. Russell jutluste ajalehtedes avaldamiseks asutati rahvusvaheline sündikaat. Ehkki Russell võis reisil olla, läkitas ta iga nädal sellele ühingu peakorteril neljast liikmest koosnevale sündikaadile umbes kahe leheveeru pikkuse jutluse. Nemad omakorda telegrafeerisid selle edasi ajalehtedele USA-s, Kanadas ja Euroopas. Ühing kattis telegrafeerimiskulud, ajaleheruum aga anti tasuta.

Väljaanne “The Continent” kirjutas kord C. T. Russelli kohta: “Väidetavalt leiavad tema kirjutised suuremat iganädalast ajalehekajastust kui ühelgi teisel elaval inimesel; kahtlemata suuremat kui kõigi Põhja-Ameerika preestrite ja jutlustajate kajastus üheskoos; isegi suuremat kui töö, mida teevad Arthur Brisbane, Norman Hapgood, George Horace Lorimer, dr. Frank Crane, Frederick Haskins ja tosinajagu teisi tuntumaid toimetajaid ja sündikaatajakirjanikke ühtekokku.” Ent tähtis polnud mitte Russell kui inimene. Ülimalt oluline oli hea sõnumi levimine. “Ühel ja samal ajal avaldas tema kõnesid üle 2 000 ajalehe, mis ringlesid 15 miljoni lugeja hulgas,” teatas „Vahitorn“, 1. detsember 1916. “Ühtekokku avaldas neid jutlusi enam kui 4 000 ajalehte.” Siis aga tekkis veel üks piiblitõdede levitamise moodus.

“Klassi laiendustöö”

Jehoova teenijate kartmatud ettevõtmised said uut hoogu, kui aastal 1911 tuli esile veel üks nende töö erijoon. Tuntud nimetuse all „klassi laiendustöö“, oli see laialdane avalike loengute hoogtöö. See uus töö läks lahti, kui 48 reisivat sulast läkitati kindlaksmääratud marsruudil välja kui avalikud kõnelejad. Kuid „klassi laiendustöö“ hõlmas enamatki. Kõnesid kuulama tulnud huvilistelt saadi nende nimed ja aadressid ning piibliuurijad külastasid neid kodudes, et neid kokku tuua ja uusi kogudusi moodustada. Kolportöörid aitasid neid kogudusi organiseerida, nii et uusi muudkui lisandus. Aastal 1914 tegutses ühenduses Vahitorni ühinguga kõikjal maailmas 1 200 kogudust.

“Kui saime oma käsutusse saali, kus avalikku kõnet esitada,” räägivad Hazelle ja Helen Krull, “avaldasime nädalalehes kuulutused ja külastasime inimesi, et anda neile isklikke kutseid. Saali sissekäigu juurde püstitasime ka teadetetahvli, millele oli kriidiga kirjutatud teade koosoleku kohta. Paljudes neis saalides oli vaid lambivalgus. Kui esmase koosoleku vastu huvi ilmutati, esitasime ka edaspidi kõnesid. Võtsime sihiks tervitada ja kõnetada isiklikult igaüht kogunenud väikesest grupist (ja tavaliselt oli see tõesti väike grupp) ning teha huvilistele kodukülastusi, arendamaks huvi edasi.“

Reisimine ühes pilgrimitega

Juba aastal 1894 läkitati 21 Vahitorni ühingu reisivat esindajat avalikke koosolekuid pidama ja piibliuurijate kogudusi vaimselt üles ehitama. Nad reisisid kindlaksmääratud marsruudil ja kogudusi mööda. Läkitati välja üha uusi pilgrimeid, nagu neid tollal kutsuti. Pilgrimid rahuldasi Jumala rahva vajadusi alates 1890. aastatest kuni 1920. aastate lõpuni. Neil oli meelsus nagu Paulusel, kes ütles Rooma kristlastele: „Ma igatsen teid näha, et jagada teiega vaimset andi teie usu kinnitamiseks, või pigem, et me võiksime üksteist oma usuga vastastikku julgustada, teie mind oma usuga ja mina teid oma usuga.” (Rooml. 1:11, 12.)

Nii nagu Jeesus Kristuse apostlitel, erinesid ka nende reisivate pilgrimite loomujooned. (Luuka 9:54; Joh. 20:24, 25; 21:7, 8.) „Vend Thornil olid äärmiselt leebed maneerid, ta oli väga hoolitsetud välimusega väike mees,” märgib Grant Suiter, lisades: „Pilgrimid olid muljetäratavalt puhtad ja korralikud. ... Mis kõige tähtsam, nad aitasid kuulajatel kasvatada usku Jumala sõnasse.” Kui Harold B. Duncan kohtas esmakordselt vend Thorni, „jättis see armastusväärse ja kustumatu mulje”. Vend Duncan märgib: „Tema kõne grupile oli, otsekui annak isa vanaaja patriarhi kombel oma poegadele, tütardele ja lapselastele armastavat ja südamlikku nõu.”

Grace A. Estep meenutab: „Vend Hersee armastas muusikat ja kui meie, lapsed, olime magama saadetud, mängis ema klaverit, isa viulit ja vend Hersee laulis kiituslaule. ... Kõigi teiste kõrval, keda teadsime ja nii väga armastasime – [Clayton J.] Woodworth, vend Macmillan ja teised, kelle elu oli suurepäraseks vastupidavuse eeskujuks – olime iseäranis kiindunud vend Van Amburgh'sse. Tema õrnus ja hoolivus kallite inimeste vastu oli nii piiritu, et tihti pani see mind mõtlema, milline võis olla armastatud apostel Johannes.”

Ethel G. Rohner meenutab päevi, mil ta oli noor tüdruk ja pilgrimvennad nende pool kodus peatusid: „Nad tundsid alati huvi meie, laste, vastu – sealhulgas mu õe ja venna vastu. Rõõmustasime alati, kui nad külla tulid. Tundsin noore tüdrukuna veidi aukartust nende tasase lootuse ja usu ees – nad leppisid kõigega kui Jehoova tahtmisega. Nad olid meile, lastele, suurepäraseks vankumatuse ja usu eeskujuks.”

Kahtlemata said paljud pilgrimid usukaaslastele kalliks, sest nad tundsid end külastuse ajal kui kodus. „Mis tegi külastuse nii mõnusaks?” küsib Mary M. Hinds. Ta vastab: „Pärast tervituste vahetamist küsitleb pilgrim isa avalike koosolekute asjus, küsib, kas tal on „Vahitorni“ artiklite kohta küsimusi, kuidas asjad linnakeses edenevad, kas keegi on ilmutanud pärast viimast külastust huvi, ja esitab muid tavapäraseid küsimusi. Veidi aja pärast suunab ta oma tähelepanu meile, lastele (meid on kolm), enne kui suundub oma tuppa puhkama. „Kas pole vahva! Ta ajab meiega juttu!” Oleme ülirõõmsad ja valmis tundma rõõmu igast minutist tema kohaloleku ajal, mis kestab üldjuhul üks-kaks päeva. Mainiksin Benjamin Bartonit, kes andis mulle piltpostkaardi, mille oli toonud kaasa Chataqua Lake'i konvendilt aastal 1910 ja mille tagaküljele ta oli oma pildi kleepinud. Või mainiksin vend J. A. Bohnetit, kes pani mu vennale kokku tuulelohe ja aitas tal seda lennutada. ... Vend A. H. Macmillan võttis vahel mõne hetke, et minna välja maisipõllule ja valida õhtusöögiks välja kuus kena tõlvikut.”

„Mõnel pilgrimil oli oma iseärasusi ja seda pandi muidugi tähele,” möönab Harold P. Woodworth, „ent nimelt silmapaistvalt head omadused – püha vaimu viljad – jätsid sügava ja kustumatu mulje.” Õde Earl E. Newell täheldab: „Ma ei unusta iial vend Thorni ütlust, mis on mind aidanud tänase päevani. Tsiteerin ta sõnu: „Iga kord, kui hakkab endast palju mõtlema, lükkan end nii-öelda nurka ja

ütlen: „Sina tolmukübeke, mille üle sa uhkeldad?“ „Äramärkimist vääriv joon tõesti, sest „alandlikkus ja Jehoova kartus toovad rikkuse, au ja elu“. (Õpet. 22:4.)

Neil rändavatel pilgrimitel polnud sugugi kerge ühest paigast teise reisida. Edith R. Brenisen kirjutas oma abikaasa kohta, kes kord selles ametis reisis: „Kõrvalistesse paikadesse reisis oli tihtilugu tarvis sõita rongi, postitõlla, igat sorti vankrite ja ratsahobustega. Mõni selline reis oli äärmiselt seiklusrohke. ... Üks selline koht oli Oregonis Klamath Fallsis. Läbinud osa teed rongiga, tuli tal loksuda kogu öö postitõllas. Järgmisel päeval ootas teda väikeses linnakeses vend hobuvankriga. (Juhul, kui sa pole sellega eales sõitnud, selgitan, et see oli lihtne nelja rattaga puidust telgvanker, mil puudusid vedrud. Kui enne seda sõitu polnud seljavaevusi, siis pärast oli neid kindlasti.) Algas pikk sõit mägedesse venna farmi, mis asus kaunis orus mägijõe ääres.“

Mida see konkreetne pilgrimikülustus endast kujutas? Õde Brenisen jätkab: „Peagi täitis hoovi kirju seltskond sõpru, kes saabusid kaugemalt pilgriku kuulama. Koosolek algas kell 15 kahetunnise kõnega, misjärel esitati küsimusi, mida tuli hulgaliselt. Neil ei tulnudki otsa, kuni algas õdede valmistatud õhtusöök, misjärel oli teine kahetunnine kõne ühes sellele järgnevale uute küsimustega. Sel ööl magasid õed majas ja vennad heinaküünis.“ Majas oli üks tuba pilgrimile valmis seatud, ent vend Brenisen eelistas minna ühes vendadega küüni. Õde Brenisen jutustab: „Saabus hommik ja pärast korralikku hommikueinet saduldas vend kolm hobust, ühe koormahobuse ja teised kumbki vendadele. Et jõuda rongile, mis viis teda järgmisse määratud kohta, tuli neil läbida 60 miili kõnnumaad lähima raudteejaamani. Mõni aeg hiljem sai Edward õelt kirja, kus see teatas, et pärast nende lahkumist läks ta küüni padja järele. Kui ta haaras padja, milles oli veel alles venna pealohk, lebas otse selles paigas pirakas kerratõmbunud lõgismadu, kes oli nautinud tema peasoojust. Madu oli häirimise üle üpris nõrduinud ega varjanudki seda. Vahel sooviks küll mõningate faktide suhtes teadmatutes olla!“

Mida öelda pilgrimite kõnede kohta? Millised need olid? Ray C. Bopp räägib pilgrimist venna Toutjiani kohta: „See vend oli õpetaja. Ta õpetas näidete varal. ... Tal oli kaasas kõrbes olnud kogudusetelgi vähendatud mudel, mille ta lauale asetask. ... Pühapaika, kõigepühamat paika ning õue koos põletusohvrialtari ja vaskmeregaga ümbritses umbes 12-sentimeetri kõrgune kangastara, mida hoidsid üleval pisikesed metallvaid. Preestrite kujukesed autentsetes rüüdes seisid oma kohtadel ja neid paigutati ümber, kui nad oma ülesandeid olid täitmas ... , sedamööda kui [vend Toutjian] teatmeteose „Seadusetelgi varjud“ põhjal igat toimingut ja selle prohvetlikku tähendust kirjeldas.“

„Alati oli kavas loeng avalikkusele,“ täheldab Mary M. Hinds, „ja tihtilugu esitasid pilgrimid oma kõne tabeli põhjal, selgitades sellel näidatud „vabastamisi“ ja „aegu“. Vähemalt vend M. L. Herril oli näitlik loeng. Slaidide abil tegi ta elavaks pildi väikesest Ruthist, kes üles äratatakse. Jah, eluaegne mälestus jäi neist vendadest, kes olid noil päevil ühenduslüliliks selle kasvava organisatsiooni peakorteri ning „Vahitorni“ kaugelasuvate tellijate ja alles organiseeritavate koguduste vahel. Ollie Stapleton räägib oma tunnetest: „Need külustused olid sündmused vaimseks ülesehituseks ja õpetuse saamiseks ning aitasid meil töötada tihedamalt koos Jehoova organisatsiooniga.“

Laienemine paganate aegade lõpu liginedes

Kui piibliuurijad jõudsid 20. sajandi esimesse kümnendisse, teadsid nad, et rahvastele määratud ajad on lõppemas. Juba ammu oli Jumala rahvas pidanud 1914. aastat 2520 aasta pikkuse rahvastele määratud aja lõpuks. (Luuka 21:24.) Nüüd oli sinnani jäänud vaid mõni lühike aasta ning C. T. Russell

valmistus alustama üleilmset hoogtööd, et anda rahvastele tunnistust. Ent sellise laiaulatusliku rahvusvahelise töö jaoks oli Allegheny Piiblikoda liiga väike.

Niisiis läkitati aastal 1908 New Yorki mitu Vahitorni ühingu esindajat, nende hulgas J. F. Rutherford (tollal juriidiline nõustaja). Miks? Selleks, et hankida sobivam hoone, arvatavasti see, mille Russell ühel varasemal reisil oli leidnud. Nii ostetigi vana "Plymouthi Peetel" aadressiga New York, Brooklyn, Hicks Street 13-17. See oli misjonihoonet, mis oli ehitatud aastal 1868 kõrvalasuva Plymouthi vennaskonna kiriku tarbeks, kus oli kord pastoriks olnud Henry Ward Beecher. Ühingu delegatsioon ostis ka mõni hooneteplokk eemal asuva Beecheri vana neljakorruselise telliskivist pastoraadi aadressiga Columbia Heights 124. Endisest Beecheri residentsist kujunes peagi uus kodu ühingu peakorterit 30 töötajatele ning see sai nimeks Peetel (Jumala koda).

Renoveeritud hoone Hicks Streetil sai tuntuks kui Brooklyni Tabernaakel. Selles paiknesid ühingu kontoriruumid ja tore auditoorium. 1909. aasta 31. jaanuaril viibis ühingu vastse peakorterit pühitsemisel 350 inimest..

Peetelis asus ka C. T. Russelli kabinet. Allkorrusel oli söögisaal pika lauaga, mille taha mahtus istuma 44 inimest. Siia kogunes pere enne hommikueinet kiituslaulu laulma, vannet lugema ja ühispalvet tegema. Einestamise algul loeti väljaandest „Usupere igapäevane taevamanna“ ette piiblitekst, mida hommikusöögi ajal arutati.

Kas tahaksid kuulda seda igapäevast mällusööbinud vannet? Tuntud nimetuse all „Minu püha vanne Jumalale“, kõlas see umbes järgmiselt:

„Meie Isa, kes sa oled taevas, pühitsetud saagu sinu nimi. Jõudku sinu valitsus üha enam minu südamesse ja sündigu sinu tahtmine minu surelikus ihus. Lootes sinu armulikule töötusele abistada alati hädaajal, annan selle vande Jeesus Kristuse kaudu.

Päevast päeva pean ma taevase kõrguse trooni ees meeles lõikustöö huvisid ja ennekõike seda osa, mis on minu eesõiguseks selles töös, ning kalleid kaasteenijaid Brooklyni Peetelis ja igal pool mujal.

Vannun, et jälgin veelgi suurema hoolega oma mõtteid, sõnu ja tegusid, et saaksin veelgi paremini teenida sind ja sinu kallist karja.

Vannun sulle, et seisan valvsalt vastu kõigele spiritismi ja okultismiga seonduvale, ning hoides meeles, et on vaid kaks issandat, seisan neile vastase lõksudele vastu vastu igal võimalikul moel.

Edasi vannun, et alltoodud erandid välja arvatud, kohtlen vastassoost isikuid nendega omavahel olles igal ajal ja igas kohas täpselt nii, nagu viibides avalikus kohas Issanda rahva koguduses, ning seetõttu püüan mõistlikkuse piires mitte viibida samas ruumis vastassoo esindajaga kahekesi, ilma et ruumi üks täiesti lahti oleks, välja arvatud, kui venna puhul on tegemist tema oma naise, laste, ema ja õdedega. Õe puhul tema oma mehe, laste, isa ja vendadega.”

Hiljem Jumala rahva seas Peetelis ja mujal selle vande ülesütlemine lõpetati. Ometi kehtivad neis sõnades kajastuvad põhimõtteid seniajani.

Kolme hooneteploki kaugusel Peetelist asus Brooklyni Tabernaakel, raskepärane punastest tellistest kahekorruseline keldriga hoone. Selles asus ühingu peakontor, koosteruum, kus toimus „Vahitorni“ trükiladu ning lao- ja väljastusruum. Allkorrusel asus 800 istekohaga auditoorium. Vend Russell kõneles siin korrapäraselt.

Mõnda aega elas ühingu peakorteri töötajaskond peamiselt aadressil Columbia Heights 124. Hiljem osteti Peeteli kodu laiendusena kõrvalasuv hoone aadressil Columbia Heights 122. Aastal 1911 valmis üheksakorruseline juurdeehitis piki Furman Streeti allapoole. Seeläbi lisandus palju ruumi eluasemeteks ja muuks, kaasa arvatud uue söögisaali tarbeks. Kinnitamaks nende kinnistute omandiõigust, asutasid Jehoova teenijad Rahvaste Kantsli Ühingu, mis nüüd on tuntud kui New Yorgi Vahitorni Piibli ja Traktaatide Ühing. Need ja teised Jumala rahva asutatud korporatsioonid eri maades on koostöös omavahel ja Jehoova tunnistajate juhtiva koguga.

Suures koguduses ülistatakse Jehoovat

Piibliuurijate regulaarsed konvendid ja muud avalikud kogunemised pakkusid suurepäraselt võimalust 'ülistada suures koguduses Jehoovat', nii nagu olid seda teinud jumalateenijad minevikus. (Laul 26:12.) Mis neid sündmusi iseloomustas? Vaadagem.

„Ka siin, maailmakuulsa Chicago Grand Opera Auditorium Theater'i kõrgeimal rõdul pole ainuski koht hõivamata. Silmitsedes lava seitse korrust allpool poole hooneploki kaugusel, mõtlen, kas mul ehk tekib kuulmisega raskusi. Juhataja sissejuhatus järel tõuseb Charles Taze Russel, sulgeb vasaku nimetissõrme paremasse peopessa ja hakkab normaalse hääletooniga rääkima. Märkmeid tal pole. Pulti pole. Ta liigub vabalt laval ringi. Iga sõna on selgelt kuulda, kui ta kirjeldab paganate aegade prohvetlikku lõppemist ja millenniumiajastu saabumist.“

Need on Ray C. Boppi meenutused. See on kõigest üks näide. Kohaks võis sama hästi olla Londoni Royal Albert Hall, kus C. T. Russell rääkis 1910. aasta mais väga suure kuulajaskonna ees. Ka võis see olla tuntud Hippodrome Theatre New Yorgis, kus Russell pidas 1910. aasta 9. oktoobri pühapäeval suurele juudi kuulajaskonnale kõne. Selle kohta kirjutas New Yorgi „American“ 10. oktoobril 1910: „Pakkus ebataivalist vaatepilti, kui 4 000 heebrealast aplodeerisid entusiastlikult paganast jutlustajale pärast seda, kui olid kuulnud neile suunatud jutlust nende enda religiooni teemadel. See toimus eile õhtul Hippodrome Theatre's, kui Brooklyni Tabernaakli kuulus pea pastor Russell oli juhatamas seda täiesti enneolematut teenistust.“ Kohal oli hulgaliselt rabisid ja õpetajaid. „Puudusid eelteated,“ kirjutas ajaleht. „Pastor Russell, pikk, sirgeseljaline ja valge habemega, kõndis üle lava, ilma et teda oleks tutvustatud, tõstis käe ja topeltkvartett Brooklyni Tabernaaklist laulis kiituslaulu „Siioni rõõmupäev.“ Kirjutati, et pikkamööda kuulajaskond „soojenes üles“. Edasi tuli aplaus, lõpuks tormiline reageering. Kui kõne läbi sai, andis Russell taas märku ja koor „võttis üles East Side'i ekstsentrilise poeedi Imberi Siioni hümnid „Meie lootus“ omamoodi, kõrvale võõrapärase viisi.“ Milline oli efekt? Pressiteade kõlab: „See enneolematu juhtum, kus kristlaste hääled lasid kõlada juudi hümnid, tuli tohutu üllatusena. Hetkeks ei suutnud heebrealastest kuulajad uskuda oma kõrvu. Siis, veendunud, et tegemist on tõepoolest nende oma hümniga, nad algul juubeldasid ja plaksutasid nii hoogsalt, et see summutas muusika, seejärel aga, kui algas teine salm, ühinesid sadadel häältel. Valmistanud sellise dramaatilise üllatuse, kõndis pastor Russell entusiasmiga kõrghetkel lavalt minema ja hümnid lõppedes oli ka koosolek läbi.“

Ajad on muutunud ja muutunud on ka kristlaste vaated Piibli prohvetikuulutustele, mida varem arvati käivat sünnipärase juutide kohta meie päevil. Tänu Jumalalt lähtunud suuremale valgusele on ta rahvas hakanud mõistma, et need sõnad ennustasid häid asju vaimsele „Jumala Iisraelile“, Jeesus Kristuse võitnud järelkäijatele. (Rooml. 9:6-8, 30-33; 11:17-32; Gal. 6:16.) Aga me oleme heitmas tagasipilku 20. sajandi algusaegadele ja nii need asjad noil päevil olid.

Kuna vend Russell oli nii laialdaselt tuntud ja kõneles paljudel puhkudel nii suure kuulajaskonna ees, sooviksid ehk teada, kuidas oli teda kuulata. "Kuidas ta küll erines tavalisest jutlustajast!" ütleb C. B. Tvedt vaimustusega ja lisab: "Ei mingit oratorikkust, ei mingit ülespaisutatud emotsionaalsust, ei libekeelsust. See oli midagi kaugelt mõjusamat ja jõulisemat kui kõik see kokku panduna! See oli lihtne, tasane, veendunud jumalasõna seletus – lasti ühel kirjakohtal seletada lahti teist, kuni sellest sai nõndaöelda võimas magnet. Sel kombel võitis vend Russell kuulajate pingsa tähelepanu." Ralph H. Leffler räägib, et enne kõne esitamist tegi vend Russell korduvalt kummardusi publiku suunas. Kõneldes seisis ta tavapäraselt avatud laval ja kõndis ringi kätega vabalt žestikuleerides. "Ta ei kasutanud kunagi märkmeid, vaid kõneles alati vabalt peast," räägib vend Leffler, lisades: "Tema hääl polnud küll vali, kuid oli erilise kandejõuga. Ehkki ta ei kasutanud mitte kunagi valjuhääldit (noil päevil selliseid polnudki), suutsid teda kuulda ja mõista suured kuulajaskonnad, kes olid tundi üks, kaks või vahel ka kolm otsekui lummatud."

Siiski polnud tähtis mitte inimene, vaid sõnum, ja Piibli tõde kuulutati suurtele rahvahulkadele. Noil päevil oli palju võimekaid kristlasi head sõnumit kuulutama ning oli neid, kes nende sõnu hindasid. Muidugi oli ka arvukalt vastaseid ja vahel üritasid nad propageerida oma pühakirjavastaseid vaateid avalike debattide kaudu Jehoova tunnistajatega.

1903. aasta 10. märtsil kutsus North Avenue metodisti kiriku vaimulik E. L. Eaton Russelli välja kuuepäevasele debatile, millise üritusega, nagu hiljem selgus, püüdis Pittsburgh' vaimulike liit diskrediteerida Russelli õpetatust ja vaateid Piiblile. Samal sügisel Allegheny Carnegie Hallis peetud debati igast toimumiskorrast tuli Russell võidukana välja. Lisaks muule näitas ta pühakirja põhjal, et surnute hinged on teadvuseta, samal ajal kui nende surnukehad lebavad hauas, samuti seda, et Kristuse teine tulek ja millennium tähendab õnnistust kõigile maa suguvõsadele. Samuti eitas Russell väga põhjanevalt tulise põrgu doktriini. Kuuldavasti pöördunud üks vaimulik pärast viimast korda tema poole sõnadega „Mul oli rõõm näha, kuidas te veevooliku põrgusse suunasite ja leegi kustutasite“. On huvitav, et selle debati järel sai mitmest Eatoni koguduse liikmest piibliuurija.

Veel üks tähelepanuväärne debatt toimus 23.–28. veebruaril 1908 Ohios Cincinnatis C. T. Russelli ja L. S. White'i vahel usundist nimega „Jüngrid“. Kohale olid tulnud tuhanded. Russell seisis kartmatult selliste pühakirja õpetuste eest nagu surnute teadvuseta olek surma ja ülestõusmise vahelisel perioodil. Samuti näitas ta Piibli alusel, et millenniumile eelneb Kristuse teine tulek ning et mõlema sündmuse eesmärk on kogu maa suguharude õnnistamine. Sealviibinud Hazelle ja Helen Krull räägivad: "Tõe ilu ja harmoonia ning suurepäraseid pühakirja argumendid debati igal teemal olid eredaks kontrastiks inimeste segastele õpetustele. Ühel hetkel sõnas kimbatusse sattunud „Kirikuvanem White“, eestkõneleja ja vastasseisukohtade kaitsja, et talle meenub ühe sepikoja seinal nähtud kiri „Siin teostatakse kõiksugu väänamist ja pööramist“. Ent ausameelne tõetsija nägi Russelli väidetes 'tõe sõna õigesti käsitlemist' koos sellest tuleneva harmooniaga." (Tim. 2:15.) Õed Krullid meenutavad, et Jehoova õnnistas vend Russellit oma vaimuga, ning nende sõnul kujunes see sündmus „tõe triumfiks vale üle“.

J. F. Rutherford võttis Vahitorni ühingu nimel vastu baptistide väljakutse väidelda J. H. Troyga. Debatt toimus aprillis 1915 Californias Los Angelesis Trinity Auditoriumis neljal õhtul 12 000 kuulaja ees (arvestuste kohaselt jäi 10 000 kohtade nappuse tõttu ukse taha). Kartmatult Piibli tõde kaitsev Rutherford oli võidukas.

Eaton-Russelli debatile järgnenud 12 aasta jooksul võtsid Jumala teenijad vastu teisigi väljakutseid debatiks, kuigi oponentid võib-olla kartusest tihtipeale loobusid üritamast. C. T. Russell ise debatte

ei pooldanud, sest talle oli teada kristlaste ebasoodus olukord. „Vahitornis“ 1. mai 1915 tuli ta muu seas välja mõttega, et „neid, kes on tões, seob kuldne reegel ning neil tuleb kõrvalekaldumatult jälgida ausat joont, samas kui nende vastastel ei näi olevat mitte mingeid piiranguid“. Ta kirjutas: „Peetakse lubatavaks mis tahes argumenti, jättes kõrvale kuldse reegli, jättes kõrvale kõik.“ Lisaks mainis ta: „Mis toimetajasse puutub, pole tal mingit soovi debatte korraldada. Ta ei soosi debattide pidamist, olles seisukohal, et vaevalt see midagi head toob, ning tihtilugu äratav see nii kõnelejates kui ka kuulajates viha, õelust, kibedust jne. Pigem edastab ta neile, kes soovivad kuulda, nii suusõnal kui trükis sõnumit Issanda sõnast ning jätab selliste valedega väljatulemise vastaste hooleks, juhul kui nad peavad asjaga tegelemist vajalikuks ja võimalikuks. (Heebrealastele 4:12.)”

Piiblikõned ise olid paremad võimalused pühakirja tõde esitada ja C. T. Russell esines tihti suure kuulajaskonna ees. Näiteks aastatel 1905–1907 tegi ta erirongi või autoga USA-s ja Kanadas ringreisi ja pidas sarja ühepäevaseid konvente. Tema avaliku kõne pealkiri oli „Põrgusse ja tagasi“. Esitatuna pungil majades peaaegu igas suuremas linnas mõlemal maal, tehti selles kõnes humoorikas kujutletav reis põrgusse ja tagasi. Louise Cosby meenutab, kuidas Russell soostus esitama seda kõnet Virginias Lynchburgis: „Isa lasi teha seda loengut reklaamivad suured plakatid ja sai loa paigutada need trammide etteotsa. See oli üsna lustakas ja inimesed küsisid: „Kui see tramm meid põrgusse viib, kas ta toob meid sealt ka tagasi?“

Ka C. T. Russelli välismaareisidel sai kuulda piibילוenguid. Aastal 1903 tegi ta teise ringreisi Euroopasse ja rääkis paljude kuulajate ees eri linnades. Siis detsembrist 1911 kuni märtsini 1912 võttis Russell 7-liikmelise komitee esimehena ette ümberilmareisi. Ta käis Hawaiiil, Jaapanis, Hiinas, Lõuna-Aasiast kuni Aafrikani, edasi Euroopas ja sealt tagasi New Yorki. Uuriti ristiusu välismisjoneid ja esitati palju loenguid, levitades seeläbi tõeseemneid, mis aja jooksul käivitasid võitnud kristlaste viljakandavad tööühmad maakera kaugetes paikades. Lisaks sellele ümberilmareisile reisis C. T. Russell regulaarselt Euroopasse ja liikus kõikjal Põhja-Ameerikas paljude kaastöötajate saatel erirongidega ringi „konvendituuril“.

Välismaale „konvendirongiga“

Aja möödudes sooviti üha enam näha C. T. Russellit isiklikult. Täitmaks kõnekokkuleppeid, reisis ta väikese rühma saatel mõnikord välismaale spetsiaalse „konvendivaguniga“ rongis. Kuid suuremate seltskondade puhul kasutati „konvendironge“, nii et kord reisis ühes Russelliga koguni 240 inimest. Ühendati mitu vagunit ja seltskond reisis vastavalt eelnevalt kinnitatud ajakavale ühest linnast teise. Jõudnud konkreetsesse linna, reklaamisid Russelli abilised avalikku koosolekut, jagades reklaamlehti. Koosolekul tervitasid nad tulijaid, võtsid huvilistelt nimed ja aadressid ning seal kus võimalik külastasid neid ja asutasid kogudusi. Oli päris tavaline, et selliste „konvendirongidega“ külastati USA ja Kanada suuri linnu.

Miks mitte astuda „konvendirongi“ ja võtta koos kristlaste röömsa seltskonnaga ette üks reis. Juunis 1913 üüriti erirong 200 piibliuurijale, kes saatsid Russellit reisil alates Illinoisist Chicagost Texasesse, Californiasse, Kanadasse ja sealt konvendile Wisconsinisse Madisoni, tehes kõrvalepõike Illinoisi Rockfordi. Malinda Z. Keefer räägib detailsemalt: „Meie rong pidi Dearborni jaamast Wabashi raudteed mööda välja sõitma 2. juuni keskpäeval. Umbes kella kümne paiku hakkasid sõbrad saabuma ja see oli rõõmurohke ja elevust täis aeg, kui kohtasin vanu sõpru, keda polnud kaua näinud, ning tutvusin uutega. Üsna pea tajusime endid ühe suure perena ... ja siis sai rongist kuuks ajaks meie kodu.“

Lõpuks on aeg välja sõita. Õde Keefer jätkab: “Rongi jaamast 8 000-miilisele reisile välja sõites laulsid hüvasti jätma tulnud sõbrad laule “Blest Be the Tie That Binds” ja „God Be with You Till We Meet Again“, lehvitudes lakkamatult kübaraid ja taskurätte, kuni kadusime neil silmist, et teha läbi üks ülimalt mälestusväärne reis. Võtsime peale sõbrad Missouriist St. Louisist ja veel mõnest paigast, nii et lõpuks oli meid 240. Vend Russell ühines meiega Arkansases Hot Springsis, kus oli käimas 8-päevane konvent.”

See oli tõesti vaimselt ülesehitav reis. Õde Keefer jutustab: “Igal pool, kus reisi kestel peatusime, toimusid konvendid – enamik kestis kolm päeva – ja me olime igal konvendil ühe päeva. Nende peatuste ajal esitas vend Russell kaks kõnet – ühe pärastlõunal sõpradele, teise õhtul avalikkusele, teemaks „Hauast kaugemale.“” Oma reisiga seotud tunnete kohta ütleb õde Keefer: “Raske on sõnadega väljendada tänumeelt, et võisin kogu teel oldud aja seltsida sõpradega ja kuulda reisi jooksul neid vaimselt ülesehitavaid kõnesid ja õpetusi. Olin Jehoovale nii tänulik, et sain sellise eesõiguse osaliseks.”

Neil Jumala rahva algusaegade konventidel oli nii mõnigi asi teistsugune kui tänapäeval. Võtkem näiteks „armastussöömaaja“. Mis see oli? J. W. Ashelman meenutab seda varaste konventide erijoont: „Mõned tavad, mis on nüüd kasutusel või lakanud olemast, tundusid tol ajal olevat õnnistuseks, Näiteks võtsid kõnelejad lava ette rivvi, käes taldrikud tükeldatud leivaga ning kohalviibijad möödusid neist reas, saades osa leivast ja surudes iga kõneleja kätt ning lauldes üheskoos laulu „Blest Be the Tie That Binds Our Hearts in Christian Love.“” Selline oli siis „armastuse söömaaeg“ ja see oli liigutav kogemus. Edith R. Brenisen on täiesti nõus: „Meie süda oli tulvil omavahelist armastust, nii et tihtilugu voolasid meil mööda põski rõõmupisarad. Me ei häbenenud oma pisaraid ega püüdnudki neid tagasi hoida.”

Ka algkristlased pidasid vahel „armastussöömaagu“, ent Piibel neist lähemalt ei räägi. (Juuda 12, EP.) Arvatakse, et need olid sündmused, kus aineliselt jõukad kristlased korraldasid pidusöögi, kuhu nad kutsusid kehvemal järjel kaasteenijaid. Ent pühakiri ei tee „armastussöömaagu“ kohustuslikuks, olgu need mis laadi tahes, ning seepärast pole nüüdisaja kristlastel kombeks neid korraldada.

Uus hea sõnumi kuulutamise moodus

Piibliuurijatele on hästi teada Jeesus Kristuse prohvetiennustus „Head sõnumit kuningriigist kuulutatakse kogu maailmas tunnistuseks kõigile rahvastele ja siis tuleb lõpp“. (Matt. 24:14.) Nii algataski Jumala rahvas olulise 1914. aasta lähenedes entusiastliku üleilmse ulatusega hoogtöö – õpetus- ja hoiatustöö, millele seniajani pole võrdset. Nad võtsid kasutusse uue jõulise hea sõnumi kuulutamise meetodi.

Oletagem, et praegu on 1914. aasta. Kujutle, et istud sadade teiste hulgas pimedas auditoriumis. Sinu ees laiub suur kinoekraan. Üllatuseks ilmub ekraanile valgete juustega, frakki riietatud mees ja hakkab rääkima, ilma et kasutaks märkmeid. Muidugi oled sa ennegi kinos käinud. Kuid siin on midagi teistmoodi. Mees räägib ja sa kuuled tema sõnu. See pole tavaline tummfilm. See on midagi enneolematut nii tehnilisest küljest kui ka edastatava sõnumi poolest, nii et oled rabatud. Kes on see mees? Charles Taze Russell. Mis ekraanilugu see on? See on „Loomise fotodraama“.

C. T. Russell mõistis, et film on oivaline meediavahend laiade rahvahulkadeni jõudmiseks. Niisiis alustas ta aastal 1912 „Loomise fotodraama“ ettevalmistustega. Sellest kujunes 8 tunni pikkune fotoslaide ja filmi esitus, mida oli täiendatud värvide ja helidega. Mõeldud näitamiseks neljas osas, viis fotodraama vaatajaid läbi inimajaloo alates loomisest kuni kõrgpunktini Jumala eesmärgi osas

maa ja inimkonnaga Jeesus Kristuse tuhandeaastase valitsuse lõppedes. Slaidipildid ja filmilõigud olid sünkroniseeritud kõnede ja muusika grammofonisalvestistega. Värv- ja helifilmiga oli juba tehtud arvukaid katsetusi, kuid võttis aastaid, enne kui neid hakkas saatma äriline edu. Alles aastal 1922 tuli välja täisvärvides kogupikk film. Ning filmivaatajatel üldiselt tuli oodata aastani 1927, et vaadata kommertsfilmi ühes dialoogi ja muusikaga. Ent „Fotodraamal“ oli nii värv, kõne kui ka muusika. See oli oma ajast aastaid ees ja miljonid said seda vaadata tasuta!

Fotodraama väljaandmisele kulus noil päevil enneolematu summa – 300 000 dollarit. Töö kohta, mida see nõudis, kirjutas Russell: „Jumal oma lahkuses sulges me silmad, et me ei teaks, kui suurt vaevanägemist fotodraama nõuab. Kui oleksime teadnud, millist hinda aja, raha ja kannatlikkuse osas läheb vaja asjaga alustamiseks, poleks me iial sellega algust teinud. Aga me ei teadnud ette ka seda, kui suur edu fotodraamat saadab.“ Valmistati ette valik muusikasalvestisi ja 96 kõnesalvestist grammofoniplaatidel. Tehti stereoslaidid maailmajalugu illustreerivatest kunstiteostest ning vaja oli valmistada sadu uusi maalipilte ja visandeid. Kõik värvislaidid ja filmilõigud tuli käsitsi värvida, kusjuures osa sellest tööst tehti ühingu kunstitoas. Mõelda vaid! Seda tuli teha korduvalt, sest valmistati vähemalt 24 komplekti, nii et mingit fotodraama osa sai konkreetsel päeval näidata 80-s eri linnas.

Mis toimus „Loomise fotodraama“ näitamise ajal kulisside taga? „Fotodraama algas filmilõiguga vend Russellist,“ räägib Alice Hoffman. „Kohe, kui ta ekraanile ilmus ja ta huuled liikuma hakkasid, käivitus täpselt õigel ajal grammofon ning me võisime kuulda ta häält.“

Fotodraama filmilõikudest ühed meeldejäätavamad olid lilleõie avanemine ja tibu koorumine munast. Need näited aegluubis fotograafiast avaldasid vaatajatele tõesti muljet. „Nende piltide näitamisega,“ täheldab Karl F. Klein, „kaasnes ülitore muusika, nagu näiteks pärlid „Nartsissus“ ja „Humoresk“.“

Oli palju muudki meeldejäätavat. Martha Meredith jutustab: „Näen otse praegu Noad perega koos loomadega laeva kõndimas ning pilti Aabrahamist ja lisakist, kes tõusevad Morjia mäele, kus Aabraham peab poja ohverdama. Nähes, kuidas Aabraham seab oma ülikalli poja altarile, voolasid mul pisarad silmist. Pole ime, et Jehoova kutsus Aabrahami oma sõbraks, ... ta teadis, et Aabraham kuuletub tema häälele igal ajal.“ (Jaak. 2:23.)

Lisaks tavapärasele „Loomise fotodraamale“ olid ka „Heureka draama“ komplektid. Üks koosnes 96-st loengusalvestisest, samuti muusikasalvestistest. Teine sisaldas nii salvestisi kui ka slide. Ehkki viimati mainitud „Heureka draamas“ polnud filmilõike, osutus see väga edukaks, kui seda kuskil hõredama asustusega kandis näidati.

Aastal 1914 näidati „Loomise fotodraamat“ kõikjal USA-s tasuta. See osutus üsnagi kulukaks nii ühingule kui ka kohalikele piibliurijaile, kes näitamiseks sobivate paikade rentimiseks raha annetasid. Nii oligi, et aja möödudes seda suuremale vaatajaskonnale enam ei näidatud. Siiski oli „Loomise fotodraama“ teinud suurepärase tööd inimeste tutvustamisel Jumala sõna ja eesmärkidega.

Toome näite. Üks inimene kirjutas C. T. Russellile: „Täname naisega tõesti meie taevast Isa oivalise ja hindamatu õnnistuse eest, mis sai meile osaks tänu teie abimaterjalile. Just teie fotodraama oli põhjus, et mõistsime tõde ja võtsime selle omaks.“ Lily R. Parnell jutustab: „Need pildinäitamisest Jehoova eesmärkidest inimkonna suhtes äratasid paljudes mõtlevates inimestes huvi, nii et kogudus [Massachusettsis Greenfieldis] on suuremaks kasvanud, sest need tegid Piibli elavaks

raamatuks ja näitasid mõtleivatele inimestele, kui hinnalist teavet on Jumal andnud pääsemiseks neile, kes tema hoolitsuse vastu võtavad.“

Täiesti põhjendatult ütles ühingu peakorterite kauaaegne liige Demetrius Papageorge: „Fotodraama projekt oli tõeline meistriteos, kui võtta arvesse piibliuurijate väikest hulka ja suhteliselt nappe rahalisi vahendeid. Selle taga oli tõesti Jehoova vaim!“

„Vaimu mõjul tulised“ kolportöörid

Juba palju aastaid enne aastat 1914 olid tulihingelised kolportöörid – „vaimu mõjul tulised“ kristlikud mehed ja naised – levitanud head sõnumit lähedal ja kaugel. (Rooml. 12:11.) Kolportöörteenistus algas aastal 1881, kui ajakirjas „Siioni Vahitorn“ ilmus artikkel „Vaja on 1 000 kuulutajat“. Inimestele, kel pole ülalpeetavaid pereliikmeid ja kes saaks pool või enam oma ajast anda Isanda töö heaks, pakuti välja plaan. See seisnes selles, et nad lähevad suurtesse ja väikestesse linnadesse kolportööride ehk evangeeliumikuulutajatena. Mis eesmärgil? „Vahitorn“ kirjutas: „Püüdke igas paigas leida tõsikristlasi. ... Neile püüdke teha teatavaks meie Isa armu rikkust ja tema sõna kaunidust.“ Sellistele inimestele tuli anda piibliainelisi väljaandeid, kusjuures kolportööridel lubati katta oma väljaminekuid rahaga, mida nad on saanud kirjanduse eest ja „Vahitorni“ tellimuste eest.

„Siioni Vahitorn“, mai 1887, jagas kolportööridele häid nõuandeid, mida ustel öelda. Lisaks muule öeldi seal: „Olgu sul avar süda täis armastust Jumala vastu ja täielikku usku tema töötustesse, täis lootust, et Jumalale valmistab heameelt kasutada sind tema auks nüüd ja tulevikus.“

Olles valmis Jehoova teenistuses tublit tööd tegema, jätsid kolportöörid endast tugeva jälje. Ükskõik kuhu nad ka ei läinud – suurtesse ja väikestesse linnadesse või küladesse – pandi neid tähele. Väljaandes „The Gospel Messenger“ kirjutati 1890. aastate lõpus: „Birminghami linnas [Alabama] on nüüd tegemas tööd mitu inimest, kes nimetavad end „sektivälisteks kristlasteks“. ... Nad on töötanud selles linnas majast majja, müües „Millenniumi koidikut“ ja levitades muid õhukesti väljaandeid. Nad räägivad oma usust igal võimalusel ja jutlustavad pühapäeval. Nad kutsuvad end „kolportöörideks“. Nad on selles linnas tuhat raamatut ära andnud. ... Miks ei levita meie samal kombel oma kirjandust ja piibliõpetust, nii nagu meie seda mõistame? Kardan, et asi on selles, et oleme oma meetoditega loiuks läinud ning Jumal annab meile tasapisi mõista, et kui me edasi ei rühi, saadab ta meid tagumisele pingile.“

„Jah, lasime kolportööridel töötada noil päevil läbi linna ja maapiirkondi,“ kirjutab Henry Farnick. Ta mäletab neid hästi: „Mõnikord müüsid nad kirjandust taluoodete, kanade, seebi ja mille iganes eest, mida nad said kasutada või ära müüa. Vahel jäid nad hõredalt asustatud piirkonnas ööseks taluomanike poole, vahel magasid isegi heinasaos. ... Need ustavad jätkasid südilt aastast aastasse, kuni vanus piirid seadis.“

Kõik need aastad hoolitses Jehoova ustavate kolportööride eest külluslikult. Nii ei puudunud neil mitte midagi olulist. (Laul 23:1.) „Elasime kokkuhoidlikult annetuste eest, mida saime kirjanduse andmise eest,“ ütleb Clarence S. Huzzey. „See nõudis usku Jehoova armastavasse hoolitsusse ja ma võin ausalt öelda, et me polnud kunagi näljas ning meil oli vajalik peavari ja riietus kõigil neil paljudel aastatel, mil olime täisajalises teenistuses. (Laul 37:25.) Kui imeliselt kandis Jehoova vajaliku eest hoolt!“

Aastate eest polnud elukallidus eriti kõrge, kuid see ei tähendanud, nagu võinuks kolportöörid lubada endale midagi ekstravagantset. Võtkem näiteks 1910. aasta. Malinda Z. Keefer meenutab oma kolportööriteenistust lowas Council Bluffsis: „Council Bluffs'i territoorium oli raskemate killast, aga positiivset hoiakut säilitades sai hakkama. Elukallidus oli noil päevil tunduvalt madalam. Meie liikumismoodus (jalakäimine) ei maksnud palju ja palju ei läinud ka toidu peale: leivapäts 5 senti, pool kilo suhkrut 5 senti, pool kilo liha 25 senti – ja see oli tõeline kingitus, kui õnnestus midagi hankida. Toa üür oli mõistlik ja trollisõit maksis 5 senti. Kui teistsugune oli maailm 1970. aastatega võrreldes!“

George E. Hannan alustas kolportööriteenistust 1921. aasta lõpus. Kord kirjutas ta elukalliduse kohta: „Minu toiduarve oli 4 dollarit nädala kohta. Korra päevas sõin sooja toitu, kahel teisel korral sõin kuivatatud puuvilju ja mõne juurvilja, mida olin saanud kirjanduse eest. Kui küsiti, mida ma siis teen, kui mul raha otsa saab, vastasin: „Lihtsalt ootan ja vaatan, mida Jehoova minu heaks välja mõtleb.“ Kuulsin mõningatest, kes katkestasid, kui neile oli jäänud viimased 50 dollarit. Minu arvates polnud Jehooval tarvis sekkuda, kuni oli veel alles 50 või isegi 10 dollarit või üks dollar. Olin kindel, et ta aitab mul saada hakkama kõrge elukallidusega, aga mitte kalli elulaadiga.“

Kuidas oli lugu sõidukuludega? Charles H. Capen meenutab, et liikus mitmes Pennsylvania maakonnas ringi „kondiaurul“. Teised kolportöörid leidsid abilise jalgratta näol. „Aastatel 1911–1914 töötasid kolportöörid Ohio kandi maakondades,“ märgib LaRue Witchey, jätkates: „Nad olid teenistuses usinad, tallates pedaale miilide kaupa, rattal koorem „Kirjaurimusi.“ Tuleb öelda, et kolportööri esimene rattasõit võis kujuneda päris keeruliseks kogemuseks. Ehk oleks hobune etem olnud. Malinda Z. Keefer meenutab armastusega vana Dobbinit. „Dobbin oli vagur hobune ega vajanud kunagi kinni sidumist. Ta tavaliselt ootas mind, kui käisin ükselt uksele, ja kõmpis siis ühes minuga järgmise kohta.“

Siiski polnud mitte kõik hobused sellised nagu vana Dobbin, nagu seda kogesid kolportöörid Anna E. Zimmerman ja Esther Snyder. Kujutle, kuidas kaks naist üürivad vankri ja hobuse, mis on äsja läänest ostetud. Õde Zimmerman jutustab, et „hobune ei lasknud mitte millelgi endast mööda minna, ka mitte rongil, mis mitu miili enne hobusetalli sõitis paralleelselt maanteega. Läksin jaamakorraldaja juurde: „Palun pidage rongi jaamas kinni, kuni jõuame oma hobusega tallini.“ Too kostis: „Okei. Saate aega.“ Hobune pani edasi enneolematu galopiga. Jõudsime elusate ja tervetena tallini, kus talliomanik oli ees vabandamas, et tema oli parajasti lõunal, kui me hobust üürisime, ning et tallipoiss, kes kartis hobust, kelle taltsutamine oli tema töö, lükkas selle töö minu kaela.“

Hilisematel aastatel kasutasid mõned kolportöörid autot. Teadagi on praegusajal enamikus USA piirkondades üldjuhul hästisillutatud maanteed. Aga aastakümnete eest see nii polnud. Nii tekitas ka autoga reisimine probleeme. Näiteks kord oli „üks peitauk nii suur ja selle täitematerjal nii pehme, et auto vajus ootamatult teljeni auku,“ kirjutasid Hazelle ja Helen Krull. „Meie sagedasti kasutamist leidnud labidast polnud selles täbaras olukorras suurt abi,“ meenutavad nad. „Üks lahke naaber pakkus oma muula ning lisaks kuhjasime teepervele puunotte, palke ja oksi, kergitamaks sügavale vajunud auto tagumist otsa. Niisiis, eest muulajõul, keskelt mootorijõul, tagant innukal lükkamisjõul, saabus pärast mitmeid ebaõnnestunud katseid meile kõigile õnnelik moment, kui auto lõpuks august väljas oli. Kuid see päev pakkus ka oma rõõme. Enne kui see juhtus, oli meil olnud huvitavaid külastusi, mõned maanteest eemal, kuhu läksime jala; nii et täbarat olukorda tasakaalustas rõõm. Tihtilugu anusime nagu Taavet: „Oo, Jumal, kuula mu appihüüdu. Pane tähele mu palvet.““ (Laul 61:1.)

Kolportööridele omas palju suuremat tähtsust kuulutustegevus kui mõni ettetulnud probleem. Kujutlegem, et oleme nüüd koos nendega, kui nad on inimeste kodusid külastamas. William P. Mockridge tegi koos Vincent C. Rice'iga aastal 1906 kolportööritööd New Yorgi osariigis Schenectadys. Ta viib meid tagasi noisse päevisse: „Tegin kogu esimese pika päeva tööd, ilma et oleksin ainsatki trükist müünud, ometi olin arvanud, et olen supermüügimees. Palusin sel õhtul Jehoovalt abi, et leiaksin vastuvõtlikke südameid ega hoiaks meeles materiaalseid asju ning õpiksin sellest, kui lahkelt ja tasaselt pöördub inimeste poole vend Rice, kel alati oli mõni mõnus sõna igaühele, kes uksele tuli. Peagi õnnestus mul saada palju tellimusi, kasutades reklaambrošüüre, millega ühing meid oli varustanud. ... Võtsime vastu tellimusi [„Kirjaurimuste“] esimesele kolmele köitele 98 senti eest ja kuuele köitele 1 dollari ja 98 senti eest. Need tellimused said teostatud palgapäeval, tavaliselt esimesel või viieteistkümnendal kuupäeval.“

Kas panid tähele, et vend Mockridge mainis reklaambrošüüre? Kolportöörid ja teised piibliuurijad kasutasid neid aastaid majast majja kuulutustöö. Tegemist oli „Millenniumikoidiku“ kuue köite esikaantega, mis olid vastavas järjestuses kokku köidetud. Kolportööril oli see ukse väljasirutatud käes ning ta tutvustas iga köite teemat. Ta võttis vastu tellimusi ja toimetas kirjanduse pärastpoole kohale.

„Kohaletoimetamine oli ränk töö,“ möönab Pearl Wright, „sest raamatutest pungil kohvrit oli raske ringi tassida.“ Kahtlemata oli see nii. Oletagem, et kolportöör sai tellimusi 50-le „Kirjaurimuste“ köitele. See tegi kokku ligi paarkümmend kilo, mida naistel ja ka suuremal osal meestel oli raske tassida. Kuid hiljem mõtles kolportöör James H. Cole välja kahehatalise nikliga kaetud kaadervärgi, mida sai kohvri külge kinnitada.

„See oli tõeline pilgupüüdja,“ räägib Anna E. Zimmerman. „Meenub, kuidas ma kord Pennsylvanias Hollidaysburgi linnas kolportööritööd tegin. Mul tuli veeretada oma kohvrit lõunaajal otse läbi äripiirkonna. See oli mulle veidi hirmutav, aga ma läksin otsejoones, kohver kõrval veeremas, kui äkitselt astus mulle tagant juurde hästirõivastatud härrasmees ja haaras mu kohvisangast kinni, paludes viisakalt: „Kas lubaksite, et veeretan seda veidi aega ise edasi? Tahaksin näha, kuidas see asi toimib. Paistab, et liigute sellega nii kergelt edasi.“ Ta kärutaski seda kogu selle tee läbi äripiirkonna ja jättis minu käed täiesti vabaks. Sain teada, et ta on linnalehe toimetaja.“ Järgmisel päeval ilmus kohalikus ajalehes üksikasjalik reportaaž.

Need isetutel ajenditel tegutsevad kolportöörid töötasid Jehoovale lootes usinalt. Ja nende jõupingutused said tasutud. Neil aegadel kasvasid kogudused tänu kolportööride tegutsemisele. See andis sügava rahulolutunde ja rikkaliku vaimse tasu. Edythe Kessler ja ta õde Clara alustasid aastal 1907 taas rõõmuga kolportöörteenistust. Neil tuli palju jala kõndida ning kohaletoimetamise päeval tuli tassida suurt hulka raamatuid. Jah, see oli neile väsitav. Ent Edythe paistab rääkivat kõigi nende päevade kolportööride nimel, kui tõdeb: „Olime noored ja nautisime teenistust, olles rõõmsad, et saame oma jõudu Jehoova teenimiseks kasutada.“

„Pole edu ühelgi relval, mis valmistatakse sinu vastu“

Kõigil neil aastatel, kui ustavad kolportöörid ja teised piibliuurijad agaralt head sõnumit kuulutasid, ei lasknud Kurat-Saatan käsi rüppe ega nõrgendanud püüdeid neid lüüa ja hävitada. Ta olekski seda teinud, kui neil poleks olnud Jumala kaitset. (1. Peetr. 5:8, 9; Heebr. 2:14.) Nad mõistsid, kui paikapidav oli Jumala töotus oma muistse aja rahvale: „Pole edu ühelgi relval, mis valmistatakse sinu vastu. Sa mõistad hukka iga keele, mis tõuseb sinuga kohut käima.“ (Jes. 54:17.)

Jeesus Kristust vaenati ja samasugust kohtlemist on oodata ka tema järelkäijatel väärusu järgijate poolt ja maailmalt üldiselt. (Joh. 15:20.) Ent mõnikord on Saatana rünnak tulnud seestpoolt, jultunud isikutelt kristlikus organisatsioonis, johtudes intsidentidest, millesse on olnud kaasatud need, kes tegelikult „ei olnud sellised nagu meie“. (1. Joh. 2:19.)

Meenutame, et 1870. aastatel ütles C. T. Russell lahti koostööst N. H. Barbouriga, „The Herald of the Morning“ väljaandjaga. Põhjuseks oli see, et Barbour eitas pühakirja lunastusõpetust, mida Russell vankumatult toetas. Hiljem 1890. aastate alguses üritasid mõned silmapaistvad isikud organisatsioonis jultunult haarata Vahitorni ühingu juhtimist enda kätte. Vandenõulased plaanisid lõhata tõelisi „pomme“ Russelli populaarsuse hävitamiseks ja talle lõputegemiseks ühingu presidendina. Pärast ligi paariaastast septsimist see vandenõu aastal 1894 kärgataski. Põhiliselt keskendusid nurinad ja valesüüdistused C. T. Russelli väidetavale ärilisele ebaaususele. Mõned süüdistused olid äärmiselt väiklased ja reetsid süüdistajate peasihi – C. T. Russelli avaliku laimamise. Erapooletud usukaaslased uurisid asja ja leidsid Russelli õige olevat. Nii kukkuski vandenõulaste plaan „Russell ja ta töö taeva tuulde lasta“ täielikult läbi. Nagu apostel Paulus, koges vend Russellgi raskusi „valevendade“ poolt, ent selles katsumuses nähti Saatana sepitsust ning vandenõulasi hakati pidama kristlike kaaslastena sobimatuteks (2. Kor. 11:26.)

Sellela muidugi C. T. Russelli katsumused ja hädad ei lõppenud. Need pidi tabama teda vägagi isiklikul moel omaenda kodakonnast. Raskel 1894. aastal asus C. T. Russelli abikaasa (endise nimega Maria Frances Ackley, kellega Russell aastal 1879 abiellus) ringreisile New Yorgist Chicagosse, kohtudes teel piibliuurijatega ja astudes oma abikaasa kaitseks välja. Olles haritud ja intelligentne naine, sai ta tol ajal koguduste poolt hea vastuvõtu osaliseks.

Proua Russell oli üks Vahitorni ühingu direktoritest ning teenis mõne aasta sekretäri ja varahoidjana. Samuti tegi ta regulaarselt „Siioni Vahitornile“ kaastööd ning oli mõnda aega ajakirja kaastoimetaja. Lõpuks taotles ta suuremat hääleõigust „Vahitornis“ avaldatava osas. Sellist ambitsiooni võiks võrrelda Moosese õe Mirjami omaga, kes tõusis oma venna kui Jumala Iisraeli juhi vastu ning üritas prominentsust võita – see aga muidugi pälvis Jumala hukkamõistu. (4. Moos. 12:1-15.)

Mis oli soodustanud proua Russelli sellist hoiakut? „Omal ajal ma seda ei märganud,“ kirjutas C. T. Russell aastal 1906, „kuid hiljem sai mulle selgeks, et vandenõulased üritasid külvata mu naise südamesse lahkheliseemneid teda meelitades, „naiste õigustega“ argumenteerides jne. Ent šoki saabudes [aastal 1894] pääsesin tänu Jumala hoolele alandusest näha oma naist nende vandenõulaste leeris. ... Asjade laabudes hakkasid taas tõstma pead ideed „naiste õigustest“ ning isiklikud ambitsioonid ning ma mõistsin, et pr Russelli aktiivne kampaania minu kaitseks ning tema ülimalt südamlük vastuvõtt kallite sõprade poolt ringreisi ajal ... oli talle upitatud enesehinnangu näol kahju toonud. ... Tasapisi paistis ta jõudvat veendumusele, et „Vahitorni“ veergudele ei kõlba midagi peale tema enda kirjutatu, ja mind kimbutati alatasa ettepanekutega oma kirjutisi muuta. Märkasin südamevaluga seda üha süvenevat kalduvust, mis oli olnud nii võõras sellele alandlikule meelele, mis teda iseloomustas esimesed 13 õnneliku aastat.“

Pr Russell minetas igasuguse koostöövalmiduse ja pingelised suhted jäid kestma. Ent 1897. aasta algul ta haigestus ning ta mees hoolitses tema eest väga. Ta tegi seda rõõmuga ja lootis, et oma lahke hoolitsusega puudutab ta naise südant ning taastab endised armastavad ja õrnad suhted. Paraku haigusest toibunult kutsus pr Russell kokku komitee ja astus oma mehe vastu välja „eeskätt eesmärgiga, et vennad teavitaksid mind, et temal on minu kõrval „Vahitorni“ veergudele võrdne

õigus ning et ma teen talle ülekohut, kui keeldun talle andmast tema taotletavaid vabadusi“, kirjutas Russell. Selgus aga komitee seisukoht, et ei neil ega kellelgi teisel pole õigust sekkuda tema mehe tegemistesse „Vahitorni“ osas. Pr Russell kostis sisuliselt, et ehkki ta ei saa komiteega nõustuda, üritab ta vaadata asjadele nende seisukohalt. Edasi kirjutas Russell: „Seejärel küsisin talt nende juuresolekul, kas ta oleks nõus kätt suruma. Ta kõhkles, kuid sirutas mulle lõpuks käe. Siis küsisin: „Kas suudleksid mind, kallid, selle märgiks, et oled mingil määral muutnud meelt, mida osutasid?“ Ta kõhkles taas, kuid lõpuks ikkagi suudles mind ja osutas komitee juuresolekul muulgi kombel taas tärnitud kiindumust.“

Niisiis Russellid suudlesid ja leppisid ära. Hiljem korraldas Russell oma naise palvel igapäevast „Allegheny kiriku õdede“ koosolekut, mille juhatajaks ta naine oli. See tõi kaasa uue häda: hakkasid ringlema C. T. Russellit teotavad kuuldused. Ent ka sellest raskusest saadi üle.

Lõpuks siiski viis kasvav vastuseis pr Russelli suhete katkestamiseni Vahitorni ühingu ja oma abikaasaga. Ta lahutas end mehest ilma teda sellest teavitamata aastal 1897 pärast ligi 18 abieluaastat. Naine elas peaaegu 7 aastat eraldi, kusjuures C. T. Russell muretses talle omaette maja ja toetas teda rahaliselt. 1903. aasta juunis andis pr Russell Pennsylvania Pittsburgh’ tsiviilkohtusse sisse seadusliku lahutuse taotluse. 1906. aasta aprillis võeti asi kohtunik Collier’ ja vandekohtu ees arutusele. Ligi kaks aastat hiljem, 4. märtsil 1908, väljastati lahutusmäärus. Määruses öeldi: „Nüüd on otsustatud ja määratud, et Maria F. Russell, hageja, ja Charles T. Russell, kostja, kooselu on tühistatud.“ Nii on kohtuametnik selle ka dokumentidesse kandnud. See oli seadustatud lahusele ja lahutust absoluutses mõttes ei toimunud, nagu mõned ekslikult on arvanud. Teatmeteos „Bouvier’s Law Dictionary“ (Banks-Baldwin Law Publishing Company, 1940) defineerib seda akti järgmiselt: „Osaline või tingimustele vastav lahutus, mille kohaselt abielupooled on lahuselule määratud ja neil on keelatud koos elada, ilma et see puudutaks abielu ennast. 1 Bl. Com. 440.“ (Lk 314.) Lk 312 öeldakse: „Seda võiks täpsemalt nimetada ametlikuks lahuseks“.

C. T. Russell mõistis täiesti, et kohus ei andnud absoluutselt lahutust, vaid et tegemist on seadustatud lahusega. Aastal 1911 ringreisil Iirimaa Dublinis päriti talt: „Kas see on tõsi, et oled end oma naisest lahutanud?“ Vastuseks kirjutas Russell: „Ma pole end oma naisest lahutanud. Kohtumääruses on lahusele, mitte lahutus. Selle on määratud kaastundlik vandekohus, kes otsustas, et lahus elades oleksime mõlemad õnnelikumad. Mu naine süüdistas mind julmas kohtlemises, kuid ainsa julmustükina toodi tõendina see, kui ma kord keeldusin teda ta palve peale suudlemast. Kinnitasin oma kuulajatele, et ma vaidlustasin süüdistuse julmuses, ja väljendasin seisukohta, et ühtki naist ei saaks mees paremini kohelda. Aplaus osutas, et kuulajad uskusid mu mõtteavaldusi.“

Selles osas on tähendusväärne ka see, mis leidis aset C. T. Russelliga matustel aastal 1916 Pittsburgh’s. Anna K. Gardner, kelle mälestused ühtivad teiste sealviibinute omadega, räägib järgmist: „Vahetult enne matustalitust Carnegie Hallis leidis aset intsident, mis kummutas vend Russelliga kohta avaldatud ajalehevald. Saal oli rahvast täis ammu enne talituse algust ning oli väga vaikne. Siis nähti, kuidas üks looritatud kuju kõnnib mööda vahekäiku sarga juurde ning asetab sellele midagi. Esireast võis näha, mis see on: kimp liiliaid, vend Russelliga lemmiklilli. Lindilt võis lugeda: „Minu armastatud abikaasale.“ See naine oli pr Russell. Nad polnud kunagi lahutatud olnud ning see oli selle avalik kinnitus.“

Võib vaid kujutelda seda südamevalu ja emotsionaalset pinget, mida C. T. Russell koduste raskuste pärast taluma pidi. Ühes kuupäevata ja käsitsi kirjutatud kirjas pr Russellile kirjutas mees mingil abieluraskuste perioodil: „Ajaks, kui see sinuni jõuab, on möödunud kõigest nädal ajast, kui hülgasid

inimese, keda sa Jumala ja inimese ees töotasid armastada ja teenida „heas ja halvas, kuni surm meid lahutab“. Kahtlemata on tõsi, et „kogemus on parim õpetaja“. Vaid see on andnud mulle sinu kohta veendumuse öelda, et poleks tõesti võinud olla armastavam ja pühendunumat abikaasat. Kui sa oleksid olnud teistsugune, siis olen kindel, et Issand poleks sind mulle andnud. Tema teeb kõik hästi. Täna teda ikka, et ta selles osas minu eest hoolitses, ja vaatan tänutundega tagasi ajale, mil sa mind vähemalt 30 korda päevas suudlesid ning ikka ja jälle mulle ütlesid, et sa ei suudaks ilma minuta elada ning et sa kardad, et mina esimesena suren. ... Mõtlen sellele, et selliseid kinnitusi armastuse kohta sain ma kõigest poolteist aastat tagasi, kuigi juba aasta enne polnud su armastus kiivuse ja kahtlustuste tõttu enam nii tuline, seda vaatamata minu sadadele kinnitustele, et armastan sind palavalt, ja mida võin ikka pühalikult kinnitada.”

Russell arvas tõesti, et suur Vastane on saanud tema naise oma „ülitugevasse haardesse“. Ta ütles: „Olen tõsimeeli palunud Issandat sinu pärast“, ning püüdis naist ka aidata. Lisaks muule kirjutas ta: „Ma ei taha sind koormata lugudega oma kurvastusest, ei püüa kirjeldada oma tundeid, kui juhtun aeg-ajalt nägema sinu kleite ja muid esemeid, mis toovad mulle elavalt meelde sinu endise olemuse – armastuse, kaastunde ja abivalmiduse poolest nii rikkaliku Kristuse vaimu. Mu süda kisendab: „Oh kui oleksin sel õnnelikul ajal ta matnud, või tema minu.“ Ent ilmselt polnud katsumused veel piisavalt rängad. ... Mõtlen palvemeeles sellele, mida tahan öelda. Ja võid olla kindel, et mu lõikava kurbuse teravik pole mitte mu ülejäänud eluteed saatev üksindustunne, vaid sinu langus, mu kallid, sinu igavene kaotus, *nii nagu mina seda asja näen.*“

Ta polnud moraalitu

Otsekui polnuks abieluraskustest tulenenud pingest Russellile veel küllalt, alandusid ta vaenlased selleni, et suunasid ta pihta inetuid süüdistusi, et ta on moraalitu. Nende tahtlike valede keskmes oli niinimetatud „meduusilugu“. Kohtuistungil aprillis 1906 väitis pr Russell, et keegi preili Ball rääkinud talle, et kord öelnud C. T. Russell: „Olen nagu meduus. Hõljun siia ja sinna. Puudutan ühte ja teist, ning kui ta reageerib, võtan ta endale, aga kui mitte, hõljun teiste juurde.“ C. T. Russell eitas tunnistajapingis otsustavalt „meduusilugu“, ja kogu lugu tõmmati kohtutoimikust maha, kusjuures kohtunik ütles oma süüdistuses vandemeestele: „See väike juhtum peres olnud tüdrukuga jääb laimu raamesse ega ole kohtuasjaga kuidagi seotud.“

Kõne all olnud tüdruk oli kümmekond aastat tagasi aastal 1888 tulnud orvuna Russellite juurde. Nad kohtlesid teda kui omaenda last ning ta andis alati õhtul nii proua kui ka härra Russellile magamamineku musi. (Kohtutoimik, lk 90 ja 91.) Pr Russell väitis, et oletatav intsident toimus aastal 1894, kui tütarlaps oli mitte rohkem kui 15-aastane. (Kohtutoimik, lk 15.) Pärast seda elas pr Russell veel kolm aastat koos oma mehega ning läks lahku elama umbes seitse aastat enne lahutusavalduse sisseandmist. Naise lahutusavalduses polnud sellest asjast mitte sõnagi. Ehkki pr Russell teadis tollal, kus preili Ball elab, ei teinud ta mingit katset preilit tunnistajana kohtusse tuua ega esitanud mingit temapoolset lausungit. C. T. Russell ise ei saanud preili Balli tunnistusi andma paluda, sest teda polnud üldse teavitatud, et naine sellise asja kohtu ette toob. Lisaks, kolm aastat pärast väidetavat intsidenti, kui pr Russell kutsus kokku komitee, kus tema ja ta abikaasa käsitlesid mõningaid erimeelsusi, polnud „meduusiloole“ mitte ainsatki vihjet. Kohtus lahuselu arutelul oli pr Russell advokaat öelnud: „Me ei esita mingit süüdistust abielurikkumise kohta.“ Tegelikult ei arvanud pr Russell kunagi seda, et ta mees on süüdi moraalis, nagu seda näitab toimik (lk 10). Advokaat küsis pr Russellilt: „Kas te ei arva, et teie abikaasa on süüdi abielurikkumises?“ Naine vastas: „Ei.“

Kogu selle katsumusrohke aja, mil Charles Taze Russellit tabasid kodused raskused ja nendega seonduvad probleemid, oli Jehoova oma püha vaimuga talle toeks. Jumal kasutas Russellit noil aastail jätkuvalt, nii et ta lisaks sellele, et kirjutas artikleid „Siioni Vahitornile“, täitis muidki kaalukaid kohustusi ning kirjutas „Millenniumi koidiku“ („Kirjauurimuste“) kolm köidet. Milliseks julgustuseks see küll on praegusaja kristlastele, kes täidavad jätkuvalt Jumala tahet, hoolimata kõikvõimalikest katsumustest! Iseäranis julgustavad on Jeesuse ustavatele võitnud järelkäijatele Jaakobuse sõnad: „Õnnelik on see, kes peab katsumustes vastu, sest kui ta pälvib Jumala soosingu, saab ta elupärja, mille Jehoova on töötanud anda neile, kes teda armastavad.“ (Jaak. 1:12.)

Imenisu

C. T. Russellit vaenlased kasutasid tema vastu lisaks pereasjadele teisigi relvi. Näiteks süüdistasid ta vaenlased teda, et ta on müünud suurtes kogustes tavalist nisu „imenisu“ nime all umbes 2 dollarit kilo. Nad väitsid, et seeläbi sai Russell hiigelsuurt isiklikku kasu. Kuid neil süüdistustel polnud mitte mingit alust. Millest räägivad faktid?

Aastal 1904 märkas hr K. B. Stoner Virginiast Fincastle'ist oma aias kasvamas ebatavalist taime. Selgus, et tegemist on tundmatut sorti nisuga. Taimel oli 142 rootsu, millest igaüks kandis täisküpsset nisutera. Aastal 1906 pani ta sellele nimeks „imenisu“. Lõpuks hankis selle endale ja kasvas seda teisigi ning nad said enneolematut saaki. See imenisu võitis auhindu mitmel messil. C. T. Russellile pakkus ülimalt huvi kõik, mis seonduks selliste Piibli ennustustega nagu „kõrbetasandik röömutseb, ta õitseb kui krookus“ ning „maa annab saaki“ (Jes. 35:1; Hes. 34:27.) 23. novembril 1907 esitas USA valitsuse põllumajandusteadlane H. A. Miller põllumajandusministeeriumile raporti, kiites seda hr Stoneri kasvatatud nisu. Raport leidis kajastust kogu riigi avalikus pressis. See köitis C. T. Russellit tähelepanu ja nii ilmusidki „Siioni Vahitornis“, 15. märts 1908, lk 86, mõned pressikommentaariid ja katked valitsuse raportist. Lõppsõnas märkis ta: „Kui see lugu ka poolenisti tõde on, tõendab see Jumala võimet hoolitseda kõige vajaliku eest „ajal, kui taastatakse kõik, millest Jumal on rääkinud vanal ajal elanud pühade prohvetite kaudu“. (Ap. teod 3:19-21.)“

Hr Stoner polnud piibliuurija ega C. T. Russellit kaaslane, samuti polnud seda mitmed teised inimesed, kes imenisuga katsetasid. Ent aastal 1911 tegid „Vahitorni“ lugejad J. A. Bohnet Pennsylvaniast Pittsburgh'ist ja Samuel J. Fleming Indianast Wabashist Vahitorni ühingule ettepaneku võtta vastu 30 vakka seda nisu ning nad panid ette müüa seda umbes 2 dollarit kilo, nii et kogu ühingu saadud kasum oleks nendepoolne annetus usutöös kasutamiseks. Ühing võttis nisu vastu ja saatis selle välja ning üldjoontes saadi 1 800 dollarit kasumit. Russell ise ei saanud sellest pennigi. Ta vaid avaldas „Vahitornis“ teate, et see nisu on annetatud ning et seda saab osta 2 dollarit kilo. Ühing ei korraldanud nisumüüki omal algatusel ning saadud raha läks annetusena kristliku misjonitöö tarbeks. Kui seda müüki kritiseeriti, teavitati kõiki annetanuid, et kui nad pole rahul, tagastatakse neile raha. Selleks hoiti nisust saadud rahasummat aasta alles, kuid keegi ei küsinud raha tagasi. Vend Russellit ja ühingu toimingud seoses imenisuga olid täiesti avalikud.

Kuna Charles Taze Russell õpetas Jumala sõna tõde, sattus ta tihtilugu vaimulikkonna viha ja laimu alla. Ent nüüdisajagi kristlased võivad sellist kohtlemist oodata, sest samuti Jeesusel ja apostlitel tuli teha tegemist usuvastastega. (Luuka 7:34.)

Jehoova ei hülga oma rahvast

Jehoova on ustav Jumal. Prohvet Saamuel manitses Iisraeli rahvast teenima Jumalat kogu südamest, kuulutades: „Jehoova ei hülga teid oma suure nime pärast, sest Jehoova on valinud teid oma rahvaks.“ (1. Saam. 12:20-25.)

Piibliuurijad leidsid, et see kehtib ka nende puhul. Näiteks paljugi sellest, mida nad aastatel 1914–1916 läbi elasid, tõi pettumusi ja kurvastust. Ent Jehoova toetas neid ega jätnud neid kunagi maha. (1. Kor. 10:13.)

Suured ootused

Sel ajal oli ka põhjusi rõõmustamiseks. Juba aastaid oli Jumala rahvas rõhutanud, et 1914. aasta märgistab paganate aegade lõppu. Nende ootused ei toonud pettumust. 28. juulil 1914 puhkes Esimene maailmasõda ning 1. oktoobri saabumiseni sekkus sellesse üha enam rahvaid ja impeeriume. Nagu Jehoova kristlikud tunnistajad pühakirja uurimise põhjal teadsid, lõppes aastal 1914 paganate maailma takistusteta tegutsemise ajajärk ning sündis Jumala taevane kuningriik, kus kuningaks on Jeesus Kristus (Ilm. 12:1-5.) Kuid seoses aastaga 1914 oli teisigi ootusi. Nende kohta kirjutab vend A. H. Macmillan oma raamatus „Usk võidumarsil“: „Mul on selgelt meeles, et 1914. aasta 23. augustil alustas pastor Russell reisi loodeosariikidesse ja sealt piki Vaikse ookeani rannikut lõunaosariikidesse, et lõpetada see New Saratoga Springsis, kus me pidasime 27. kuni 30. septembrini konventi. See oli ülimalt põnev aeg, sest nii mõnigi meist mõtles tõsiselt, et me läheme oktoobri esimesel nädalal taevasse.“

Mõte taevaminekust aastal 1914 oli mõnede piibliuurijate seas tugevasti kanda kinnitanud. Öde Dwight T. Kenyon märgib: „Arvasime, et sõda läheb üle revolutsiooniks ja anarhiaks. Siis pidid tolleaegsed võitnud ehk pühitsetud surema ja saama ausse tõstetud. Nägin ühel ööl unes, et kogu ekleesia (kogudus) on kuhugi suundumas rongis. Müristas ja lõi välku ning äkitselt hakkasid sõbrad mu ümber surema. Minu meelest oli kõik õige, aga kuidas ma ka ei üritanud, mina ei suutnud surra. See oli üpris masendav! Siis aga korruga ma surin ning mind valdas suur kergendus- ja rahulolutunne. Räägin seda vaid selleks, et näidata, kui kindlad me olime, et kõigele selle vana maailmaga seonduvale tuleb lõpp ning et „pisukese karja“ jäägile saab osaks aussetõstmine. (Luuka 12:32.)“

Hazelle ja Helen Krull meenutavad, et aastal 1914 oli Peeteli lõunalauas keskustelude keskmes alati paganate aegade lõppemine. Vahetevahel tegi vend Russell põhjalikumaid mõtteavaldusi, ergutades ustavusele ja seletades, et ajale iseloomulikud jooned on esile tulnud ja tunduvad ikka paika pidavat, kuid ta märkis ka, et „kui oleme oodanud enam, kui pühakiri selleks alust annab, siis tuleb meil kuuletuda Jehoova tahtele ning muuta oma meelt ja südant usus tema teedesse, jälgides ja oodates ikka ustavalt asjaga seotud sündmuste edasist arengut“.

Juhtum 1914. aastal Saratoga Springsi konvendil heidab valgust vend Macmillani vaatele „kojumineku“ kohta taevasse tol aastal. Ta kirjutab: „Neljäpäeval (30. septembril) pidin ma kõnelema teemal „Kõigi aegade lõpp on lähedal; seepärast olge kained, valvel ja palvetage“. Võib küll öelda, et seekord panin ma puusse. Uskusin siiralt seda, et kogudus „läheb koju“ oktoobris. Kõne käigus tegin õnnetu mõtteavalduse: „Ilmselt on see minu viimane avalik kõne, sest peagi ootab meid ees kojumineku.“

Järgmisel hommikul (1. oktoobril) asusime umbes viiesajakesi tagasi Brooklyni poole tee, mis tähendas ka ülimeeldivat reisi aurikul mööda Hudsoni jõge Albany New Yorki. Pidime Brooklynis

avama pühapäevahommikuse teenistuse ja sellega konvendi kokku võtma. Peeteris, peakorteri töötajate kodus, peatus suur hulk konvendist osavõtnuid. Ja muidugi oli 2. oktoobri reedesel hommikul lauas ka peakorteri töötajaskond. Kõik istusid hommikulauas, kui sisse astus vend Russell. Sisse astudes ta peatus hetkeks, nagu tal kombeks oli, ja lausus rõõmsalt: „Tere hommikust kõigile!“ Kuid selle asemel, et minna nagu tavaliselt oma kohale, plaksutas ta reipalt käsi ja teatas rõõmsalt: „Paganate ajad on lõppenud; nende kuningate päevad on läbi.“ „Oi, kuidas me plaksutasime!“ meenutab Cora Merrill meeleliigutusega. Vend Macmillan nõustus sellega: „Olime äärmiselt elevil ja ma poleks üldsegi olnud imestunud, kui me sel hetkel oleksime saanud märguande taevaminekuks ja hakanud ülespoole tõusma, kuid tegelikult midagi sarnast teadagi ei toimunud.“ Õde Merrill möönab: „Pärast lühikest pausi küsis ta [Russell]: „Kas keegi on pettunud? Mina ei ole. Kõik kulgeb täpselt kavakohaselt!“ Taas me plaksutasime.“

C. T. Russell ütles mõned mõtted, kuid peagi sai tähelepanuobjektiks A. H. Macmillan. Russell sõnas heatujuliselt: „Pühapäevases programmis teeme väikseid muudatusi. Pühapäeva hommikul kell 10.30 esitab meile kõne vend Macmillan.“ Kõik naersid südamest. Oli ju tol möödunud neljapäeval esitanud vend Macmillan kõne, mille ta arvas olevat oma „viimase avaliku kõne“. A.H. Macmillan kirjutas aastaid hiljem: „Nuputasin palavikuliselt, mida öelda. Leidsin kirjakohta Laul 74:9: „Oma tähiseid me ei näe, prohvetit ei ole enam, ja meie seas ei ole kedagi, kes teaks, kui kaua!“ Nüüd käsitlesin asja teisiti. Selles kõnes püüdsin sõpradele näidata, et küllap mõned meist kiirustasid liigselt, arvates, et läheme otsemaid taevasse, ning nüüd on meil tarvis olla Issanda teenistuses agarad, kuni tema otsustab, millal tema heakskiidetud sulased koju taevasse võetakse.“

C. T. Russell oli hoiatanud eraviisiliste spekulatsioonide eest. Näiteks käsitles ta paganate aegade lõppemist ning ütles „Vahitornis“, 1. detsember 1912: „Lõppude lõpuks ärgem unustagem, et me pole keskendunud [pühendunud] ei 1914. ega 1915. aasta oktoobrile või mingile muule daatumile, vaid „suremisele“. Kuigi Issand on mingil põhjusel lubanud meil provetikuulutuste osas vaelearestusi teha, saame aegade tundemärkidest kinnitust, et need vaelearestused ei saa olla eriti tõsised. Ja kui Issanda arm ja rahu on tema töötuse kohaselt meiega tulevikus nii nagu minevikus, rõõmustame igal ajal nii lahkumise kui jäämise üle ja selle üle, et oleme tema teenistuses olgu siis siin- või sealpool katteloori [maa peal või taevas], nii nagu meie Issand heaks arvab.“

Ka kõrgeaasta 1914 saabudes kirjutas Russell 1. jaanuari „Vahitornis“: „Võib juhtuda, et me aja tunnusjooni ei suuda välja lugeda samasuguse absoluutse kindlusega kui õpetuslikke jooni; sest pühakirjas pole aega nii konkreetselt välja toodud kui põhiõpetusi. Me ikka veel käime usus, mitte nägemises. Siiski pole me mitte ustavusetud ja uskmatud, vaid ustavad ja ootevalmis. Kui hiljem peaks selguma, et Kirik pole oktoobriks 1914 ausse tõstetud, peame püüdma olla rahul Issanda tahtega, olgu see milline tahes.“

Niisiis oli paljudel piibliuurijatel 1914. aasta suhtes suuri ootusi. Ent nad olid „Vahitorni“ lehekülgedelt saanud ka põhjendatud manitsusi. Oli kristlasi, kes tõesti arvasid, et nad selle aasta sügisel „koju“ taevasse lähevad. C. J. Woodworth ütleb: „Kuid 1914. aasta 1. oktoober tuli ja läks – ja möödus aasta aasta järel –, aga võitnud olid ikka veel maa peal. Oli neid, kes kibestusid ja langesid tõest ära. Need aga, kes panid oma lootuse Jehoovale, nägid aastat 1914 kui tõesti märgilist aastat – lõpuaja algust –, aga nad mõistsid ka, et varasem arusaam „pühade aussetõstmisest“ oli ekslik. Nüüd said nad aru, et ustavatel – sellesse rühma kuulus ka mu isa [Clayton J. Woodworth] – on veel palju tööd teha.“

Kuid pettumused seoses 1914. aastal taevaminekuga olid päris tühised võrreldes suurte ootustega, mis seoses selle aastaga realiseerusid. 1914. aasta esimesel kuul kuul ei juhtunud paganarahvastega midagi, olgugi et piibliurijad olid juba ammu rõhutanud, et sel aastal saavad paganate ajad läbi. Seepärast usujuhid ja teised naeruvääristasid Russellit ja Vahitorni ühingut. Ent kindlasti polnud Jehoova oma rahvast hüljanud ega lubanud neil eksitusse sattuda. Tema püha vaimu ajal jätkasid nad tunnistustööd ega jäänud lootma paganate aegade lõppemisele selle aasta sügisel. Kuud möödusid ja pinge kogu Euroopas kasvas, ent sellegipoolest naeruvääristati kuningriigi sõnumit üha enam. Kuid asi muutus, kui riik riigi järel Esimesse maailmasõtta astus. Jehoova kristlike tunnistajate töö sai vägagi päevakajaliseks.

Näiteks tolle aja pressis tüüpilisest reageeringust on New Yorgi juhtivas ajalehes „The World“ avaldatu. Selle 1914. aasta 30. augusti pühapäevakirja osas ilmus artikkel „Kõigi kuningriikide lõpp aastal 1914“. Kõige muu seas öeldi seal:

„Selle kohutava sõjapuhanguga Euroopas on täitunud üks erakordne prohvetikuulutus. Juba veerand sajandit on rahvusvahelised piibliurijad, keda paremini tuntakse kui millenniumikoidiklasi, kuulutanud maailmale jutlustajate ja pressis vahendusel, et Piiblis ennustatud vihapäev algab aastal 1914. „Oodake aastat 1914!“, on hüüdnud seda kummalist usku esindavad sajad reisivad evangelistid, kes käies maa risti-põiki läbi, on selgelt teatavaks teinud õpetust, et „Jumala kuningriik on ligi“.

Pastor Charles T. Russell on see mees, kes on alates aastast 1874 tulnud välja oma pühakirjatõlgendusega. ... Pastor Russell kirjutas aastal 1889: „Lähtudes neist kindlatest Piibli tõenditest, peame vankumatuks tõeks, et täielik lõpp selle maailma kuningriikidele ja Jumala kuningriigi täielik kehtestumine saab teoks A.D. 1914 lõpus.“...

Kuid öelda, et see hädaaeg kulmineerub aastal 1914 – see oli eriskummaline. Mingil veidral põhjusel, ehk seepärast, et pastor Russellile on omane väga vaoshoitud kaalutlev kirjutusstiil, aga mitte silmatorkav pasundamine, pole maailm üldiselt teda kuigipalju arvesse võtnud. Tema „Brooklyni Tabernaakli“ õpilased ütlevad, et seda oligi oodata, sest maailm pole mitte kunagi võtnud kuulda jumalikke hoiatusi ega tee seda ka tulevikus, seni kuni hädaaeg on möödas. ...

Ja aastal 1914 puhkebki sõda – sõda, mida kõik kartsid, kuid mida mitte keegi ei arvanud teoks saavat. Pastor Russell ei kuuluta: „Ma ju ütlesin teile“, ning ta ei revideeri prohvetikuulutusi, sobitamaks neid praeguse ajalooaga. Tema oma õpilastega rahuldub ootamisega – ootamisega oktoobrini, mis nende arvates kujuneb tegelikult 1914. aasta lõpuks.“

On tõsi, et piibliurijaid ei võetud 1914. aasta oktoobris „koju“ taevasse. Kuid 2 520 aastat kestnud paganate ajad lõppesid siis. Ja nagu Jehoova teenijad hiljem täielikumalt aru said, oli neil pärast seda aeg just siin maa peal tohutult tööd teha: kuulutada head sõnumit Jumala rajatud kuningriigist. Kindlasti pidid veel paljud Piibli tõe vastu võtma. Seoses sellega kirjutas Russell 1915. aasta 15. veebruari „Vahitornis“: „On arvata, et Issandal on nüüdsel ajal üks suur töö kogu oma rahva, oma ärksate pühade teha. ... On Issanda lapsi, kel paistab olevat kinnisidee, et „üks on sulgunud“ ja teenistusvõimalusi enam pole. Nii muutuvadki nad Issanda töös loiuks. Me ei tohiks raisata aega unelemisele, et üks on suletud. On inimesi, kes otsivad Tõde – inimesi, kes istuvad pimeduses. Sellist aega nagu praegu pole kunagi olnud. Mitte kunagi pole inimesed olnud nii valmis head sõnumit kuulama. Kogu 40-aastaselt lõikusajal pole olnud selliseid võimalusi kuulutada Tõde, kui praegu on. See suur sõda ja ilmselged ajamärgid äratavad inimesed üles ja paljud uurivad nüüd.

Seega peavad Issanda rahva liikmed olema väga usinad, tegema seda, mida nende käed leiavad teha.
”

„Ees ootab suur töö”

Põhiliselt kästi Jumala rahval jääda vankumatuks ja „teha palju Issanda töös”. (1. Kor. 15:58.) Lisaks osutab sellele, et vend Russell oli veendunud, et Jehoova teenijatel oli suur töö ees, vahejuhtum, millest aastaid hiljem rääkis A. H. Macmillan. C. T. Russell pühendas alati ennelõunase aja alates kella kaheksast hommikul „Vahitorni” artiklite ja teiste kirjatööde ettevalmistamisele ja Piibli uurimisele. Macmillan kirjutab: „Mitte keegi ei läinud neil tundidel kabineti ligidussegi, kui teda just ei kutsutud või kui tegemist polnud üliolulise elu ja surma küsimusega. Umbes viis minutit pärast kaheksat tõttas stenografist trepist alla ja teatas mulle: „Vend Russell soovib sind oma kabinetis näha.” Mõtlesin, mis on lahti. See, et kutsutakse hommikul kabinetti, tähendas, et teoksil on midagi tähtsat.” Edasi jutustab vend Macmillan:

„Läksin kabinetti ja ta ütles: „Tule sisse, vend. Mine palun võõrastetuppa.” See ruum oli ühenduses kabinetiga. Ta sõnas: „Vend, kas oled tõest sama sügavalt huvitatud kui alguses?” Olin üllatunud. Ta jätkas: „Ära ole üllatunud. See on kõigest sissejuhatav küsimus.” Seejärel kirjeldas ta oma tervislikku seisundit, ning kuna mul oli patoloogiast mõningal määral teadmisi, sain aru, et talle pole enam kuidki elada antud, kui ta just haigusest kergendust ei saa. Ta ütles: „Vend, tahan sulle nüüd öelda järgmist: ma ei suuda enam üksipäini töö eest hoolt kanda, aga ees ootab suur töö.” Kostsin: „Vend Russell, minu arust on su jutus midagi, mis ei klapi.”

“Mida sa sellega mõtled, vend,” päris ta.

„Seda, et sa sured ja töö läheb edasi. Kui sa sured, ristame kõik rahulolevalt käed ja ootame ühes sinuga taevaminekut. Me lahkume siis,” vastasin.

Ta ütles: „Vend, kui sa nõnda arvad, siis sa ei mõista, milles on küsimus. See ei ole inimese töö; see on Jumala töö. Mina pole selles töös oluline. Valgus läheb eredamaks. Ees ootab suur töö.”

Kirjeldanud eesootavat tööd üldjoontes, lausus vend Russell: „Soovin nüüd, et keegi siia tuleks ja selle kohustuse minult üle võtaks. Kavatsen tööd edasi juhtida, kuid ma ei suuda enam sellesse panustada nagu varem.” Võtsime jutuks mitmeid inimesi. Kui ma lõpuks lahkusin ja liuguksest koridori väljusin, sõnas ta: „Üks moment. Mine oma tuppa ja palu Issandat selles asjas ning siis tule ja ütle mulle, kas vend Macmillan võtab selle ameti vastu.” Ta sulges ukse ja mina jäin sinna sõnatuna seisma. Arvan, et olin pooluimane. Mida saaksin mina ära teha vend Russell aitamiseks selles töös? See eeldas meest, kes suudaks ta äriasju ajada, mina aga oskasin vaid usku kuulutada. Ent mõtlesin siis ümber ja tulin hiljem tagasi ning ütlesin talle: “Vend, soovin teha kõike, mida suudan. Mul ükskõik, kuhu sa mu paned.””

Olles veendunud, et Jumala rahval on palju tööd ees, käskis C. T. Russell oma lähedastel kaaslastel valmistuda suureks rahvakasvuks. Ta viis sisse mõningaid muudatusi organisatsiooni ühtsuse nimel ja soovitas tulevasi muudatusi, juhul kui ta ise neid teostada ei suuda. A. H. Macmillani vastutada jäi kontor ja Peeteli kodu. Hoolimata Russell kiiresti halvenevast tervisest ja äärmisest füüsilisest nõrkusest asus ta 1916. aasta sügisel varem kokku lepitud jutlusringreisile.

Viimane reis

Vend Russell ja tema sekretär Menta Sturgeon lahkusid 16. oktoobril 1916 New Yorgist, et reisisid Kanada kaudu Michigani Detroiti. Mehed läksid Illinoisi Chicagosse, edasi Kansasesse ja sealt Texasesse. Russell tervislik seisund oli selline, et ta sekretäril tuli teda mitmel kõnepidamisel asendada. Teisipäeval 24. oktoobril esitas Russell Texas San Antonios oma viimase avaliku kõne teemal „Maailm tulelõomas“. Selle kõne käigus pidi ta lavalt kolm korda lahkuma ja sel ajal asendas teda sekretär.

Teisipäeva õhtul istus vend Russell koos sekretäri ja teiste reisikaaslastega California rongile. Põdur Russell jäi kogu kolmapäevaks voodisse. Ühel hetkel lausus haige Russell kätt suruv reisikaaslane: „See on suurim uskuisendav käsi, mida olen kunagi kohanud!“ Russell kostis, et ta ei usu, et see enam usku suudaks sisendada.

Nende kahe mehe reis peatus ühel päeval Texas, sest sild oli ära põlenud ja teise ehitamine alles käis. Del Riost sõitsid nad edasi neljapäeva hommikul. Reede õhtul istusid nad California sõlmpunktis ümber teisele rongile. Kogu laupäeva jooksul kannatas Russell tugevaid valusid ning oli väga nõrk. Nad saabusid pühapäeval 29. oktoobril Los Angelesse, kus C. T. Russell esitas oma viimase kõne kogudusele. Sel ajal oli ta juba nii nõrk, et ei suutnud kõne ajal püsti seista. „Kahetsen, et ei suuda jõuliselt esineda,“ ütles Russell. Seejärel viipas ta koosoleku juhatajale, et see kõnepuldi kõrvale nihutaks ja tooli tooks, ning lausus istet võttes: „Vabandage mind, et istun.“ Ta rääkis umbes kolmveerand tundi ning võttis siis veidi aega küsimustele vastamiseks. Dwight T. Kenyon räägib selle viimase esinemise kohta: „Mul oli eesõigus 1916. aasta 29. oktoobril Los Angeleses kuulda vend Russell viimast kõnet. Ta oli väga haige ja pidas istudes kõnet kirjakoha Sakarja 13:7–9 alusel. Kui sügava mulje jättis mulle tema hüvastijätutekst 4. Moosese 6:24–26!“

Mõistes, et tema tõsine tervislik seisund ei lase tal reisi jätkata, otsustas Russell ülejäänud kõnekokkulepped tühistada ja pöörduda kiiresti tagasi Brooklyni Peeteli kodusse. Teisipäeval 31. oktoobril oli C. T. Russell suremas. Texas Panhandle'is astus ajutiselt rongile varem telegraafi teel kohale kutsutud arst, kes Russell seisundit uurides täheldas eluohtlikke sümptomeid. Rong läks taas liikvele. Veidi aega pärast seda, teisipäeval 31. oktoobril 1916, suri Charles Taze Russell 64 aasta vanuselt Texas Pampas.

„Jumal juhib ikka asja edasi“

Arvukad katsumused, jutlustustegevus, kirjatööd ja muud kohustused olid Charles Taze Russell elujõudu tugevalt kurnanud. Ta oli olnud 32 aastat Vahitorni Piibli ja Traktaatide Ühingu president. Teatavasti reisis ta avalike kõnede esitajana enam kui miljon miili ja pidas 30 000 jutlust. Ta tegi 50 000 lehekülge kirjatööd ning dikteeris tihtilugu tuhat kirja kuus, juhtides samal ajal ümberilma kuulutushoogtööd, mis ühel ajal hõlmas 700 kõnelejat. Lisaks koostas Russell isiklikult kõige teaberikkama piiblivastuse, mida eales on esitatud, „Loomise fotodraama“.

Kuna vend Russellil oli olnud nii silmapaistev roll hea sõnumi kuulutamise töös, tundsid paljud piibliuurijad temast väga suurt puudust. „Kui lugesin järgmises hommikulauas Peeteli perele telegrammi tema surmateatega ette, täitsid kogu söögisaali kurbuseohked,“ ütles A. H. Macmillan. Jumala rahvas üldiselt reageeris mitmeti. Arden Pate, kes muide oli San Antonio Suures Teatris teenindaja, kui Russell oma viimase avaliku kõne esitas, märgib: „Mõned ütlesid: „Nüüd on sel lõpp“, ja neile oli see seda tõepoolest, sest nad ei näinud, et Jehoova juhib oma rahvast, vaid ootasid liiga

palju ühelt mehelt.“ Russelli matusetalitusel pühapäeval 5. novembril 1916 New Yorgi Linnatemplis rääkisid mitmed tema lähedased kaaslased suurest kaotusest. Kuid manitseti ka ustavaks jäämisele. Eraldi teenistus peeti 6. novembril kell 14.00 Pennsylvanias Pittsburgh’ (Allegheny) Carnegie muusikahallis, millele järgnes päeva loojangul muldasängitamine Alleghenys Rosemonti ühissurnuaias Peeteli pere hauaplatsil.

Hommikul matusetalitusel New Yorgis rääkis A. H. Macmillan vend Russelli kõnest veidi enne tema surma ning mainis ka mõningaid Russelli astunud samme ühenduses tööga ühingu peakorteris. Seejärel teatas Macmillan: “Meid ootab ees suur töö, kuid Issand osutab meile armu ja annab selleks vajalikku jõudu. ... Pelglikud töötegijad võivad ehk mõelda, et on aeg lõikusriistad käest panna ja oodata, kuni Issand meid koju kutsub. Praegu pole aeg logardeid kuulata. Praegu on aeg tegutseda – tegutseda sihikindlamalt kui iial varem!”

J. F. Rutherford ütles õhtusel matusetalitusel oma kõne lõpus: „Minu armsad vennad – meie, kes me siin viibime, ja kõik teised maa peal – mida meil tuleb teha? Kas peaksime laskma vaibuda innukusel meie Issanda ja Kuninga ürituse eest võideldes? Ei! Tema armu toel me suurendame innukust ja tarmukust, et lõpetada oma tee rõõmuga. Me ei karda ega kõhkle, vaid seisame õlg-õla kõrval usu eest võideldes, tundes rõõmu eesõiguse üle kuulutada sõnumit tema kuningriigist.“

Märkimisväärsed on ka ühingu varahoidja W. E. Van Amburgh’i mõtteavaldused: „See suur üleilmne töö ei ole ühe inimese töö. Selleks on see liiga suur. See on Jumala töö ja nii see ka jääb. Jumal on kasutanud minevikus ja kahtlemata kasutab ka tulevikus paljusid sulaseid. Me oleme pühendunud mitte inimese tööle, vaid Jumala tahte täitmisele, nii nagu ta seda meile oma Sõna ja juhatuse kaudu ilmutab. Jumal juhik ikka asja edasi.”

Jumala rahvale olid need tõesti rasked päevad. Ent nad lootsid Jehoova abile. (Laul 121:1–3.) Küllap tõstab Jumal teisigi täitma kaalukaid ülesandeid tema organisatsioonis. Kuulutustöö läheb edasi.

Jehoova teenijad olid just läbinud katsumusrohke aja, kuid kriisiaastad olid veel ees. C. T. Russelli surmaga 31. oktoobril 1916 jäi Vahitorni ühing ilma presidendist. Kuni aastakoosolekuni 6. jaanuaril 1917 juhtis ühingu asju täidesaatev komitee. Loomulikult tõstati sel perioodil küsimus, kes saab järgmiseks presidendiks. Ühel päeval küsis vend Van Amburgh A. H. Macmillanilt: “Vend, mida sina sellest arvad?” „On vaid üks inimene, kas see sulle meeldib või mitte,” vastas Macmillan. “On vaid üks inimene, kes suudab praegu selle töö enda õlule võtta, ja see on vend Rutherford.” Van Amburgh haaras Macmillani käe ja lausus: „Olen sama meelt.“ J. F. Rutherford ei teadnud sellest midagi ega korraldanud hääle kogumiseks valimiskampaaniat. Ent aastakoosolekul 6. jaanuaril 1917 esitati tema kandidaat ning ta valiti Vahitorni Ühingu presidendiks.

Võtnud alandlikult selle uue ülesande vastu, pidas vend Rutherford sel puhul lühikese kõne, paludes usukaaslastelt „ühispalveid, tõsist toetust ja igakülgset koostööd“. Ta kinnitas neile: „Tema, kes meid seniajani on juhitanud, juhatab meid ka edasi. Olgu meil vapper süda, avatud meel ja teovalmis käed, lootes alati kõhklematult Issandale, otsides temalt juhatust. Tema viib meid kindlale võidule. Uuendades täna temaga oma lepingut, ühendatuna kristliku armastuse pühade sidemetega, mingem edasi, kuulutades maailmale: „Taeval Kuningriik on ligi.““

Rutherfordi taust

Rutherford oli kartmatu tõe eest võitleja. Ta sündis 8. novembril 1869 Missouri Morgani maakonnas baptisti peres. Joseph Franklin Rutherfordi vanimalt tütrelt õde Rossilt kuulis A. D. Schroeder järgmist: "Nende isa oli vankumatu baptist Missouris, kus pere elas. Õe noorem vend Joseph ei leppinud kunagi baptistide „põrgutuleõpetusega“. See viis arvukate tuliste vaidlusteni, enne kui nad tõe kuulda said. Vennal olid alati kindlad veendumused ühes sügava õiglustundega. Juba noorest peast soovis ta saada juristik ja kohtunikuks. Isa tahtis, et ta jääks tallu, selle asemel, et minna kolledžisse juurat õppima. Josephil oli sõber, kes laenas talle raha nii tallu asendaja palkamiseks kui ka juuraõpingute eest maksmiseks."

Joseph Rutherford rahastas ise oma õpinguid. Lisaks muule sai temast kiirkirjaekspert ning see oskus osutus aastate pärast väga kasulikuks, et kiiresti talletada oma mõtteid piibliaineliste artiklite ja muu materjali tarbeks. Juba õpingute ajal sai Joseph Rutherfordist kohtustenografist. See võimaldas tal õpingute eest maksta ja praktilisi kogemusi saada. Akadeemilise hariduse omandamise järel töötas Rutherford kaks aastat kohtunik E. L. Edwardsi juhendamise all. 20-aastaselt sai Joseph Rutherfordist Missouri 14. ringkonnakohtu ametlik otsuste teatavakstegija. 22-aastaselt määrati ta Missouri kohtukollegiumisse. Osariigi juurapraksise litsentsi sai ta 5. mail 1892, nagu seda näitavad Cooperi ringkonnakohtu andmed. Rutherford alustas oma juurapraksist Missouris Boonville'is kohtuliku uurijana juurafirmas Draffen and Wright.

Hiljem teenis J. F. Rutherford Missouris Boonville'is prokurörina. Pärastpoole sai temast sellesamas Missouri 14. ringkonnakohtu erikohtunik. See amet tähendas, et kui tavakohtunik ei saanud kohut pidada, tegutses Rutherford asenduskohtunikuna. Kohtuandmed tõendavad, et ta määrati asenduskohtunikuks enam kui kord. Seepärast saigi ta tuntuks kui kohtunik Rutherford.

Hazelle ja Helen Krull meenutavad, et kuulsid J. F. Rutherfordi rääkivat, kuidas temast sai huvitundja Jehoova teenijate kuulutatud tõe vastu. Nad jutustavad: „Kui vend Rutherford meid külastas, pani ta ette teha maal kuuvalgel üks jalutuskäik. Kõndimise ajal rääkis ta meile oma noorusaastatest ja sellest, kuidas ta tõest huvitus. Ta kasvas üles talus, ent ihkas juurat õppida. Isa pidas vajalikuks, et ta talus abis oleks, kuid lõpuks nõustus laskma tal minna, juhul kui ta ise oma koolituse kinni maksab, samuti tasub tema kohta täitva farmiabilise eest. Suvevaheajal müüs ta selle lepingu täitmise nimel raamatuid. ... Ta töötas endale, et kui temast saab tegevjurist ja kui keegi peaks tulema tema büroosse raamatuid müüma, siis ta ostab neid. See päev saabuski [aastal 1894], kuid külalisega rääkis tema juurapartner. See oli kolportöörist õde Elizabeth Hettenbaugh, kes esitles „Millenniumi koidiku“ kolme köidet. Rutherfordi partner polnud asjast huvitatud ja saatis õe [ja kolportöörist kaaslaste õde Beeleri] ära. Oma kabinetist parajasti väljunud vend Rutherford kuulis midagi raamatutest ja meenutanud enda tehtud otsust, kutsus õe tagasi, võttis vastu raamatud ja viis need koju oma raamatukokku, kuhu need mõneks ajaks seisma jäid. Ühel päeval, kui ta oli toibumas lühikesest haigushoost, avas ta ühe neist raamatutest ja hakkas lugema. Nõnda sai alguse elukestev huvi ja raugematu pühendumus Jumalale ning tema teenimine."

Rutherfordi kodu läheduses piibliuurijate koosolekuid ei toimunud. Kuid Clarence B. Beaty räägib: „Alates aastast 1904 peeti koosolekuid meie pool kodus. Õde Rutherford ja kohtunik Rutherford tulid Missourist Boonville'ist [Kristuse surma] mälestusõhtule. Meie pool sai ta esmakordselt mälestusõhtu sümbolitest osa ja esitas sõpradele oma esimese pilgrimikõne. Boonville'is olid ainult nemad tões."

Kuidas sai J. F. Rutherfordist hea sõnumi kuulutaja? Selles oli oma osa A. H. Macmillanil. Macmillan kohtus Rutherfordiga aastal 1905 Kansas Citys ringreisil USA-s koos vend Russelliga. Veidi aega hiljem tegi vend Macmillan peatuse, et külastada päeva-paari jooksul kohtunik Rutherfordi. Üks vestlus kulges neil umbes nõnda:

„Kohtunik, küllap sa jutlustad siin tõde.“

„Ma pole jutlustaja, olen jurist.“

„Hästi, kohtunik, näitan, mida saad teha. Saad minna ja võtta püha Piibli ning koguda väikse grupi inimesi ja jagada neile õpetust elu, surma ja surmajärgse kohta. Näita neile, kuidas oleme elu saanud, miks oleme sellises surmaseisundis ja mida surm tähendab. Tõestusena kasuta kirjakohti ja siis võta asi kokku, öeldes: „Kinnitan kõiki oma sõnu“, nii nagu sa ütleksid kohtus vandemeeste kogu ees, ja rõhuta seda veel kord lõppsõnas.“

„Kuuldub olevat päris hea.“

Kuidas läks asi edasi? Kas Rutherford talitas selle nõuande kohaselt? Vend Macmillan teatas: „Tema linnakodu lähistel väikses farmis linna piiril töötas üks mustanahaline mees. Koos oli 15–20 mustanahalist, kui Rutherford läks sinna pidama jutlust teemal „Elu, surm ja teispoolsus“. Tema kõne jooksul lausuvad nad lakkamatult: „Issand olgu kiidetud, kohtunik! Kust sa selle kõik oled võtnud?“ Tal läks suurepäraselt. See oli tema kõige esimene piiblikõne.“

Peatselt aastal 1906 sümboliseeris J. F. Rutherford oma pühendumist Jehoova Jumalale. Vend Macmillan kirjutab: „Mul oli eesõigus teda Minnesotas Saint Paulis ristida. Ta oli üks neist 144-st, keda ma tol päeval vees ristisin. Kui temast siis ühingu president sai, olin eriti rõõmus.“

Aastal 1907 sai Rutherford Vahitorni ühingu õigusnõustajaks, teenides Pittsburgh' peakorteris. Tema ülesandeks oli pidada läbirääkimisi, kui ühing viis aastal 1909 oma tegevuse üle New Yorki Brooklyni. Selleks esitas ta vastuvõtutaotluse New Yorgi advokatuuri, mis ka rahuldati, nii et temast sai osariigis tunnustatud advokaat. Sama aasta 24. mail sai Rutherford loa praksiseks USA Ülemkohtu ees.

J. F. Rutherford esitas tihtilugu kõnesid pilgrimina, Vahitorni ühingu reisiva esindajana. Ta reisib piiblikõnede pidajana kõikjal USA-s ringi, kutsutuna kõnelema paljudesse kolledžitesse ja ülikoolidesse. Samuti kõneles ta suurtele kuulajaskondadele kõikjal Euroopas. Rutherford külastas ka Egiptust ja Palestiinat ning aastal 1913 reisis ta koos naisega Saksamaale, kus ta kõneles kokku 18 000 kuulaja ees.

Tema loomujooned

Jeesus Kristus ütles, et tema järelkäijad on „vennad“ ning et „suurim teie seas olgu teie teenija“ (Matt. 23:8–12.) Seepärast ei tähtsusta ükski tõsikristlane mitte ühtegi usukaaslast kohatult üle. Siiski paljastab Piibel mitmete jumalateenijate loomujooni. Näiteks märgitakse ära Moosese alandlikkust ning Sebedeuse poegade Jaakobuse ja Johannese tulist entusiasmi. (4. Moos. 12:3; Mark. 3:17; Luuka 9:54.) Kuna Joseph F. Rutherfordi õlul oli tõsine vastutus Jumala maises organisatsioonis, oleks huvitav märkida ära mõningaid tema loomujooni.

„Rutherfordi juures ilmnes alati sügav kristlik armastus oma kaaslaste vastu,“ ütles A. H. Macmillan, „ja ta oli väga suure südamega, ent polnud loomult sama leebe ja rahuliku olemisega kui Russell. Ta oli otsekohene ja sirgjooneline ega varjanud oma tundeid. Tema otsekoheus, kuigi

lahkelt väljendatuna, mõisteti mõnikord väärsti. Kuid ta oli olnud president vaid lühikest aega, kui juba ilmes, et Issand oli valinud ametisse õige mehe.”

Rutherfordi isiksusele heidab valgust ka see, mis juhtus piibliuurijate vanas Londoni Tabernaaklis, kui ta seal 1924. aasta 18. aprillil mälestusõhtu kõnet pidas. Õde William P. Heath kirjutab selle kohta: „Tabernaakliks oli vana episkopaalkirik, mille ühing oli odavalt ostnud ja mida kasutati pühapäevasteks koosolekuteks, nii nagu meie tänapäeval kuningriigisaali kasutame. ... Kõnepidaja plats oli üleval lae all, kümmekond meetrit põrandast kõrgemal. Paistis vaid ta pea, kui ta rahvale kõneles. Ehk oli see põhjuseks, miks vend Rutherford kutsus seda hobuselatriks. Ta keeldus sealt kõnelemast, šokeerides vendi sellega, et tuli alla ja seisis nendega samal tasandil.”

Kui vend Rutherford Vahitorni ühingu presidendi koha vastu võttis, läks tal väga vaja julgust, ustavust ja kindlameelsust. Need omadused tal olid. Näiteks meenutab Esther I. Morris, kuidas Rutherford pidas pilgrimina kõnet Idahos Boise’is sealses tollal suurimas teatris suure kuulajaskonna ees. Õde mainib: „See, kuidas ta paljastas väärusku, ajas raevu paljud kohalikud kirikumehed, kes üritasid talle vahele segada ja vastu vaielda. Aga kui ta nõudis valjult: „Istuge oma kohtadele! Nõuan seaduse kaitset!“, sai ta kõnega jätkata. Tulid piibliuurijad ümberkaudsetest linnadest ja rentisid saali, nii et toimus väike konvent. Oma vankumatu otsustavusega tegi ta teatavaks, et see sõnum ja teenistus pole mingi kõrvaline asi.“

Anna Elsdonil on üks üpriski liigutav mälestus vend Rutherfordi olemusest. Ta kirjutab oma noorusaega meenutades: „Saime korduvalt vend Rutherfordiga kokku. Kord olime meie, noored, mitmekesi koos ning meie juurde tuli vend Rutherford. Esitasime palju küsimusi kooli, lipu tervitamise ja muu kohta ning ta vestles meiega pikalt. Huvasti jättes võttis ta kõigi meie viie käed armsalt oma kahte suurde pihku ning ta silmis olid pisarad. Ta oli väga rõõmus ja liigutatud, nähes, et oleme nii noored ja räägime tõe sügavatest takkudest. See ei lähe mul iial meelest. Nii nagu vend Russell oli armastusväärne, tundsiime ka selle suure venna Rutherfordi vastu armastust.”

Edasi töös!

Vend Rutherford otsustas kindlal meelel kuningriigitööga edasi rühkida. Aastaid olid piibliuurijad Jehoova püha vaimu juhtimisel teinud Jumala tõe kuulutades märkimisväärselt laialatuslikku hoogtööd. Aastatel 1870–1913 olid nad levitanud 228 255 719 traktaati ja brošüüri ning 6 950 292 raamatut. Epohhilooval aastal 1914 levitasid Jehoova teenijad 71 285 037 traktaati ja brošüüri ning 992 845 raamatut. Ent aastatel 1915 ja 1916 kuulutustegevus vähenes Esimese maailmasõja hoogustumise ja ühenduste katkemise tõttu. Kuid aastal 1917 oli töö taas tõusutrendil. Miks?

Ühingu uus president korraldas Brooklyni peakorteri kontori töö kohe ümber. Lisaks asus ta taas elustama kuulutustööd. Kuid neile muudatustele ja algatatud programmidele oli juba C. T. Russell aluse pannud. Ühingu pilgrimitest esindajate arv kasvas 69-lt 93-ni. Mõningatel pühapäevadel kirikute ees ja regulaarselt majast majja levitati juba kolme traktaati. Trükist ilmus uus neljaleheküljeline traktaat „Piibliuurijate Kuukiri“ ning ainuüksi 1917. aastal levitati seda 28 665 000 eksemplari.

Samuti hoogustati uut tegevust, millega oli alustatud juba enne C. T. Russelli surma. Nimetatud „hingekarjasetöök“, oli see eelkäijaks Jehoova kristlike tunnistajate tehtavatele korduskülastustele. Russelli ajal piirdus see 500 kogudusega, kes olid ta vabatahtlikult valinud ta oma pastoriks. Neile saadetud kirjas iseloomustas ta seda ettevõtmist kui „tähtsat jätkutööd ühenduses aadressidega, mis on saadud avalikelt koosolekutelt, fotodraama esitustelt, kolportööride nimestikest jne – inimestelt,

kel paistab olevat usuasjade vastu huvi ja kes on Tõe suhtes arvatavasti rohkem või vähem vastuvõtlikud“.

Sellest tööst huvitunud koguduse naised valisid endi seast ühe „leitnandiks“ ja teise sekretär-varahoidjaks. Linn jagati piirkondadeks, mis määrati konkreetsetele õdedele, kes külastasid kõiki huvilistena märgitud inimesi. Külastajad laenutasid välja raamatuid, mida laenaja siis lugeda ja uurida sai. „Siis ei saanud keegi vabandada, et tal pole raha, sest laenutamine käis tasuta,“ märgib Esther I. Morris. Külastuse lõppedes öeldi inimesele, et varsti esitatakse tema kandis „Jumala kaval“ põhinev kaardikõne ning et huvilised on väga oodatud. Hiljem tehti neile, kes olid kohal viibinud, korduskülastusi eesmärgiga alustada uurimist „Kirjauurimuste“ esimese köite „Jumalik aegade kava“ põhjal. Seega oli programmi lõppeesmärgiks koguda inimesi „klassidesse“, nii et nad esialgu kuulaksid kaardikõnesid, hiljem aga kujuneksid neist alalised grupid nimetusega „Beroia klassid“. (Ap. teod 17:10, 11.)

Kuulutustöö elavdamiseks võttis ühingu uus president J. F. Rutherford ette teisigi samme. Laiendati kolportööriteenistust, nii et kolportööride arv kasvas 373-lt 461-ni. Nende abistamiseks hakkas ühing 1917. aasta algul andma välja „Ringkirja“. Selles toodi perioodiliselt juhendeid peakorterist. Alates oktoobrist 1922 võisid iga kuu ilmuvat „Ringkirja“ saada kõik piibliuurijad. (Hiljem nimetati seda „Juhatajaks“, siis „Teatajaks“ ja seejärel „Kuningriigiteenistuseks“.) Õde H. Gambilli sõnul mingil ajal „olid käigus tunnistuskaardid, mida kutsuti agitlehtedeks, ja neid ergutati kuulustööl kasutama. Mu vennanaine käis minuga ükselt uksele kaasas, püüdes iga sõna täpselt meelde jätta. Ta soovis kõike täpselt õigesti teha.“ Pidades silmas fakti, et „Teataja“ sisaldas valmiskoostatud tunnistuskaarte, märgib Elizabeth Elrod: „Mulle see meeldis, sest meie töö polnud korraldatud nii nagu praegu, kus üks läheb teisega kaasa ja aitab tal saada tõhusaks kuulutajaks. Kaart aitas kaasa levitatava sõnumi ühtsusele.“

Taaskäivituse hoogtöö jätkudes aastal 1917 astus ühingu uuendatud administratsioon teisigi samme. Näiteks peeti mitut piirkondlikku konventi. Nende eesmärk oli ergutada piibliuurijaid hoogsalt tööd jätkama ja head tehes mitte tüdima.

Vahetult enne aastat 1914 rõhutas C. T. Russell avaliku kõnelemise programmi olulisust. Nüüd oli käes aeg saata oskuslikke kõnelejaid esindama Vahitorni ühingut avalikkuse ees. Kuidas seda tehti? Tegevusprogramm hõlmas tähti V. D. M., mis tulenesid ladina Verbi Dei Minister tähendusega „Jumala Sõna jutlustaja“. Programm sisaldas küsimustikku, millele võisid vastata nii mehed kui naised, kes kuulusid piibliuurijate kogudustesse.

Toome siin ära mõned V.D.M. küsimustiku küsimused. Kuidas sina neile vastaksid? 1) Mis oli Jumala esimene loodu? 4) Mis on Jumala karistus patuste patu eest ja kes on patused? 6) Mis oli inimese Jeesus Kristuse olemus lapsepõlvest surmani? 7) Mis on Jeesuse olemus pärast ülesäratamist ja mis ametisuhetes on ta Jehoovaga? 13) Millise tasu või õnnistuse osaliseks saab inimkond, kui kuuletub Messia kuningriigile? 16) Kas oled patust pöördunud, et teenida elavat Jumalat? 17) Kas oled kogu oma elu ja võimed täielikult pühendunud Issandale ja tema teenimisele? 18) Kas oled sümboliseerinud oma pühendumist veeristimisega? 22) Kas usud, et sul on olulised ja püsivad teadmised Piiblist, mistõttu saad olla Issanda teenijana tõhusam kogu ülejäänud elu jooksul?

Need, kes ühingu V. D. M. osakonnale oma vastused saatsid, said vastu kirja „lahkete soovitude ja näpunäidetega“, pidades silmas nende vastuseid. Lisaks muule oodati, et inimesed vastaksid küsimustele oma sõnadega.

George E. Hannan selgitab asja veidi põhjalikumalt: „Nende küsimuste eesmärk oli selgitada välja, kui hästi tunneb inimene Piibli põhiõpetusi. Iga pühendunud inimene, kelle õigete vastuste määr ulatus 85 protsendini, arvati kõlblikuks õpetama. Kõik sellised vennad arvati kõlblikuks esitama avalikke kõnesid ja kaardikõnesid. Need küsimused ergutasid kõiki ühinguga liitunud lugema läbi „Kirjauurimuste“ kuut köidet ja vaatama üle kõiki viidatud kirjakohti.”

Niisiis astus Vahitorni ühingu uus president J. F. Rutherford otsekohe samme Jumala kuningriigi hea sõnumi kuulutamise tõhustamiseks. Järgnesid õnnistused. Aastat 1917 iseloomustas hoogustunud kuulutustöö Jehoova Jumala kiituseks.

„Ärge imestage teid tabanud tuliste katsumuste üle“

Ent mitte kõik organisatsiooni kuulujad ei rõõmustanud, kui J. F. Rutherford presidendiks valiti. Alates 1917. aasta algusest püüdsid nii mitmedki saada enda kätte ühingu administratiivse juhtimise. Nad minetasid koostöövalmiduse täiesti ja seega algaski tuliste katsumuste periood. Teadagi on kristlastel oodata vastupanu ja tagakiusamist ilmalike vaenlaste poolt. Ent kristliku organisatsiooni seest tulevad katsumused on tavaliselt ootamatud ja rängemad taluda. Kuid Jumala abiga saab neist raskustest üle. Peetrus ütles usukaaslastele: „Armsad, ärge imestage teid tabanud tuliste katsumuste üle, otsekui toimuks teiega midagi tavatut. Olge hoopis rõõmsad, kuna te saate osa Kristuse kannatustest.“ (1 Peetr. 4:12, 13.)

Jehoova ja tema „lepingu saadik“ Jeesus Kristus tulid aastal 1918 kontrollima oma vaimset templit. Kohtumõistmine algas siis „Jumala kojast“, nii et algas selitamise ja puhastamise periood. (Mal. 3:1-3; 1. Peetr. 4:17.) Toimus veel midagi. Tulid esile „nurjatu orja“ jooni ilmutavad mehed ning hakkasid piltlikult „peksma“ kaasorje. Jeesus Kristus ennustas, kuidas sellistega toimitakse. Samas näitas ta, et silmanähtavaks saab vaimset toitu andev „ustava ja aruka orja“ klass. (Matt. 24:45-51.)

Määrata kindlaks, kes on „ustav ja arukas ori“ („sulane“, EP), valmistas noil aastatel päris palju peamurdmist. Tükk aega varem aastal 1881 oli C. T. Russell kirjutanud: „Usume, et iga Kristuse ihu liige osaleb kas otseselt või kaudselt selles õnnistatud töös, jagades usuperele rooga õigel ajal. „Kes on tegelikult ustav ja arukas sulane, kelle ta isand on määranud oma majateenijate üle“ andma neile toitu õigel ajal? Kas pole see mitte „pisuke kari“ pühendunud sulaseid – Kristuse ihu –, kes ustavalt täidavad oma pühendustöötust ja kas pole see mitte usuperele – suurele usklike ühendusele – õigel ajal toitu jagav tervikkogu üksikisikute ja kollektiivina?“

Seega mõisteti, et see Jumala „sulane“, keda kasutatakse vaimse toidu jagamisel, on klass. Kuid aja möödudes võtsid paljud omaks idee, et C. T. Russell ise ongi see „ustav ja arukas sulane“. Seeläbi langesid mõned loodukummardamise lõksu. Nad arvasid, et kogu tõde, mida Jumal arvas vajalikuks oma rahvale avaldada, tuli esile vend Russell kaudu, nii et midagi rohkemat enam ei avaldu. Annie Poggensee kirjutab: “See põhjustas nende suure väljasõelumise, kes otsustasid jäädagi Russell tööde juurde.” Veebruaris 1927 toodi sellesse ekslikku arvamusse, et Russell ise ongi „ustav ja arukas sulane“, täielik selgus.

Peagi pärast seda, kui Rutherfordist sai Vahitorni ühingu president, hakati sepitsema tõsist vandenõu. Vastuhakuseeme oli mulda pandud ja pahandused ajasid võrseid, nagu seda järgnevalt näeme.

C. T. Russell pidas vajalikuks läkitada kedagi peakorterist Inglismaale, et sealseid piibliuurijaid Esimese maailmasõja puhkemise järel tugevdada. Ta võttis nõuks saata sinna Paul S. L. Johnsoni,

juudi, kes oli lahkunud judaismist ja saanud luteri usu jutlustajaks, enne kui õppis tundma Jumala tõde. Johnson oli teeninud ühena ühingu reisivatest kõnelejatest ning oli oma võimekuse poolest tuntud. Austades Russelli soovi, oli täidesaatev komitee, kes tegutses lühikest aega enne Rutherfordi presidendiks valimist, läkitanud Johnsoni Inglismaale, varustades teda sinna riiki pääsu võimaldavate dokumentidega. Ta pidi end Inglismaal tehtava tööga võimalikult hästi kurssi viima ja koostama seejärel ühingu põhjaliku aruande, kuid ta ei tohtinud Inglismaa peakorteris omal käel muudatusi sisse viia. Ent see, kuidas teda novembris 1916 Inglismaal vastu võeti, hakkas varjutama ta kainet mõistust ja lõpuks ka arukust, „kuni ta tuli välja naeruväärse teesiga, et tema ongi see „majaisand“ Jeesuse tähendamissõnas teenarist. Hiljem pidas ta ennast maailma ülempreestriks,“ märgib A. H. Macmillan. Oma kõnedes piibliuurijatele kõikjal Inglismaal esitles Johnson end Russelli järeltulijana, kinnitades, et pastor Russelli kuub oli langenud tema peale nii nagu Eelija ametikuub Eliisa peale. (2. Kun. 2:11-14.)

Ilmselt oli Johnsoni pürgimustel juba varasem algus, sest Edythe Kessler meenutab: „1915. aastal lahkusin Peetelist ja külastasin enne Arizonas teenistuse alustamist sõpradest abielupaari, keda teadsin juba aastaid. Minu sealoleku ajal oli nende pool üks pilgrim nimega P. S. L. Johnson. Saatan oli kontrolli saavutamiseks juba külvamas vahendeid valimata oma inetuid salalikke meetodeid. Johnson ütles: „Tahaksin sinuga rääkida. Võtkem elutoas istet“, mida me ka tegime. Ta alustas sõnadega: „Õde, me teame, et Russelli elutee võib iga hetk katkeda, kuid sõpradel pole vaja midagi karta, kui see peaks juhtuma. Mina saan tema asemele astuda ja ta ameti kohe üle võtta, ilma et töö peatuks.““ Inglismaal viibides üritas Johnson sealse tegevuspõllu juhtimise täielikult enda peale võtta, püüdes mõningaid teenijaid Londoni peakorterist isegi vallandada. Tekkis nii palju segadust, et sealne harubüroo ülevaataja esitas vend Rutherfordile kaebuse. Rutherford määras tegutsema komisjoni, mis koosnes Londoni vendadest, kes ei kuulunud peakorteri töötajaskonda. Nad kohtusid, kuulasid ja kaalusid fakte ning soovitasid Johnsoni tagasi kutsuda. Rutherford käskis Johnsonil tagasi tulla. Selle asemel, et seda teha, saatis Johnson kirju ja telegramme, kus süüdistas komiteed kallutatuses ning püüdis oma tegevust õigustada. Püüdes saavutada Inglismaal ainupositsiooni, kasutas ta väärilt ühingu talle antud dokumente ning külmutas ühingu fondid Londoni pangas. Hiljem osutus vajalikuks kohtulik menetlus, et need rahad vabaks saada.

Lõpuks pöördus Johnson tagasi New Yorki, kus ta üritas J. F. Rutherfordi visalt, kuid tulemusteta veenda, et ta tagasi Inglismaale läkitataks. Olles arvamusel, et Rutherford pole õige mees selles ametis, oli Johnson veendunud, et just tema peaks olema ühingu president. Ta üritas mõjutada direktorite nõukogu. Luues pildi, et vend Rutherford on presidendiks sobimatu, suutis Johnson veenda seitsmest nõukogu liikmest nelja tema poolele asuma. Need neli olid vastu ühingu presidendile, asepresidendile ja sekretär-varahoidjale, lisaks üritasid lahkarvamusel olevad direktorid kiskuda presidendi käest administratiivjuhtimist.

J. F. Rutherford pidas vastupanijatega koosolekuid ja üritas nendega asja arutada. A. H. Macmillan ütleb, et Rutherford „tuli koguni mitme juurde meist ja küsis: „Kas mul tuleks presidendiametit tagasi astuda ja lasta neil vastastel võim üle võtta?“ Kõik me vastasime: „Vend, Issand on pannud sind sellele kohale, kus sa oled, ja tagasi astuda või lahkuda tähendaks truudusetust Issandale.“ Lisaks ähvardas kontoripersonal töölt lahkuda, kui need mehed peaks juhtimise üle võtma.“

Ühingu aastakoosoleku laiendatud istungil aastal 1917 üritasid need neli lahkarvamusel direktorit esitada resolutsiooni teha parandus ühingu määrustesse. Sellega kavatseti anda administratiivvolitused direktorite nõukogule üle. See oleks läinud vastuollu vend Russelli

presidendiajal kehtinud organisatsioonilise korraldusega ja aktsionäride väljendatud sooviga. Seepärast kuulutas Rutherford selle ettepaneku korrapäraseks ning plaan kukkus läbi. Sestsadik läks vastupanu tugevamaks, kuid sündmused arenesid viisil, mida vastased poleks iial osanud oodata.

„Lõpetatud saladus“

Ühingu president vend Russell koos asepresidendi ja sekretär-varahoidajaga oli kogu oma juhtimisaja langetanud otsuseid uute väljaannete osas. Nõukogu direktoritega tervikuna polnud kunagi konsulteeritud. Rutherford järgis sama tegevussuunda. Seega tegid need kolm ametnikku aja möödudes ühe kaugeleulatuva otsuse.

Charles Taze Russell oli küll kirjutanud „Millenniumi koidiku“ ehk „Kirjaurimuste“ kuus köidet, kuid tihti oli ta rääkinud seitsmenda köite kirjutamisest. „Kui ma leian selleks võtme,“ sõnas ta, „kirjutan seitsmenda köite, ja juhul kui Issand annab võtme kellelegi teisele, võib tema selle kirjutada.“ Ühingu ametnikud tegid kahele piibliuurijale – Clayton J. Woodworthile ja George H. Fisherile – ülesandeks panna kokku raamat, mis sisaldab Ilmutusraamatu, Ülemalaulu ja Hesekieli raamatu kommentaare. Need kaastoimetajad kogusid kokku materjali vend Russelli kirjutistest ning see anti välja „Kirjaurimuste“ seitsmenda köitena pealkirja all „Lõpetatud saladus“. Sisaldades põhiliselt C. T. Russell arvamusi ja kommentaare, nimetati seda „pastor Russelli postuumseks teoseks“.

Kuid 1917. aasta keskpaiku oli aeg anda välja uus raamat. See tähtis päev saabus 17. juulil. „Olin [Brooklyni Peeteli] söögisaalis ametis, kui helises telefon,“ räägib Martin O. Bowin. „Valmistusime lõunasöögiks. Olin telefonile kõige lähemal, nii et võtsin toru. Vend Rutherford oli toru teises otsas. „Kes seal veel on?“ päris ta. Vastasin, et Louis. Ta käskis meil kiiresti oma kabinetti tulla ja ütles, et koputada pole vaja. Meile anti virm raamatuid koos käsuga asetada üks igale istekohale ning saada sellega valmis enne, kui pere lõunalauda tuleb.“ Peagi täitus söögisaal Peeteli pere liikmetega.

Vend Bown jätkab: „Nagu ikka, tänati Jumalat. Ja siis läks lahti! ... Eesotsas P. S. L. Johnsoniga puhkes vend Rutherfordi vastane demonstratsioon. Valjult õelaid süüdistusi paisates marssisid nad edasi-tagasi, peatudes Rutherfordi laua juures, et vibutada tema poole rusikat ja teda häbimärgistada. ... Kõik see kestis umbes viis tundi. Seejärel tõusid kõik lauast, kus nõud ja enamik toitu ikka veel puutumatuks seisis, nii et laua koristamisele ei kulunud vendadel kuigipalju energiat.“

See vahejuhtum näitas, et mõned Peeteli pere liikmed hoidsid vastaste poole. Kui selline vastuseis oleks jätkunud, oleks lõpuks olnud kogu Peeteli tegevus halvatud. Seepärast astus J. F. Rutherford olukorra lahendamiseks samme. Ehkki Rutherford oli ühingu õigusliku struktuuriga täiesti kursis, konsulteeris ta ühingu direktorite nõukogu staatuse küsimuses Pennsylvania Philadelphia silmapaistva korporatsioonijuristiga. Kirjalik arvamus tegi teatavaks, et need neli lahkarvamusel olijat ei ole seaduslikud nõukogu liikmed. Miks?

Need mehed oli määranud direktoriks C. T. Russell, ent ühingu põhikiri nõudis, et direktorid valitakse aktsionäride hääletage. Rutherford oli Russellile rääkinud, et kohalemääramised tuleb järgmisel aastakoosolekul hääletamisega kinnitada, kuid Russell seda sammu ei astunud. Seega olid vaid kaks ametnikku, kes olid valitud Pittsburgh's aastakoosolekul, seadusega sätestatud nõukoguliikmed. Ent need neli määratud isikut polnud seaduslikud nõukoguliikmed. Rutherfordile oli see kogu segaduseperioodi vältel teada, kuid ta polnud seda maininud, lootuses, et need nõukogu liikmed loobuvad vastuseisust. Kuid nende hoiakust sai ilmsiks, et direktoriteks nad ei kõlba.

Rutherford vallandas nad õigustatult ja määras ametisse neli uut nõukoguliiget, kelle määramine oleks kinnitatud järgmisel korporatsiooni üldkoosolekul 1918. aasta algul.

Vend Rutherford ei arvanud neid nelja direktorit täielikult kristlikust organisatsioonist välja. Ta hoopis pakkus neile pilgrimiametit. Nad keeldusid, lahkusid omal soovil Peetelist ning asusid levitama oma vastuseisu laialdase kõne- ja kirjatöökampaniaga kõikjal Ameerika Ühendriikides, Kanadas ja Euroopas. Tagajärjeks oli see, et pärast 1917. aastat koosnesid paljud piibliuurijate kogudused kahest osast: neist, kes olid Jehoova organisatsioonile lojaalsed, ja neist, kes olid muutunud vaimselt loiuks ning langenud vastaste libekeelsuse võrku. Viimased minetasid koostöövalmiduse ega osalenud hea sõnumi kuulutamises Jumala kuningriigist.

Nurjunud püüded haarata juhtimine

Lahknenute rühm, kes oli äsja Peetelist ära läinud, arvas, et suudab haarata ohjad piibliuurijate konvendil, mida peeti 1917. aasta augustis Massachusettsis Bostonis. Sel kokkutulekul viibinud Mary Hannan teatab: „Vend Rutherford teadis nende kavatsusi ega andnud neile mingit võimalust konvendi ajal lavale pääseda. Ta oli ise kogu selle aja konvendi juhataja.” Konvent õnnestus Jehoova kiituseks igati ning vastased ei suutnud seda nurjata.

J. F. Rutherford teadis, et korporatsiooni iga-aastane koosolek 5. jaanuaril 1918 avaks lahkmeelsetele järjekordse võimaluse juhtimine haarata. Tal oli alust olla kindel, et piibliuurijad üldiselt ei kiida sellist sammu heaks. Ent neil puudus võimalus hääletusel oma seisukohta väljendada, sest selleks oli õigus vaid seadusliku korporatsiooni Vahitorni Piibli ja Traktaatide Ühing liikmetel. Mida sai siis Rutherford teha? Ta andis kõigile Jehoova pühendunud teenijatele võimaluse oma seisukohta väljendada. Nii tehtigi 1917. aasta 1. novembri „Vahitornis“ ettepanek korraldada igas koguduses referendum. 15. detsembriks oli oma hääled saatnud 813 kogudust, ja tulemustest selgus, et 10 869 häält 11 421-st oli Rutherfordi kui ühingu presidendi poolt. Lisaks näitas referendum, et kõiki neid direktorite nõukogu liikmeid, kes tulid juulis 1917 endiste asemele, eelistati vastupanijatele, kes väitsid end olevat nõukogu liikmed.

Laupäeval 5. jaanuaril 1918 peetud aktsionäride aastakoosolekul said suurima häältearvu järgmised seitse inimest: J. F. Rutherford, C. H. Anderson, W. E. Van Amburgh, A. H. Macmillan, W. E. Spill, J. A. Bohnet ja George H. Fisher. Mitte ühelgi vastastest ei õnnestunud nõukogusse pääseda. Nüüd määrati ühingu ametnikke korrakohaselt nõukogusse valitud liikmete hulgast. J. F. Rutherford valiti ühehäälselt presidendiks, samuti Charles H. Anderson asepresidendiks ja W. E. Van Amburgh sekretär-varahoidjaks. Seega olid need mehed valitud nõuetekohaselt ühingu ametnikeks. Vastaste püüd haarata juhtimine enda kätte oli täielikult läbi kukkunud.

Nüüd olid ustavad ja vastased täiesti lepitamatud. Vastaste rühm moodustas täiesti eraldi organisatsiooni nime all „Seitsme komitee“. Kahtlemata sai lahkuminek lõplikuks 26. märtsil 1918, kui vastased pühitsesid Kristuse surma mälestusõhtut Jumala rahva ustavatest kogudustest eraldi. Ent opositsioonirühma moodustanute ühtsus oli lühiajaline, sest nende konvendil 1918. aasta suvel kerkis erimeelsusi ja toimus lõhenemine. P. S. L. Johnson organiseeris rühma Pennsylvania Philadelphia peakorterit juurde, kus ta andis välja trükist „Praegune Tõde ja Kristuse Ilmumise Kuulutaja“. Selle juurde ta ka jäi, pidades ennast „suureks maa ülempreestriks“ kuni surmani. Edasised lahkkelid aastast 1918 alates põhjustasid lahknemist, kuni Vahitorni ühingust lahti öelnud algsest teisitimõtlejate rühmast oli saanud hulk lahkulöönud sekke.

Paljud C. T. Russelli surma järel aastateks eemaletõmbunud polnud oma endiste kristlike kaaslaste aktiivsed vastased. Mõned tulid tagasi, kahetsesid oma tegusid ja liitusid taas Jumala rahvaga. See oli karm läbikatumise aeg, nagu seda tõdeb Mabel P. M. Philbrick: „Mindki valdas suur kurbus, kui sain teada, et mu isa ja armas kasuema, kes olid oodanud taevast tasu, ära langesid. Sai palju vaeva nähtud ja pisaraid valatud, et olukorrast selgust saada, sest ma teadsin, et seda, kes on kaotanud oma krooni, ei oota ees elu mitte kusagil. Mõte, et neid ootab ees teine surm, tundus talumatu. Kuid ühel päeval sain palvest Jehoovale suurt lohutust, sest hakkasin täielikult soovima, et täituks tema tahe. Äkitselt mõistsin, et tema armastus ja õiglus on minu omast kaugelt suuremad ning kui ta ei arva neid elu vääriliseks, ei tuleks ka minul neist kinni hoida, sest minu isa ja ema polnud kuidagi teistsugused kui ükskõik kelle isa ja ema. Sellest hetkest sain rahu südamesse.“

Need, kes Jehoova ustavatest teenijatest noil päevil eraldusid, jagunesid sektideks, ent enamikul juhtudel kuivas nende hulk kokku ja nende tegevus kahanes või hääbus täiesti. Kindlasti ei täida nad Jeesuse antud käsku oma järelkäijatele: kuulutada kogu maakeral head sõnumit ja teha jüngreid. (Matt. 24:14; 28:19, 20.)

Kui paljud hülgasid tõelise kristluse noil kriitilistel 1917. ja 1918. aastatel? Mittetäielik üleilmne aruanne näitab, et Jeesus Kristuse surma mälestamisel viibis 1917. aasta 5. aprillil 21 274 inimest. (Tulenevalt raskutest organisatsiooni sees ja sellest väljas, aastal 1918 kohalviibijate arve kokku ei kogutud.) 13. aprillil 1919 viibis mälestusõhtul mittetäieliku aruande järgi 17 961 inimest. Need arvud, ehkki veidi puudulikud, lasevad arvata, et tublisti alla 4 000 olid lakanud ühes endiste kaaslastega Jumalat teenimast.

Kristlaste tuleproov

Aastatel 1917–1919 olid piibliuurijad ka rahvusvahelise vandenõu objektiks, mida ässitas eelkõige ristiusu vaimulikkond. „Kirjaurimuste“ 7. köide „Lõpetatud saladus“ tekitas vaimulikkonnas raevu. Seitsme kuu jooksul alates esmatrükist kujunes selle levik enneolematuks. Ühingu väljaspool tegutsevad trükikojad jõudsid kogutiraažini 850 000. Raamat avaldati 1917. aasta lõpus ka rootsi ja prantsuse keeles ning käimas oli tõlkimine teistesegi keeltesse.

1917. aasta 30. detsembril algas uue neljaleheküljelise väikeseformaadilise traktaadi „Piibliuurijate Kuukiri“ massiline levitamine tiraažiga 10 000 000. Pealkirja all „Babüloni langus“ ning alapealkirjade all „Muistne Babülön – eelpilt“, „Müstiline Babülön – vastupilt“, „Miks ristiusu kirikul tuleb nüüd kannatada“ ja „Lõpptulemus“ olid toodud ära katkendid seitsmendast köitest koos väga selgete viidetega vaimulikkonnale. Tagaküljel oli väljendusrikas karikatuur varisevast müürist. Mõnel selle kividest olid sõnad „Protestantism“, „Igvase piina teooria“, „Kolmainu doktriin“, „Apostellik järgnevus“ ja „Puhastustuli“. Pühakirja alusel näidati traktaadis, et valdav enamus vaimulikest „on olnud ustavusetud, ebalojaalsed, ülekohtused mehed“, kes on enam kui ükski teine klass süüdi parajasti maa peal möllavas sõjas ja sellele järgnevas suures hädas. Selle traktaadi levituskampaania osana esitati selsamal päeval samateemalisi laialdaselt reklaamitud avalikke kõnesid.

Kas sooviksid taolist traktaati levitada? C. B. Tvedt nendib: „See eriline päev ei unune iial,“ ja lisab: „Oli kibekülm päev. Kuid sõnum, mida levitasin, oli vaieldamatult tuline. ... Mul oli neid levitamiseks tuhatkond. Libistasin neid korteriuuste alt sisse ja vahetevahel jagasin ka inimestele, keda juhtusin kohtama. Ma ei saa salata, et eelistasin levitamist uste alt, sest tajusin, et sõnum on põletav ning vastukaja võib kujuneda plahvatuslikuks.“

1917. aasta lõpus ja 1918. aasta algul „Lõpetatud saladuse“ levitamine hoogustus. Vihale aetud vaimulikkond väitis valelikult, et selle raamatu teatud seisukohad on võimuvastased. Nad olid valmis Vahitorni ühingu „ära tegema“ ning ihkasid Jeesuse aegsete juudi usujuhtide kombel, et riik nende asemel selle asja joonde ajaks. (Võrdle Matteuse 27:1, 2, 20.) Nii katoliku kui protestandi vaimulikud väitsid valelikult, et piibliuurijad on Saksa valitsuse käsilased. Viidates näiteks Jumala rahva seadusliku esinduse Piibliuurijate Rahvusvahelise Ühenduse tegevusele, tegi doktor Case Chicago ülikooli Divinity School'ist järgmise avalduse: „Selle õpetuse levitamiseks kulutatakse 2 000 dollarit nädalas. Kust see raha tuleb, pole teada, ent on tugev kahtlus, et seda voolab Saksa allikatest. Minu arvamus on, et valitsusele uurimisorganitele oleks see tulus tegevuspõld.“

„Sellelaolised teistegi nimikristluse vaimulike poolt toodud süüdistused olid ilmselt selle taga, et luureteenistuse ametnikud ühingu varahoidjalt need raamatud konfiskeerisid,“ kirjutas 1918. aasta 15. aprilli „Vahitorn“, jätkates: „Küllap arvasid võimud, et nad leiavad tõendeid, mis kinnitaksid süüdistust, et meie ühing tegutseb Saksa valitsuse huvides. Loomulikult ei leitud raamatutest midagi sellelaadset. Kogu ühingu kasutatav raha on annetatud nende poolt, kes on huvitatud röömusõnumi kuulutamisest Jeesus Kristuse ja tema kuningriigi kohta, ja mitte midagi muud.“ See, et haarang ajalehtedes üleriigilist kajastust leidis, õhutas kahtlustusi veelgi.

12. veebruar 1918 oli Jumala rahvale Kanadas märkimisväärne päev. Vahitorni ühing keelustati kogu maal. Ametlikus pressiteates öeldi: „Lähtudes tsensuurimäärustest, on riigisekretär väljastanud orderid, mis keelustavad Kanadas mitmete käibelolevate väljaannete omamise, sealhulgas Piibliuurijate Rahvusvahelise Ühenduse avaldatud raamatu pealkirjaga „Kirjauurimused. Lõpetatud saladus“, mida üldiselt tuntakse kui pastor Russelli postuumset väljaannet. Kanadas on keelustatud levitada ka „Piibliuurijate Kuukirja“, mida ühendus samuti oma New Yorgi Brooklyni kontoris välja annab. Kõigi nende keelustatud raamatute omamine võib tuua omanikule kuni 5 000 dollarit trahvi ja 5 aastat vangistust.“

Miks selline keelustamine? Mõningast valgust heitis sellele Manitoba Winnipegi „Tribune“: „Väidetavasti sisaldavad keelustatud väljaanded riigi- ja sõjavastaseid seisukohti. Väljavõtteid hiljutisest „Piibliuurijate Kuukirjast“ mõistis mõni nädal tagasi kantslist hukka St. Stepheni kiriku pastor Charles G. Paterson. Hiljem saatis peakohtunik Johnson pastor Patersonile ühe eksemplari sellest väljaandest. Tsensuurikäsk arvatakse olevat selle otsene tagajärg.“

Vandenõu rahvusvaheline olemus ilmses peagi pärast keelustamist Kanadas. 1918. aasta veebruaris alustas USA luureteenistus New Yorgis Vahitorni ühingu peakorteritegevuse uurimist. Lisaks sellele, et oli valelikult vihjatud ühingu kontaktidele vaenlasest Saksamaaga, oli ka USA valitsusele valetatud, et ühingu peakorter Brooklynis on Saksa režiimile sõnumite edastamise keskus. Lõpuks teatas ametlik press, et valitsusagendid on konfiskeerinud Peeteli kodust juhtmeta aparatuuri, mis oli seadistatud ja kasutusvalmis. Aga millised olid faktid?

Aastal 1915 anti C. T. Russellile juhtmeta vastuvõtja. Teda see eriti ei huvitanud, ent Peeteli kodu katusele püstitati väike antenn ja mõningatel noortel vendadel võimaldati seadmete käsitlemist õppida. Paraku sõnumite saamist eriline edu ei saanud. Kui USA oli sõtta astumas, nõuti kõigi juhtmeta seadeldiste mahavõtmist. Nii võeti antenn maha ja maste hoiti alles ning kasutati muuks otstarbeks, aparaat ise aga pakiti hoolikalt sisse ja viidi ühingu kunstituppa. Seadet polnud üle kahe aasta üldsegi mitte kasutatud, kui üks Peeteli pere liige vestluses luureteenistuse meestega seda mainis. Mehed viidi katusele ja neile näidati, kus see varem oli asunud. Seejärel näidati neile korralikult sissepakitud aparati ennast. Saanud nõusoleku, võtsid mehed selle kaasa, sest Peetelis

see kasutamist ei leidnud. See aparaat oli vaid vastuvõtja, mitte saatja. Peetelis polnud kunagi saatjat olnud, seega oli võimatu kuhugi sõnumeid saata.

Vastuseis ja surve Jumala rahvale aina ägenes. 1918. aasta 24. veebruaril esitas J. F. Rutherford Californias Los Angeleses 3 500 kuulajale avaliku kõne. Järgmisel hommikul tõi Los Angelese „Tribune“ ära kogu lehekülge hõlmava reportaaži loengust. See äratas kohalikes vaimulikes meelepaha. Vaimulike ühendus korraldas esmaspäeva hommikul koosoleku ja läkitas oma esindaja ajalehe mänedžeride juurde nõudega saada selgitust, miks loengut nii põhjalikult kajastati. Järgneval neljapäeval võttis luureteenistus piibliuurijate Los Angelese büroo, samuti palju ühingu väljaandeid oma valdusse.

Esmaspäeval 4. märtsil 1918 toimus Pennsylvanias Scrantonis Clayton J. Woodworthi (oli üks „Lõpetatud saladuse“ koostajaid) ja mitme teise venna arreteerimine. Neile esitati valesüüdistus vandenõus ja nad pandi eeluurimisvanglasse, et nende üle maikuus kohut pidada. Hiljem peeti kiiresti paisuva ühinguvastase välissurve tõttu sõjaväelaagrites ja -vanglates kinni üle 20 piibliuurija, kuna neile keelduti andmast vabastust väeteenistusest. Mõningatele korraldati sõjakohus ja määrati pikaajaline vanglakaristus. 14. märtsil 1918 otsustas USA justiitsministeerium, et „Lõpetatud saladuse“ levitamine on spionaažiseaduse rikkumine.

Jumala rahval oli vaja asuda vastupealetungile. Tuli paljastada vaimulike õhutatav vastuseis piibliuurijate kristlikule tööle. Niisiis avaldas Vahitorni ühing 15. märtsil 1918 ajalehemõõtmes kaheleheküljelise traktaadi „Kuningriigisõnum nr 1“. Sel oli julge pealkiri „Usuline sallimatus. Pastor Russelli järelkäijaid kiusatakse taga inimestele tõe rääkimise pärast. Piibliuurijate kohtlemisel on keskaja kõrvalmaik.“ See traktaat paljastas tõesti vaimulike õhutatud tagakiusamise Jehoova kristlike tunnistajate vastu Saksamaal, Kanadas ja Ameerika Ühendriikides. Seda levitati miljoneid eksemplare.

On huvitav, et traktaadis öeldi: „Me tunnustame, et USA valitsusel kui poliitilisel ja majanduslikul institutsioonil on põhiseaduse kohaselt võim ja voli kuulutada välja sõda ja kutsuda oma kodanikke väeteenistusse. Meil pole mingit kavatsust mingilgi moel värbamisse või sõjasse sekkuda. Fakti, et mõningad meie liikmed on kasutanud võimalust leida seaduse alt kaitset, on kasutatud järjekordse ettekäändena meid taga kiusata.“

„Kuningriigisõnum nr 2“ ilmus 15. aprillil 1918. Selle lõöv pealkiri kõlas: „Lõpetatud saladus“ – miks kõrvaldatud.“ Alapealkirja all „Mängus on kirikuisade käsi“ näidati, et vaimulikkond kihutas valitsusorganeid ühingu kimbutama, arreteerimisi korraldama, „Lõpetatud saladust“ keelustama ning piibliuurijaid survestama sealt välja võtma teatud leheküljed (lk 247–253). Lisaks selgitati traktaadis, miks on vaimulikud olnud Jehoova teenijate vastu ning milline on viimaste seisukoht sõja suhtes ja mille nad usuvad olevat tõelise kiriku.

Ühenduses „Kuningriigisõnumi“ levitamisega läks ringlusse petitsioon pöördumisega USA presidendi Wilsoni poole. See kõlas: „Meie, allakirjutanud ameeriklased, oleme seisukohal, et see, kuidas vaimulikkond sõltumatute piibliuurijate tegevusse sekkub, on sallimatust väljendav, mitteameerikalik ja mitte kristlik ning et igasugune püüe ühitada kirik ja riik on radikaalselt vale. Lähtudes vabaduse ja usuvabaduse huvidest, protesteerime tõsiselt „Lõpetatud saladuse“ keelustamise vastu ning palume valitsusel kõrvaldada kõik piirangud selle raamatu kasutamise suhtes, nii et inimestel oleks seda piibliuurimise abivahendit lubatud takistusteta osta, müüa, omada ja lugeda.“

1. mail 1918, kõigest kuus nädalat pärast esimese „Kuningriigisõnumi“ avaldamist, ilmus „Kuningriigisõnum nr 3“ pealkirjaga „Käimas on kaks suurt lahingut – autokraatia vältimatu langus“ ning alapealkirjaga „Saatanlik strateegia on mõistetud läbikukkumisele“. Selles numbris käsitleti Tootatud seemne ja Saatan seemne vastasseisu. (1. Moos. 3:15.) Vaadeldi antikristuse arengut selle sünnist kuni katoliku ja protestandi vaimulikkonna praegusaja tegudeni. Traktaadis näidati selgelt, kuidas Kurat on kasutanud selliseid käsilasi püüetes hävitada Jeesus Kristuse võitnud järelkäijate maapealne jääk.

Nende avaldatud „Kuningriigisõnumite“ levitamine nõudis vaprust. Mõned piibliuurijad arreteeriti. Mõnikord „Kuningriigisõnumite“ varud konfiskeeriti ajutiselt. Ehkki Jehoova teenijaid oli tabanud vastupanu ja tagakiusamise tuleproof, jäid nad Jumalale ustavaks ja jätkasid oma kristlikku tööd.

Sooritatud metsikused

Vaimulikkonna-ilmikkonna vastuseisu süvenedes tuli Jehoova teenijatel kannatada metsikuste all. Ühes hilisemas Vahitorni ühingu väljaandes toodi ära, millise uskumatu tagakiusamise osaliseks piibliuurijad said. Muuseas öeldi seal:

„12. aprillil 1918 ründas Oregonis Medfordis E. P. Taliaferrot määratsev rahvajõuk ja kihutas ta hea sõnumi kuulutamise pärast linnast välja ning George R. Maynardil kisti riided seljast, ta valati värviga üle ja kihutati linnast välja, sest ta oli lubanud piibliuurimist oma kodus läbi viia.

17. aprillil 1918 Oklahomas Shawnees vangistati G. N. Fenn, George M. Brown, L. S. Rogers, W. F. Glass, E. T. Grier ja J. T. Tull. Kohtus ütles prokurör: „Käige põrgusse oma Piibliga; teil peaks selja murdma ja siis teid põrgusse heitma; teid tuleks üles puua.“ Kui G. F. Wilson Oklahomast üritas tegutseda advokaadina, arreteeriti ka tema. Igaüks pidi maksma 55 dollarit trahvi ja kandma kohtukulud. Süüdistus: protestantliku kirjanduse levitamine. Kohtunik õhutas rahvajõuku kohtuprotsessi järel aktiivsusele, kuid see samm nurjus.

22. aprillil 1918 Texasas Kingsville'is ajas rahvajõuk eesotsas linnapea ja maakonnakohtunikuga taga L. L. Davist ja Daniel Toole'i ning nad vangistati orderita. Davis kihutati töölt minema. Mais 1918 Oklahomas Tecumseh'is arreteeriti J. J. May ja teda hoiti pärast ähvarduste ja vägivaldsemise talumist kohtuniku korraldusel 13 kuud kinni hullumajas. Tema perekonda ei teavitatud sellest, mida temaga tehtud oli.

17. märtsil 1918 Colorados Grand Junctionis katkestas piibliuurimiskoosoleku rünnak rahvajõugu poolt, kes koosnes linnapeast, juhtivatest pressiinimestest ja silmapaistvatest ärimeestest..

22. aprillil 1918 Oklahomas Wynnewoodis Claud Watson esmalt arreteeriti ja seejärel anti sihiteadlikult vaimulikest, äriinimestest ja veel mõningatest koosneva rahvajõugu kätte, kes paiskas ta maha, sundis üht mustanahalist teda piitsutama ning kui ta oli veidi toibunud, taas piitsutama. Seejärel valati ta üle tõrva ja sulgedega, hõõrudes tõrva ta juustese ja peanahka. 29. prillil 1918 Arkansases Walnut Ridge'is vangistati 61 aastane W. B. Duncan, Edward French, Charles Franke, keegi hr Griffin ja pr D. Van Hoesen. Vanglasse murdis sisse rahvajõuk, kes kasutas äärmiselt ilget ja rõvedat keelt, piitsutas vange, valas nad tõrva ja sulgedega üle ja kihutas linnast välja. Duncanit sunniti kõndima 26 miili oma koju ja ta pääses vaevu eluga. Griffin jäi praktiliselt pimedaks ja suri mõni kuu pärast rünnakut.”

Pärast kõiki neid aastaid mäletab T. H. Siebenlist selgelt, mis juhtus Oklahomas Shattuckis tema isaga. Ta kirjutab:

„Septembris 1917 algas kool ja kõik sujus kenasti kuni märtsini, kui kõigil kästi osta punase risti rinnamärk. Viisin pärastlõunal teate koju. Isa oli töö ja ema tol ajal saksa keelt ei osanud lugeda. Kuid parajasti oli „klassi“ külastamas pilgrimist vend Howlett, kes asjaga tegeles. Mingit rinnamärki ma ei ostanud!

Peatselt pärast seda võtsid ametnikud isa töö juurest kaasa ja üritasid teda panna seisma raamatule „Löpetatud saladus“ ning tervitama lippu – seda otse Shattucki peatänaval. Ta heideti vangikongi.

Ei läinud kaua aega, kui isa taas kaasa võeti ja jälle kolm päeva kinni peeti. Sel korral hoiti teda peaaegu näljas. Tema seekordne vabakslaskmine oli hoopis teine lugu. Kesköö paiku simuleerisid kolm meest „sissemurdmist“. Nad tõmbasid isale koti pähe ja sundisid teda minema paljajalu linna lääneserva. Maastik oli karm ja kaetud ogaliste taimedega. Seal koorisid nad ta vööst saadik paljaks ja peksid teda hobusepiitsuga, mille otsas oli tross. Seejärel määrisid and ta kokku tulise tõrva ja sulgedega ning jätsid maha surema. Ta suutis end püsti ajada ning komberdada ja roomata läbi linna lõunapoole. Siis kavatses ta suunduda põhja ja koju. Õnneks leidis sõber ta üles ja toimetas koju. Mina teda sel ööl ei näinud, kuid emale oli see kohutav šokk, eriti veel, et kodus oli pisike beebi. Vanaema Siebenlist kukkus teda nähes kokku. Mu vend John oli sündinud kõigest mõni päev enne seda juhtumit. Kuid ema pidas kogu sellele pingele väga hästi vastu, kaotamata hetkekski silmist Jehoova kaitsvat väge.

Vanaema koos isa poolõe, tädi Katiega, asusid teda ellu turgutama. Tõrv ja suled olid tunginud lihasse. Nad ravisid haavu hea salviga ja pikapeale tuli tõrv maha. Isa ei näinud oma kallaletungijate nägusid, ent ta tundis nende hääled ära ja teadis, kes nad on. Ta ei öelnud seda neile kunagi. Tegelikult ei tahtnud ta sellest üleüldse rääkida. Ometi jäid need armid saatma teda hauani.”

„Ettevaatlikud nagu maod”

See, et keelustati „Löpetatud saladus“ ja mõned teisedki kristlikud väljaanded, seadis Jehoova teenijad raskesse olukorda. Siiski oli neil teha Jumala antud töö, mida nad ka jätkasid, olles „ettevaatlikud nagu maod ja süütud nagu tuvid“. (Matt. 10:16.) Nii olidki piibliuurimise abivahendid mõnikord peidetud pööningule, söepunkrisse, põrandalaudade alla või mööbliesemetesse.

Vend C. W. Miller jutustab: „Kuna meie kodu oli tol ajal kohalik piibliuurijate peakorter, saabusid kirjandust toovad vennad keskööl veoautoga ning me peitsime kirjandusekastid kanakuuti, maskeeringuks kanad ja lehed.“

Vend D. D. Reusch meenutab üht juhtumit noil päevil: „Reedi pere kodumajas hoiti raamatuid peidus maja taga väljas ja kui tuli politsei, hoidsid Reedid hinge kinni, kui see peidupaigale lähenes. Täpselt siis sadas katuselt alla suur lumelaam ja kattis kogu selle ala täielikult.“

Kui hautakse seaduse varjus kurja

Sajandeid tagasi küsis laulik: „Kas nurjatud võimumehed saavad su liitlaseks, kui nad seaduse varjus kurja hauvad?“ (Laul 94:20.) Jehoova teenijad kuuletuvad alati kõigile rahvaste seadustele, mis ei lähe vastuollu Jumala seadustega. Kuid nagu arvata võib, kui tühipalja inimese nõudmiste ja Jumala seaduste vahel tekib konflikt, käituvad nad nagu apostlid ja kuuletuvad „eelkõige Jumalale, mitte

inimestele“. (Ap. teod 5:29.) Mõnikord rakendatakse häid seadusi vääriti, et nende tööd peatada. Mõnikord aga õnnestub vaenlastel läbi suruda määrusi, mis Jumala rahva tööd kahjustavad.

15. juunil 1917 võttis USA Kongress vastu väeteenistusse Valikulise Värbamise Akti. See nägi ette inimjõu sõjaväkke värbamise, aga samuti nende meeste vabastamise, kes usuliste tõekspidamiste tõttu ei saa sõtta minna. Paljud noormehed kogu riigist kirjutasid Vahitorni ühingule ja küsisid kohtunik Rutherfordilt, kuidas toimida. Hiljem ütles ta selle kohta: „Meie maa noormehed küsisid minult, kuidas ses suhtes toimida. Kõikidel puhkudel andsin noormeestele, kes olid seda küsinud, järgmist nõu: „Juhul, kui sa ei saa süümelistel kaalutlustel sõtta minna, võimaldab Valikulise Värbamise Akti lõige sul esitada avalduse väeteenistusest vabastamiseks. Sul tuleks vabastamisavaldus koos põhjuse väljatoomisega registreerida ja sisse anda ning värbamiskomisjon annab sinu avalduse edasi.“ Piirdusin alati vaid sellega, et andsin neile nõu kasutada Kongressi aktiga antud õigusi. Toonitasin alati, et iga kodanik peab maa seadusele kuuletuma, seni kuni see seadus pole vastuolus Jumala seadusega.“

Esimese maailmasõja ajal tõstis pead kindlapiiriline vandenõu Jehoova teenijate vastu. Selle edendamiseks pidas suur hulk kirikutegelasi aastal 1917 Pennsylvanias Philadelphias konverentsi. Nad määrasid komitee minema riigi pealinna Washingtoni ja nõudma Valikulise Värbamise Akti ja Spionaažiakti ümbervaatomist. Komitee käiski justiitsministeeriumis. Kirikutegelaste nõudel valiti John Lord O'Brian ministeeriumist valmistama ette Spionaažiseaduse parandust, et esitada see USA senatile. See parandus nägi ette, et kõiki Spionaažiseaduse rikkumisi tuleks arutada sõjaväekohtus ning et sisse tuleks viia ka surmanuhtlus neile, kes süüdi mõistetakse. See bill ei läinud siiski läbi.

Prantsuse parandusettepaneku nime all tuntud määrus võeti vastu samal ajal, kui kongress spionaažiseadust parandas. See parandus vabastas spionaažiseaduse sätete alt isikud, kes ütlevad välja „seda, mis on õige, lähtudes headest motiividest ja õigustatud eesmärkidest“.

Ent 4. mail 1918 sai senaator Overman peaprokurörielt memorandumi, mis on kirjas dokumendis „Congressional Record 2“ (4. Mai 1918, lk 6052, 6053). Selles öeldakse:

„Sõjaväeluure harukontor on spionaažiseaduse parandusele täielikult vastu selles mõttes, et lõige 3, nimetus 1 ei tohiks käia nende kohta, kes ütlevad välja, „seda, mis on õige, lähtudes headest motiividest ja õigustatud eesmärkidest“.

Kogemused õpetavad, et selline parandus nulliks suurel määral seaduse väärtuse ja pööraks iga kohtuprotsessi akadeemiliseks debatiks lahendamatu mõistatuse üle, mis on tõde. Inimese motiivid on käsitlemiseks liiga komplitseeritud ja sõna „õigustatud“ praktiliseks kasutuseks liiga laialivalguv. ...

Üks sedasorti propaganda ohtlikumaid näiteid on raamat „Lõpetatud saladus“, teos, mis on väljendusviisilt äärmiselt paduusklik ja mida levitatakse hiigeltiraažides. Selle mõjujõud on meie üritust sõdurite silmis vaid diskrediteerida ja õhutada kodusolijaid osutama väeteenistusse värbamisele vastupanu.

Brooklyni „Kuningriigisõnumis“ on toodud ära petitsioon, milles nõutakse piirangute kõrvaldamist „Lõpetatud saladuse“ ja muude taoliste tööde suhtes, „nii et inimestel oleks lubatud takistamata osta, müüa, omada ja lugeda seda piibliuurimise abivahendit“. Selle paranduse läbimine avaks taas meie sõjaväelaagrid sellisele mürgisele mõjule.

Rahvusvaheline Piibliuurijate Ühing poeb äärmuslike usuliste motiivide taha, samas kui ollakse juba ammu saadud teateid, et selle peakorter on Saksa agentide pesapaik. ...

Selle paranduse läbimineks nõrgestaks suuresti Ameerika tegevuse tõhusust ja oleks abiks vaid meie vaenlasele. Sõjas ei loe mitte motiivid, vaid tulemused, seepärast peaksid seadus ja selle täideviijad pidama silmas soovitavaid tulemusi ning vältima ohtikke tagajärgi, juhul kui jätavad motiivid kohtunike otsustada ja või ajaloolaste lahti seletada.”

Nende justiitsministeeriumi püüdluste tagajärjeks oli see, et parandustega spionaažiakt kiideti 16. mail 1918 küll heaks, kuid ilma „prantsuse parandusettepanekuta“.

„Me teame, kuidas teid vahele võtta, ja seda me ka teeme!“

Sel ajal kutsuti väeteenistusse mõningad piibliuurijatega ühinenud noormehed, kes süümelistel kaalutlustel keeldujatena viidi Camp Uptoni sõjaväelaagrisse New Yorgi osariigis Long Islandil. Laagri ülemaks oli kindral James Franklin Bell. Ta külastas J. F. Rutherfordi tema kontoris ja püüdis teda veenda andma neile noomeestele juhendit leppida neile määratava mis tahes teenistusega – seda ka teisel pool ookeani. Rutherford keeldus. Kindral käis visalt peale, nii et lõpuks kirjutas Rutherford põhimõtteliselt sellise kirja: „Igaüks teist peab ise otsustama, kas ta soovib sõjaväe tegevteenistuses osaleda või mitte. Tee seda, mida pead oma kohuseks ja mis on õige kõigevägevama Jumala silmis.“ See kiri ei rahuldanud Belli üldsegi mitte.

Mõni päev hiljem külastasid kindral Belli Camp Uptonis J. F. Rutherford ja W. E. Van Amburgh. Bell rääkis Rutherfordile oma adjutandi ja Van Amburgh'i juuresolekul kirikuisade konverentsist Philadelphias. Ta mainis, et John Lord O'Brian valiti esitama asja senatile, mille tulemusena kiideti heaks seaduseelnõu, et kõik spionaažiseadust rikkuvad kaasused koos surmanuhtlusega kuuluvad käsitlemisele sõjaväekohtus. Rutherfordi sõnul kindral „ilmutas märkimisväärset tulisust“. Ta jätkab: „Tal oli laual ees hunnik pabereid ja toksides neid nimetissõrmega, pöördus ta otse minu poole ning sõnas rõhutatult: „See seaduseelnõu ei läinud läbi, sest Wilson oli selle vastu, aga me teame, kuidas teid vahele võtta, ja seda me ka teeme!“ Selle mõtteavalduse peale kostsin ma: „Kindral, te teate, kust mind leida.““

Surmahoop „kahele tunnistajale“

Oktoobri algul aastal 1914 kuulutasid Kristuse võitnud järelkäijad, et paganate ajad on lõppenud ja rahvad on suundumas Harmagedooni hävingusse. (Luuka 21:24; Ilm. 16:14-16.) Need piltlikud „kaks tunnistajat“ kuulutasid rahvastele seda sünget sõnumit 1 260 päeva ehk kolm ja pool aastat (4/5 oktoobrist 1914 kuni 26/27 märtsini 1918). Seejärel kuulutas Kuradi metsalisesarnane poliitiline süsteem Jumala „kahe tunnistaja“ vastu sõja, nii et mis puutub nende piinu valmistavas prohvetegevusesse „kotiriides“, nad lõpuks „surmati“, seda nende usuliste, poliitiliste, sõjaväeliste ja juriidiliste vaenlaste suureks kergenduseks. (Ilm. 11:3-7; 13:1.) Selline oli prohvetikuulutus, mis ka täide läks. Aga kuidas?

7. mail 1918 väljastas USA New Yorgi osariigi idapiirkonna ringkonnakohus käsu arreteerida mõningad Vahitorni ühingu juhtivad teenijad. Nendeks olid president J. F. Rutherford, sekretärvarahoidja W. E. Van Amburgh, Clayton J. Woodworth ja George H. Fisher (kaks „Lõpetatud saladuse“ koostajat), F. H. Robison („Vahitorni“ toimetuskolleegiumi liige), A. H. Macmillan, R. J. Martin ja Giovanni DeCecca.

Kohe järgmisel päeval, 8. mail 1918, arreteeriti need sellest rühmast, kes olid Brooklyni Peetelis. Lõpuks olid kõik vahi all. Peagi viidi nad föderaalkohtu ette, kus eesistujaks oli kohtunik Garvin. Kõigile neile esitati süüdistus, millega oli eelnevalt pöördutud vandemeeste kogu poole.

„(1, 3) Süüdistus: püüd õhutada seadusevastaselt, kuritegelikult ja sihilikult allumatust, ebalojaalsust ja keeldumist väeteenistuskohuse täitmisest Ameerika Ühendriikide sõja- ja mereväes, inimesi isiklikult kuritegelikule teel ahvatledes, kirjade ja avalike kõnede kaudu, levitades avalikult kõikjal Ameerika Ühendriikides raamatut pealkirjaga „Kirjaurimused. 7. köide: „Lõpetatud saladus“ ning levitades avalikult kõikjal Ameerika Ühendriikides mõningaid artikleid, trükituna lendkirjades „Piibliuurijate Kuukiri“, „Vahitorn“, „Kuningriigisõnum“ ning muudes lendkirjades;

(2, 4) Süüdistus: takistati seadusevastaselt, kuritegelikult ja sihilikult värbamist ja arvele võtmist väeteenistusse USA-s, ajal kui USA oli sõjas.“

Süüdistus põhines eelkõige „Lõpetatud saladuse“ ühele lõigule. Selles öeldakse: „Mitte kuskil Uues Testamendis ei õhutata patriotismi (kitsarinnalist vaenulikkust teiste rahvaste vastu). Tapmine selle igas vormis on kõikjal ja alati keelatud. Ja ometi nõuavad maakera tsiviilvalitsused patriotismi ettekäändel, et rahuarmastavad mehed ohverdaksid ennast ja oma lähedasi, nottides maha kaasinimesi, ning ülistavad seda kui kohust, mida nõuavad taeva seadused.“

Vennad Rutherford, Van Amburgh, Macmillan ja Martin said ka teise süüdistuse vaenlasega äriajamises, mis põhines väitel, et ühingu ametnikud saatsid ühingu Šveitsi harukontori juhatajale Zürichis 500 dollarit. Kõik süüdistuse saanud vennad pidid maksma iga süüdistuse eest kautsjonina 2 500 dollarit. Nad vabastati kautsjoni vastu ning ilmusid kohtu ette 15. mail 1918. Nende kohtupäevaks USA New Yorgi osariigi idapiirkonna ringkonnakohtus määrati 3. juuni 1918. Vennad taotlesid süü alt vabastamist seoses mõlema süüdistusega ning tunnistasid end kõigi süüdistuspunktide osas täiesti süütuks.

Lähtudes eelmistel ülekuulamistel valitsenud õhkkonnast, esitasid kaebealused kirjaliku avalduse põhjendusega, miks nad tajuvad kohtunik Garvini eelarvamuslikkust nende suhtes. Lõpuks määrati kohtu eesistujaks USA ringkonnakohtunik Harland B. Howe. Nagu kirjutab A. H. Macmillan, teadis valitsus, et ta „on silmapaistvalt erapoolik, olles süüdistaja poolt ja süüdistatavate vastu“, ent kaebealused seda ei teadnud. Edasi märgib Macmillan: „Ent me ei jäänud teadmatusse kuigi kauaks. Juba esimesel nõupidamisel advokaatidega kohtukojas enne kohtuprotsessi algust lõi temas välja vaenulikkus ning ta teatas: „Kavatsen anda neile süüalustele seda, mis on neile paras.“ Paraku oli meie advokaatidel nüüd juba hilja anda sisse avaldust kohtuniku eelarvamuslikkuse kohta.“

Macmillan rääkis, et algselt esitatud süüdistuse kohaselt sai süüaluste vandenõu alguse kuskil 1917. aasta 6. aprilli (kui Ühendriigid kuulutasid välja sõja) ja 1918. aasta 6. mai vahel. Asja käigus täpsustas valitsus arvatava süüteo daatumit 15. juunist 1917 kuni 6. maini 1918.

Stseen kohtusaalis

Ameerika Ühendriigid olid sõjas. Niisiis äratas kohtuprotsess piibliuurijate üle süüdistusega mässule õhutamises suurt tähelepanu. Milline oli avalik arvamus? Kõik sõjapõnnistusi soodustav leidis heakskiitu. Brooklyn Borough Halli ümbruses väljaspool kohtusaali mängisid muusikabändid ja marssisid ringi sõdurid. Kohtusaalis venis protsess 15 päeva, nii et tõendite mägi aina kuhjus. Astugem sinna sisse ja vaadake, mis toimub.

A. H. Macmillan, üks kaebealustest, aitab meil tajuda õhkkonda: „Kohtus väitis valitsus, et kui inimene seisab tänavanurgal ja kordab meieisapalvet tahtlusega laita maha meeste armeesse minek, tuleks ta vangki panna. Seega võib mõista, kui hõlbus oli neil tahtlust tõlgendada. Enda arvates oskasid nad aru saada, mida teine inimene mõtleb, ja nii tegutsesidki nad meie vastu sellest lähtudes, olgugi

et tõestasime, et me polnud mitte kunagi mitte mingil ajal pidanud vandenõu teha midagi, mis väeteenistusse värbamist kahjustaks ega olnud kunagi õhutanud kedagi sellele vastu seisma. Kõik see oli asjata. Mõningad ristiusu kiriku usujuhid ja nende poliitilised liitlased olid otsustanud meid vahele võtta. Prokurör ühes kohtunik Howe'iga olid seadnud sihiks meid süüdi mõista, väites, et meie motiivil pole tähtsust ning et tahtlust peaks järeldama meie tegudest. Mind leiti süüdi olevat pelgalt selle põhjal, et olin kaasallkirjastanud ühe tšeki, mille otstarvet ei suudetudki kindlaks määrata, ning olin allkirjastanud ühe teadaande, mille vend Rutherford oli nõukogu koosolekul ette lugenud. Sellegipoolest ei suutnud nad tõestada, et see oli minu allkiri. Sellise ebaõigluse tõttu oli meil hiljem kergem asja edasi kaevata.”

Mingil hetkel võeti vanne ühelt endiselt ühingu ametnikult. Silmitsenud asitõendit kahe allkirja näol, ütles ta, et tunneb ära W. E. Van Amburgh' allkirja. Siin võib kohtuprotokollist lugeda.

„K. Olen lasknud teil määratleda asitõendit 31 ning palun teil vaadata neid kahte Macmillani ja Va[n] Amburgh' allkirja või arvatavat allkirja, ja ma küsin teilt esmalt Van Amburgh' kohta, kas tegemist on teie arvates tema allkirja tõmmisega? V. Arvan, et on. Tunnen selle ära.

K. Kas see on hr MacMillani oma? V. Hr MacMillani oma pole nii äratuntav, aga ma arvan, et on küll tema allkiri.”

Seoses kohtualuste kaitsega kirjutas vend Macmillan hiljem: „Kui valitsus oli asja esitanud, tulime välja oma kaitsega. Põhiliselt näitasime, et ühing on üdini usuorganisatsioon; et selle liikmete põhiprintsiibiks on usk pühasse Piiblisse, nii nagu seda on tõlgendanud Charles T. Russell; et C. T. Russell kirjutas ja avaldas oma eluajal kuus köidet “Kirjauurimusi” ning lubas juba aastal 1896 anda välja seitsmenda köite, kus pidi käsitletama Hesekeeli raamatut ja Ilmutusraamatut; et surivoodil avaldas ta tahet, et keegi teine kirjutaks seitsmenda köite; et veidi pärast tema surma volitas ühingu juhatuse komitee C. J. Woodworthi ja George H. Fisherit käsikirja kirjutama ja seda järelekaalumiseks andma, ilma et avaldamise kohta oleks mingit lubadust antud; et Ilmutusraamatu käsikiri valmis enne Ühendriikide sõtta astumist ning et raamatu tervikkäsikiri (välja arvatud „Templi“ peatükk) oli trükkija käes enne spionaažiseaduse jõustumist; seega oli võimatu pidada sedasorti vandenõu, mida süüdistuse järgi võiks liigitada seaduserikkumise alla.

Tõendasime, et me pole mitte kunagi mitte mingil ajal ühinenud, kokku leppinud ega salaja sepsinud midagi väeteenistusse kutsumist takistavat ega pole sekkunud valitsuse sõjategevuse edendamisse; ka pole me mõelnud seda teha; et meil pole kunagi olnud kavatsust mingil kombel sõjaüritusse vahele segada; et meie töö on täiesti usulist ja sugugi mitte poliitilist laadi; et me ei agiteerinud oma liikmeid ega soovitanud mitte kunagi mitte kellelgi väeteenistusse värbamisele vastu seista ega õhutanud seda tegema; et kirjad on kirjutatud neile, keda teadsime olevat pühendunud kristlased, keda seadusekohaselt on õigus nõustada; et me pole riigi sõtta astumise vastu, ent pühendunud kristlastena ei saa me surmakülvavas lahingutegevuses osaleda.“

Kuid mitte kõik, mida kohtuprotsessi käigus tehti või öeldi, polnud aval ja sirge. Hiljem rääkis Macmillan: „Mõned kohtuprotsessil viibinud meie inimestest rääkisid hiljem, et üks valitsuse advokaatidest oli väljunud koridori, kus ta rääkis summutatud häälel mõningatega nende seast, kes olid olnud ühingusisese opositsiooni eesotsas. Need ütlesid: „Ärge laske sel mehel [Macmillanil] minna; ta on kõige hullem sellest pundist. Ta hoiab asja edasi käigus, kui te teda koos ülejäänutega vahele ei võta.““ Meenutagem, et tol ajal olid võimuahned mehed üritanud saada Vahitorni ühingu juhtimist enda kätte. Pole midagi imestada, et hiljem hoiatas Rutherford Peetelisse ametisse jäänud vendi: „Meile on antud teada, et seitse eelmisel aastal ühingu ja selle tööle vastupanijat olid kohtus

kohal ja abistasid meie süüdistajaid. Hoiatame teid, armsad, mõningate nende salakavalate ürituste eest teie ees lipitseda püüdega saada ühingu üle võim.”

Lõpuks pärast pikaleveninud protsessi saabus oodatud otsuselangetamise päev. 20. juunil 1918 kell 17.00 anti sai vandekohtunike otsustada. J. F. Rutherford meenutas hiljem: „Vandekohus oli enne otsuse langetamist kaua kahevahel. Nagu üks vandekohtunistest hiljem meile ütles, saatis kohtunik Howe lõpuks neile sõna, et neil tuleb langetada süüdimõistev otsus.” Pärast nelja ja poolt tundi nõupidamist tuli vandekohus kell 21.40 välja otsusega meid süüdi kuulutada.

Otsus langetati 21. juulil. Kohtusaal oli rahvast pungil. Kui kaebealustelt küsiti, kas neil on midagi öelda, ei vastanud nad midagi. Siis tegi kohtunik Howe teatavaks otsuse. Raevukalt lausus ta: „See usupropaganda, millega need mehed tegelevad, toob suuremat kahju kui diviis Saksa sõdureid. Mitte ainult valitsuse juristide ja sõjaväe luureteenistuse tegevust pole nad muutnud küsitavaks, vaid nad on ka häbimärgistanud kõigi kirikute kõiki vaimulikke. Neile tuleb määrata range karistus.”

Ja määratigi. Seitsmele kaebealusele mõisteti kaheksakümmend aastat vanglakaristust (iga nelja süüdistuspunkti kohta 20 aastat, mis kulgevad samaaegselt). Giovanni DeCecca süüdimõistmine lükati edasi, kuid lõpuks sai ta 40 aastat ehk 10 aastat iga sellesama nelja punkti kohta. Süüalused pidid oma karistusaega kandma Ühendriikide vanglas Georgia osariigis Atlantas.

Kohtuprotsess oli kestnud 15 päeva. Protokollid kujunesid mahukaks ja kohtumenetlus tihtilugu ebaõiglaseks. Hiljem sai selgeks, et menetlus sisaldas 125 eksimust. Oleks läinud tarvis vaid mõnda üksikut neist, et apellatsioonikohus kuulutaks viimaks kogu protseduuri ebaõiglaseks.

„Olin kohal ja tegin koos vendadega läbi kõike selle neile osaks langenud ränga ja ülekohtuse katsumuse,“ märgib James Gwin Zea, kes oli kohal pealtkuulajana. Ta jätkab: „Mul on ikka silme ees, kuidas vend Rutherford keeldus võimalusest esitada kaitsekõne. „Piiblit ei panda siin kohtus mikski,“ oli tema kommentaar. Jäime sel õhtul koos vend M. A. Howlettiga Peetelisse ja umbes kell 22 tuli sõna, et nad on süüdi kuulutatud. Kohtuotsus langetati järgmisel päeval.”

Hoolimata ebaõiglasest süüdimõistmisest ja karmidest karistustest jäi vend Rutherford koos kaaslastega kartmatuks. On huvitav, et New Yorgi 1918. aasta 22. juuni „Tribune“ teatas: „Joseph F. Rutherford ja veel kuus „russelliiti“ mõisteti eile kohtunik Howe'i poolt süüdi spionaažiseaduse rikkumises ja saadeti 20 aastaks Atlanta vanglasse. „See on mu elu kõige õnnelikum päev,“ ütles hr Rutherford teel kohtust vanglasse, „sest kanda maist karistust usulise tõekspidamise pärast on suurimaid eesõigusi, mis inimesele osaks võib saada.“ Üht eriskummalisimat demonstratsiooni, mida Brooklyni föderaalkohtu Marshali kontor eales on näinud, pidasid süüdimõistetud meeste pereliikmed ja lähedased sõbrad kohe pärast seda, kui vangid olid viidud vandekohtu saali. Kogu see seltskond pani vana hoone helisema lauluga „Blessed Be the Tie That Binds“. „See kõik on Jumala tahe,“ rääkisid nad üksteisele, näod lausa säramas. „Ühel päeval saab maailm teada, mida see kõik tähendab. Seni aga olgem tänulikud Jumala armulikkuse eest, et ta on kõigis meie katsumustes meid toetanud, ja oodakem Suure Päeva saabumist.““

Ajal, kui kohtuasi oli edasi kaevatud, üritasid vennad kahel korral kautsjoni vastu vabaks saada, kuid selle lükkas esmalt tagasi kohtunik Howe, hiljem aga kohtunik Martin T. Manton. Seni hoiti neid kõigepealt Brooklynis Raymond Streeti vanglas, A. H. Macmillani sõnul „röpaseimas paigas, kuhu kunagi olin sattunud“. Clayton J. Woodworth kutsus seda naljatamisi Hotell de Raymondieks. Sellel ebameeldivale nädalasele peatusele järgnes teine nädal Long Islandi linnavanglas. Lõpuks 4. juulil,

Ameerika Ühendriikide iseseisvuspäeval, saadeti need ülekohtuselt süüdi mõistetud mehed rongiga Georgiasse Atlanta vanglasse.

2. osa

Vaenlased rõõmustavad

Kristlike Jehoova tunnustajate vangistamine oli nende vaenlaste suureks rõõmuks ja kergenduseks piltlik surmahoop. Läksid täide Ilmutus 11:10 sõnad: „Maa elanikud rõõmustavad nende surma üle, nad peavad pidu ja saadavad üksteisele kingitusi, sest need kaks prohvetit olid maa elanikke oma sõnumiga piinanud.“ „Kahe tunnustaja“ usulised, juriidilised, sõjaväelised ja poliitilised vaenlased „saatsid üksteisele kingitusi“, õnnitledes üksteist selle osa eest, mis neil oli võidu saavutamisel oma piinajate üle.

Ray H. Abrams täheldab oma raamatus „Preachers Present Arms“ J. F. Rutherfordi ja ta kaaslaste kohtuprotsessi kohta:

„Analüüsid kogu kohtuasja, jõuame järeldusele, et algselt olid kirikud ja vaimulikkond ürituse taga russelliitide liikumine maha tampida. ...

Kui uudised 20-aastasest karistusajast jõudsid vaimuliku pressu toimetajateni, rõõmustas selle otsuse üle praktiliselt iga väljaanne, olgu suur või väike. Mul ei õnnestunud ühestki ortodoksset usajakirjast leida ainsatki kaasatundvat sõna. Upton Sinclair märkis: „Pole kahtlustki, et osaliselt puhkes tagakiusamine fakti tõttu, et nad olid pälvinud „ortodokssete“ usuühingute viha.“ See, mis polnud õnnestunud kirikute ühispingutusel, paistis nüüd olevat valitsusel õnnestunud nende eest ära teha: purustada need „Baali prohvetid“ igaveseks.“

Optimism „Babülioni vangipõlvest“ hoolimata

Juudid vaevlesid aastatel 607–537 e.m.a muistses Babülionis vangis. Sellega võrreldavalt olid Jehoova püha vaimuga võitnud pühendunud teenijad viidud Babülioni vangi Esimese maailmasõja ajal aastatel 1914–1918. Eriti rängalt tajusid oma vangiseisust kaheksa ühingu peakorterit ustavat venda, kes istusid kinni Georgia osariigis Atlanta föderaalvanglas.

Ent kogu sel raskel perioodil ei jäänud ükski „Vahitorni“ number ilmutamata. Ametisse määratud toimetuskomitee hoidis ajakirja käigus. Hoolimata tolle aja raskustest, ilmutasid ustavad piibliuurijad suurepäraselt hoiakut. Vend T. J. Sullivan märgib: „Mul oli eesõigus külastada Brooklyni Peetelit suvelõpul 1918, kui vennad vangis olid. Peetelis ametis olevad vennad polnud üldsegi kartlikud ega masendunud. Otse vastupidi. Nad olid optimistlikud ja kindlad, et Jehoova annab oma rahvale võidu niikuinii. Mul oli eesõigus viibida esmaspäeva hommikul hommikulauas, kui nädalavahetuseks välja läkitatud vennad esitasid oma aruandeid. Olukorrast sai toreda pildi. Kõigil puhkudel olid vennad lootusrikkad, oodates, et Jehoova nende tegevust edasi suunab.“

On huvitav, et ühel hommikul pärast vend Rutherfordi ja ta kaaslaste kohtuprotsessi helistas Rutherford R. H. Barberile ja palus tal tulla Pennsylvania jaama, kus vennad ootasid mitu tundi läbisõidurongi Atlantasse. Vend Barber ja veel mõned vennad kiirustasid jaama. Seal ütles vend Rutherford, et kui politsei peaks peakorterit vendi liiga palju kimbutama, tuleks Peetel ja Brooklyni Tabernaakel ära müüa ning kolida kas Philadelphiasse, Harrisburgi või Pittsburghi, sest Vahitorni

ühing on Pennsylvania korporatsioon. Peeteli hinnaks soovitati panna 60 000, Tabernaakli hinnaks 25 000 dollarit.

Milliseks asi kujunes? Need, kes olid ühingu vastutavates ametites, kohtasid hulgaliselt probleeme. Näiteks nappis paberit ja sütt. Patriotism oli üles köetud ja paljud pidasid Jehoova kristlikke tunnustajaid alusetult reeturiteks. Brooklynis valitses ühingu vastu suur vihavaen, nii et kujunes võimatuks seal edasi tegutseda. Niisiis konsulteeris peakorteri eest vastutav täitevkomitee teiste vendadega ning jõuti otsusele, et hea oleks Brooklyn Tabernaakel ära müüa ja Peeteli kodu sulgeda. R. H. Barberi meenutuste järgi müüdi Tabernaakel lõpuks ära 16 000 dollari eest. Hiljem olid ka Peeteli müümiseks valitsusele tehtud kõik vajalikud ettevalmistused, välja arvatud rahaülekanne. Ent midagi tuli vahele: vahele. Müük jäigi teostumata.

26. augustil 1918 algas ühingu peakorteri New Yorgist Brooklynist üleviimine Pennsylvaniasse Pittsburghi. Hazel Erickson täheldab: „Kui vaatan ajas tagasi, näen, et ehkki piibliuurijad olid vendade vangipaneku pärast rabatud, ei lakanud nad kuulutamast. Nad olid ehk veidi ettevaatlikumad.“ Õde H. M. S. Dixon meenutab, et „sõprade usk püsis tugevana ja koosolekud toimusid regulaarselt“. Jehoova kristlikud tunnustajad säilitasid usu Jumalasse. Tõsi, nad kannatasid raskuste ja tagakiusamise all. Ometi oli Jumala püha vaim nende peal. Kui nad vaid vastu peaksid, siis päästaks Jumal nad kindlasti tagakiusajate käest ja vabastaks nad „Babülioni vangipõlvest“!

Vanglakuud

1918. aasta keskpaik tuli J. F. Rutherfordil ja ta seitsmel kaaslasel veeta Georgias Atlanta föderaalvanglas. A. H. Macmillani kiri daatumiga 30. august 1918 võimaldab meil heita pilgu vanglamüüride vahele. Melvin P. Sargentilt saadud kirjas on järgmised mõtted:

„Küllap sooviksid kuulda mõnda sõna meie eluolust vanglas. Kirjeldan lühidalt mõningaid eluseiku siin. Oleme vend Woodworthiga kambrikaaslased. Meie kamber on väga puhas, hästi õhustatud ja valgustatud. Selle mõõdud on 10 x 6 x 7 jalga, mahutades kaks õlgmadratsiga koikut, kaks lina, tekid ja padjad, kaks tooli, laua ja hunniku puhtaid käterätikuid ja seepi. Ka on meil tualetikabiin. ...

Kõik vennad töötavad koos õmblustöökojas. See on hästi õhustatud ja valgustatud ruum mõõtudega 60 x 40 [jalga]. Meie vend Woodworthiga teeme nõõpauke ning õmbleme särkidele ja vangiriettele nõõpe ette. Vennad Van Amburgh, Robison, Fisher, Martin ja Rutherford valmistavad või pigem aitavad valmistada vangikuubesid ja -pükse. Selles osakonnas töötab sadakond meest. Näen oma tööpostilt kõiki vendi ning võin kinnitada, et on huvitav näha vend Van Amburghi õmblusmasina taga ühendamas kokku pükste parem- ja vasakpoolseid detaile. ... Vend Rutherford kaotas äärepealt lootuse õppida kunagi selgeks kuue kokkupanek, ehkki ta on näinud sellega peaaegu kolm nädalat vaeva. Kui ma teda vaatan, paistab ta hoolega pusivat, aga arvan, et tegelikult kulub tal lõviosa ajast niidi nõõla taha ajamisele. [Valvur pörkas talle nii koledasti peale, et teised vangid võtsid selle jaki ja tegid valmis. Lõpuks viidi vend Rutherford üle paika, kus ta end rohkem „kodus“ võib tunda – raamatukokku.] ...

Esimese asjana pärast õhtusööki kambritesse tagasijõudmist loeme õhtuseid ajalehti. Siis võib igaüks, kes soovib, mängida kuuest seitsmeni tund aega pilli, kui tal see on. Milline mitmekesisus! Minu arvates mängitakse kõikvõimalikel pillidel, välja arvatud juudi kannel, nii et loodan ühe sellise hankida, ja see oleks ka ainuke, millel suudaksin lisaks 10-keelelisele kandlele mängida. Sel ajal, mida vend Woodworth nimetab „Dante põrguks“, mängime doominot. Seejärel loeme magamaminekuni koidiku-raamatut või Piiblit, kuni kell 10 tuled kustutatakse. Järgmisel päeval kordub sama ja nõnda

laupäevani. Laupäeva pärastlõunal lähevad kõik vangid välja hoovi. Hoogsalt mängitakse pesapalli, millest mehed väga huvitatud on. Mina mängin tavaliselt sel pärastlõunal tennist. Teised vennad jalutavad ringi ja vestlevad. Mehed koonduvad eri rühmadesse: anarhistid, sotsialistid, vastupanuvõitlejad, sakslaste poolehoidjad, pangakassiirid, juristid, narkokaupmehed, arstid, rongiröövlid, salakaubavedajad, vaimulikud (keda siin on kenake hulk) jne, jne. Vanglabänd mängib sel pärastlõunal valitud palasid.”

Neil kaheksal vangistatud piibliuurijal oli võimalusi kuulutada kaasvangidele head sõnumit Jumala kuningriigist. Kõigilt vangidelt nõuti osalemist pühapäevahommikul jumalateenistusel kabelis ning soovijad võisid jääda selle järel pühapäevakooli. Meie kaheksa venda moodustasid klassi uurimiseks ja omavaheliseks suhtlemiseks. Aja jooksul ühines nendega teisigi vange ning vennad õpetasid klassis kordamööda. Ka mõned valvurid astusid ligi kuulama. Huvi muudkui kasvas, nii et lõpuks viibis kohal 90 inimest.

Jumala tõe ümberkujundav vägi avaldas mõnele vangile sügavat mõju. Näiteks tões üks neist: „Olen 72-aastane ja pidin trellide taha sattuma, et tõe kuulda. Olen rõõmus, et mind selleks vangki pandi. Olen 57 aastat esitanud vaimulikele küsimusi, saamata kunagi rahulduspakkuvaid vastuseid. Iga küsimusele, mida olen neilt meestelt [vangis viibivatelt piibliuurijatelt] küsinud, olen saanud ammendava vastuse.“

Tol ajal möllas hispaania gripp ja see tegi pühapäevakooli klassidele lõpu. Kuid vahetult enne seda, kui need kaheksa piibliuurijat Atlanta vanglast vabastati, koguti kokku kõik rühmad, keda nad olid õpetanud, ning J. F. Rutherford rääkis neile kolmveerand tundi. Kohal olid ka mõned valvurid ning paljud vangid valasid pisaraid rõõmust inimkonna vabanemislootuse üle kuningriigivalitsuse all. Vabakssaanud piibliuurijatest jäi maha väike ustavana püsinute rühm.

Väljendatakse kindlat usaldust

11. novembril 1918 kirjutati alla vaherahuleping. Esimene maailmasõda oli lõppenud, kuid need kaheksa piibliuurijat olid ikka vangis. Nad jäid sinna, samal ajal kui usukaaslased pidasid Pennsylvanias Pittsburghis 2.–5. jaanuarini 1919 konventi. Seda kokkutulekut peeti koos väga tähelepanuväärse Vahitorni Piibli ja Traktaatide Ühingu aastakoosolekuga 4. jaanuaril 1919.

J. F. Rutherford mõistis, et sellel korporatsiooni koosolekul võivad organisatsioonisesed vastupanijad üritada asendada teda ja teisi ühingu ametnikke omameestega. Sel 4. jaanuari laupäeval mängis A. H. Macmillan õues vangla tenniseväljakul tennist. Rutherford astus Macmillani juurde, kes nüüd edasist kirjeldab:

„Rutherford ütles: „Mac, tahan sinuga rääkida.“

„Millest sa tahad rääkida?“

„Sooviksin rääkida sellest, mis on toimumas Pittsburghis.“

„Tahaksin sellel turniiril mängida.“

„Kas sind ei huvitagi see, mis parajasti käimas on? Kas sa siis ei tea, et täna toimub ametnike valimine? Sind võidakse välja jätta ja ametist kukutada ning me jääme siia igaveseks.“

„Vend Rutherford, tahaksin öelda midagi, millele sa ehk pole mõelnud,“ laususin. „See on esimene kord ühingu asutamisest saadik, kui tuleb selgelt ilmsiks, keda Jehoova sooviks panna presidendiks.“

„Mida sa selle all mõtled?“

„Mõtlen seda, et vend Russellil oli otsustav hääleõigus ja tema määras inimesi ametitesse. Hoopis teine lugu on nüüd, kui meie selles ilmselt osaleda ei saa. Kui aga saaksime selleks ajaks välja, et minna ametikoosolekule, oleksime kohal ja pälviksime heakskiidu kui vend Russellil koha ülevõtjad ning meisse suhtutaks samasuguse austusega kui temasse. Sel juhul aga paistaks see inimese, mitte Jumala tööna.“

Rutherford jäi mõtlikuks ja kõndis minema.”

See päev Pittsburghis oli sündmusterohke. „Kui saabus ärikoosoleku tund, olid pinged laes,“ meenutab Mary Hannan. „Panime tähele, et kohal on opositsioonist mõningad, kes loodavad oma mehe ametisse panna.“

Kogunenutele loeti ette vend Rutherfordi kiri. Ta saatis oma südamlikud tervitused ja hoiatas Saatana peamiste relvade uhkuse, ambitsioonikuse ja hirmu eest. Ilmutades soovi alistuda Jehoova tahtmisele, soovitas ta alandlikult mõningaid kõlblikke mehi, juhaks kui peaks valitama uued ühingu ametnikud.

Arutelu oli kestnud juba mõnda aega, kui vend E. D. Sexton sõna võttis:

„Saabusin äsja. Mu rong jäi lumevangi ja hilines 48 tundi. Mul on midagi öelda ja soovin seda kohe südameilt ära rääkida. Kallid vennad, olen tulnud siia nüüd, kui teil on mõttes pool- ja vastuargumente. Peame ütleva, et kogu lugupidamise juures meie juurasõprade vastu oleme rääkinud ka mõningate teiste juristidega. Minu meelest on nad otsekui arstid. Vahel on nad eriarvamusel. Kuid eeldan, et see, mida ütlen, on täielikus kooskõlas nende öelduga. Meil pole ees õiguslikke takistusi. Kui soovime oma vendi lõunast tagasi valida mis tahes ametisse, mida nad võivad pidada, ei näe ma ühegi saadud nõuande põhjal, kuidas sellele võiks olla miskit moodi takistuseks nende kohtuasi föderaalkohtus või rahva silmis.“

Arvan, et suurimaks komplimentiks meilt meie kallile vend Rutherfordile oleks tema tagasivalimine Vahitorni Piibli ja Traktaatide Ühingu presidendiks. Arvan, et rahval ei teki mingit küsimust, mis on meie seisukoht selle ettepaneku osas. Kui meie vennad rikkusidki mingil tehnilisel moel seadust, mida nad ei mõistnud, siis teame, et nende ajendid olid head. Ja kõigevägevama Jumala ees pole nad rikkunud ühtki Jumala või inimese seadust. Saaksime väljendada suurimat usaldust, kui valiksime vend Rutherfordi taas ühenduse presidendiks.

Ma pole küll jurist, aga mis puutub olukorra seaduslikkusse, tean ma midagi ustavuse seadusest. Ustavus on see, mida Jumal nõuab. Ma ei suuda kujutleda suuremat meiepoolset usaldust kui see, kui korraldada valimised ja valida vend Rutherford tagasi presidendiks.“

Nimetati kandidaadid, hääletati ja J. F. Rutherford valiti presidendiks, C. A. Wise asepresidendiks ja W. E. Van Amburgh sekretär-varahoidjaks. Anna K. Gardner meenutab: „Pärast koosolekut oli suur rõõm näha taas, kuidas Jehoova oma rahvast ilmselgelt juhivad.“

Pilt Atlanta vanglas muutub. On laupäev, 5. jaanuar 1919. J. F. Rutherford koputab Macmillani kambriseinale ja ütleb: „Pista käsi luugist välja.“ Ta ulatab Macmillanile telegrammi. Selle sõnum? Rutherford on presidendiks tagasi valitud. Hiljem samal päeval ütles vend Rutherford A. H. Macmillanile: „Tahan sulle midagi rääkida. Sa ütlesid mulle mõtte, mis mulle rahu ei anna – see puudutab meie panemist vend Russellil asemele. See oleks mõjutanud valimist ning sel juhul poleks Issandal olnud võimalust näidata, keda tema ametisse soovib panna. Vend, kui ma siit kunagi välja peaksin pääsema, siis Jumala armust teen ma lõpu igasugusele loodukummardamisele. Veelgi enam, võtan tõe pistoda ja käristan vana Babüloni köidikud lõhki. Nad küll sulgesid meid siia, aga meie

läheme siit välja.” Rutherfordil oli tõsi taga. Alates vabanemisest kuni oma surmani 1942. aasta algul täitis ta seda lubadust, paljastades valereligiooni kurjust.

Püüded saada vabastus

Veebruaris 1919 levitasid mõningad ajalehed kogu riigis üleskutset vabastada vangist J. F. Rutherford ja ta kaaslased. Piibliuurijad kirjutasid ajalehtede toimetajatele, kongresmenidele, senaatoritele ja kuberneridele tuhandeid kirju üleskutsega astuda nende kaheksa vangistatud kristlase eest välja. Paljud selle taotluse saanud väljendasid toetust vabastamisele ja andsid mõista, et nad sooviksid kuidagi aidata.

Näiteks kirjutas kongresmen E. W. Saunders Virginiast: „Sain teilt kirja piibliuurijate küsimuses, kes praegu Atlantas vangis on. Olen arvamisel, et pooldan nendele meestele armuandmist ja soovitan rõõmuga seda teha. Need inimesed pole kurjategijad selle kõige tavalisemas mõttes, ehkki nad võivad olla süüdi seaduse tehnilises rikkumises. Ent nüüd on sõda läbi ja me peaksime jätma selle võimalikult ruttu seljataha.” Meer Henry W. Kiel Missourist Saint Louisist kirjutas USA presidendile Woodrow Wilsonile: „Lubage mul lisada teistele teile juba läkitatutele isiklik taotlus palvega, et hr Rutherfordile ja teistele Rahvusvahelisest Piibliuurijate Ühendusest määrataks kõrgema astme kohtute otsuse ootel kautsjon ning et võimaluse korral antaks neis kaasustes armu.”

Märtsis 1919 esitati uued taotlused vend Rutherfordi ja ta kaaslaste vabastamiseks. Ringles üleriigiline petitsioon, kuhu lühikese aja jooksul anti 700 000 allkirja. See oli oma aja suurim petitsioon. Seda ei esitatud küll kunagi ei president Wilsonile ega kubernerile, sest enne seda oli juba võetud ette samme kaheksa piibliuurija vabastamiseks. Siiski andis see petitsioon suurepärasest tunnistust.

Seoses selle petitsiooni heaks tehtud tööga ütleb õde Arthur L. Claus: „Muidugi saime kogeda nii mõndagi. Oli neid, kes kirjutasid alla meeleldi, ning me saime tunnistust anda, aga oli ka vaenulikult meelestatuid, kes lausuvad: „Las jäävadki sinna mädanema.“ Tavapäraselt oleks see olnud alandav töö, aga me tajusime Jehoova vaimu juhtimist, nii et tundsimme kõigest sellest rõõmu ja viisime asja lõpuni.“

Vangist vabanemine

2. märtsil 1919 saatis föderaalringkonna kohtunik Harland B. Howe telegrammi Washingtoni osariigi peaprokurörile Gregoryle soovitusena kaheksale vangistatud piibliuurijale määratud karistusi „koheselt muuta“. Gregory oli saatnud Howe'ile telegrammi palvega, et ta seda teeks. Ilmneb, et see samm astuti, kuna vangis vennad olid andnud sisse apellatsiooni ning ei peaprokurör ega Howe soovinud viia seda asja kõrgema astme kohtutesse. (Kaheksa venda olid vangis, samas kui nende apellatsioon oli otsustamata vaid põhjusel, et kohtunik Howe ja hiljem kohtunik Manton olid keeldunud kautsjoni lubamast.) Huvi pakub ka kohtunik Howe'i kiri daatumiga 3. märts 1919:

„Austatud peaprokurör.

Washington, D.C.

Sir:

Vastates teie jooksva kuu telegrammile, telegrafeerin sel õhtul järgmist:

Soovitan kohest karistuse muutmist Joseph Rutherfordile, William E. Van Amburghile, Robert J. Martinile, Fred H. Robisonile, George H. Fisherile, Clayton J. Woodworthile, Giovanni DeCeccale, A. Hugh Macmillanile. Kõik nad olid New Yorgi idaringkonnas kaebealused ühes ja samas kaasuses. Olen seisukohal olla armuline nüüd, kui sõda on läbi. Nad tegid kuulutamise ja oma usuõpetuste levitamisega palju kahju.

Kõigile kaebealustele, välja arvatud DeCecca, määrati 20 aastat vangistust. Tema sai 10 aastat. Minu peamine eesmärk oli tuua teistele hoiatav näide ning ma uskusin, et president laseb nad sõja lõppedes vabaks. Nagu ma oma telegrammis mainisin, tekitasid nad palju kahju, ja võib õigusega väita, et neid ei tohiks niipea vabandusse lasta, ent kuna nad nüüd enam midagi rohkemat teha ei saa, olen ma samapalju leebuse poolt, kui ma olin otsust langetades ranguse poolt. Arvan, et enamik neist – kui mitte kõik – olid siirad, ja ma ei poolda seda, et selliseid inimesi peaks hoidma vangis pärast seda, kui neil pole enam võimalust ebameeldivusi tekitada. Nende kohtuasja pole ringkonna apellatsioonikohtus veel arutatud.

Lugupidamisega,

(allkiri) HARLAND B. HOWE,

USA ringkonnakohtunik.”

21. märtsil 1919 määras USA ülemkohtu kohtunik Louis D. Brandeis kaheksale vangis vennale kautsjoni ja otsustas, et neile peab antama apellatsioonioõigus sama aasta 14. aprillil. Nad vabastati kohe ja teispäeval 25. märtsil lahkusid nad rongiga Atlantast. Kui vennad olid tagasi Brooklynis, vabastasid föderaalvõimud 26. märtsil 1919 igaühe neist edasise kohtuprotsessini 10 000 dollarilise kautsjoni vastu.

Õnnelikult kodus!

„Vabastamist tähistavaid vendi valdas suur rõõm ja nad olid neid vastu võtmas,“ meenutab Louise Paasch. „Nad korraldasid kiiresti Brooklynis Peeteli kodus suure pidusöögi. Mäletan, et isa läks Brooklyni aitama tubasid korda seada ja saama osa rõõmust vendade tagasijõudmise üle.“

Küll oli see rõõmus aeg! Mabel Haslett kirjutab: „Mäletan, et tegin sada sõõrikut, mida vennad paistsid nautivat. ... Näen ikka veel, kuidas vend Rutherford nende järele küünitab. Sel unustamatul sündmusel rääkisid tema ja teised läbielatust. Mäletan ka, kuidas lühikest kasvu vend DeCecca toolil seisis, et kõik teda kuuleksid ja näeksid.“ Giusto Battaino märgib: „Õhtuks oli valmistatud kana ning meid oli nii palju, et tuli seistes süüa. Kui põnev oli vendadelt kogemusi kuulda! ... Vend DeCecca lausus lisaks muule: „Vennad, mida suurem häda, seda suurem õnnistus.“ Sain tõesti näha, kuidas Jehoova oma rahvast rikkalikult õnnistab.“

1.aprilli õhtul aastal 1919 korraldati vabanenud vendadele veel üks pidulik õhtusöök Pittsburghis Hotel Chathamis Vahitorni kontorirahva poolt. T. J. Sullivan täheldab: „Jehoova rahvast valdas piiritu rõõm, et vennad teispäeval 15. märtsil 1919 Atlanta föderaalvanglast vabanesid. ... Nende jätkuv pühendumus Jehoovale ilmnis faktis, et nad asusid otsekohe tööle, et teavitada Cedar Pointi 1919. aasta konvendi vahendusel Jumala rahvast kõikjal vabastamisest Jehoova poolt.“

Täielikult süütuks tunnistamine

Kaheksa piibliuurija kohtuasja apellatsiooni arutamine oli määratud 14. aprillile 1919. Arutamine toimus New Yorgi linna 2. föderalse ringkonnakohtu ees. 14. mail 1919 ebaõiged kohtuotsused

tühistati. Kohtu koosseisus olid kohtunikud Ward, Rogers ja Manton. Kohtunik Ward ütles oma arvamuses, kui saatis kohtuasja uuesti läbivaatamiseks: „Kaebealused selles kaasuses ei saanud tasakaalukat ja erapooletut kohtuprotsessi, milleks neil õigus oli, ja sel põhjusel kohtuotsus tühistatakse.”

Kohtunik Martin T. Manton oli eriarvamusel. 1. juulil 1918 oli see katoliiklasest kohtunik põhjendust toomata keeldunud kautsjonist Rutherfordile ja teistele kaebealustele, millest tuleneski üheksa kuud kestnud ebaõiglane vangistus ajal, kui nende apellatsioon ootas lahendust. Muide, paavst Pius XI lõi kohtunik Mantonil hiljem „püha Gregorius Suure ordu rüütliks“. Lõpuks paljastus see, kuidas Manton õigust jalge alla tallas. 3. juunil 1939 sai ta maksimumkaristusena kaks aastat vangistust pluss 10 000 dollarit trahvi, sest oli häbiväärselt kuritarvitanud oma föderaalkohtuniku positsiooni, võttes kuue otsuse eest 186 000 dollarit pistist.

Kaheksa piibliurija alusetu süüdimõistmise tühistamine 14. mail 1919 tähendas, et nad olid vabad, kui just valitsus ei otsusta uut süüasja algatada. Ent sõda oli läbi ja võimud mõistsid, et olemasolevate faktide põhjal oleks süüdimõistmine võimatu. Niisiis teatas valitsuse jurist 5. mail 1920 Brooklynis avatud kohtuistungil süüdistuse tagasivõtmisest. Süüdistused tühistati. See tähendas, et need kaheksa kristlast olid seadusevastase kohtuotsuse alt täielikult vabastatud.

Otsuse tühistamine ja süüdistustest loobumine tähendas, et J. F. Rutherford ja ta seitse kaaslast olid täielikult süüst vabastatud. Kohtunik Rutherfordist on räägitud kui „endisest süüdimõistetust“, kuid sellel puudub igasugune alus. Kohus otsustas 14. mail 1919 selgesõnaliselt, et tema ja ta kaaslased vangistati seadusevastaste süüdistuste alusel. Seda, et vend Rutherfordi ei peetud endiseks süüdimõistetuks, tõendab fakt, et ta hiljem praktiseeris advokaadina USA ülemkohtu ees, mis oleks endisele süüdimõistetule olnud võimatu. 20 aastat pärast tema alusetut süüdimõistmist, sügisel 1939, kuulasid 9 ülemkohtu kohtunikku Rutherfordi argumente kaasuses Schneider v. New Jersey. Kohus langetas otsuse kaheksa ühe vastu Rutherfordi kliendi, kristliku Jehoova tunnistaja Clara Schneideri kasuks.

Tähelepanuväärsetel aastatel 1918 ja 1919 koges Jehoova rahvas suuri raskusi. Aga Jumala abiga pidasid nad vastu. (Rooml. 5:3–5.) Kõikvõimalikke meetodeid rakendanud Saatanal ei õnnestunud sulgeda Jumala kiitjate suud. Kui paikapidav oli piibliurijate aastatekst 1919: „Pole edu ühelgi relval, mis valmistatakse sinu vastu. ... See on Jehoova teenijate pärand.“ (Jes. 54:17.)

Uus perspektiiv

Pärast katsumusrohket perioodi aastatel 1917–1919 võttis Jehoova rahvas ette põhjaliku eneseanalüüsi. Mõistnud, et oli toimitud viisil, mis ei pälvinud Jehoova heakskiitu, paluti varasema tegutsemisviisi pärast palves andestust. See tõi kaasa Jehoova andestuse ja õnnistuse. (Õpet.28:13.)

Üks kompromiss oli olnud „Lõpetatud saladusest“ lehtede eemaldamine, et olla meele järele tsensuuriametnikele. Teisele kompromissile mindi, kui 1918. aasta 1. juuni „Vahitorn“ teatas: „Kooskõlas Kongressi 2. aprilli resolutsiooniga ja USA presidendi 11. mai proklamatsiooniga on soovitatav, et Issanda rahvas peaks 30. mail kõikjal palvapäeva.“ Järgnevad kommentaarid ülistasid USA-d ega läinud kokku kristliku erapooletusega. (Joh. 15:19; Jaak. 4:4.)

Esimese maailmasõja ajal kerkis piibliurijatel küsimusi seisukohavõtu kohta ühenduses väeteenistusega. Oli neid, kes keeldusid igasugusest osalemisest, kuid ka neid, kes soostusid teenima

väljaspool lahingutegevust. Sellega seonduid küsimused, kas osta sõjaobligatsioonid ja –marke. Keeldumine tõi mõnikord kaasa tagakiusamise, isegi brutaalse kohtlemise. Kui Jehoova nüüdisaja teenijad mõtlevad mingile rahvaste programmile või ettevõtmisele, toimivad nad kooskõlas selliste pühakirja põhimõtetega nagu näiteks Jesaja 2:2–4 toodud lõpusõnad: „Nad taovad oma mõõgad atradeks ja odad aianugadeks. Rahvas ei tõsta mõõka rahva vastu ja nad ei õpi enam sõdima.“

Uus perspektiiv – see oli Jehoova rahval 1920. aastatesse sisenedes. Oli läbitud rasked aastad, kuid Kristuse võitnud järelkäijad, sümbolised „kaks tunnistajat“, olid taas vaimselt elustunud ja valmis tegutsema. Mis selleni viis? Mis toimus vend Rutherfordi ja ta seitsme kaaslaste vangist vabanemise järgsetel kuudel?

Edukas katse

Kui Rutherford vanglast välja sai, keerles tal peas tõsine küsimus: kui palju huvi tuntakse kuningriigisõnumi vastu? Ta oli põdur mees ja oleks olnud igati alust arvata, et ta muretseb eeskätt oma tervise pärast, kuid temal oli tarvis saada vastus sellele olulisele küsimusele.

Atlanta vanglas viibimise kuudel jagasid vennad Rutherford ja Van Amburgh kambrit, kus ventilatsioon praktiliselt puudus. Hapniku nappuse tõttu nende organism mürgistus. Vangisoleku ajal haigestusid Rutherfordil kopsud ja ta kannatas selle all oma maise elu lõpuni. Veidi aega pärast vabanemist nakatus ta kopsupõletikku. Ta jäi nii rängalt haigeks, et kardeti tema elu pärast. Oma tervisliku seisundi pärast ja selle pärast, et ta pere elas Californias, läks ta sinna.

Püüdes jõuda selgusele, kui palju huvi tuntakse tegelikult kuningriigisõnumi vastu, korraldas vend Rutherford pühapäeval 4. mail 1919 Los Angeleses Clune'i Auditoriumis avaliku koosoleku. Kasutades laialdaselt ajalehereklaami, lubas ta selles ettekandes selgitada, miks Vahitorni ühingu ametnikud seadusevastaselt süüdi mõisteti.

Kohaliku vaimulikkonna arvates oli piibliuurijate ja ühingu lõpp ning reklaamitud kõnet „Kannatustes inimkonna lootus“ ei tule mitte keegi kuulama. Aga nad eksisid. Kohal oli 3500 inimest ning umbes 600 saadeti ruumipuudusel ära. Rutherford lubas neile esmaspäeva õhtul kõnelda. Ehkki ta oli kogu päeva tõbine olnud, esitas ta kõne 1500 inimesele. Siiski oli ta sedavõrd nõrk, et pärast ühte tundi asendas teda kaaslane. Ometi saatis Los Angeleses korraldatud katset edu. Kuningriigisõnum äratas märkimisväärset huvi.

„Kas Peeteli kodu taastatakse?“

See oli teine tõsine küsimus. Brooklyni Tabernaakel oli ära müüdnud. Ehkki Peetel kuulus ikka veel ühingule, oli see praktiliselt tühi ja peakorteritegevus oli viidud üle Pittsburghi. Vendadel nappis raha ning Federal Streeti valdusi oli võimatu vajalikul määral laiendada. Puudus trükikoda ja hävinud olid ka paljud trükiplaadid, mille abil ühingu kirjandust trükiti. Väljavaated olid nigelad.

Kuid J. F. Rutherfordi viibimise ajal Californias juhtus ühingu Pittsburghi peakorteris midagi huvitavat. Ühel hommikul astus kontorisse kristlane Butterfield, kes oli päris jõukas mees. A. H. Macmillan rääkis temaga juukselõiklas, teatades talle, et vend Rutherford viibib Californias. Ja siis juhtus midagi, millest Macmillan ise kõneleb:

„„Kas teil siin omaette ruumi on?“ päris mees.

„Võime panna ukse lukku ja olemegi omaette. Mida sa kavatsed teha, George?“

Ajal, mil ma temaga rääkisin, hakkas ta särki seljast kiskuma. Arvasin, et ta on aru kaotanud. Ta väljanägemine oli röpasevõitu ja reisist räsitud, kusjuures tavapäraselt oli ta korralik ja esinduslik mees. Alussärgini jõudes nõudis ta nuga. Ta löikas selle küljest lahti pisikese pauna ja tõmbas sealt välja rahanutsaku. Seal oli umbes 10 000 dollarit rahatähtedes.

Ta pani raha lauale ja ütles: „See aitab teil tööga alustada. Ma ei saanud tšekki, sest ma ei teadnud, kes siin kohal on. Ma ei reisinud magamisvagnis, sest see oleks ärritanud kahtlust, et mul on raha, ja see oleks võidud sisse vehkida, seepärast istusin terve öö üleval. Ma ei teadnud, kelle vastutada töö on, nüüd aga näen, et siin olete teie, vennad, keda ma tunnen ja usaldan, ning ma olen rõõmus, et kohale tulin.“ ... See oli meeldiv üllatus ja andis meile kahtlemata uut indu.“

Kui vend Rutherford oli ühingu Pittsburghi kontoris tagasi, käskis ta ühingu asepresidendil C. A. Wise'il minna Brooklyn ja hoolitseda Peeteli taasavamise eest ja selliste hoonete rentimise eest, kus ühing saaks trükitööd alustada. Vestlus kulges umbes nõnda:

„Mine ja uuri, kas see on Issanda tahe, et me Brooklyn naaseksime.“

„Kust mina seda teada saan, kas on Issanda tahe meil naasta või mitte naasta?“

„Oli viga varuda 1918. aastal sütt, mistõttu pidime minema Brooklynist tagasi Pittsburghi. Tehkem nüüd söekatse. Mine ja telli sütt.“ [New Yorgis anti sütt sõja lõpus ikka veel normi alusel.]

„Mitu tonni me peaksime sinu arvates tellima, et teha katse?“

„Tehkem üks tõsine katse – telli 500 tonni.“

Nii vend Wise toimiski. Teinud võimudele avalduse, sai ta sertifikaadi 500 tonnile söele. Ta helistas otsekohe J. F. Rutherfordile. Sellise söekogusega sai läbi mitu aastat. Aga kuhu see kõik panna? Suur osa Peeteli kodu keldrist muudeti söelaoks. Selles edukas katses nähti kindlat tõendit, et Jumal soovib Brooklyn kolimist. Seda 1. oktoobril 1919 tehtigi.

Rõõmurikas taasühinemine

Veidi enne Peeteli taasavamist toimus kogu Jehoova rahva seas rõõmus taasühinemine, tõeliselt märkimisväärne sündmus. Peagi pärast vend Rutherfordi edukat avalikku koosolekut 1919. aasta mais Los Angeleses otsustas ta korraldada suure konvendi. Lõpuks valiti välja Cedar Point Ohios. See 1919. aastal 1.–8. septembrini peetud kokkutulek tõi enneolematut vaimset kasu.

Cedar Pointi hotellid suutsid majutada 3 000 inimest ja piibliuurijad otsustasid hõivata kõik hotellid alates konvendi avapäeva pärastlõunast esmaspäeval 1. septembril. Valmistas veidi pettumust, et avapäevaks ilmus kohale kõigest tuhatkond inimest, aga rahvast saabus jätkuvalt nii erirongide kui muude sõiduvahenditega. Peagi ootasid majutamist pikkades järjekordades seisvad ülevas meeleolus delegaadid. Kes olid leti taga askeldamas ja tubasid jagamas? Ei keegi muu kui endised Atlanta vangla asukad A. H. Macmillan ja R. J. Martin! Vaat, milline pilt! Vend Rutherford ja paljud teised olid aga jooksupoisiametis, tassides kohvreid ja aidates konvendikülalistel tubadesse jõuda. Vilgas tegevus jätkus veel kesköölgi.

Rõõmsaid delegaate muudkui saabus. Esimese päeva õhtuks oli kohal umbes 3 000 inimest, reedeks tõusis nende arv 6 000-ni. Pühapäevast avalikku kõnet oli kuulamas umbes 7 000 inimest. Sel rõõmurikkal kokkutulekul sümboliseeris oma pühendumist veeristimisega üle 200 inimese.

Seoses avaliku kõnega „Kannatustes inimkonna lootus“ kirjutab Arden Pate: „Avalik kõne esitati väljas, kõnelejaks oli vend Rutherford. ... Kuna rahvahulk oli nii väike, polnud kuulmisega raskusi.“

Peamurdmist tekitavad tähed „GA”

Kohe, kui konvendikülalised Cedar Pointi jõudsid, äratas üks asi neis suurt uudishimu. Ursula C. Serenco meenutab: “Märkasime lava kohal üle saali laiuvat plakatit kahe suurtähega „GA”. Olime kõik kogu nädala põnevil, murdes pead, mida need kaks tähte tähendada võiks. Kui vend Macmillan lavale tuli, rääkis ta nagu tavaliselt rahvale, et ka tema on kogu nädala pead murdnud, mida need kaks tähte „GA” tähendada võiks. Ta oli jõudnud ühele järeldusele: „Sõbrad, olen järeldanud, et see tähendab „Guess Again”.“ [„Mõistata veel kord“.] Kohalviibijad puhkesid selle peale naerma.”

Rahuldamiseks närvivat uudishimu, tuli kokkutuleku delegaatidel oodata 5. septembri reedeni, „Kaastöölise päevani”. Kujutle, et viibid selle rõõmsa rahva hulgas, kui J. F. Rutherford esitab kõnet „Kuningriigi kuulutamine”. Selle käigus teatab ta uue ajakirja „The Golden Age” [„Kuldne Aeg”] väljaandmisest.

Mõistatus oli lahenenud. Tähed „GA” märgistasid sõnu „Golden Age”. Pärast Rutherfordi kõneles R. J. Martin, kes tutvustas uue töö meetodeid, kuidas saada „Kuldsele Ajale” tellimusi. See iga kahe nädala tagant ilmuv 32-leheküljeline ajakiri sisaldas palju usulist ainet, mis selgitas nüüdisündmuse Jumala prohvetikuulutuste valguses. Esimeses numbris kuupäevaga 1. oktoober 1919 olid sellised teemad nagu töö ja majandus, tootmine ja kaevandus, rahandus, äri ja transport, põllumajandus ja kodumajapidamine, teadus ja leiutamine ning religioon, samuti pühakirjal põhinev artikkel „Kas surnutega saab rääkida?”.

„Kuldse Aja” toimetajaks oli üks koos vend Rutherfordiga vangis olnud vendadest – Clayton J. Woodworth. Tema poeg C. James Woodworth toob huvitavaid detaile: „Isa oli seadnud meile kodu sisse Scrantonisse [Pennsylvaniasse], ja et kui aastal 1919 hakkas „Vahitorni” kaasajakirjana ilmuma „Kuldne Aeg”, määras ühing ta toimetajaks. Tal oli vaja olla palju aega Brooklynis kohal, mistõttu ühing oli lahke ja korraldas nii, et ta töötas kaks nädalat Brooklynis ja kaks nädalat kodus – see rütm jätkus aastaid. Mäletan hästi isa kirjutusmasina klõbinat tihtilugu kell viis hommikul, kui ta „Kuldse Aja” materjali kirjutas või toimetas ja siis varase postiga Brooklynis saatis.”

Clayton J. Woodworth jätkas ustavalt „Kuldse Aja” ja selle järglase „Lohutus” (ilmus 6. oktoobrist 1937 kuni 31. juulini 1946) toimetamist. Kuna ta oli juba aastates, loobus ta sellest tööst, kui „Lohutus” hakkas 22. augustil 1946 asendama uus ajakiri „Ärgake!”. Ent vend Woodworth täitis ustavalt muid kohustusi Jumala teenistuses kuni surmani 18. detsembril 1951, kui ta oli 81 aastat vana.

„Kavatsesime tööle asuda”

1919. aasta Cedar Pointi konvent suurendas Jumala rahva teadlikkust eesootavast üleilmse ulatusega kuulutustööst. A. H. Macmillan väljendas seda nii: „Niisiis hakkas võtma kuju idee, et nüüd tuleb meil midagi ära teha. Me ei kavatsenud enam jõude olla ja oodata taevaminekut; meie kavatsesime tööle asuda.”

Jumala rahvas tõepoolest „kavatses tööle asuda”. Ühenduses õige jumalakummardamisega astuti praktilisi samme. Näiteks aastal 1919 taaselustus kolportööritöö. Tolle aasta kevadel osales selles jumalateenimise valdkonnas aktiivselt 150, sügisel aga 507 inimest.

Samuti sai uut hoogu pilgrimteenistus. Ühingu täisajaliste reisivate esindajate arv tõusis 86-ni ning nad läkitati kogudustesse koguma kokku neid, keda sõjaaja tagakiusamine oli laiali pillutanud. Nad

ärgitasid huvi ka tänu lähedasele kontaktile Jehoova maise organisatsiooni peakorteriga. See omakorda aitas kaasa õige jumalakummardamise edendamisele.

Põllule!

1919. aasta 1. ja 15. augusti „Vahitornis“ ilmus kaheosaline artikkel „Õnnistatud on kartmatud“. Selles osutati selgesõnaliselt vajadusele osaleda jumalateenimises ustavalt ja kartmatult. Jehoova rahvas reageeris sellele kartmatu tegutsemise üleskutsele entusiastlikult ja vapralt. Nad asusid tulise innuga neile teha antud kuningriigi kuulutamise tööle. Jehoova saadikutena elustusid nad taas vaimselt, et teda aktiivselt teenida. Nõnda täitus prohvetlik pilt Jumala „kahe tunnistaja“ ülestõusmisest, mida kirjeldab Ilmutus 11:11, 12.

Kui kuulutustöös osalejad hakkasid aastal 1920 esitama tegevuse nädalaaruannet, tajuti selgemalt isiklikku vastutust kuulutada. Et kuulutustööd aktiivsemaks muuta, jagati kogudustele konkreetsed territooriumid. Millised olid tulemused? Aastal 1920 oli 8 052 „klassitöölist“ ja 350 kolportööri. Aastaks 1922 oli USA-s üle 1 200 koguduse täielikult taas organiseerunud, et osaleda kuulutustöös. Neis oli 8 801 töölist, kes levitasid inimestele piiblikirjandust annetuse vastu. Nädalas osales töös keskmiselt 2 250 inimest.

Kui alustati tööd „Kuldse Ajaga“, iseloomustati seda lühidalt nii: „Töö „Kuldse Ajaga“ tähendab maja maja järel läbitöötamist kuningriigisõnumiga, mis kuulutab Jumala kättemaksu ja lohutab leinajaid. Lisaks inimeste seisukoha väljaselgitamisele jäetakse igasse kodusse üks „Kuldse Aja“ number, ükskõik kas tellimust saadakse või mitte. Näidiseksemplarid antakse tasuta. Klassitöölised hangivad näidiseksemplarid juhatajalt.“ Osaleda soovinud kogudused registreerisid end Vahitorni ühingu juures kui teenistusorganisatsioonid. Ühing omakorda määras ühe inimese kohalikus koguduses teenima „juhatajana“. Kuna tema oli ametisemääratu, ei valitud teda igal aastal kohapeal, nii nagu kogudusevanemaid tol ajal.

Oletagem, et lööme „Kuldse Aja“ töös lühikest aega kaasa. Elva Fischer jutustab sellest: „Aastal 1919 saime uue ajakirja „Kuldne Aeg“ esimese saadetise. ... Tol ajal polnud meil kellelgi autot, niisiis laadis mu abikaasa koos oma lihase venna Audie Bradshaw'ga ajakirjad meie pisikesele üheinimesekaarikule ning nad läksid hobuse ja kaarikuga välja head sõnumit kuulutama. Minu meheõde jäi koju hoolitsema kariloomade ja meie laste eest, sest me kõik elasime taludes. Mehed levitasid neid ajakirju kaks pikka päeva, sest tuli ju „Kuldne Aeg“ jätta igasse kodusse. Kõik me olime õnnelikud võimaluse üle anda oma osa sellesse kuulutustöösse.“

„Vabatahtlikke ergutati ajakirja tellimusi vastu võtma,“ märgib Fred Anderson. „Lõin selles kaasa ja kogesin esmakordselt tõelist rõõmu aktiivsest kuulutustegevusest. Sellest ajast saadik olen saanud palju tellimusi ja levitanud sadu numbreid seda ajakirja praeguse nimetusega „Ärgake!“. See on olnud vägev abivahend, äratamaks inimesi neil rasketel aegadel ning andmaks neile imelist lootust elada rahus maakeral, mis on puhastatud.“

„ZG“-töö

21. juunil 1920 avaldati levitamiseks üks väljaanne „Lõpetatud saladuse“ kohta. Üldiselt kutsuti seda tähtedega „ZG.“ („Z“ tähenduseks oli „Zion's Watch Tower“, „Vahitorni“ algne nimi; inglise tähestiku 7. täht „G“ tähistas „Kirjauurimuste“ 7. köidet.) Seda „Vahitorni“ eriväljaannet (1. märts 1918), mis oli jäänud raamatu keelustamise ajaks lattu, sai nüüd 20-sendise hinnaga levitada.

Beulah E. Covey meenutab tööd „ZG“-ga: „Sellel oli kogu lehekülge kattev pilt, kus piki kiriku vahekäiku astuvad kaks preestrit, ühes käes relv ja teises korjanduskarp. „ZG“ levitamiseks tarvitses meil vaid seda pilti näidata, nii et reeglina võisime seda põllul levitada 40–50 eksemplari päevas.“

Töö selle „Lõpetatud saladuse“ ajakirjaväljaandega oli viljakas. Näiteks kirjutab Annie Poggensee: „Küllastasin üht daami, kes võttis „ZG“ vastu ja sulges ukse. Ma ei osanud arvatagi, mida see küllastus võiks kaasa tuua. Mõni nädal hiljem jäeti ta ukse taha reklaamleht. Naine tundis sellel ära sama teema ning tuli reklaamitavat kõnet kuulama. Ta käis ka edaspidi koosolekutel ning lõpuks hakkasid seal käima ka ta abikaasa ja kaks tütart. Peagi oli kogu Andersonide pere tões.“

„GA“ nr 27

Hiljem ilmus „Kuldne Aeg“ nr 27. „See oli 1920. aasta 29. septembri number, kus räägiti üksikasjalikult vendade ja õdede tagakiusamisest ja vaenamisest rõhumisperioodil,“ kirjutab Roy E. Hendrix, kes selle levitamises osales. Amelia ja Elizabeth Losch lisavad: “See paljastas rahvusvahelistele piibliuurijatele osaks saanud jumalavastast tagakiusamist ristiusu kiriku vaimulike ning nende poliitiliste ja sõjaliste liitlaste poolt. ... Üheksa inimest koguduses keeldusid selles töös osalemast ning kirjutasid alla sellekohasele petitsioonile. Neil puudus usk „ustavasse ja arukasse orja“. Läkski nii, et meie koos veel kolme inimesega levitasime kindlas usus kõigest kahe nädalaga 25 000 eksemplari. Hoogtöö lõppedes olime väsinud, ent õnnelikud teadmises, et käime ustavalt Jumala sõna valguses.“

„Kuldset Aega“ nr 27 trükiti neli miljonit eksemplari. Neid jagati tasuta või 10-sendise vabatahtliku annetuse eest. Põhiliselt levitati neid majast majja.

Töö välismaal

Nõudlus piiblikirjanduse järele kasvas. Nii oli see näiteks Kanadas, kus Vahitorni ühingu väljaannetele kehtestatud tsensuur kõrvaldati 1. jaanuaril 1920. Paistis, et tagakiusamine sel maal andis Jumala rahvale uut indu kuulutamiseks ja õige jumalakummardamise edendamiseks.

12. augustil 1920 astus J. F. Rutherford koos mõne kaaslasega Euroopasse suunduvale laevale. Londonis, Glasgow's ja teistes Briti linnades toimusid kokkutulekud. Rutherford koos kaaslastega reisis Egiptusesse ja Palestiinasse. Küllastati mitmeid kontoreid ja piibliklasse, et neid vaimselt kinnitada. Ram Allahisse asutati ühingu harukontor. Aastalõpuaruandes märgib vend Rutherford, et ühing seadis sisse Kesk-Euroopa kontori, juhtimaks kuulutustööd Šveitsis, Prantsusmaal, Belgias, Hollandis, Saksamaal, Austrias ja Itaalias.

„Miljonikampaania“

Noil päevil oli jüngrite tegemise töös oma osa ka uudsel kuulutustegevusel – „miljonikampaania“. See tähendas 128-leheküljelise raamatu „Miljonid nüüd elavatest ei sure kunagi“ levitamist 25-sendise annetuse eest. Raamatut kasutati ühenduses avalike kõnede programmiga, mis algas 25. septembril 1920 ja mille keskmeks oli J. F. Rutherfordi 24. veebruaril 1918 Los Angeleses esitatud kõne (algse pealkirjaga „Sellele maailmale on saabunud lõpp – miljonid nüüd elavatest ei sure ehk kunagi“), mis avaldati aastal 1920 selles uues raamatus.

Lester L. Roper meenutab: „Siis tuli minu kord esitada avalik kõne teemal „Tõstke kõrgele rahvaste lipp. Miljonid praegu elavatest ei sure kunagi“. Olin harjunud rahva ees kõnelema, kuid seekord oli

kõik teisiti. Tundsin, otsekui kerkiks põrand ja virutaks mulle vastu nägu. Arvan, et see nõudis kogu mu meelegendust, sest tollal oli meid kogu maailmas kõigest käputäis tões – ja siis veel rääkida neile, et „miljonid praegu elavatest ei sure kunagi!“

Raamat „Miljonid praegu elavatest ei sure kunagi“ tõlgiti hiljem mitmesse keelde ja avaldati. Erinevalt „karjasetööst“, mis seisnes raamatute laenutamises inimestele, anti seda raamatut neile annetuse vastu, ning huvilised said hiljem tellida „Kirjaurimuste“ köiteid. „Miljonikampaania“ kestis mõnda aega ning selle käigus anti laialdaselt tunnistust. Avalikkuse tähelepanu köitmiseks kasutati ajalehekuulutusi ja reklaamtahvleid sõnadega „Miljonid praegu elavatest ei sure kunagi“. Kampaania oli sedavõrd ulatuslik, et seda hüüdlauseid mäletati aastaid.

Rufus Chappell kirjutab „miljonikampaania“ mõju meenutades: „Olime pakkunud väljaannet „Miljonid praegu elavatest ei sure kunagi“ Zionis [Illinois] ja selle ümbruskonnas ning tulemused olid huvitavad. Mäletan viie miili kaugusel Zionist North Sheridan Roadi ääres asuva keemilise puhastuse kompanii „Waukegan Dry Cleaners“ hoone seinal suurt vilkuvat elektrilist tablood kirjaga „Teeme värvimistöid miljonitele praegu elavatele, kes ei sure kunagi“. See oli tol ajal ülipopulaarne teema ja väga paljudes inimestes tekitas see küsimusi ning nad õppisid selle väljaande abil tõe tundma.“

Uus raamat soodustab kasvu

Piibliuurijad olid juba aastaid „Kirjaurimuste“ köiteid lugenud ja laialdaselt levitanud. Ent aastal 1921 avaldati J. F. Rutherfordi kirjutatud uus raamat „Jumala kannel“. Lõpuks oli seda antud välja 5 819 037 eksemplari 22 keeles. Carrie Green ütleb: „See oli tõeline õnnistus, vastus meie palvetele, kui ilmus „Jumala kannel“. See lihtsustas tõe, kogu tõe, kõiki neid piltlikult „kandlekeelteks“ nimetatud teemasid.“

Selles väljaandes tutvustati Jehoova eesmärki kui „kümme Piibli, Jumala kandle keelt“. Selle raamatu „kümme keelt“ ehk alapealkirja olid: „Loomine“, „Õigluse ilmutamine“, „Töötus Aabrahamile“, „Jeesuse sündimine“, „Lunastamine“, „Ülestõusmine“, „Saladuse avalikuks saamine“, „Issanda juuresolemine“, „Kiriku ülistamine“ ning „Kohendus ehk uuesti ülesehitamine“. See algajatele mõeldud raamat sisaldas küsimusi omaette ja klassis uurimiseks. Piibliuurijad pakkusid majast majja tööd tehes ühes selle raamatuga tervet kirjalikku kursust. Postiga saadeti 12 küsimustikuga kaarti, üks kaart nädalas. Seoses selle kursusega võis kogudus jagada nädalas keskmiselt 400–500 kaarti. Selline töö jätkus hulk aastaid ja osutus ülimalt kasulikuks.

Hazel Burford sõnab: „Uurimisi korraldati ka huviliste kodudes, nõnda et see sarnanes meie praeguse koduse piibliuurimistööga, ainult et osales terve grupp kuulutajaid, nii nagu koguduse raamatu-uurimistel.“

Valdused kuulutustöö edendamiseks

Trükistö tegemiseks soovis Vahitorni ühing Esimesele maailmasõjale järgnenud aastal osta suurt rotatsioonpressi. Kogu riigis oli neid vaid mõni üksik ja kõik need olid väga koormatud. Selgus, et nende hankimisele võib kuluda kuid. Kuid Jehoova käsi pole lühike, nii et peakorteris said töölisel aastal 1920 alustada suure seadistatud rotatsioonpressiga tööd. Nimetatud armastusega „vanaks lahingulaevaks“, toodeti sellel aastatega miljoneid ajakirju, brošüüre ja muid trükiseid.

Olles hankinud „vana lahingulaeva“, rentis ühing Brooklynis aadressil Myrtle Avenue 35 vabrikupinna. W. L. Pelle ja W. W. Kessler, kes tulid Peetelisse 22. jaanuaril 1920, määrati selsesse

hoonesse tööle. Vend Pelle jutustab: „Esimeseks tööks oli meil Myrtle Avenue 35-s esimese korruse seinte küürimine. See oli kõige räpasem töö, mida kunagi olin teinud, kuid asjalood olid nüüd hoopis teised. Olime õnnelikud. See oli Issanda töö ning vaeva väärt. Kogu koristustöö võttis kolm päeva ning siis oli postitusosakonna sisseadmiseks kõik valmis. All keldrikorrusel pandi kokku rotatsioonpress („lahingulaev“), teisel korrusel aga seati valmis poognarotatsioonmasin, voltimis- ja õmblusmasin.“

Peagi oli kogu seadmestik töös. Vend Pelle jätkab: „Kaks venda, kogemustega masinistid ja trükitöölised, töötasid poognarotatsioonmasinal, vend Kessler voltimismasinal ja mina õmblusmasinal. Kui meie oma pressist tuli välja esimene „Vahitorn“, 1. veebruar 1920, oli see meeltülendav, ülimalt rõõmu valmistav hetk. Seejärel valmis keldris paiknevas „lahingulaeva“ pressis üsna pea „Kuldne Aeg“ nr 27. Väike algus küll, ent edasine kasv kujunes pea lakkamatuks.“

Ka kuulutustöö oli tõusuteel. Aastal 1922 suurenes nõudlus kirjanduse järele tublisti. Niisiis viis ühing oma vabriku 1. märtsil 1922 üle kuuekorruselisse hoonesse Brooklynis aadressil Concord Street 18. Algul hõlmas see nelja, lõpuks kõiki kuut korrust. Seal alustas ühing köidete trükkimist. Hoonet Myrtle Avenuel kasutati paberi- ja kirjanduselaona.

Siirdudes Myrtle Avenuel Concord Streetile oli üheks töömahukamaks ülesandeks „vana lahingulaeva“ ümberkolimine. Lloyd Burtch jutustab, kuidas sellega hakkama saadi:

„1. märtsil 1922 kolisime oma trükiseadmed Myrtle Avenuel Concord Street 18-sse Brooklynis. Enamiku raskeid seadmeid viisime kohale väikese veoautoga. Kui asusime „lahingulaeva“ hiigelsilindrite kallale, selgus, et need on meie veoauto jaoks liiga rasked. Olime ummikus. Me ei teadnud, kuidas need uude kohta saaks, kuid järgmisel hommikul ärgates oli probleemile lahendus olemas.

Ootamatult oli öösel sadanud viis sentimeetrit lund ja see oligi probleemi lahendus. Valmistasime lohisti ja veeretasime sellele silindrid. Haakisime selle veoauto järele ja vedasime uude paika, lohisti sujuvalt lumel libisemas. Seejärel lasti silindrid Concord Streetil keldriaknast alla. Nelja aasta möödudeski oli trükikoja juhatajal R. J. Martinil rõõm rääkida konventidel vendadele sellest ootamatust lumesajust, mis meie kolimisprobleemile lahenduse tõi.“

Peagi veeres „vana lahingulaev“ taas, seekord Concord Streeti vabrikusse. Küll pani see vana hoone rappuma! Juhataja Martin olevat märkinud: „Seda hoonet hoiavad püsti inglid.“

Vaid Jehoova abiga

„See, et rotatsioonpressidel trükkisid edukalt raamatuid ja Piibleid väheste kogemustega või eelnevate kogemusteta inimesed, on tõendiks Jehoova juhtimisest ja tema vaimu suunamisest,“ täheldab Charles J. Fekel. Ta on teeninud Peetelis alates aastast 1921. Vend Fekel, kes on olnud pool sajandit ühingu peakorteri arengu tunnistajaks, kinnitab: „Mis tahes ülesannet ka ei täidetud, midagi polnud vaja ümber teha ja midagi ei läinud nässu. Eelnevalt planeeritud hiigeltööd teostati nii nagu vaja, seda hoolimata Saatana vastuseisust.“

Kui ühing kolis vabriku aastal 1922 Brooklyni aadressil Concord Street 18, hangiti kõik vajalikud, suuremalt jaolt uued masinad ladumiseks, galvaaniliseks katmiseks, trükkimiseks ja sidumiseks. Ühingule suurema osa trükitööd teinud tähtsa trükikontserni president lausus neid seadmeid vaadates: „Siin te nüüd olete oma esmaklassiliste trükiseadmetega ning kellelgi kohalolijatest pole aimugi, mis nendega peale hakata. Kuue kuuga on kõik see vanaraud, teile aga on saanud selgeks, et trükkima peaksid need, kes seda alati on teinud, ning te jätategi selle töö nende hoolde.“

On tõsi, et kerkis väga keerukaid probleeme. Ent vennad tegid Jumala abiga oivalisi edusamme. Toogem näide: mitte väga ammu oli vaja ekspertmehaanikut Saksamaalt ja mitut abilist, et kahe kuuga seada töökorda ühingu ostetud suur press. Ei möödunud kahte aastatki, kui teise sama suure ja sama tüüpi pressi seadistasid peakorteris üks vend ja üks abiline Peetelist kõigest kolme nädalaga.

Ühingu peakorteri vennad võtsid asja tõsiselt. Nad omandasid oskusi ja valmistasid peagi häid raamatuid. Esialgul suutsid nad siduda vaid 2 000 raamatut päevas. Kuid aastal 1927 valmistasid nad 10 000–12 000 raamatut päevas.

Naasmine Cedar Pointi

Ühing polnud New Yorgis Brooklynis Concord Streetil veel kuigi kaua trükitööd teinud, kui Jumala rahvas tuli 5.–13. septembrini 1922 rahvusvahelisele kokkutulekule. Toimumispaik? Ohio, Cedar Point, kus aastal 1919 oli peetud piibliuurijate üldkonventi. Vahepeal oli olnud kolm kasvuaastat. 1922. aasta kokkutuleku delegaate oli USA-st, Kanadast ja Euroopast. Keskmise osavõtjate arv oli 10 000, pühapäeval oli kohal 18 000–20 000 inimest. Ristiti 361 inimest. Samaaegselt peeti koosolekuid inglise keeles ja võõrkeeltes, mida oli ühel ajal koguni 11.

Kujutle, et viibid sel vaimselt rikastaval Cedar Pointi kokkutulekul. Pane tähele hiigelpakateid, väikseid puidust tähiseid puutüvedel ning valgeid sedeleid postidel ja mujal. Kõigil neil olid tähed „A D V”. Mida need tähendavad? Öeldakse, et need tähendavad “After Death Victory,” [„Võit pärast surma“], sest võitunud jääk on ikka veel väga huvitatud „kojuminekust“ taevasse. Teiste arvates tähendavad need tähed „Advise the Devil to Vacate” [„Nõuanne Kuradile lahkuda“].

Teadmatus kestis 8. septembri reedeni teemanimetuse all „Päev“. Kohtunik Rutherford rääkis teemal „Kuningriik“. T. J. Sullivan täheldab: “Neil, kel oli õnn sel istungil viibida, seisab veel nüüdki silme ees, millise tõsidusega käskis vend Rutherford mõningatel kuumuse tõttu püsimatult ringikõndijatel oma kohale istuda ja igal juhul kuulata.” Lisaks muule rääkis vend Rutherford paganate aja lõppemisest aastal 1914 ning tsiteeris föderaalset kirikute nõukogu jumalateotuslikku avaldust, milles Rahvasteliitu ülistatakse kui „Jumala kuningriigi poliitilist väljendust maa peal“. Kujutle, et viibid kuulajate seas, kui Rutherford jõuab oma kõnega dramaatilise lõpuni, öeldes:

„Alates aastast 1914 on au kuningas võtnud üle võimu ja valitseb. Ta on puhastanud templiklassi huuled ja läkitab nad välja sõnumiga. Selle kuningriigisõnumi tähtsust on võimatu ülehinnata. See on sõnumite sõnum. See on päevakajaline sõnum. Issanda omade ametikohuseks on see teatavaks teha. Taeva kuningriik on siin; kuningas valitseb; Saatana impeerium langeb; miljonid nüüd elavatest ei sure kunagi.

Kas sa usud seda? ...

Niisi, tagasi põllule, te kõigekõrgema Jumala pojad! Mõök vööle! Olge kained, olge ärksad, olge aktiivsed, olge vaprad. Olge Issanda ustavad ja tõelised tunnistajad. Minge võitluses edasi, kuni viimnegi jälg Babülonist on kadunud. Kuulutage sõnumit igal pool. Maailm peab teadma, et Jehoova on Jumal ja Jeesus Kristus kuningate kuningas ja isandate isand. See on päevade päev. Ennäe, kuningas valitseb! Teie olete tema kuulutusagendid. Niisiis, kuulutage, kuulutage, kuulutage kuningat ja tema kuningriiki!“

Just sel hetkel laotub kõnepuldi kohal lahti kolmevärviline ligi 18 meetri pikkune plakat. Selle keskmes võib näha suurt Kristuse pilti ja sõnu „Kuulutage kuningat ja kuningriiki“. Nüüd on selge: mõistatuslikud tähed „A D V” tähendavad „ADVERTISE“ [„kuulutage“]. Kuulutada mida? „Kuulutage

kuningat ja kuningriiki.“ George D. Gangas ütleb vaimustusega: „Võib vaid kujutleda vendade entusiasmi, rõõmu ja vaimustust. See oli nende elus midagi ennekuulmatut.... See on kustutamatu kirjutatud mu meelde ja südamesse ega unune iial, kuni ma elan.“ Tollane 60-aastane konvendiorkestris mängija C. James Woodworth meenutab: „See oli dramaatiline hetk. Kuidas küll kuulajad aplodeerisid! Vana vend Pfannebecker lehvitab viulit pea kohal ja ütles minu poole pöördudes valjult: „Nüüd teeme selle ära!““

Ajendatud kuulutama kuningriiki

Ja tehti! Jumala teenijad ongi seda sellest ajast saadik teinud. Nad on kartmatult kuulutanud kuningat ja kuningriiki. Cedar Pointist lahkudes olid piibliuurijad tulised vaimus, täis entusiasmi asuda eesootava kuulutustöö kallale. „Raske on sõnadega kirjeldada seda tunnet minna edasi, minna koju ja kuulutada,“ nendib Ora Hetzel. Õde James W. Bennecoff lisab: „Meid ergutati „kuulutama, kuulutama, kuulutama kuningat ja tema kuningriiki“. Indu ja armastust oli me südameis rohkem kui kunagi varem.“

Seoses sellega avanes konvendist osavõtjatele võimalus kuulutada kuningriiki juba enne Cedar Pointist lahkumist. 1922. aasta 11. septembri esmaspäev oli „Kuulutuspäev“. Kasutati sadu autosid, igas viis või enam sõitjat ja tubli varu piiblikirjandust, nii et kõik oli valmis põlluteenistusel kuninga ja kuningriigi kuulutamiseks. „Minu kaardi „Juhendid töölistele“ number oli 144,“ ütleb Dwight T. Kenyon. „Kaardilt võis lugeda: „Autod rivistuvad täpselt kell 6.30 hommikul piki (Cedar Pointi) järvekallast vastavalt radiaatorile kinnitatud numbrile. Sinu auto number on 215, töölisnumber 5“. Olin seitsmeses grupis. Meil oli vagunauto, mida kasutasid kaks kolportööri. Määratud territoorium asus mõne miili kaugusel Ohios Milanis. Meenub, et vend Rutherford oli sel varasel hommikutunnil kogunemispais meid ära saatmas.“

J. F. Rutherford oli tööpoolest neid ära saatmas. Aga sellega asi ei piirdunud. „Vend Rutherford oli esimeses sel hommikul teele asunud autos,“ märgib Sara C. Kaelin. John Fenton Mickey lisab: „Vend Rutherfordi auto oli eesotsas. Ta oli kutsunud kaasa meid naisega, naiseõde Clara Myersi ning Richard Johnsoni oma naisega. Mina ei saanudki minna, sest meie väike tütreke jäi haigeks. ... Esimese auto territooriumiks oli Ohios Cedar Pointi ja Sanduskyt ühendav maanteeäär. Vend Rutherford võttis esimese maja, Clara Myers järgmise, ja nõnda kuni teenistus läbi sai ning me konvendile tagasi pöördusime.“

Reageeritakse üleskutsele laiendada kuningriigiteenistust

Jehoova teenijad olid majast majja kuulutanud juba aastaid. Nüüd oli töö laienenud. Pärast oktoobrit 1922 läks ükselt uksele kuulutamine palju hõlpsamaks tänu infole, mis ilmus igakuisel teenistuse teabelehel „Ringkiri“.

Piibliuurijate koosolekutel jagati jätkuvalt rikkalikku vaimset rooga. „Vahitorni“ grupiuurimisi organiseeriti alates aastast 1922. Abiks uurimisele trükiti ära küsimused. Kristlikel koosolekutel suurendati rõhku põlluteenistusele. Eriti puudutas see kesknädalast palve-, kiitus- ja tunnistuskoosolekut. Juba ammu oli see mõeldud laulude laulmiseks, tunnistuse andmiseks ja palvetamiseks. Kuid 1920. aastate algul tuli ühenduses kuningriigi majast majja kuulutamise muudatus. James Gardner kirjutab selle kohta: „1. mail 1923 tuli oluline uuendus. Iga kuu esimene teisipäev oli mõeldud teenistuspäevana, et klassi töölistel saaksid osaleda põlluteenistuses koos ühingu määratud juhatajaga. Töö stimuleerimiseks ja vendade edasiseks julgustamiseks otsustati, et

sellest ajast saadik tuleb igal kolmapäeval peetaval koguduse palvekoosolekul pühendada pool programmist tunnistamisele kogemustest põllutöös.“ T. H. Siebenlist lisab: „Edaspidi kuulus kolmapäevaõhtuse koosoleku programmi ühingu trükitud põlluteenistuslehe „Ringkiri“ käsitlus. Kui siis hakati rõhutama põlluteenistust, asus Oklahoma Shattucki kompanii [kogudus] agaralt tegema kuulutustööd ning jättis meelde „Ringkirjas“ toodud arutlused [tunnistused].“

Lisaks hakkas ühing aastal 1923 varuma mitut pühapäeva aastas „üleilmseks tunnistamiseks“. See tähendas ühispingutusi pidada kogu maailmas samal ajal avalikke koosolekuid. Kõikjal kutsuti piibliuurijaid üles reklaamima selliseid kõnesid nagu näiteks „Saatana impeerium langeb – miljonid praegu elavatest ei sure kunagi“.

1927. aasta hakul hakati USA-s tegema igal pühapäeval majast majja tööd, levitades annetuste vastu raamatuid ja brošüüre. „Ei teatud, kuidas see võib minna, sest maailm oli ju meie vastu,“ märgib James Gardner ja lisab: „Mõnes paigas vallandas see tagakiusamislaine. Ent kuna see oli „ustava ja aruka orja“ üleskutse, siis miks kõhelda? Läksime rõõmuga välja, ja kuigi mõned kurtsid „pühapäeviti raamatutega ringikäimise“ üle jne, oli näha, et Jehoova juhivad oma rahvast kogu maailmas. Pühapäev on nüüdki sobiv päev välja minna ning me teeme seda jätkuvalt.“

Ustel

Kas sooviksid liituda mõningate möödunud aja kuningriigikuulutajatega majast majja töös? Myrtle Strain selgitab seda tegevust nii: „Enamasti selgitasime, mida raamatud sisaldavad, ning rakendasime tublisti ka oma müügimeheoskusi. Kuid tihti kutsuti meid majja sisse, ja kui peremees huvi osutas, andsime kogu ülevaate Jumala eesmärkidest alates Aadama langusest ja lõpetades inimese seisundi taastamisega. Mõnikord kulus meil majas tunni ringis.“

„Noist algusaegadest on unustamatuid mälestusi läbikäimisest Jehoova rahvaga,“ täheldab Martha Holmes. „Mäletan, kuidas meie pisike grupp töötas kõrvalistes asulates Iowas Des Moineses. Mõnikord alustasime enne koitu ja jätkasime pimedani. Noil päevil polnud me autol ei tugevat katust, ei piduri- ega roolivõimendust, ei konditsioneerit ega soojendust. Enamasti tuli sõita sillutamata teedel. Jäime tihti porri kinni ning pidime toppima rataste alla lauajuppe, et saaks sõitu jätkata. Meie autol olid nõõpidega kinnitatavad kardinaad, mida kasutasime vihma- või lumesaju korral. Meil oli kaasas karbitoit, mida külmas autos sõime. Kord, kui olime töötnud tunde Iowas Newtonis umbes 45 kilomeetrit kaugusel Des Moinesest, tabas meid ränk torm. Oli raske autot teel hoida, sest tuul puhus tugevate iilidena. Lisaks oli puldankatus pealt ära puhutud ja laperdas tuule käes. Lõpuks olime tagasi Des Moineses, kõik üdini märjad. Olen kindel, et need, kes meid nägid, mõtlesid: „Mis hull kamp see küll on!““

Kuid tihti said nende pingutused toredalt tasutud. Näiteks Julia Wilcox ei suuda unustada üht päeva 1920. aastatest, mil ta tegi üksi majast majja tööd Põhja- Carolinas Washingtonis. Ta kohtas naist, kes ilmutas suurt huvi ühingu brošüüri vastu „Surnutega rääkimine“ ja võttis endale kirjandust. Õde Wilcox jutustab:

„Soovimata teda kinni hoida, asusin lahkuma, aga tema ei tahtnud mul minna lasta. Naine pajatas:

„Tean, et Issand läkitas sind täna siia. Sa oled vastus meie palvetele. Oleme emaga palvetanud, et Jumal juhiks meid valguse kätte. Oleme kogu elu olnud metodisti kiriku liikmed, kuid viimasel ajal pole me enam kirikus käinud, sest me ei saa sealt midagi. Kõik, mida kuuleme, on raha, raha ja veel kord raha. Kord nägi ema kaupluses reklaami spiritismiteemalise raamatu ja selle kohta, kuidas saab

otse Jumalaga rääkida. Ema käskis mul raamatu tellida, et näha, mida sealt teada saab. Mul on raamatu tellimiskiri valmis, kuid mingil põhjusel olen unustanud seda posti panna. [Kiri jäigi saatmata.] Nüüd kavatsen esmalt need sinult saadud raamatud läbi lugeda, ja kui ema tuleb minu poole, loeb neid ka tema. Kas lubate, et tulete meie juurde varsti tagasi?”

Teadagi lubasin seda. See oli minu esimene korduskülastus. Tol ajal korduskülastustele rõhku ei pandud. Rõhutati territooriumi läbitöötamist ja kirjanduse jätmist. Igatahes läksin tagasi, nii nagu olin lubanud, ja ka ema oli seal. Nad olid minu jäetud kirjandust lausa neelanud ning soovisid lisa. Sellest ajast saadik võtsid nad vastu kõik kirjanduse, mida ühing avaldas. ... Mul on väga suur rõõm teatada, et õde [Sophia] Carty, minu esimene korduskülastus, teenis ja käis koosolekutel ustavalt kuni surmani aastal 1963.“

Seitse inglit puhuvad oma trompeteid

1920. aastatel kuulutasid Jehoova teenijad agaralt ja tulemusrikkalt kuningat ja kuningriiki. Pealegi said Jehoova rahva liikmed osalisteks apokalüptiliste prohvetiennustuste täitumises, ehkki tol ajal nad seda ei mõistnud. Ajal, kui seitse inglitest trompetipuhujat oma pasunaid puhusid, oli tõsikristlastel osa maapealsetes dramaatilistes sündmustes, milles nad praeguseni kaastegevad on. (Ilm. 8:1–9:21; 11:15-19.)

Ajast, mil esimene ingel trompetit puhus, on ristiusu kirikut nuhelnud laastav rahe – Piibli tõel põhinevad armutud paljastused. (Ilm. 8:7.) Kõik see algas piibliuurijate Cedar Pointi konvendil 1922. aasta septembris. Seal kiitis Jumala rahvas entusiastlikult heaks resolutsiooni pealkirjaga „Väljakutse“. Selles paljastatakse selgesõnaliselt vaimulikkonna ustavusetus Jumalale sõjas osalemise tõttu ja selle tõttu, et ta seejärel hülgas tema messiakuningriigi, kuulutades, et Rahvasteliit on selle kuningriigi poliitiline väljendus. Oktoobris 1922 asuti kogu maailmas levitama 45 000 000 eksemplari resolutsiooni ja seda toetavat materjali. Sellest ajast saadik on ristiusu kirik (selle katoliiklastest ja protestantidest vaimulikud ja kirikulised), kes väidab end olevat ehtne Jeesus Kristuse järgija, paljastatud.

Teise ingliti trompetipuhuja juhtimisel pidasid piibliuurijad 18.–26.augustini 1923 piirkondlikku konventi Californias Los Angeleses. Seal pälvis nende võimsa heakskiidu resolutsioon nimega „Hoiatus“. Selles paljastati ristiusu vaimulikkonna soovimatus kuulutada kuningriigisõnumit ning pöörduti lambasarnaste inimeste poole, et nad ei hoiduks mitte vaimulike toetatava Rahvasteliidu poole, vaid Jumala kuningriigi kui „riikide ja üksikinimeste hädade ainsa lahenduse“ poole. Vaimulike soovimatus selles osas on põhilisi tegureid, miks on kerkinud esile radikaalsed revolutsioonilised elemendid, mida kujutatakse mäslava „merena“. Ent need radikaalsed elemendid ei saa inimkonda elustada, nii nagu inimese kehast välja voolanud veri ei suuda teda ellu tuua. Detsembris 1923 asuti trükkima traktaati „Avalik teadaanne. Hoiatus kõigile kristlastele“, mis sisaldas konventi resolutsiooni. Lisaks miljonitele mujal trükitud eksemplaridele trükiti neid USA-s 13 478 400 tükki. Selle teadaande massilevitamine oli alles algus. Jeesuse võitnud järelkäijad on kuni meie päevadeni avaldanud hulgaliselt teadaandeid Jumala kuningriigi toetuseks. (Ilm. 8:8, 9.)

Kui kolmas ingel puhus trompetit, muutus kolmas osa vetest koirohuks. (Ilm. 8:10, 11.) On tähelepanuväärne, et piibliuurijate konvendil 20.–27. juuli 1924 Ohios Columbuses võttis Jumala rahvas entusiastlikult vastu resolutsiooni nimetusega „Süüdistus“. Selles paljastati väärased ja Jumalat laimavaid doktriine, mida ristiusu kiriku ärataganenud vaimulikkond õpetab, ning näidati, millisesse hukatusse viib nende ja nende poliitiliste liitlaste usuline tegevussuund rahva. Jah, kirikuteenrid

sunnivad rahvast jooma midagi koirohust kibedamatki, sest see viib vaimsesse surma ja lõpuks hävingusse. Konvendi resolutsioon oli toodud ära traktaadis pealkirjaga „Süüdistus vaimulikele“, mida USA-s trükiti 13 545 000 eksemplari. Mujal maailmas trükiti seda veel miljoneid eri keeltes. Aja jooksul levitati traktaati 50 000 000 eksemplari. „Süüdistus“ avaldati ka „Vahitornis“. Taas oli see kõigest algus. Jehoova teenijad on jätkuvalt rõhutanud raadio, raamatute, brošüüride, ajakirjade ja suulise tunnistuse kaudu, et ristiusu kiriku õpetused pole mitte eluandvad veed, vaid tee surma.

Saabus aasta 1925 ning tegutsema asus neljas inglise trompetipuhuja. Kui ta trompetit puhus, said päike, kuu ja tähed löögi ning pimesid. (Ilm. 8:12.) Piirkondlikul konvendil 24.–31. august 1925 Indianas Indianapolises võtsid jumalateenijad innukalt vastu resolutsiooni pealkirjaga „Lootusesõnum“. Selles oli armastav sõnum, ent näidati ka seda, et rahvas on langenud pimedusse ristiusu kiriku pärast, kes väidab end olevat maailma vaimse valguse. Lisaks sellele, et resolutsioon avaldati „Vahitornis“ ja „Kuldse Ajas“, levitati seda paljudes keeltes ka miljonite traktaatidena. Sel kombel teavitati rahvast, et ristiusu kirikul puudub taevane tõde ja Jumala soosing.

Kui 1926. aasta kevadel viies ingel trompetit puhus, kuulutas see sümboolsete rohutirtsude rünnakut. (Ilm. 9:1-11.) Selle aasta 25.–31. maini pidasid piibliuurijad rahvusvahelist konventi Inglismaal Londonis. Seal võtsid and kindlal meelel vastu resolutsiooni pealkirjaga „Tunnistus maailma valitsejatele“. See koos avaliku kõnega „Maailmavõimud vanguard. Lahendus“, mille esitas pühapäeval 30. mail vend Rutherford suurele kuulajaskonnale Royal Albert Hallis, paljastas Rahvasteliidu saatanliku päritolu ning osutas sellele, et vaimulikkond pole toetanud Jumala messiakingriiki. Sama info ilmus äsjaavaldatud raamatus „Vabastus“ ja brošüüris „Lipp rahvastele“. Esmaspäeva hommikul pühendas Londoni „The Daily News“ resolutsioonile ja ülevaatele pühapäevases avalikust kõnest ühes Rutherfordi esmaspäevaõhtuse kõne reklaamiga terve lehekülje. Ajaleheruumi oli ostetud päris suure summa eest ning see väljaanne jõudis rahvani miljonite eksemplaridena.

Lõpuks oli resolutsiooni „Tunnistus“ levitatud traktaadi kujul paljudes keeltes kogu maailmas 50 000 000 eksemplari. See, et paljastati religiooni nimel tehtavad inimeste salasepitsused Jumala kuningriigi vastu, nõelas ja nõelab ka nüüd otsekui skorpioni sabast saadud piste.

Kui kuues ingel trompetit puhus, ühines neli sümboolset inglise ning 200 miljonit sümboolset hobust väljus „tapma kolmandikku inimesi“. Need „hobused“ kujutavad kohutava kohtusõnumi avaldamise meetodeid, seda eriti trükistena. Aktsioon algas tähelepanuväärse sündmusega aastal 1927: piibliuurijate rahvusvahelise konvendiga Kanadas Ontarios Torontos. (Ilm. 9:13-19.) Pühapäeval 24. juulil kuulas Coliseumis 15 000 inimest J. F. Rutherfordi ette lugemas resolutsiooni „Ristiusu kiriku rahvastele“, keda on kokku umbes kolmandik inimkonnast. Selles kutsuti siiraid inimesi ristiusu kirikust lahkuma, et mitte saada tema hävingu osaliseks. Rahvaid kutsuti pühendama oma süda ja truudus täielikult Jehoova Jumalale ning ta kuningale ja kuningriigile. Rutherfordi kaasuva kõne „Rahu rahvastele“ lõpus kõlas püsti tõusnud ja resolutsiooni heaks kiitva kuulajaskonna mürisev „jah“. Toimuvat kuulsid raadiost tänu 53 jaamast koosnevale rahvusvahelisele ketile, oma aja suurimale sidevõrgule, miljonid inimesed. „Hiigelsuur raadiojaamade kett kuulab Rutherfordi,“ kuulutas New Yorgi „World“ esmaspäeval 25. juulil 1927. „Suurim saatejaamade ühisvõrk levitab maailma kõigisse osadesse organiseeritud vaimulikkonda hukkamõistvat kõnet.“

Kuidas küll pidid ristiusu kiriku toetajad piinlema selle sütitava resolutsiooni mõningate lõõmavate avalduste pärast! See koos kaasneva avaliku kõnega anti välja brošüürina „Vabadus rahvastele“. Aja jooksul jõudis seda rahva ja valitsejateni miljoneid eksemplare. Nõndamoodi alustasid miljonid

sümboolsed hobused võitnud jäägi, „nelja ingli“ juhtimisel rünnakut ristiusu kiriku vastu. Aastate jooksul on taolisi kristlikke väljaandeid trükitud sadu miljoneid, ning sellele on positiivselt reageerinud tuhanded inimesed, lahkudes Suurest Babülonist, valereligiooni üleilmsest impeeriumist. (Ilm. 9:13-19; 18:2, 4, 5.)

Kui seitsmes ingel trompetit puhus, leidsid aset dramaatilised sündmused. „Taevas kostsid valjud hääled, mis ütlesid: „Nüüd valitseb maailma üle meie isanda ja tema võitu kuningriik ning meie isand valitseb kuningana igavesest ajast igavesti.““ Ehkki inimmaailma üle valitsev kuningriik kuulub õigusega Jumalale, lubas ta alates aastast 607 e.m.a kuningas Taaveti võitnud järglaste kuningaliinil katkeda „seitsmeks ajaks“ ehk 2 520 aastaks. See periood lõppes 4./5. oktoobril 1914 m.a.j. Rahvastel oli tarvis teada, et tol ajal kehtestatud messiakuningriigi kaudu valitseb kuningana Jehoova, et ta peagi „hävitab need, kes hävitavad maad“ ning et need, kes kardavad tema nime, teevad temaga koostööd, muutes maa paradiisiks. (Ilm. 11:15-18.)

Millal pidi seda kõike otsekui „seitsmenda ingli“ trompetihäälega kuulutatama? See kogu maailma hõlmav teadaandmine algas aastal 1928, kui piibliuurijad kogunesid 30. juulist 6. augustini Michigani Detroiti konvendile. Iseäranis peab märkima pühapäeva 5. augustit, kui delegaadid kuulsid sütitavat resolutsiooni „Deklaratsioon Saatana vastu ja Jehoova poolt“, samuti J. F. Rutherfordi kaasnevat avalikku kõnet „Rahvaste valitseja“. Resolutsioonis teatati, et kuna Saatan ei loobu õelast valitsemisest riikide ja rahvaste üle, astub Jehoova koos oma täidesaatva sulase Jeesus Kristusega Saatana ja tema kurjusejõudude vastu välja, mille tulemuseks on Kuradi täielik isoleerimine ja ta organisatsiooni kukutamine. Edasi väljendati mõtet, et Jumal kehtestab Kristuse kaudu maa peal õiguse, vabastab inimkonna kurjusest ja toob kõigile maa rahvastele igikestvaid õnnistusi. Lõpuks öeldi resolutsioonis: „Seega on kõigile õigusearmastajatele saabunud aeg asuda Jehoova poolele ning puhta südamega talle kuuletuda ja teda teenida, nii et nad pälviksid lõputuid õnnistusi, mis kõikvælisel Jumalal on nende jaoks varuks.“

Teadaanded resolutsiooni „Deklaratsioon Saatana vastu ja Jehoova poolt“ ja kaasneva avaliku kõne kohta avaldati „Kuldses Ajas“ ja „Vahitornis“. Lisaks avaldati resolutsioon ja kõne mitmemiljonilise tiraažiga brošüüris „Rahvaste sõber“ paljudes keeltes. Niisiis lasti enam kui neli aastakümnet tagasi kõlada trompetihäälsel sõnumil, mis toetas Jeesus Kristuse valitsetavat Jumala kuningriiki ning esitas väljakutse Saatana ja ta käsilaste maailmavalitsusele. See hääl on sellest ajast saadik trükiste ja avalike kõnede näol kogu maakeral aina valjemalt kõlanud, kui Jehoova teenijad maa rahvastele lakkamatult kuulutavad sõnumit Jumala kuningriigist.

Raadiopioneer laseb oma häälel kõlada

„Radio kuulutab saabuvat üleilmset millenniumi,“ teatas 1922. aasta 17. aprilli Philadelphia „Record“, jätkates: „Metropolitan Opera House'ist kantakse üle kohtunik Rutherfordi kõne. Kõned raadiosaatjasse. Sõnum kandub Belli telefonitratide kaudu miilide kaugusele Howletti jaama.“ Nii algas ajaleheteadaanne J. F. Rutherfordi esimese raadiokõne kohta Pennsylvaniast Philadelphiast Metropolitan Opera House'ist pühapäeval 16. aprillil 1922. Teema? „Miljonid praegu elavatest ei sure kunagi“. Tema kohapealseid kuulajaid oli kõigest käputäis, võrreldes nende arvatavasti 50 000 elanikuga Pennsylvanias, New Jerseys ja Delaware'is, kes kuulasid seda kõnet primitiivsetest raadiotest oma kodudes.

Sellised olid raadioside alguspäevad. USA-s algasid regulaarsed kommertsraadiosaated alles aastal 1920 Pittsburghi KDKA-st ja Michigani Detroiti WWJ-st. Inimene sai osta vabrikus valmistatud

kristalldetektori koos kuuldeklappidega, kuid alles 1930. aastatel tulid kasutusse sisseehitatud valjuhääldite ja antennidega raadiod.

1920. aastate hakul oli Jehoova teenijaid arvult üsna vähe. Aastal 1924 oli USA-s nädalas majast majja kuulutamas keskmiselt vaid 1 064 piibliuurijat. Nii mõistis Jumala rahvas tol ajal raadio kaugeleulatuvat mõju ja nägi selles suurepärasest võimalust jõuda kuningriigisõnumiga massideni.

Aastal 1922 taotlesid J. F. Rutherford ja mõned nõunikud 24 akri suurust maatükki New Yorgi Richmondi linnaosas Staten Islandil. Lloyd Burtch viib meid tagasi sellesse põnevasse aega: „Ühel laupäeva pärastlõunal võttis ühingu president vend Rutherford meid kaasa Staten Islandile. Jõudnud hangitud kinnistule, osutas ta kohale metsa südames ja lausus: „Nii poisid, siit alustame kaevamist. Me ehitame oma maatükile raadiojaama.“ Ja me kaevasime! Olime seal tolle suve igal nädalalõpul.“ Talvest kuni 1923. aasta suveni käis nobedas tempos ehitamine, milles nädalalõppudel löid kaasa paljud noormehed ühingu Brooklyni peakorterist.

Aastal 1923 õpetas Ralph H. Leffler Ohios Alliance'i kõrgkoolis raadioteooriat. Ühel päeval sai ta Vahitorni ühingu presidendi kontorist kirja, kus küsiti: „Teades, et oled raadioõpetaja, ... kas võtaksid kaaluda kogu oma aja pühendamist Issanda teenimisele?“ Vend Leffler tajus selles selgelt Jehoova kätt ega saanud avanenud võimalusest keelduda. Ta saabus oktoobri keskpaiku Peetelisse, kus ta pandi nõusid pesema! „Mõtlesin, kas pole ma sõjaväes küllalt nõusid pesnud?“ kirjutas ta hiljem. „Siis meenus mulle kirjakoht „Teie Jumal Jehoova paneb teid proovile, et teada saada, kas te armastate oma Jumalat Jehoovat kogu südamest ja hingest“ (5. Moos 13:3). Tegin järelduse, et see on järjekordne proov.“ Kuu hiljem alustas ta raadiotööd. „Linnast leiti jaama tarbeks 500-vatine komposiitraadiosaatja ja osteti ära,“ meenutab vend Leffler. Ta seadistas selle kiiresti ning esimeseks saateks oligi kõik valmis.

„Emotsioonid olid laes,“ möönab vend Leffler. „Kas esimene saade õnnestub? Kas keegi saab meid kuulata? Valitsuselt oli hangitud saatelitsents. Kutsungitähedeks oli pandud WBBR. Nüüd oli esimeseks saateks kõik valmis. See toimus pühapäeva õhtul 24. veebruaril 1924. Mul oli eesõigus käivitada esimene saade ja nõnda me parimat lootes alustasimegi.“

See WBBR-i edastatav programm kestis kaks tundi alates 20:30-st kuni 22:30-ni. Oli klaverisoolosid, laule ja kõige selle keskel ühingu presidendi J. F. Rutherfordi kõne teemal „Radio ja Jumala prohvetiennustused“. Edaspidi edastati igal õhtul kell 20:30–22:30 ja pühapäeviti kell 15:00–17:00 saateid koos hea muusika ja harivate kõnedega.

WBBR-is avanes häid võimalusi raadioteatri tööks. Selles osales ka Maxwell G. Friend. Ta oli saanud põhjaliku teatrilase väljaõppe Šveitsis Zürichis kuulsas Linnateatris. Aastaid hiljem avas Jehoova Friendile ootamatu võimaluse lavastada ja juhatada piiblinäidendeid ja tõsieluepisood, kuidas vaimulikest mõjutatud eelarvamuslikud kohtunikud ja prokurörid Jehoova kristlike tunnistajate üle Ameerikas kohut peavad. Nende näidendite tõttu sai neile osaks avalik häbistus, jumalateenijad aga tõestasid oma süütust. Neis etendustes osalenud väljaõppinud osatäitjad ja muusikud moodustasid „Kuningateatri“.

Aastal 1928 arreteeriti New Jerseys South Amboys mõned Jehoova teenijad pühapäeval hea sõnumi kuulutamise pärast. Sellega algas aastakümne pikkune „New Jersey lahing“. „Kuningateater“ mängis osa sellest ette. Tõsikristlaste üle peetavatel kohtuprotsessidel olid tihtilugu kohalikeks kohtunikeks katoliiklased, kes olid selgelt eelarvamuslikud ning kasutasid jämedat sõnapruuki ja isegi reetsid oma kirikuisadest liitlased, kes püüdsid varju jääda. Eelnevalt jäeti meelde sõnavõttud

kohtusaalis. Väljaõppinud esinejad viibisid kohtuprotsessidel ning tutvusid kohtuniku, prokuröri ja teiste hääle ning intonatsiooniga. Mõni päev hiljem taasesitas „Kuningateater“ kohtusaalistseene hämmastavalt realistlikult. Nõnda siis kasutati eetrit vastase paljastamiseks, nii et lõpuks olid kohtunikud, samuti eksiteele juhitud politseinikud ja prokurörid, avaliku huvi koondumise pärast sedavõrd hirmul, et paljud neist hakkasid targemini Jehoova rahva kohtuasju käsitlema.

WBBR töi 33 aastat au Jehoovale ning levitas Piibli tõde lähedal ja kaugel. Saateid alustati 500-vatise saatjaga. Kolm aastat hiljem osteti uus 1 000-vatine saatja. Aastal 1947 andis föderaalne sidekomisjon WBBR-ile loa suurendada võimsust 5 000 vatini, eeldusel, et see ei sega teisi samal sagedusel opereerivaid kaugjaamu kõikjal USA-s. Probleemi lahendas kolme torniga juhtantennisüsteem ja see kogum suurendas 5 000-vatist võimsust 25 000-ni kirdesuunas, kus rahvaarv oli suurim. WBBR-i oli kuulda New Yorgi suurlinnapiirkonnas ja sellega külgnevates New Jerseys ja Connecticutis. Kuid kirju nende programmide kohta saabus ka Inglismaalt, Alaskast, Californiast ja mujalt kaugemalt.

Ühing müüs jaama ära 15. aprillil 1957. Miks? Kui jaam aastal 1924 tegutsema hakkas, oli kogu New Yorgi alal, samuti Long Islandil ja New Jersey osades kokku kõigest üks kogudus 200 piibliuurijaga. Kuid aastal 1957 oli New Yorgis 62 kogudust kõrgarvuga 7 256 kuningriigikuulutajat, sealjuures 332 täisajalist hea sõnumi kuulutajat. Seega anti tublilt tunnistust. Lisaks oli palju tõhusam rääkida inimestega nende kodudes, kus nad said esitada küsimusi ning võisid saada edasist õpetust Jumala sõnast. Raadiotegevusele läinud raha sai nüüd kulutada kuningriigihuvide edendamiseks muul viisil.

Kuid ühingu raadiotööd tehti laiemaltki. Kord astus J. F. Rutherford Ralph Leffleri tööruumi, asetas lauale USA kaardi ning lausus sõrmega osutades: „Arvan, et saatejaamad peaksid asuma siin, siin ja siin. Kas oled valmis korraldama nende jaamade ehitamist?“ Kostas: „Teen seda rõõmuga.“ Nii asuski vend Leffler 1924. aasta novembris Chicago poole teele, et osaleda veel ühe ühingu radiojaama, seekord tähtedega WORD märgistatu ehitamises. Vend Leffler paigaldas saatjaid ka teistesse jaamadesse, mis polnud otseselt ühingu omandis, kuid mida juhtisid selle esindajad.

Tehakse raadioajalugu

1920. aastatel oli Jehoova rahvas pioneer mitte ainult algusaegade raadiojaamade WBBR rajamises. Nagu eelnevalt mainisime, tegid Jehoova teenijad raadioajalugu pühapäeval 24. juulil 1927, kui J. F. Rutherford rääkis Kanadast Ontariost Torontost 53 jaama vahendusel – see oli laialdasim raadiokett tol ajal.

Mis tingis sellise enneolematu ringhäälinguvõrgustiku? Terve rida sündmusi. WBBR-i ja New Yorgi linnajaama WJZ omaniku vahel oli sõlmitud ajajaotuse osas leping, millest siiski kinni ei peetud. Hiljem määrati WBBR saateid edastama teisel lainepikkusel, seejärel taas kord kehvemal lainepikkusel. Tuginedes 1927. aasta raadioseadusele, taotles ühingu jaam föderaalset ringhäälingukomisjonilt paremat lainepikkust. Istungil (14. ja 15. juunil 1927) rõhutas riikliku ringhäälingukompanii president Merlin Hall, kui suurepäraselt teenust osutavad New Yorgi raadiojaamad WEAJ ja WJZ ilmse sooviga näidata, et poleks õige lubada WBBR-il hõivata osa ajast, ehkki WJZ ja WEAJ kasutasid teisi lainepikkusi. J. F. Rutherfordi risküsitluse ajal esitati asi hr Aylesworthile: „Küllap on teie eesmärk edastada rahvale raadio teel suurte ärituusade, prominentsete riigimeeste ja maailma tuntuimate vaimulike sõnumit.“ Vastus oli jaatav.

„Kui oleksite veendunud, et universumi suur Jumal teeb peagi teoks oma plaani õnnistada kõiki suguvõsast ja rahvaid maa peal rahu, õitsengu, elu, vabaduse ja õnnega, kas korraldaksite selle raadio teel edastamise?“ Oleks olnud üsna raske öelda ei, nii et vastuseks oli jah. Seejärel lausus hr Aylesworth omal algatusel, et ta edastaks hea meelega rahvusvahelise piibliuurijate ühenduse presidendi loengut. Loomulikult võttis J. F. Rutherford pakkumise vastu.

Nii rääkiski vend Rutherford pühapäeval 24. juulil 1927 Kanadas Ontarios Torontos 15 000 konvendikuulajale, lisaks said miljonid seda kuulda seniajani suurima raadiovõrgustiku kaudu. Riikliku ringhäälingukompanii saadetud kirjas ühingule öeldi: „Oletan, et kohtunik Rutherfordil oli eile pärastlõunal raadio kaudu suurem kuulajaskond kui ühelgi teisel elaval inimesel.“

Teine märkimisväärne raadiosündmus seostus piibliuurijatega aastal 1928. Kui J. F. Rutherford esitas pühapäeval 5. augustil Michiganis Detroitis 12 000 kuulajale avaliku kõne „Rahvaste valitseja“, edastati see raadiovõrgu kaudu, mis ühendas 107 jaama, vajas 33 500 miili telefoniliine ja 91 400 miili telegraafiliine. Lisaks edastati see hiljem lühilainel Austraalsisse ja Uus-Meremaale.

Vahitorni raadiovõrk ehk raadiovõrk „White“ organiseeriti aastal 1928 eeskätt Detroiti konvendi tarbeks. See oli nii edukas, et Vahitorni ühing otsustas käivitada igapäevase raadiojaamade võrgu kogu USA-s ja Kanadas. Koostati tunnine programm, mida edastas WBBR. Need olid otsesaated, mis sisaldasid vend Rutherfordi loengut koos sissejuhatava ja lõpetava muusikaga ühingu orkestrilt. Alates 18. novembrist 1928 kuni 1930. aasta lõpuni võisid kuulajad häälestada oma raadio „Vahitornitunnile“.

Raadiosaated võtsid lõviosa vend Rutherfordi ajast. Sai küll anda suurepäraselt tunnistust, kuid tal polnud võimalik maailma eri paigus ringi reisida või konvente organiseerida. Seetõttu otsustas ühing aastal 1931 edastada salvestatud programme. Organiseeriti 250 jaama edastama neid Rutherfordile sobival ajal tehtud 15-minutilisi salvestisi, mida raadiojaamad said enda valitud ajal esitada. Aastal 1932 laienes see raadioteenus (nimetusega Wax Chain) 340 jaamani. Aastal 1933, mis oli kõrgaasta, kasutati 408 jaama, et sõnumit kuuele kontinendile edastada, kusjuures esitati 23 783 eraldi piiblikõnet, millest enamik olid need 15-minutilised salvestised. Noil päevil võis raadioskaalal osutit liigutades leida laialdaselt paiknevatest jaamadest samaaegselt edastatavaid Vahitorni saateid. Jumalat ülistavad tõesõnad täitsid tihti eetrit.

Vabrik, mida võis omaks pidada

Jehoova rahvas köitis üha enam avalikkuse tähelepanu. Nende ajaloolisi raadiovõrke 1920. aastate lõpus ei saanud ignoreerida. Ka oli inimestel võimatu mitte tähele panna kuningriigikuulutajaid, sest nende majast majja kuulutustöö kasvas kiires tempos. Nõuti üha enam piiblikirjandust ja ühingu trükikojad pidid sellega sammu pidama. 1920. aastate teisele poolele tagasi vaadates märgib C.W. Barber: „Vabrikahoone aadressil Concord Street 18 [New York Brooklyn] oli jäänud liiga väikseks ega vastanud enam meie vajadustele.“

Oli ilmselge, et piibliuurijad vajavad uut vabrikut. Nad otsustasid selle ehitada. Kuna ehitamiseks polnud piisavalt raha, ilma et oleks tulnud piirata tööd maailma teistes osades, otsustas ühing koguda raha, hüpoteekides ja pantides oma kinnisvara vähem kui poole piires selle tegelikust väärtusest. Võlakirju väljastati väärtuses 100, 500 ja 1 000 dollarit ning nende intress oli 5 protsenti, mida igal aastal välja maksti. Selle asemel et neid võlakirju avalikul turul müüa, pakuti piibliuurijatele võimalust neid „Vahitorni“ täiendusena tellida.

Brooklyni Peeteli pere vaatas aastatel 1926 ja 1927 rõõmuga, kuidas vabrikuhoone aadressil Adams Street 117 kuju hakkab võtma. Ei läinudki kaua, kui selle toreda tugevdatud konstruktsiooniga akenderohke tellishoone kõik kaheksa korrust kasutusvalmis olid. Moodsas tulekindlas hoones oli enam kui 70 000 ruutmiili põrandapinda. Veebruaris 1927 jõudis kätte aeg Concord Street 18-st ära kolida. „Mäletan, kuidas vend R. J. Martin [vabriku juhataja] koos poistega rõõmust tantsis, kui seadmeid koliti,“ ütleb Harry Petros. Vend Martini entusiasmi uue trükikojaga seoses oli ilmne tema aruandes ühingu presidendile, mis avaldati piibliuurijate aastaraamatus 1928. Selles täheldas ta, et ka vabriku kritiseerijad on möönnud selle olevat „ühe uhkema trükikoja maailma trükiäri keskuses, nimelt New Yorgis“. Aruandes oli ka trükikoja tööprotsesside kirjeldus:

„Hoonesisene planeering sobib meie tööks suurepäraselt. Kogu töö liigub automaatselt korruselt korrusele allapoole oma loomulikus korras. Kõige kõrgemal korrusel on kontorid, kus need peavadki olema. Edasi tuleb ladumine, mis ongi loogiline. Trükiplaadid lähevad alla järgmisele kuuendale korrusele, kus toimub trükkimine. Postitus ja brošüürid võtavad enda alla viienda korruse, köitmine toimub neljandal korrusel. Ladu on kolmandal, väljastamine teisel korrusel, paberivarud, garaaž ja jõujaam esimesel korrusel. Parem olla ei saakski.“

Kui peakorteritöötajaskond lähenes paarisajale, asuti Peeteli kodu laiendamisele. Detsembris 1926 ostis ühingu Brooklynis krundi oma kinnistu kõrval aadressiga Columbia Heights 124. Jaanuari alguseks 1927 oli kolm hoonet numbrite all 122, 124 ja 126 lammutatud ning algas 9-korruselise, 80 tuba mahutava hoone ehitus. See ühendati ühingu aastal 1911 ehitatud hoonega, esikülge avanemas Furman Streetile.

Jehoova poolt õpetatud

Jehoova kahtlemata õnnistas oma rahvast 1920. aastatel ning andis neile kõik vajaliku, et edendada kuningriigihuve. Ka näitas ta end Jumalana, kes avaldab teadmisi järk-järgult. Piibliuurijad omakorda on pidanud vajalikuks oma mõtteviisi mingil määral korrigeerida. Kuid nad olid Jumala juhatuse eest tänulikud ning innukad Jehoovalt õpetust vastu võtma. (Joh. 6:45; Jes. 54:13.)

Näiteks pidi Jumala rahvas aastal 1925 parandama oma mõtteviisi. Sellega seonduid taastamise ja õnnistamise ootused, sest arvati, et see aasta märgistab 70. juubeliaasta lõppu alates iisraellaste Kaananisse sisenemisest, kusjuures igaüks neist juubeliaastatest saabus 50 aasta tagant. (3. Moos. 25:1-12.) A. D. Schroeder märgib: „Arvati, et sel ajal läheb Kristuse võitnud järelkäijate jääk taevasse, et saada osa kuningriigist, ning et vana-aja ustavad, nagu Aabraham, Taavet ja teised, äratatakse üles, et nad vürstidena maakera valitsemise kui osa Jumala kuningriigist üle võtaksid.“

Aasta 1925 tuli ja läks, aga Jeesuse võitnud järelkäijad kui klass olid ikka veel maa peal. Vana-aja ustavaid mehi – Aabrahami, Taavetit ja teisi – polnud maa peale vürstideks üles äratatud. (Laul 45:16.) Anna MacDonald meenutab: „1925. aasta oli paljudele vendadele kurb aasta. Mõnesid pani see komistama – nende lootused olid purunenud. Nad olid lootnud näha, kuidas „muistsed auväärased“ [vana-aja mehed nagu Aabraham] üles tõusevad. Selle asemel, et võtta seda ühe võimalusena, pidasid nad seda kindlasti toimuvaks, kusjuures mõned lootsid, et ka nende kallid kadunud üles tõusevad. Mina isiklikult sain kirja õelt, kes mu tõesse oli toonud. Ta teatas mulle, et oli mulle valet rääkinud. ... [Kuid] mina olin tänulik vabanemise üle Babülonist. Kuhu mujale oli mul minna? Olin õppinud Jehoovat tundma ja armastama.“

Jumala ustavad teenijad polnud pühendunud vaid kuni konkreetse aastani. Nad olid otsustanud teenida teda igavesti. Sellistele inimestele polnud täitumata jäänud ootused seoses aastaga 1925

suureks probleemiks ning see ei kahjustanud nende usku. James Poulos täheldab. „Ustavatele oli aasta 1925 imetore aasta. Oma „ustava ja aruka orja“ vahendusel pööras Jehoova meie tähelepanu Ilmutusraamatu 12. peatüki tähendusele. Saime teadmisi „naise“, Jumala üldorganisatsiooni kohta, sõja kohta taevas ning selle kohta, et Jeesus Kristus ja ta pühad inglid on Saatanat ja ta deemoneid löönud ning nad taevasest kaaskonnast välja heitnud ning et sündinud on Jumala kuningriik.“ Ilmselt pidas vend Poulos silmas väga tähelepanuväärset artiklit „Rahva sünd“, mis ilmus 1925. aasta 1. märtsi „Vahitornis“. Selle abil mõistis Jumala rahvas selgelt, kuidas on sümboliseeritud neid kahte vastandlikku organisatsiooni – Jehoova ja Saatanat oma. Samuti õppisid nad seda, et Kurat peab sõja puhkemise tõttu taevas alates aastast 1914 piirduma oma sepitsustes maaga.

Tähtpäevad ja pühad

Anna E. Zimmerman jutustab: „Algusaegade konventidel, siis kui sõbrad vaheaegadel juttu puhusid, võis näha, kuidas ulatati üksteisele „Manna“-raamat [„Usupere igapäevane taevamanna“] palvega kirjutada sellesse oma nimi ja aadress. Selle sai inimene kirjutada päevateksti kõrvale puhtale lehele kuupäeva alla, mil oli ta sünnipäev, nii et kui sünnipäev kätte jõudis ja raamatu omanik sel hommikul päevateksti luges, võis ta otsustada saata sellele inimesele sünnipäevaõnnitlusega kaardi või kirja.“

Jah, noil alguspäevil tähistasid võitnud kristlased sünnipäevi. Miks mitte tähistada ka Jeesuse oletatavat sünnipäeva? Nad tegid ka seda aastaid. Pastor Russelli päevil tähistati jõule Pennsylvanias Alleghenys Piiblikojas. Ora Sullivan Wakefield mäletab, et vend Russell jagas jõuluajal Piiblikoja pere liikmetele viiesid või kümneseid kuldmünste. Mabel P. M. Philbrick märgib: „Üks komme, mis nüüdsel ajal on välistatud, oli jõulude pidamine koos jõulupuuga Peeteli söögisaalis. Vend Russelli tavapärasest „Tere hommikust“ asendas siis „Häid jõule kõigile.“

Mis ajendas piibliuurijaid jõulude pidamist lõpetama? Richard H. Barber vastab: „Mul paluti esitada ringhäälingu kaudu tunnine kõne jõulude teemal. See toimus 12. detsembril 1928 ning avaldati ka „Kuldses Ajas“ nr 241 ja aasta hiljem nr 268-s. See kõne selgitas jõulude paganlikku päritolu. Pärast seda ei pidanud Peeteli vennad enam kunagi jõule.“

„Kas meil oli neist paganlikest asjadest vabanemine probleemiks?“ küsib Charles John Brandlein. „Absoluutselt mitte. See oli vaid kuuletumine uuele õpitule – me polnud teadnud, et need on paganlikud. Oli, otsekui võtaks räpase kuue seljast ja viskaks minema.“ Järgmisena loobuti sünnipäevade ja emadepäeva pidamisest – mis on põhiolemuselt loodukummardamine. Õde Lilian Kammerud meenutab: „Kui varmalt loobusid vennad neist tähtpäevadest ja tõdesid, et rõõm on olla neist vaba! Uued tõed teevad meile alati rõõmu, kusjuures me tundsimme end eesõigustatutena, et teame asju, mis teistel teadmata on.“

Teisi seisukohamuutusi

Koos Jumala sõnast arusaamise edenemisega tuli kristlaste mõtteviisi teisigi muutusi. Grant Suiter tõdeb, et 1920. aastad olid selles vallas märkimisväärsed. Ta ütleb: „Kirjakohti ja menetlusviise puudutavate seisukohtade ümberkujundamine paistis olevat noil aastatel järjepidev. Näiteks aastal 1927 tõi „Vahitorn“ välja mõtte, et surmaunne suikunud ustavaid Kristuse ihu liikmeid ei äratatud üles aastal 1878 [nagu oli arvatud] ning et elu on veres ja et sünge riietuse küsimus tuleb põhjalikult ümber vaadata.“ (Vt „The Watch Tower“ 1927, lk 150–152, 166–169, 254, 255, 371, 372.) Mis sellesse puutub, siis aasta varem 1926. aasta 25.–31. mai konvendil Inglismaal Londonis oli vend

Rutherfordil lavalt kõnet pidades seljas tavaline ülikond, mitte range saterkuub, mida avalikud kõnelejad Jehoova kristlike tunnistajate seast juba kaua kandnud olid.

Üks seisukohamuutus puudutas „risti ja krooni“ sümbolit, mis oli „Vahitorni“ kaanel alates 1891. aasta jaanuarinumbrist. Piibliuurijad olid juba aastaid kandnud seesugust rinnanõela. C. W. Barber kirjeldab seda: „Seda rinnamärki ääristas loorberipärg, pärja sees oli kroon, mida läbistas viltuasetatud rist. See oli üsna pilkukõitev ja kajastas meie toleaeget ideed sellest, mida tähendab võtta enda peale „rist“ ja järgida Kristus Jeesust, et saaks omal ajal kanda võidukrooni.“

Seoses „risti ja krooni“ rinnanõelaga märgib Lily R. Parnell: „See vend Rutherfordi idee oli babülonlik ja sellest tuli loobuda. Ta oli meile öelnud, et kui läheme inimeste poole ja hakkame rääkima, on märk juba iseenesest tunnistus.“ Heites tagasipilku piibliuurijate 1928. aasta konvendile Michiganis Detroitis, kirjutab vend Suiter: „Sel konvendil selgitati, et risti ja krooni embleem pole mitte ainult tarbetu, vaid on ka kohatu. Niisiis viskasime selle ehte minema.“ Kolm aastat hiljem, alates 1931. aasta 15. oktoobri numbrist, polnud „Vahitorni“ kaanel enam risti ja krooni sümbolit.

Mõni aasta hiljem selgus Jehoova rahvale, et Jeesus Kristus ei surnud T-kujulisel ristil. 31. jaanuaril 1936 sai Brooklyni Peeteli pere Rutherfordi koostatud uue raamatu „Rikkus“. Leheküljel 21 öeldakse seal: „Jeesust ei löödud risti puuristi külge, nagu seda näidatakse paljude inimeste poolt tehtud kujude ja piltidega. Ta löödi risti naeltega puu külge.“

„Teie olete minu tunnistajad,“ lausub Jehoova

Maailma tabas šokk „mustal teisipäeval“ 29. oktoobril 1929, kui aktsiaturg kokku kukkus. New Yorgi „Times“-is ilmus uudis selle kohta pealkirja all „Börsihindade langus 14 000 000 000 dollarit. Meeletu üleriigiline tormamine aktsiaid müüma. Pankuritel tuleb nüüd turgu toetada.“ Nii sai alguse 1930. aastate suur depressioon. Ent neil sünge majandusliku surutise aegadel jagas Jehoova oma rahvale vaimseid rikkusi. Samuti tegi ta nad hästi teadlikuks, kui sügav tähendus on sõnadel „Teie olete minu tunnistajad,“ lausub Jehoova, „ja mina olen Jumal““ (Jes. 43:12.)

Jumala nime rõhutati järjest rohkem. Võtkem näiteks „Vahitorni“ 1. jaanuari numbri juhtartiklid paljude aastate jooksul. Pealkirjad kõlasid: „Kes austab Jehoovat?“ (1926), „Jehoova ja tema tööd“ (1927), „Austagem tema nime“ (1928), „Mina kiidan oma Jumalat“ (1929) ja „Laulgem Jehoovale“ (1930).

Kuid Jehoova nime ülistamise versta-postiks oli Jumala rahva konvent Ohios Columbuses 24.–30. juulini 1931. Erakordseks tegi selle lisakonventide pidamine 165 paigas üle maailma. Ent see polnud kõige olulisem tegur. Oli midagi palju tähendusrikkamat. Sellega seostusid mõistatuslikud tähed „JW“ trükituna konvendiprogrammile ja konvendiajalehe „The Messenger“ („Sõnumitooja“) esilehele. Tegelikult olid need nähtaval paljudes kohtades. „Konvendipaika minnes nägime kõikjal tähti „JW“. Teadmata, mida see võiks tähendada, mõistatasime, mida küll JW peaks märgistama,“ täheldab Burnice E. Williams. Õde Herschel Nelson meenutab: „Oletati, et JW tähenduseks on „Just Wait“ („Oota vaid“), „Just Watch“ (Vaata vaid“) või midagi taolist.“

„JW“ tähendus selgus pühapäeval 26. juulil 1931, kui elevil konvendikuulajad kiitsid innukalt heaks J. F. Rutherfordi esitatud resolutsiooni pealkirjaga „Uus nimi“. Selles öeldi:

„Niisiis, et teha tuntuks meie tegelik positsioon ja uskudes, et see on kooskõlas Jumala tahtega, nagu see tema sõnas kirjas on, otsustagem:

Ehkki me armastame väga vend Charles T. Russellit tema töö pärast ning ehkki me heal meelel tunnustame, et Issand teda kasutas ja tema tööd väga palju õnnistas, ei saa me Jumala sõna alusel nõustuda, et meid kutsutakse nimega „russellased“. Vahitorni Piibli ja Traktaatide Ühing ning Rahvusvaheline Piibliuurijate Ühing ja Rahvaste Jutluse Selts on vaid korporatsioonide nimetused, mida me kristlaste ühendusena kanname, valdame ja kasutame, teostamaks oma tööd Jumala käskudele kuuletudes, ent siiski ei saa ühtki neist nimetustest õigusega omistada meile kui kristlaste kogule, kes me käime oma Issanda ja Isanda Kristus Jeesuse jälgedes. Me oleme küll Piibli uurijad, ent moodustades kristlaste koguna ühenduse, keeldume endale omistamast nime „piibliuurijad“ või muid taolisi nimesid, määratlemaks meie tegelikku positsiooni Issanda ees. Me keeldume kandmast ühegi inimese nime või kutsumast end sellise nimega.

Kuna oleme ostetud Jeesus Kristuse, meie Issanda ja Lunastaja kalli verega, õigeks mõistetud ja sünnitatud Jehoova Jumala poolt ning kutsutud tema kuningriiki, kuulutame kõhklematult oma täit truudust ja pühendumust Jehoova Jumalale ja tema kuningriigile. Me oleme Jehoova Jumala teenijad, kes on volitatud tema nimel tööd tegema ning andma tema käsule kuuletudes tunnistust Jeesus Kristusest ja teavitama inimesi, et Jehoova on tõeline ja kõigevägevam Jumal, mistõttu võtame rõõmuga omaks nime, mille Issand Jumal ise on nimetanud, nii et soovime, et meid tuntaks just nimelt kui Jehoova tunnistajaid ja nii meid ka kutsutaks.“

Nüüd oli asi selge. Need mõistatuslikud tähed „JW“ märgistasid nime „Jehovah’s Witnesses“ (Jehoova tunnistajad). „Mul ei lähe iial meelest kokkutulekupaigas kaikinud hõiskamine ja aplaus, kui see teave lõpuks rahvani jõudis,“ märgib Arthur A. Worsley. Herbert H. Boehk lisab: „Kõikjal Columbuse linna poeakendel olnud sildid „Tere tulemast, rahvusvahelised piibliuurijad!“ kadusid ja asendusid kirjaga „Tere tulemast, Jehoova tunnistajad!““

Oli suur rõõm saada nimeks Jehoova tunnistajad. Seda resolutsiooni pealkirjaga „Uus nimi“ ei kiitnud heal meelel heaks mitte ainult Columbusesse kogunenud tuhanded Kristuse võitnud järelkäijad, vaid sama resolutsiooni võtsid hiljem vastu kogudused. Jehoova tunnistajad olid saanud nime, mida mitte keegi teine maailmas ei tahtnud. Kuid Jumala sulased olid selle eest südamest tänulikud. (Jes. 43:12.)

Samas linnas käis Jehoova tunnistajate kokkutulekul „Vaimu vili“ 88-aastane A. H. Macmillan. Seal esitas vend Macmillan 1. augustil 1964 seoses nime vastuvõtmisega huvitavaid mõtteid:

„Mul oli õnn olla aastal 1931 siin Columbus, kui saime selle uue tiitli ehk nime. Olin nende viie seas, kes pidid avaldama mõtteid, kuidas me suhtume ideesse võtta vastu see nimi. Rääkisin lühidalt, et pean seda oivaliseks ideeks, kuna see tiitel ütleb maailmale, mida me teeme ja mis asja ajame. Enne seda kutsuti meid piibliuurijateks. Miks? Sest need me olime. Kui koos meiega asusid uurima teisedki rahvad, nimetati meid rahvusvahelisteks piibliuurijateks. Nüüd aga oleme Jehoova Jumala tunnistajad ning see tiitel räägib avalikkusele, kes me täpselt oleme ja mida me teeme. ...

Usun, et see oli kõigevägevam Jumal, kes meid selleni juhtis, sest vend Rutherford rääkis mulle, kuidas ta konvendi ettevalmistuse ajal ühel ööl ärkas ja mõtles: „Miks ma küll seda rahvusvahelist konventi soovitsin, kui mul pole esitada mingit konkreetset kõnet või sõnumit? Milleks nad kõik siia kokku tuua?“ Ta hakkas sellele mõtlema ning talle tuli meelde Jesaja 43. peatükk. Ta tõusis kell 2 hommiku eel voodist ja kirjutas oma laua taga kiirkirjas kõnekonspekti kuningriigist, maailma lootusest ning sellest uuest nimest. Kõik, millest ta tollal kõneles, oli valmistatud sel ööl, õigemini kella 2 paiku vastu hommikut. Minus pole kahtlustki – ei siis ega praegu –, et selles juhatas teda

Issand ning et just see on nimi, mida soovib Jehoova, et me kannaksime, ning me oleme väga rõõmsad ja õnnelikud, et meil see on.“

„Kuningriik, maailma lootus“

Toda Columbuse konventi pühapäeva pärastlõunal 26. juulil 1931 alustas J. F. Rutherford ülimalt tähendusriikka kõnega „Kuningriik, maailma lootus“. Nii Riiklik Ringhäälingukompanii kui Columbia Ringhääling olid nende raadiojaamade kasutamissoost ära öelnud. Ent Jehoova teenijad rajasid Columbusest sõnumi läkitamiseks raadiojaamade ahela, nii et Ameerika Telefoni- ja Telegraafikompanii ütles oma lühikeses lausungis: „See konkreetne saatevõrk on suurim erasaatevõrk, mis kunagi eetris olnud.“ Sõnum kandus edasi 163 raadiojaama kaudu USA-s, Kanadas, Kuubal ja Mehhikos.

Vahetult pärast raadiojaamade ahela kõnet „Kuningriik, maailma lootus“ ja osana saatest luges vend Rutherford ette resolutsiooni „Hoiatus Jehoovalt valitsejatele ja rahvale“. Selles deklareeriti selgesõnaliselt: „Maailma lootus on Jumala kuningriik, muud lootust ei ole.“ Inimesi ergutati võtma seisukohta Jumala kuningriigi poolel. Kui vend Rutherford kutsus nii kohapeal kui mujal viibivaid kuulajaid üles resolutsiooni vastu võtma, tõusis konvendirahvas nagu üks mees püsti ja hüüdis „jah“. Maa kõigist osadest saabunud telegrammidest ilmnas, et ka paljud raadiokuulajad tõusid püsti ja kiitsid resolutsiooni heaks.

Maailma liidrid, kaasa arvatud vaimulikkond, pidid seda teavet kuulma vend Rutherfordi konvendikõne „Kuningriik, maailma lootus“ kaudu ning nad pidid teadma resolutsiooni „Hoiatus Jehoovalt“ sisu. Lisaks olid neid vaja teavitada, et tõsised jumalateenijad on kiitnud heaks resolutsiooni „Uus nimi“ ning soovivad edaspidi olla tuntud kui Jehoova tunnistajad. Seda kõike võimaldas brošüüri „Kuningriik, maailma lootus“ levitamine. Lisaks üldsuse tähelepanu juhtimisele külastasid Jehoova tunnistajad seda väljaannet levitades kirikutegelasi, poliitikuid, rahandustegelasi ja sõjaväevõime. Kahe ja poole kuuga oli brošüüre levitatud üle viie miljoni, kuid töö veel käis.

Fred Anderson meenutab seda brošüürikampaaniat: „Külastasin La Crosses piiskoppi. Ta kutsus mind väga lahkelt oma kabinetti. Rääkisin siis talle oma külastuse põhjusest. Näitasin talle brošüüri. Ta vaatas seda sõnagi lausumata. Täna sin teda ja seadsin end minekule. Ta sai maruvihaseks. Kui ma üle künnise astusin, virutas ta mind brošüüri. See kukkus põrandale. Ta võttis selle üles ja virutas taas, kui olin parajasti vaheust sulgemas. Uks sulgus otse brošüüri ees. Kuna tal ei õnnestunud sellest lahti saada, jääb vaid loota, et ta seda luges.“ Öde C. E. Bartow jutustab: „Üks vaimulik, taibates, mille ma talle olin andnud, karjus: „Sina tühisuste tühisus! Tulid minule, 80-aastasele teoloogile, seda ütlemale!“ Kui rõõmus ma küll olin, et teenin tõelist Jumalat.“

Käiku läheb kaubavahetus

1930. aastate depressiooniga kaasnesid suured raskused. Vabrikud sulgesid ukSED. Aastal 1932 oli enam kui 10 miljonit USA elanikku tööta. Farmerid, linnaelanikud, rahvas üldiselt – kõik said tunda suure depressiooni mõjusid.

Raha nappis, ent siira meelega inimesed vajasid rõõmusõnumit pühakirja tõest. Kui inimesed ei saanud piiblikirjanduse eest annetust teha, andsid Jehoova tunnistajad seda neile tihti tasuta. Aga seda polnud võimalik alati teha. Mis oleks alternatiiv? Margaret M. Bridgett meenutab: „Vahetasime seda toiduainete, näiteks munade, või, värskete ja konserveeritud aedviljade, kanade ning vahtrasiirupi vastu. Mina vahetasin seda näputöö, nagu vatitekkide, padjakatete, pitsikudumite ja

käsitöövaipade vastu. Mõni kord sain nende asjadega oma toaüüri makstud. ... [Aastaid hiljem] viibisin Gileadi misjonikooli lõpuaktusel, kus oli ka õde, kes oli saanud minu käest kimbu raamatuid vatiteki vastu. Ta oli võtnud tõe vastu ja tegi tollal pioneeritööd ning ta poeg oli huviline.“

Arden Pate ja John C. Booth meenutavad, et neil olid auto tagaosas kanakorvid, et vedada kanu, mida nad olid saanud kirjanduse eest, juhul kui inimestel polnud raha. Peab ütleva, et väljaannete vahetamine kanade vastu polnud sugugi alati kerge. Lula Glover kirjutab: „Töötasime läbi suure territooriumi Alabamas, Georgias, Floridas, Põhja- ja Lõuna-Carolinas ning Tennesseees ja Mississippis. Kas suudate kujutleda pilti, kuidas me õde Greeniga noil avaratel talumaadel kanu taga ajame?“

Kirjandust ei vahetatud toiduainete ja muude asjade vastu sugugi mitte kasusaamise eesmärgil. Inimesed vajasid head sõnumit ja sel kombel jõudis trükisõna nendeni. „Tänasime kogu aeg Jehoovat toetuse eest,“ sõnab Maxwell L. Lewis, „ja meil oli alati kõik vajalik toidu, peavarju ja riiete näol.“

Jagude hoogtööd

See oli ka aeg, mil kuningriigi kuulustööle päris tõsist vastupanu osutati. 1928. aastal tegi Jehoova rahvas pühapäeviti majast majja kuulustööd ning kohe kerkis esile vastuseis. Arreteerimiste sagedes 1930. aastatel esitati Jehoova tunnistajatele valesüüdistusi sellistes asjades nagu litsentsita kaubitsemine ning rahu ja pühapäevase hingamispäeva seaduse rikkumine. Vahitorni ühing rajas juriidilise osakonna, et nõu anda, ning et kuningriigi kuulutajatel oleks kergem end kohtus kaitsta, anti välja trükis „Kohtulik menetlus“. Süüdimõistvad otsused kaevati edasi.

Kuid võeti veel midagi ette. Aastal 1933 olid 12 600 tunnistajat varmalt nõus tegema majast majja kuulutamise vabatahtlikku tööd erilähetusega üleüldise vastuseisu piirkondadesse. Nad olid organiseeritud 78 jakku, igas jaos kindel arv autosid, viis töölist autos, nii et raskesse piirkonda lähetati 10–200 autot. Juhul, kui mõni kristlane põlluteenistuses arreteeriti, teatati sellest ühingule. Kui saadeti kutse, kogunesid kohe pühapäeval varem kokkulepitud paika – tavaliselt maakohta – kõik vastava jao autogrupid. Nad said juhendid ja tööterritooriumid ning vallutasid seejärel linna otsekui „rohutirtsud“, andes tervele kogukonnale tunnistust mõnikord kõigest tunni või poolega. (Ilm. 9:7-9.) Samal ajal külastas vendade komitee politseijaoskonda ja esitas tol päeval seal kuulutavate tunnistajate nimekirja. Kõigil hoogtöö käigus arreteeritud kuningriigikuulutajatel tuli politseijaoskonda saabudes helistada kokkulepitud telefoninumbri. Appi tõttasid advokaadid koos kautsjonirahaga.

Ühe hoogtöö käigus saadeti 10 autotäit tunnistajaid territooriumile. Burnice E. Williams senior pajatab: „Territooriumile suundunud helistasid veidi aja pärast ja teatasid, et nad on arreteeritud. Seepeale läkitati kohale veel 10 autot, kuni vangla oli rahvast pungil ja kihas kui mesilassülem. Neil polnud enam paika, kuhu meid luku taha panna. Veendunud meie otsusekindluses territoorium läbi töötada, andsid nad lihtsalt alla, nii et saime oma soovi kohaselt minna tööd tegema. Olime alati võidukad.“

Nicholas Kovalak juunior räägib, et tunnistajad olid arreteerimiseks valmis. „Kui politsei meid arreteeris ja meilt „väärtsjad“ ära võttis, oli igal tunnistajal hambahari,“ meenutab ta. „Politseinik küsis: „Miks on igaühel kaasas hambahari?“ Kõik me vastasime: „Me juba arvasime, et meid arreteeritakse ja pannakse vangi, seepärast seadsime end selleks valmis.“ Politseinikud tunnistasid end lööduks ja lausuvad: „Milleks kogu see jama?“ Nad teadsid, et ei suuda tunnistajaid heidutada ega nende kuulustööd peatada.“

Ehkki 1933.–1935.aasta hoogtööst on möödunud aastakümneid, meenutavad selles osalenud neid aegu südamesoojusega. „Need olid tõesti põnevad ajad, millest jäid kallid mälestused. Jehoova vaim tegi meid kartmatuks,“ sõnab John Dulchinos.

Eetrilahing

Ägedast vastupanust hoolimata kuulutasid Jehoova tunnistajad 1930. aastate hakul kuningriigisõnumit kartmatult majast majja. Kuid vaimulikkonna suureks kokkumuseks leidis hea sõnum tee miljonitesse kodudesse ka raadio vahendusel. Vahitorni ühing kasutas rahvusvaheliselt 408 raadiojaama. 1933. aasta kevadel algatasid USA katoliiklased eesotsas kardinalide, piiskoppide ja preestritega üleriigilise kampaania. Eesmärk? „Rutherford eetrist välja ajada.“

Paavst Pius XI kuulutas aasta 1933 „pühaks aastaks“. 23. aprillil 1933 edastas vend Rutherford 55 raadiojaama kaudu ajaloolise loengu „Püha aasta mõju rahule ja õitsengule“. Selles häbimärgistati roomakatoliku hierarhiat rahvale pakutavate tühiste lootuste pärast, mis on töötatud Jumala kuningriigi kaudu saabuva rahu ja julgeoleku võltsing. Sama loengut oli kavas 25. juunil 1933 uuesti edastada 158 jaama kaudu. Saateks valmistudes levitati majast majja 5 miljonit reklaamlehte. Katoliku hierarhia reaktsioon oli terav ja jõuline. Nendepoolne hirmutamise tugevnes, nii et mõned raadiojuhid keeldusid edaspidi Vahitorni programme edastamast.

1933. aasta lõpus ja 1934. aasta algul lasi Jehoova rahvas kogu riigis ringlusse petitsiooni, millega protesteeriti katoliiklaste selliste sammude vastu. See oli adresseeritud Kongressile ja sisaldas lõpuks 2 416 141 allkirja. 4. oktoobril 1934 ilmus J. F. Rutherford Föderaalse Kommunikatsioonikomisjoni ette. Ta tõi ära konkreetseid instantsid ja statistilised andmed, osutamaks, et katoliiklik surve on tõsiselt rikkunud Jehoova tunnistajate vabadust Jumalat teenida ja avalikes huvides raadiot kasutada. Neist faktidest hoolimata ei teinud Föderaalne Kommunikatsioonikomitee tõendite kuulamise järel suurt midagi. Seetõttu lasid Jehoova teenijad kogu USA-s ringlusse veel ühe petitsiooni. Adresseeritud samuti Kongressile, esitati see 1935. aasta jaanuaris 2 284 128 allkirjaga. Sellegi petitsiooniga ei arvestatud. Edasine sündmuste areng tingis lõpuks kolmanda üleriigilise petitsiooni ringlusse laskmise. 2 630 000 allkirja andnut protesteerisid hirmutamistaktika ja boikoti vastu ning nõudsid avalikku debatti roomakatoliku kiriku kõrge tegelase ja kohtunik Rutherfordi vahel. Leonard U. Brown senior ütleb, et leidis selle petitsiooniga tööd tehes, „arvukalt katoliiklasi, kes ütlesid, et oleks rõõm seda debatti kuulda“. Petitsioon anti Föderaalsele Kommunikatsioonikomisjonile üle 2. novembril 1936, kuid ka seda ei võetud arvesse.

Olgugi et mitte ükski katoliku tegelane ei sõandanud Rutherfordiga väidelda, avaldas ühing aastal 1937 brošüüri „Paljastatud“. Selles toodi ära Piibli põhiõpetused eesmärgiga kummutada katoliiklikud väärdõpetused. Samal ajal, kui inimene väljaandest teksti jälgis, mängis tunnistaja kaasaskantaval grammofonil ette vend Rutherfordi kõne sarjast „Paljastatud“. Brošüüri „Näidisuurimine“ nr 1 küsimustiku abil sai piibliuurimist korraldada. Seoses sellega kirjutab Melvin P. Sargent: „Mul paluti viia see sari ühele mehele koju ning ta kutsus veel kolm paari sugulasi uurima. Selle ja teiste teemade, näiteks „Religioon ja kristlus“ läbivõtmisele kulus nädalaid. Kaheksast osalejast kuus pühendusid Jehoovale.“

Pärast 31. oktoobrit 1937 otsustas Jehoova rahvas kommertsraadiojaamadest loobuda. Hiljemgi esitas ühingu president avalikke kõnesid raadiojaamade võrgu kaudu, ja muidugi oli WBBR see, mis Jumala auks tööd jätkas. Kuid alates 1937. aastate lõpust kuni 1940. aastateni kasutati üha rohkem

kaasaskantavaid grammofone ja piiblikõnede salvestisi, et viia kuningriigisõnum miljonitesse kodudesse.

Kellest moodustub „suur rahvahulk“?

Aastaid oli see Jehoova rahva seas põletav küsimus. Kaua aega oli peetud „suurt rahvahulka“ teisejärguliseks vaimseks klassiks, kes liitub 144 000 võituga taevast Kristuse pruudi „pruutneitsite“ ehk „kaaslastena“. (Laul 45:14, 15; Ilm. 7:4-15; 21:2, 9.) Lisaks sellele määratleti juba aastal 1923 „lambaid“ Jeesuse tähendamissõnas lammastest ja kitsedest kui praegusaja maist klassi, kes Harmagedooni üle elab ja pääseb Jumala töötatud uude elukorraldusse. (Matt. 25:31-46; Ilm. 16:14, 16.) 1931. aasta väljaandes „Õigeksmõistmine“ (raamat nr 1) näidati, et need inimesed, kelle otsaesine on märgistatud ellujäämiseks (Hes. 9. peatükk), on „lambad“ Kristuse tähendamissõnast. Aastal 1932 järeldati, et praegusaja „lammaste“ klassi eelpildiks on Jehu kaaslane Joonadab. Alates aastast 1934 selgitati, et need maise lootusega „Joonadabid“ peavad astuma pühitsetud suhetesse Jehoovaga ning laskma end ristida. Kuid Ilmutusraamatu 7. peatükis mainitud „suure rahvahulga“ kohta kehtis ikka veel varasem arusaam.

„Suure rahvahulgaga“ seotud ebamäärasus kadus, kui vend Rutherford käsitles seda teemat Washingtonis Jehoova tunnistajate kokkutulekul 30. maist kuni 3. juunini 1935. Selles kõnes näidati pühakirja põhjal, et „suur rahvahulk“ on lõpuajal „teiste lammaste“ sünonüüm. Webster L. Roe meenutab, et J. F. Rutherford küsis kõrghetkel: „Tõuske palun püsti kõik, kes te loodate elada igavesti maa peal.“ Vend Roe sõnul „tõusis üle poole kohalviibijatest püsti“, misjärel kõneleja lausus: „ENNÄE SUURT RAHVAHULKA!“ „Algul oli vaikus,“ räägib Mildred H. Cobb, „siis aga kaikusid valjult ja kaua rõõmuhõisked.“

Konvent sai peagi läbi, aga sellega oli midagi alanud – otsimine. „Leegitseva entusiasmi ja uut hoogu saanud vaimusega läksime oma territooriumitele tagasi, et otsida lambasarnaseid inimesi, keda tuli veel kokku koguda,“ märgib Sadie Carpenter.

Pärast 1935. aasta konventi oli neid, kes olid varem Isanda õhtusöömaajal leivast ja veinist osa saanud, kuid nüüd sellest loobusid. Miks? Mitte ustavusetuse pärast, vaid selle pärast, et nad mõistsid, et nende lootus on maine, mitte taevane. Ja kui varem olid ühingu väljaanded mõeldud eeskätt Jeesuse võitnud järelkäijatele, siis aastast 1935 edasi jagasid „Vahitorn“ ja muud kristlikud trükised tarvilikku vaimset toitu nii võitute klassile kui ka nende maise lootusega kaaslastele.

Laskem tõel kõlada!

Et leida lambasarnaseid inimesi, kasutasid Kuningriigi kuulutajad 1930. aastatel salvestusseadmeid. Henry Cantwell jutustab neist: „Kui ühing aastal 1933 hakkas kuulutustööd laiendama, otsustati kogu maal hakata esitama vend J. F. Rutherfordi kõnede salvestisi. Selleks tootis ühing elektrilisi transkriptsioonimasinaid, nagu neid tol ajal nimetati. Need olid suured vedruga käivitavad grammofonid koos patareidel töötava elektrilise helipea ja võimendi ning valjuhääldiga. ... Heliplaate oli mitmesuguseid. Ühtedel oli terve loeng; teisi läks vaja kaks või neli, et kogu loeng ära mahuks. Seega olid meil 15-minutised, 30-minutised ja tunnised kõned. Sel kombel saime pidada avalikke koosolekuid erisugustel territooriumitel, kus me töötasime.“

Julia Wilcox lisab selle töö kohta: „Kõigepealt leidsime elumaja või vahel ka seltsimaja või vana küüni või isegi kiriku, kus saime korraldada tunnise kõne. Seejärel kulus suurem osa päevast kõne reklaamimisele majast majja ning nende sõidutamisele sinna ja tagasi, kel puudus sõiduvahend.“

12-st salvestikoosolekust koosneva sarja ajal töötati sama territoorium piiblikirjandusega kolm korda ja kuulutustega neli korda läbi. Koosolekutest teavitasid ka plakatid poeakendel ja sildid tunnistajate autodel. Saadi toredaid tulemusi, nii et paljud hakkasid uurimiseks järjepanu koos käima ning ka kuulutustöös kaasa lööma.

„Ühing kasutas kuningriigisõnumi edastamiseks sadu selliseid 33 1/3-rpm salvestisi,“ täheldab Ralph H. Leffler, lisades: „Paljudel puhkudel kasutati heliautosid. Sageli olid ruuportel sõnad „Kuningriigi sõnum“, mis oligi peateemaks. Sõnumit võis kuulda nii linnatänavatel kui maakohtades. ... Mõnikord seisis heliauto vaikselt öhtul künka otsas vaatega orus paiknevale linnakesele, nii et heli kandus miilide kaugusele.“ Henry A. Cantwell meenutab: „Tavaliselt läksime kohale, mängisime tähelepanu köitmiseks ette muusikat, edastasime mikrofoni kaudu lühikese teate ja mängisime seejärel kõne ette. Pärast seda teatasime, et külastame ükselt uksele inimesi, et soovijaile lisateavet pakkuda.“ Oli ka helipaate, mis toimisid samamoodi.

Kuid Jehoova tunnistajate heliteenistusel oli ka vastaseid. Näiteks kirjutab Lennart Johnson:

„Illinois Rockfordi lõunapoolses äärelinnas 11. tänava kandis ei meeldinud ühele inimesele ei heliautotöö ega kuningriigisõnum. Emotsioonidest üleskõetuna sõitis see naine oma autoga heliauto kõrvale ning et kõneleja sõnu summutada, lasi oma autopasunal kolm-neli minutit üürata. Ainukeseks saavutuseks oli, et tema enda patareid tühjaks sai, mida tõendas see, et ta autopasun järjest nõrgemaks jäi.“

Heliautoga saadi ka humoorikaid kogemusi. Julia Wilcox märgib: „Algul inimesed ehmusid. Nad olid väljas põllul tööl, kaugel heliautost. Nende sõnul kõlas see otsekui hääl taevast, mis kõneleb Jumalast. Kuulsime isegi, et mõned pered jätsid farmitööd sinnapaika ja tõttasid koju, arvates, et viimne päev on käes.“

Keerakem grammofon üles!

Kaasaskantaval grammofonil oli kuningriigi kuulutustöös aastaid tähtis roll. Tähelepanuväärne osa selle töö arengus oli Jehoova tunnistajate üldkonvendil 15.–20. septembril 1937 Ohios Columbuses. Elwood Lunstrum kommenteerib seda kokkutulekut:

„Sel kokkutulekul esitleti ükselt uksele tööd kaasaskantava grammofoni abil. Olime varemgi teenistuses grammofoni kaasas kandnud, kuid mängisime seda vaid siis, kui meid oli sisse kutsutud. ...

Columbuse konvendil tutvustati eripioneeride korraldust. Nende eestvedamisel pidi toimuma ükselt uksele kuulutamine grammofonidega ja jätkutöö huvilistega „näidisuurimist“ aluseks võttes.“

Peagi pärast konventi läkitati 200 väljavalitud pioneeri kõikjalt USA-st suurlinnadesse, kus juba olid Jumala rahva kogudused. Varustatuna kaasakantavate grammofonidega, asusid need täisajalised kuulutajad tööle. Varsti olidki Jehoova tunnistajad üldiselt „grammofonimeelsed“, nii et kõigest kahe aasta jooksul tuli ühingu Brooklyni töökojas valmistada rohkem kui 20 000 sellist riistapuud. Ja ikkagi ületas nõudlus pakkumise, kui tuhanded kuningriigikuulutajad keerasid üle grammofonid ja lasid töl kõigile kuulamiseks kõlada.

Grammofonid, mida kuningriigikuulutajad kasutasid, tegid aja jooksul läbi muutused. Aastal 1934 oli käigus tugev kompaktne mudel vedruga üleskeeratava mootori ja mitut plaati mahutava sahtliga. Koos kuue plaadiga kaalus see tubli kümme kilo. Kuulutajatel tuli sellega tublisti rassida. Kaks aastat hiljem tuli ühing välja kergema variandiga. 1940. aasta konventidel aga tutvustati uut püstist grammofoni. See ühingu peakorterite vendade konstrueeritud ja valmistatud grammofon mängis

püstitasendis. Samuti oli sel sahtel kirjanduse ja ehk ka lõunaeine jaoks. Selline mudel lihtsustas majast majja kuulutustööd tunduvalt.

Kujutle end nüüd kuningriigikuulutajana põlluteenistuses kolm aastakümnet tagasi. „Kui inimene avas ukse, laususime: „Mul on teile üks sõnum.“ Nõel laskus alla ja hakkas kõmama vend Rutherfordi hääl, meenutab L. E. Reusch. Angelo C. Manera juunior märgib: „Sõnumi lõpus mainis kõneleja meie tutvustatavat raamatut ja selle hinda. Esitlesime seejärel raamatut ja jätsime selle huvi korral inimesele.“ George L. McKee täheldab: „Me polnud kunagi ebaviisakad, kuigi olime kindlad selles, et igaühel on vaja kuulda head sõnumit kuningriigist.“

Grammofonitöö ei kulgenud vastupanuta. Ernest Jansma jutustab: „Esines juhtumeid, kus grammofonid peksti sõna otseses mõttes pihuks ja põrmuks otse meie silme all.“ Meid tõugati ka halastamatult trepist alla. Üks vend Kesk-Läänest seisis kõrval ja vaatas pealt, kuidas raevus talumees kaheraudsega ta masinat tümitas, ja kui vend autoga minema kihutas, kuulis ta kuule vihisemas. Inimesed olid noil päevil tigidad ja täis usufanatismi.“ Amelia ja Elizabeth Losch räägivad, mis kord juhtus, kui ühe maja verandale kogunenud rahvale mängiti ette salvestist „Vaenlased“. Kui kõne läbi sai, haaras üks naine plaadi ja lõi selle puruks, öeldes: „Te ei tohi mu paavstist niimoodi rääkida!“

Grammofonitöö läks vastupanust hoolimata edasi. 1940. aastatel selle seadeldise kasutamine põlluteenistuses tasapisi rauges. Pärast aastat 1944 hakkas seda kümnekond aastat kestnud kuulutushoogtööd grammofoniga asendama suusõnal kuulutamine ustel.

Möödunud aegade tunnistusatribuutika hulka kuulus veel 1933. aastal kasutusele võetud tunnistuskaart, mida kasutati laialdaselt ka 1940. aastatel. John ja Helen Groh selgitavad: „Hea sõnumi kuulutajaid polnud nii palju ning nad polnud saanud nii head väljaõpet kui tänapäeval. Hõlbustamiseks meie tööd ja territooriumi paremat läbitöötamist, kasutasime tunnistuskaarte. Need olid trükitud lühijutlused, mida palusime inimestel lugeda. Juhul, kui seda lugemast keelduti või sattuti kimbatusse, sest prille polnud käepärast, jutustasime neile kaardi sisu ümber.“

Veel üks kuningriigi kuulutamise moodus

Tähelepanuväärne töö, mis tõmbas Jehoova rahvale kuningat ja kuningriiki kuulutades avalikkuse tähelepanu, sai alguse aastal 1936 New Jerseys Newarki konvendil. Töö arenes edasi aastal 1938 Inglismaal Londonis. Aastaid hiljem omistati sellele tööle vääriline nimetus teavitusmarss. Rosa May Dreyer meenutab Newarki konventi aastal 1936: „Õlgadelt nii rinnal kui seljal allarippuvaid sandvitšplakateid kasutati peakõne reklaamimiseks. Jagati ka reklaamlehti.“

Londoni konventi ajal aastal 1938 kandsid mõned teavitusmarsil osalejad tokkide otsas kõrguvaid vägagi mõtlemapanevaid plakateid. A. D. Schroeder (kes tol ajal oli ühingu Inglismaa harukontori ülevaataja) räägib omalt poolt:

„Järgmisel õhtul olime vend Knorriga esimese suurejoonelise paraadi eesotsas, mis venis kuue miili pikkuseks ja kus läbi Londoni keske ärirajooni marssis ligi tuhatkond venda. Iga teine marsija kandis plakatit „Vaadake näkku faktidele“ [reklaamides Royal Albert Hallis esitatavat avalikku kõnet], talle järgneja aga kandis plakatit „RELIGIOON ON PÜÜNIS JA VÄLJAPRESSIMINE“. Oli see vast vaatepilt tol õhtul!

Järgmisel hommikul kutsus vend Rutherford mind oma kabinetti toimunust ette kandma. Rääkisin, et äratasime laialdast tähelepanu, et paljud hõikasid meile järele: „Kommunistid!“ Ta vajus mõneks minutiks mõttesse, ise hajameelselt pliiatsiga kriipseldades. Siis rebis ta lahti ja ulatas mulle

paberilehe kirjaga „TEENIGE JUMALAT JA KUNINGAS KRISTUST“. Ta päris, kas minu arvates hoiaks selline kolmanda plakati hüüdlause ära väljavilistamise nagu eelmisel õhtul. Vastasin jah. Nii andiski ta korralduse loosung trükkida ja seda kaks õhtut hiljem paraadil kasutada. Nii me tegimegi ja tulemused olid väga head. Korraldasime sel kombel mitu tähelepanuväärset paraadi 9.–11. septembri kokkutuleku päevade eel. Kuna Briti valitsus oli aastaid keelanud meil kasutada haridusprogrammide ja teadete edastamiseks raadiot, kujunes sellest paraadimeetodist efektiivseim avalikkuse teavitamise moodus.“

Gladys Boltonile oli teavitusemarsil osalemine „kõige rängem töö üldse“. Ta lisab: „Igal plakatil oli eri kiri, aga mulle on sööbinud mällu „Religioon on püünis ja väljapressimine!“ Kuidas küll vaimulikud seda „armastasi!“ Ursula Serenco täheldab selle plakati kohta: „Tol ajal me ei määratlenud „õiget religiooni“ ja „valereligiooni“; religioon tervikuna oli halb. Õigele viitasime kui jumalateenimisele, valele kui religioonile.“

Mõnikord sai meile teavitusemarsil osaks vihavaen. „Mõnes linnakeses, näiteks Pennsylvanias Pittstonis, ei kohanud me lahkete vastuvõttu,“ mainib John H. Sovyrda. „Paljud sülitasi me pihta, külvasid meid üle sõimusõnadega ning nimetasid meid kommunistideks. Meie pihta loobiti kõiksugu asju ja mõni kostitas meid ka rusikatega.“

Miks siis osalesid Jehoova tunnistajad teavitusemarssidel? „Eeskätt seetõttu, et pidasime tähtsaks, et inimesed teaksid valejumalateenimisega seonduvaid fakte ja vastupanu meie kristlikule tööle,“ täheldab Charles C. Eberle. Angelo C. Manera juunior märgib: „Pidasime igat meile pakutavat uut teenistusmeetodit järjekordseks viisiks, kuidas Jehoovat teenida, kuidas tõendada oma ustavust; järjekordseks laitmatuse katseks, ning me olime innukad tõestama, et oleme valmis teenima teda igal tema palutud viisil.“

Grant Suiter meenutab, et vastavalt „Vahitorni“ teatele teavitusemarsse pärast 1939. aasta oktoobrit enam ei korraldatud, kuid ta lisab: „See enneolematu ja edukas meetod juhtida paljude tähelepanu Jehoova tunnistajate jumalateenimisele oli omas ajas ainulaadne. Selle lõpetamine – nagu ka korraldamine – osutab Jehoova juhtimisele selles asjas. Praegusajal [1970. aastatel] korraldatakse kõikvõimalikke rahvaväljaastumisi, kuid meie ei osale neis mingil moel, ka ei saa midagi, mida me teeme, ajada segi selliste demonstratsioonidega.“

„Tõelise tarkuse“ levitamine ajakirjade vahendusel

Kuningriigikuulutajatel oli oivalisi võimalusi lüüa kaasa „suure rahvahulga“ kogumises ja tõelise tarkuse levitamises, kui nad pakkusid majast majja kuulutustööd „Vahitorni“ ja „Lohutuse“ tellimusi. „Lohutuse“ esimesel tellimishoogtööl 1938. aasta aprillis, mais ja juunis saadi USA-s 73 006 uut tellimust. Esimene „Vahitorni“ aastatellimuse kampaania toimus 1939. aasta jaanuarist maini. Jehoova tunnistajad said siis ainuüksi USA-s e üle 93 000 uue tellimuse.

Kuid „Vahitorn“ ja „Lohutus“ sattusid avalikkuse tähelepanu alla veel ühel erilisel viisil. „Tõeline tarkus“ praktiliselt “hüüdis valjult tänaval“. (Õpet. 1:20.) Kuidas? Tänu tänavatööle ajakirjadega, mis algas veebruaris 1940. Selles osalenud Jehoova teenijad võtsid koha sisse rahvarohketel tänavanurkadel, kandes üle õla eriliselt kavandatud ja kirjadega pealistatud kirjanduskotte, mis tutvustasid neid kahte ajakirja ja soovitatavat annetust 5 senti eksemplar. Kuulutaja võis „Lohutust“ kõrgel hoides hüüda: „Avaldab fakte, mida ükski teine ajakiri ei söanda trükkida.“ Oli teisigi hüüdlauseid, nagu „Paljastab religioosse väljapressimise“ ja „Vahitorn“ tutvustab teokraatlikku

valitsust“. Ajakirjadega kuulutajaid manitseti väljapeetusele kõnes, väarikale käitumisele tänaval. Mõistagi äratas see möödakäijates huvi ja paljud reageerisid positiivselt.

Kas tahad teada, kuidas idanes mõte tänavatööst ajakirjadega? S. E. Johnston meenutab, et aastal 1939 edastas ühing kõigile võõndisulastele (tänapäeva ringkonnaülevaltajate eelkäijatele) palve katsetada erinevaid mooduseid, kuidas jõuaksid „Vahitorn“ ja „Lohutus“ inimeste kätte. Vend Johnstonil tulid mõttesse üleõlakottidega ajalehepoisid. „Miks mitte proovida midagi sarnast?“ arvas ta. Dave ja Emma Reusch nõustusid ajakirjakotte valmistama ja nende tütar Vera Coates tegi neile siidtrüki värvikad kirjad: „Vahitorn“ ühele, „Lohutus“ teisele küljele. Kui vend Johnston külastas väikest Concordi kogudust Californias, käis ta koos grupiga tänavatööd tegemas. Ta kirjutab: „Järgmisel nädalal tegid Reuschid meile veel ajakirjanduskotte ning seekord proovisime seda tööd teha Oaklandi äritänavatel. Mõned vennad olid esialgu veidi pelglikud, kuid tänavatöö võitis poolehoidu ning me hakkasime saama teistelki kompaniidelt [kogudustelt] ajakirjakottide tellimusi. Ühingu aruannet esitades saatsin sinna näidiskoti. ... Ühing tänas mind ja kõiki eksperimendis osalenuid ning andis teada, et peagi ilmub „Teatajas“ sellekohane teade. Nii oligi.“

Ühing korraldas ajakirjakottide valmistamise. Nicholas Kovalak juunior jutustab: „New Jersey Passaici koguduse kuulutajate ülesandeks sai valmistada ühingu ajakirjakotte. Lõikasime kangast ja õmblesime selle ajakirjakottideks kokku. Laupäeval ja pühapäeval kogunesid kõik oskajad vabatahtlikud vend Frank Catanzaro püksivabrikusse ning neil oli eesõigus ömmelda kogu meie maa vendade tarbeks ajakirjakotte. Trükkimine jäi ühingu hooleks. ... Iga kord, kui nägime ajakirjakotti, tajusime oma väikest osa Jehoova kuningriigi kuulutamises.“

Mis tunne oli ilmuda 1940. aasta veebruaris esmakordselt tänavanurgale „Vahitorni“ ja „Lohutusega“? Peter D’Mura vastab: „Mäletan hästi 1. veebruari 1940. ... Kuidas meid vastu võetakse? Kuidas naabrid ja linlased reageerivad? Olime ärevil. Kavatsesime teha seda kaks tundi. ... Küll me olime üllatunud! Hõikasime vastavaid hüüdlauseid ja pöördusime inimeste poole ning meil oli edu. Kõik me levitasime palju ajakirju.“

Grace A. Estep meenutab rahva reageeringut: „Algul oli täielik hämming segatuna uudishimu ja vahel ka vihaga, siis aga päris suur piinlikkus, nii et inimesed siirdusid ühelt tänavapoolelt teisele, põikamaks kõrvale naabritest, kellega nad ei soovinud rääkida, aga keda oli piinlik ka ignoreerida.“ Pärast esimesi nädalaid andsid nad aga alla ning olid tänavakuulutajate kadalippu läbides mugavalt hõivatud keskusteluga või vaateakende silmitsemisega.“

Noil algusaegadel, kui Jehoova teenijad olid tänavatel hõivatud ajakirjatööga, puhkes vahetevahel ka jõuguvägivald. H. S. Robbins meenutab näiteks, kuidas raevukas rahvajõuk teda ja teisi kuningriigikuulutajaid ründas, kui nad mõned aastad tagasi tegid ajakirjadega tänavatööd Texasese San Antonios. Asjakulgu näitas, et tunnistajad viga ei saanud, kuid arreteeriti nemad, mitte jõuguliikmed. Vend Robbins lisab:

„Vabanedes läksime taas kuningriigisaali, et tööd uuesti korraldada ja mõelda, mida teha edasi. ... Koondasime ridu ja läksime kohe tagasi.“

Ajaks, kui jõudsime taas kesklinna, oli ilmunud ekstra ajaleht ja ajalehepoisid kisendasid: „Jehoova tunnistajad on linnast jalga lasknud!“, meie aga täitsime taas tänavaid. ... Linnast polnud me kindlasti jalga lasknud ega kavatsenudki seda teha.“

„Hääletuse teel valitud kogudusevanemad“

Pühakirjas iseloomustatakse Jumala rahvast kui lambaid, kelle taevaseks karjaseks on Jehoova. (Laul 28:8, 9; 80:1; Hes. 34:11-16.) Lisaks tema õrnale hoolitsusele saavad nad abi ja juhatust healt karjaselt Jeesus Kristuselt, samuti teistelt karjastelt kristlikus koguduses. (Matt. 25:31-46; Luuka 12:32; Joh. 10:14-16; 1. Peetr. 5:1-4.) Alates 1870. aastatest kuni aastani 1932 valisid kogudused hääletamise teel Jumala rahva seast mehi kogudusevanema ametisse juhatama koguduse piibliuurimisi ja pidama kõnesid. Neid abistasid mehed, keda kogudus oli valinud hääletamise teel diakoniametisse. Nagu ütleb C. W. Barber, kogudusevanemad „juhtisid vaimseid asju, juhatasid koosolekuid, esitasid kõnesid ja tegelesid üldise ülevaatamisega“, samas kui diakone „rakendati abilistena, kes hoolitsesid istekohtade eest ja osutasid füüsilist abi“.

Kogudusevanemaid ja diakone valisid koguduseliikmed igal aastal käetõstmisega. Herbert H. Abbott selgitab: „Mis puutus hääletamisse, siis arvati, et kreeka sõna, mida Apostlite teod 14:23 annab edasi sõnaga „määrasid“, seondub käe väljasirutamisega ja tähendab osaleda neil klassi liidrite valimistel. Tol ajal me ei teadnud, et seda oli hakatud kasutama apostlite või juhtiva kogu ametisemääramise mõttes.“

„Kuidas hinnati nende koguduse juhtijateks valitavate meeste vaimseid võimeid?“ küsib Henry A. Rheb. Ta vastab: „Esiteks, uustulnukaid ei valitud, ja kahtlemata põhines see pühakirjal. Enne tegelikku hääletustalitust loeti ette ametikõlblikkuse nõuded kirjakohtadest 1. Timoteosele 3:1-13 ja Tiitusele 1:5-9.“ Edith R. Brenisen ütleb: „Kui kandidaatide nimekiri oli koostatud, manitseti meid tõsiselt Piibli alusel hoolega ja palvemeeles kaaluma iga kandidaadi oskusi ja võimeid ning paluma otsuseid langetades püha vaimu juhatust. ... Kokkulepitud ajal tulime taas kokku valima neid, kes olid kandidaatideks seatud.“

Mõnes paigas tekkis kogudusevanemate valimisega probleeme. Õde Avery Bristow meenutab valimiskampaaniaid ja rivaalitsemist: „See tekitas mõnes koguduses kildkondi vendade ja õdede vahel, nii et mõned isegi ei rääkinud teise rühma kuulujatega.“ James Rettos märgib: „Mõned said ka väga vihaseks, kui neid ei valitud.“

Mõnikord tekkis probleeme seoses kuulutustegevusega. Ursula C. Serenco kirjutab: „Kõik läks hästi, kuni aastal 1927 saabus teade, et kõik osalevad kirjanudusega kuulutustöös majast majja ja eriti veel pühapäevases majast majja töös. Meie valitud kogudusevanemad olid vastu ja üritasid maha laita seda, et kogu klass alustab või teeb mis tahes määral sellist tööd.“ Mõnede kogudusevanemate suhtumine majast majja kuulutustöösse tegi tõsiselt muret. Seepärast toodi iga-aastasse hääletamisse sisse konkreetne punkt. Näiteks räägib H. Robert Dawson, et aastal 1929 tuli Pennsylvanias Pittsburghis vastata kogudusevanema- ja diakonikandidaatidel küsimusele „Kas oled valmis osalema kuulutustöös?“.

Oli kogudusevanemaid, kes pidasid end ülemaks ja soovisid vaid kõnesid pidada, nendib õde J. M. Norris, lisades: „Oli ka neid, kes olid „Vahitorni“ artiklite suhtes kriitilised ega soovinud neid enam võtta Jumala tõekanalina ning üritasid oma mõttelaadiga teisi aina mõjutada.“

Kindlasti ei tohiks aga järeldada, et kõik valitud kogudusevanemad olid vale hoiaku või vaimuga. Paljud täitsid ustavalt oma kohustusi Jumala rahva kristlike karjastena. (1. Peetr. 5:1-4.) „Vaid mõned üksikud loopisid kive kuulutustöö teele,“ ütleb James A. Barton. Roy E. Hendrix mainib, et „paljud neist olid tõeliselt pühendunud piibliuurijad, Jehoova tõelised tunnistajad“. Clarence S. Huzzey täheldab: „Paljud neist kogudusevanematest olid suurepärased küpsed kristlikud vennad, kes

hoolitsesid koguduse heakäekäigu eest.“ Jehoova karjatas oma rahvast ja ta rakendas selliseid mehi oma pühendunud teenijate kasuks heal meelel.

Hääletuse teel valitud kogudusevanemad juhatasid paljude aastate vältel koguduste tegevust. 1932. aasta saabudes leidis aset ajutine muudatus. Brooklyni Peeteli pere vanemad liikmed mäletavad veel 1932. aasta 5. oktoobri kesknädalal toimunud koosolekut Brooklynis Apollo Hallis. Tookord võtsid New Yorgi koguduse 300 liiget vastu resolutsiooni, millega New Yorgis lõpetati kogudusevanemate valimine hääletamise teel. (Vt „Vahitorn“, 1. september 1932, lk 265 ja 266, samuti 15. oktoober 1932, lk 319.) Peaaegu kõik teisedki kogudused lakkasid kohe kogudusevanemaid valimast ja võtsid vastu samasugused resolutsioonid. Aasta 1932 oli tunnistajaks, kuidas hääletuse teel valitud kogudusevanemaid hakkas asendama koguduse valitav küpsete kristlike meeste rühm teenistuskomitee nime all, et abistada kohalikku teenistusjuhatajat, kelle oli määranud ametisse Vahitorni ühing.

Uue korra sisseseadmine aastal 1932 tõi kaasa mõningaid probleeme, nii et teatud üksikisikud lahkusid organisatsioonist. Valdav osa kogudusi ja nendega liitunud võtsid selle organisatsioonilise uuenduse siiski tänulikult vastu.

Teisi muudatusi organisatsioonilises struktuuris

Paljude aastate jooksul olid kristlikus koguduses vastutavatel kohtadel olnud vaid vennad, kes olid Jeesus Kristuse võitnud järelkäijad. Aastal 1937 see muutus. Grant Suiter kirjutab: „1937. aasta 1. mai „Vahitornis“ ilmus nõuanne, et [maise lootusega] Joonadabi klassi kuulujaid võiks kogudustes teenistusametitesse määrata. ... 15. augusti „Vahitornis“ näidati, et Joonadabid võiksid teenida kompaniide [koguduste] teenistuskomiteedes ja muudes sedasorti ametites.“ „Vahitornis“ öeldi, et Joonadabid võivad olla kompaniisulased ehk juhtivad ülevaatajad, juhul kui pole võitnud jääki kuulujat, kes võiks teenida. „Võime näha, kuidas Jehoova sillutas teed eesootavale suurele kasvule,“ ütleb Norman Larson, lisades: „Kahtlemata avanes uusi võimalusi neile, kes nagu minagi kuulusid maisesse klassi.“

Aastal 1938 toimus veel üks tähelepanuväärne organisatsiooniline muudatus. „Vahitorni“ artiklites „Tegevusühtsus“ (15. mai) ja „Organisatsioon“ (1. ja 15. juuni) näidati, et kogudustel pole eraldi õigust määrata ametisse ülevaatajaid ja nende abilisi. Soovitati, et kogudused kõikjal maailmas kaaluksid „Vahitornis“ toodud resolutsiooni, kus taotleti, et ühing organiseeriks koguduse teenistus ja määraks sellest tulenevalt mitmesuguseid sulaseid, st kohapealseid vastutavate ametite täitjaid. (Vt „Vahitorn“ 1938, lk 169, 182, 183.) Enamik kogudusi kiitis resolutsiooni heaks, need vähesed aga, kes seda ei teinud, kaotasid peagi oma vaimse nägemisvõime ja eesõigused ühenduses kuningriigiteenistusega.

Nimetus kuningriigisaal

Taevane karjane Jehoova annab oma rahvale rikkalikult toitu. Toitlustamises on tähtis osa kristlikel koosolekutel. (Heebr. 10:24, 25.) Jumala praegusaja teenijad olid üldjuhul käinud koos eramajades ja üüritud ühiskondlikes hoonetes. Ent aastal 1914 oli sündinud taevane kuningriik. Nii hakkaski Jumala rahvas ajapikku kutsuma oma koosolekupaiku „Jehoova tunnistajate kuningriigisaalideks“.

Domenico Finelli mainib, et esimene kuningriigisaal ehitati aastal 1927 Pennsylvaniasse Rosetosse ning et selle „pühitses avaliku kõnega sisse vend Giovanni DeCecca“. Nimetus kuningriigisaal tuli aga

üldiselt kasutusse alates aastast 1935. Tol aastal külastas Vahitorni ühingu president J. F. Rutherford Havai saari ja pani aluse Honolulu harubüroo rajamisele. Ühenduses harubüroo hoonega seati sisse ka koosolekusaal. Sellele saalile pandigi nimeks kuningriigisaal.

Pärast aastat 1935 on Jehoova tunnistajad paljudes paikades üürinud hooneid, teinud need kokkutulekuteks sobivaks ning kasutanud neid kuningriigisaalidena. Sageli on kogudused ostnud kinnistu ning renoveerinud hooned või ehitanud uued, mis on sobilikud piibliuurimiseks ja jumalateenimiseks. W. L. Pelle märkis hiljuti tabavalt:

„Kuningriigisaalid on väljastpoolt kutsuvad, seestpoolt mugavad ja praktilised. Kuna need mõjuvad kutsuvalt, annavad need vaikimisi tunnistust, samuti lasevad uutel huvilistel tunda end sisse astudes koduselt. Lõviosa tööd hoonete kallal on teinud meie vennad ja tublid huvilised. Meil pole olnud tarvis toetuda (Kuradi maailma) ehitus- ja laenuorganisatsioonidele. Kapital ja vara jääb Jehoova rahva käsutusse. Sama kehtis muistsel ajal iisraellaste tunnistustelgi kohta kõrbes. [Ap. teod 7:44.] Hiljuti küsiti minult: „Miks te kutsute oma hoonet kuningriigisaaliks?“ Vastasin, et esimene tähendus mu sõnaraamatus on: „Saal: avalikuks tegevuseks mõeldud ehitus.“ Meie kuningriigisaalid on pühendatud ainuomaselt kõikväälsel Jumalal ja tema kuningriigi huvide edendamisele. Raske oleks panna kohasemat nime.“

Vöönditeenistus tugevdab Jumala rahvast

Kuna 1930. aastatel voolas kuningriigisaalidesse üha suuremal hulgal „suurt rahvahulka“, algatati tegevus, mille eesmärk oli Jumala rahva kogudusi tugevdada. (Ilm. 7:9.) Selleks oli vöönditöö, tänapäeva ringkonnatöö vaste. Vööndi moodustasid riigi ühe kindla piirkonna paarkümmend kogudust. Ühing määras vööndisulase külastama igat kogudust, kus ta üldjuhul viibis ühe nädala. Tema eesmärgiks oli kogudust organisatsiooniliselt tugevdada, samuti kuulutustöös abistada. Aegajalt kogunesid vööndi kogudused vööndikokkutulekuks, et saada seal piibliõpet ja vaimset abi. Ühingu peakorter läkitas erisulased neil kokkutulekutel teenima. Vöönditöö algas 1. oktoobrist 1938 ja jätkus novembrini 1941.

Edgar C. Kennedy räägib kristlaste reageeringust vöönditööle: „Nende vaim oli tugev ja nad väljendasid armastavalt, kui väga nad meie külastusi hindavad. Kõik kompaniid [kogudused] olid väikesed, kuid nende õhin oli selgelt näha. Nende valmidus teokraatlike juhiseid rakendada, nende tõearmastus, nende reageering grupiteenistusele ja nende töö nädisuurimistega – kõige selle tõttu hakkas ilmema märke kasvust. Moodustumas oli hulk uusi kompaniisid.“

„Jehoova käes on pääste“

Kahtlemata oli noil päevil vajalik tugev kristlik organisatsioon, sest Jehoova tunnistajad olid tulise tagakiusamise objektiks. Põhiliselt puhkes see aastal 1935. Miks nii? Washingtoni konvendil esmaspäeval 3. juunil vastas vend Rutherford päringule lipu tervitamise asjus koolis. Ta ütles konvendirahvale, et tervitada maist sümbolit sellele päästet omistades tähendab ustavusetust Jumalale. Rutherford ütles, et tema seda ei teeks.

H. L. Philbrick märgib, et Rutherfordi vastusest „mõningad noored ilmselt juhendusidki, sest kui sel sügisel algas kool, teatasid Bostoni ajalehtede pealkirjad järsku Massachusettsis Lynnisis elavast noorest poisist, kes õppeaasta algul keeldus koolis lippu tervitamast. Tema nimi oli Carleton Nichols. Samal päeval võttis sarnase seisukoha Massachusettsis Sudburys elav tütarlaps Barbara Meredith.“ Temast lugu pressi ei jõudnud, sest ta õpetaja oli tolerantne ega teinud sellest probleemi.

See oli 20. septembril 1935, kui noor Carleton B. Nichols juunior keeldus lippu tervitamast. Associated Press pöördus J. F. Rutherfordi kui Vahitorni ühingu presidendi poole ja küsis ametlikku seisukohta Jehoova tunnistajate vaate kohta selle küsimuses. Seisukohast teavitati, kuid press keeldus seda avaldamast. Üleriigilises raadiosaates 6. oktoobril 1935 rääkis Rutherford teemal „Lipu tervitamine“. See kõne avaldati 32-leheküljelise brošüürina pealkirjaga „Lojaalsus“, mida levitati miljoneid. Selles vastuses pressile näitas Rutherford, et kuigi Jehoova tunnistajad peavad lipust lugu, on neil Piiblit põhinevate kohustuste tõttu ja suhete pärast Jumalaga rangelt keelatud mingit kujutist tervitada. Jehoova tunnistajatele tähendaks see ebajumalakummardamist, mis läheb vastuollu kümnes käsus sisalduvate põhimõtetega. (2. Mo. 20:4-6.) Vastuses toodi ka välja, et eelkõige kristlikud vanemad on vastutavad oma laste õpetamise eest ning et vanematel tuleb õpetada lastele tõde vastavalt arusaamisele pühakirjast.

Ehkki paljud kooliametnikud ja õpetajad olid tolerantsed, oli neid, kes toimisid meelevaldselt ja heitsid Jehoova tunnistajate lapsed, kes keeldusid lippu tervitamast, koolist välja. Näiteks heideti sel põhjusel 6. novembril 1935 riigikoolist välja kaks tunnistajate last Pennsylvanias Minersville'is. Nende isa Walter Gobitis algatas kohtuasja Minersville'i kooliringkonna haridusameti vastu. Kohtuprotsess toimus USA Pennsylvania idaringkonna ringkonnakohtus, kus otsus langetati Jehoova tunnistajate kasuks. Kui see otsus vaidlustati, langetati tunnistajatele soodus otsus ka ringkonna apellatsioonikohtus. Kohtuasi läks aga edasi USA ülemkohtusse. Juunis 1940 tühistas sealne kohus häältega kaheksa ühe vastu õigeksmõistva otsuse ning tagajärjed olid laastavad.

Kristlasi vaenati ühes kohas teise järel nende Piiblit põhineva seisukoha pärast liputervitamise küsimuses. Näiteks Marylandis Rockville'is ründas 20. juunil 1940 rahvajõuk ühes mõne politseinikuga Jehoova tunnistajaid nende piiblikoosoleku ajal. Kuningriigisaali sissepääsu ette kogunenud rahvajõugu peamees teatas lippu kõrgel hoides: „Annan teile lipu tervitamiseks kaks minutit ameerika aega või muidu hakkab siin veri voolama.“ Sotir K. Vassil räägib: „Minuti jooksul valitses vaikus, siis üks mees, kes oli esimest korda koosolekule tulnud, kargas äärmiselt hirmunult püsti, tervitas lippu ja väljus. Keegi teine lippu ei tervitanud. Kahe minuti pärast tiris ninamees mu käest kõik asjad ja kamandas rahvajõuku kõike puruks peksma, nii et lendama hakkasid toolid ja kõik muu. Nende hulgas olid kaks politseiniku, püstolid puusal. Astusin nende juurde ja palusin neil midagi ette võtta. Nad ei suvatsenud suudki lahti teha, veel enam rahvajõuku takistada.“ Olukord läks aina hullemaks. „Nad möllasid otsekui kamp deemoneid,“ sõnab vend Vassil, „tirides ja tõugates meid saalist välja.“ Nad muudkui röökisid: „Tapke nad! Tapke nad! Nad on natsid!“ Mõned lapsed saalis puhkesid nutma ja mõned rahvajõugust kutsusid üles heitma need jõmpsikad aknast alla. Nad viskasid meid sõna otseses mõttes hoonest välja ning röökisid: „Kihutage nad linnast välja! Kihutage nad linnast välja!“

Hiljem, kui vend Vassil oli rahvajõugu käest pääsenud, võttis ta ühendust vööndisulase Charles Eberlega, kes teatas juhtumist viivitamatult USA justiitsministrile. Järgmisel päeval asus asi uurima föderaalne juurdlusbüroo. Lõpuks läks asi kohtusse, mille kohta vend Vassil räägib: „Pärast kohtuprotsessi, kus meid Jehoova auks õigeks mõisteti, pani linnavalitsus politseiniku valvama kuningriigisaali, ajal kui pidasime koosolekut, et sellist intsidenti enam ette ei tuleks. Saatana septsus hävitada meie vastloodud kogudus ja kuningriigisaal seekord ebaõnnestus.“ (Jes. 54:17.)

See vahejuhtum on vaid üks näide väga paljude teiste hulgast. Indianas Connerville'is näiteks peksti Jehoova tunnistajate advokaat vaeseomaks ja kihutati linnast välja. Jumala teenijatele sai selline äge vaenamine osaks seepärast, et nad pidasid pühakirjast vankumatult kinni ja väljendasid

vapralt seisukohta, et vaenlastest ja ohtudest ei päästa ega vabasta neid mitte mingi riik, vaid hoopis Jumal. Tõepoolest, „Jehoova käes on pääste“. (Laul 3:8.)

Kuningriigikoolid

Kohustuslik liputervitamine koolides tõi kaasa selle, et paljud Jehoova tunnistajatest õpilased heideti koolist välja. Vahitorni ühing aga aitas tõsikristlastel oma lastele haridust anda. Juba aastal 1935 avati erakoolidena tegutsevad „kuningriigikoolid“. Neis pühendasid Jehoova tunnistajatest kvalifitseeritud õpetajad oma aega ja energiat, et õpetada Jehoova tunnistajate lapsi, kes olid riigikoolidest välja heidetud. Neid paljudes paikades tegutsenud erakoole organiseeris ja finantseeris Jehoova rahvas.

Üks sedalaadi kuningriigikool asus New Jerseys Lakewoodis. Nagu räägib üks tollaseid õpilasi C. W. Erlenmeyer, asusid esimesel korrusel nii Lakewoodi koguduse kuningriigisaal kui ka kooli klassiruum, köök ja söögituba. Tüdrukute magamisruumid asusid teisel korrusel, poiste omad kolmandal. Vend Erlenmeyer pajatab: „Enamik meist tõesti elaski seal ja läks üldjuhul vaid nädalavahetuseks koju. Need, kes veelgi kaugemal elasid, käisid kodus igal teisel nädalavahetusel. Viimasel sõjaaja kooliaastal, kui bensiin oli normitud, käisime kodus igal kolmandal nädalavahetusel.“

Suure töömahu tõttu olid kohal ka kokk ja koristaja. Ent ka lastel olid oma ülesanded: abistamine köögitöodes, nõudepesemine ja -kuivatamine, prügi väljaviimine jne. Hommikulauas arutati Piibli päevateksti ja iga koolipäev algas poole tunni piibliuurimisega. Nõnda olid lapsed vaimselt toidetud. Neile avanes võimalus õpitut rakendada laupäeviti ja pühapäeviti põlluteenistuses osaledes.

Veel üks kuningriigikool rajati Pennsylvaniasse Gatesi. Seal jagas õpetust Grace A. Estep, õpetaja, kes oli riigikoolist lahti lastud, sest ta ei korraldanud oma klassis truudusvande andmist ja lipu tervitamist. Õde Estep meenutab esimest kooliaastat kui tormilist, sest igat sorti ametimehed üritasid leida põhjust kooli sulgemiseks. Lisaks mainib ta: „Tihti tungis klassiruumi mingit sorti ametnik, et leida puudusi või meid veelgi enam kimbutada. Elanikkonna seas võis leida hulgaliselt ägedat patriotismi. Kord kogunes rahvajook eesmärgiga kool õhku lasta või maha põletada, protestides vihaselt selle vastu, et omanik meile hoone rentinud oli. Et aga omanik oli linnas tähtis kodanik ja kuna ei suudetud välja mõelda, kuidas lasta kool õhku, ilma et meestejuuksla [samal ajal] õhku ei lendaks, loobuti sellest mõttest.“ Pikapeale õpilaskond kasvas, nii et tarvis läks lasteaeda, kaheksat klassi põhikooli ja nelja klassi keskkooli.

Kui edukad olid kuningriigikooli õpilased õpingutes? Lloyd Owen, kes õpetas sellises koolis Massachusettsis Saugusis, teatab: „Veendumaks, kuidas asi on läinud, tegime edasijõudmise kohta teste. Enamasti olid õpilased jõudnud oma oodatavast astmest poole kuni ühe astme võrra kõrgemale. ... Testisime õpilasi vähemalt kaks korda aastas ja pidevalt oli neil väga kõrge reiting.“

Kuningriigikoolides valitses suurepärane vaim. „Sõbrad olid nii imelised, alati olid nad igati abiks,“ ütleb õde Estep. „Kõikjal valitses ühisvaim, nii et kõik olid kuningriigikoolide tegevusse igakülgselt kaasatud. Mu süda sulab armastusest ja tänutundest, kui mõtlen tagasi, mida kõike imelist tegid noil päevil kallid sõbrad oma piiritust armastusest Jehoova vastu. Ehkki rahast nappis, ei säästnud nad oma aega ega jõudu, et hoolitseda kõige vajaliku eest.“

Ülemkohus tühistab oma otsuse

8. juunil 1942 langetas USA ülemkohus häältega viis nelja vastu Jehoova tunnistajaid süüdi mõistava otsuse litsentsitasu puudutavas kaasuses Jones v. Opelika. On siiski huvitav, et lisaks oma

lahkarvamusele tunnistasid kohtunikud Black, Douglas ja Murphy oma hääletamise 1940. aasta liputervitamise kaasuses Gobitis ekslikuks. Seda silmas pidades esitasid nad USA ringkonnakohtu Lääne-Virginia lõunaringkonnale kohtuliku taotluse Lääne-Virginia osariigi haridusameti vastu. Miks? Tõkestamiseks sunniviisilise liputervitamise statuudi jõustamist. Kolmest kohtunikust koosnenud kohus otsustas ühehäälselt Jehoova tunnistajate kasuks, kuid Lääne-Virginia haridusamet kaebas asja edasi. Lipupäeval 14. juunil 1943 tühistas USA ülemkohus oma seisukoha kaasuses Gobitis, teatades, et (kaasuses Lääne-Virginia osariigi haridusamet v. Barnett) polnud kooliametil õigust õpilasi koolist välja heita, millega keelduti andmast haridust Jehoova tunnistajate lastele, kes ei tervitanud lippu.

Selle otsusega tühistati ülemkohtu seisukoht kaasuses Gobitis. Ehkki sellega ei lahenenud mitte kõik probleemid, mis seonduvad kristlaste seisukohaga liputervitamise osas, polnud kuningriigikoole enam vaja. Seega võisid Jehoova tunnistajate lapsed esimest korda pärast kaheksat aastat minna tagasi riigikoolidesse.

Head sõnumit kaitsmas ja selle kuulutamist seadustamas

Jehoova kristlikud tunnistajad, noored ja vanad, teavad, et oodata on tagakiusamist. Ütles ju Jeesus oma jüngritele: „Kõik vihkavad teid minu nime pärast.“ (Matt. 10:22.) Paulus kirjutab: „Taga kiusatakse kõiki, kes soovivad elada jumalakartlikult Kristus Jeesuse jüngritena.“ (2. Tim. 3:12.) Mõnikord on tagakiusamine toonud kaasa kristlaste arreteerimise valesüüdistuste alusel, nagu näiteks litsentsita kaubitsemine või rahurikkumine. Esialgu statistikat ei tehtud, kuid aastal 1933 toimus 268 arreteerimist kõikjal USA-s. Aastaks 1936 oli see arv kasvanud 1 149-ni. Jehoova tunnistajaid klassifitseeriti ebaõiglaselt kaubitsejateks või rändkaupmeesteks, mitte evangeeliumikuulutajateks.

Jehoova tunnistajad ei võtnud arreteerimisi, kohtuprotsesse ja vangistusi vastu siiski mitte võitluset. Nad võtsid kursi kaevata kohtutes langetatud negatiivsed otsused edasi. Jehoova abiga suutsid nad „head sõnumit kaitsta ja selle kuulutamist seadustada“. (Filipl. 1:7.)

Oleks võimatu vaid mõnel leheküljel esitada taas seda kaasakiskuvat lugu koos arvukate stseenidega sangarlikust teokraatlikust sõjapidamisest, kui Jehoova teenijad olid võitlemas vabaduse eest kuulutada. Hea oleks aga alustada ägedast „New Jersey lahingust“. „Avapauk“ käis aastal 1928, kui mõned jumalateenijad New Jerseys South Amboys arreteeriti. Kuid katoliiklaste lahingutegevuse keskseks tandroks osariigi Jehoova tunnistajate vastu kujunes Plainfield.

Plainfieldi juhtum

Pidades silmas Plainfieldi märkimisväärset osa Jehoova rahva tagakiusamises, otsustas J. F. Rutherford pidada avalikku koosolekut teemal „Miks valitseb tänapäeval sel maal religioosne sallimatus?“. Selle eriprogrammi ajal 30. juulil 1933 sisenes näiliselt teatri kaitseks saali 50 politseinikku, ilma et neid oleks kutsutud, soovitud või vajatud. Kahtlemata olid nad seal katoliku ninaeeste algatusel, et leida võimalust koosolekut takistada ning ehk ka kõnelejat kõrvaldada.

Vend Rutherford märkas teatrisse saabudes kardinale taga kahte politseinikku, kelle kuulipildujad olid suunatud tema ja kuulajaskonna poole. Ta küll protesteeris, kuid ei politseinikud ega nende kuulipildujad liikunud paigast. Nad ütlesid olevat saanud vihje, et siin läheb mäsuks, seepärast on nad siin korda tagamas. George Gangase sõnul oli õhkkond kogu kõne jooksul pinev. Eriti ärevaks tegid teda Rutherfordi mõtteavaldused kõne lõpupoole:

„Häbi preestritele ja kirikuisadele, kes eesmärgiga hoida rahvast tõe suhtes teadmatuses ja vältida seeläbi enda paljastamist, on mahitanud ja õhutanud Jehoova tunnistajate tagakiusamist; häbi valitsusametnikele, kes on eesmärgiga teenida omaenda isekaid huve varmad tembeldama Jehoova tunnistajaid saamahimulisteks kaubitsejateks; häbi seadusemeestele, kes hirmust kaotada oma eelised on kohtus küsimusest kõrvale puigelnud ning pole suutnud ega soovinud otsustada sirgjooneliselt küsimust, kas inimesi võib või ei või takistada kuulutamast evangeeliumi Jumala kuningriigist omavalitsuste määrustega, mis on suunatud ja rakendatav kaubitsejate vastu.“

Vend Gangas tõdeb: „Korruptasin endamisi: „Nüüd nad tulistavad teda! Nüüd nad arreteerivad ta!“ Kuid nagu öeldakse brošüüri „Sallimatus“ sissejuhatuses, „Jehoova ingel kaitseb kõiki, kes Jumalat kardavad, ja päästab nad“. (L 34:7.) Pingelisest olukorrast hoolimata esitas vend Rutherford vahejuhtumiteta oma kõne, mis võeti vastu entusiasmiga. Sama lugu oli hiljem avaldatud ja laialdaselt levitatud brošüüri „Sallimatus“.

Diktaator kuuleb tunnistajatest

Jehoova tunnistajad ei pidanud lahingut kõne- ja usuvabaduse nimel mitte ainult USA-s. Juunis aastal 1933, mis oli nõndanimetatud „püha aasta“, arestis Adolf Hitleri režiim Vahitorni ühingu omandi Magdeburgis ja keelustas Jehoova rahva tegevuse koosolekute pidamise ja kirjanduse levitamise näol Saksamaal, ehkki omandi oktoobrikuus tagastati. 7. oktoobril 1934 kogunesid Saksamaa Jehoova tunnistajad gruppina ning läkitasid pärast tõsist palvet protestitelegrammid Hitleri valitsusametnikele. Teistegi maade Jehoova tunnistajad polnud jõude.

„Ühel õhtusel teenistuskooolekul aastal 1934 paluti meil saabuda pühapäeval kell 9:00 koosolekule, kus toimub midagi erilist,“ meenutab Gladys Bolton. „Kõik olid elevil. Mis see võiks küll olla? Pühapäeva hommikul oli maja rahvast täis. Kõneleja teatas, et täna kogunevad Jehoova tunnistajate kogudused kõikjal maailmas, et saata ühel ja samal ajal Hitlerile telegrammid nõudega lõpetada Jehoova tunnistajate tagakiusamine Saksamaal.“ Pärast palvet Jehoovale saatis iga grupp järgmise telegrammi: „Hitleri valitsusele, Berliin, Saksamaa. Teiepoolne Jehoova tunnistajate väärkohtlemine šokeerib maakera kõiki hea tahtega inimesi ja teotab Jumala nime. Lõpetage Jehoova tunnistajate vaenamine; või muidu hävitab Jumal teid ja teie natsipartei.“ Sõnumi all seisis „JEHOOVA TUNNISTAJAD“ ning ära oli toodud linn või asula, kus kogudus koos käis.

Need telegrammid tekitasid ka USA telegraafiametites üsna suurt ärevust. Melvin Winchester mainib: „Virginias Keysville'is nagu muudeski paikades oli telegraafioperaator minestuse äärel, kui sõbrad sõnumiga sisse astusid.“

Mismoodi natsirežiim sellele reageeris? Jehoova tunnistajate tagakiusamine ägenes. Jumala rahvas Saksamaal ja mujal oli siiski juba valmistunud vastupanuks ja raskusteks. Jehoova hoolitses, et nad õigel ajal vajalikke pühakirja nõuandeid ja julgustust saaksid. Seda jagati 1933. aasta lõpus „Vahitorni“ artikli „Ärge kartke neid“ vahendusel. Artiklis paljastati roomakatoliku kiriku vihavaen ja hoiatati, et vastuseis võib tuua kaasa mõnede ustavate jumalateenijate surma. Jumala rahvast kutsuti üles andma jätkuvalt tema nimel kartmatult ja rõõmuga tunnistust, nii et nad saaksid osaleda tema püha nime kaitsmises.

Abi nende kaitseks

Kristlastele olid need usku proovile panevad ajad. Muidugi ei jõudnud kohtusse iga otsene vastuseis ega iga arreteerimine. Kuid paljudel puhkudel vajasis Jehoova teenijad abi, et end USA

kohtutes edukalt kaitsta. Abiks kuningriigi kuulutajatele rajas Vahitorni ühing peakorterisse New Yorgis Brooklynis juriidilise osakonna.

Robert E. Morgan meenutab: „Iganädalastel teenistuskooosolekutel uurisime ühingu väljaannet „Kohtumenetluse kord“ ja püüdsime valmistuda kohtumisteks politsei ja kohtunikega, kes meid pidevalt põlluteenistuses kimbutasid. Teenistuskooosolekutel õppisime, kuidas vastata, kui politsei meid kõnetab, millised on meie kui kodanike õigused ning milliseid protseduure tuleb meil järgida, et rajada kindel alus seaduslikuks tegutsemiseks hea sõnumi kaitsmisel, juhul kui peaksime pöörduma oma veendumuste pärast apellatsioonikohtutesse.”

„Teenistuskooosolekute tõsielulavastustes esitati protseduure alates arreterimisest kuni kohtuprotsessi lõpuni ja kohtumääruseni,“ meenutab Ray C. Bopp ja lisab: „Kogudusesulased esinesid süüdistajate ja kaitsjatena, kusjuures mõni „kohtuprotsess“ vältas nädalaid.”

Arreteeritud ja vangi pandud

Juriidiline abi ühingult ja suurepärane treening teenistuskooosolekutel oli jumalateenijatele tõhusaks toeks. Elu karmide külgede vastu trellide taga sai aga vaid Jehoova ise oma rahvast kindlustada. Paulus ütles: „Ma suudan kõike tänu temale, kes annab mulle jõudu.“ (Filipl. 4:13.)

Tormilistel 1930. ja 1940. aastatel arreteriti ja vangistati sadu Jehoova tunnistajaid. Seoses Jehoova rahva juriidiliste probleemidega ühes piirkonnas sõnab Homer L. Rogers: „La Grange'i linn [Georgias] oli andnud välja määruse, mis keelas La Grange'is pakkuda inimestele majades mis tahes trükiseid. See oli sihitud Jehoova tunnistajate vastu ja seda rakendatigi vaid nende puhul.“ Miks ta sai nõnda öelda? Linnaelanikud tõendasid, et igasugu muud trükimaterjali sai La Grange'is vabalt ilma võimude sekkumiseta levitada.

17. mail 1936 arreteriti ja vangistati La Grange'is kuulutamise pärast 176 Jehoova tunnistajat. Järgmisel päeval naised vabastati, kuid 76 meest hoiti 14 päeva kinni Troupi maakonna Stockade'i vanglas nelja miili kaugusel linnast. Tavavangideks olid seal salkadena aheldatud sunnitöölised, kes tegid päikesetõusust loojanguni teetöid. Kohus kuulutas Jehoova tunnistajad süüdi ja määras igapäevale neist ühe dollari trahvi või 30 päeva vangistust, meenutab C. E. Sillaway. Kuna linna advokaat keelas ametnikul kautsjonitaotlusele alla kirjutada, kaotasid vennad edasikaebuse õigused ja 57-l neist tuli alates 28. maist 1937 istuda 30 päeva trellide taga. Ehkki need tunnistajad olid süütud, kandsid nad nüüd vangirõivaid, külmadel öödel oli neil kahe peale vaid üks tekk ning nad tegid ränka tööd tänavatel ja mujal.

Neil vangidel tuli paljutki kannatada, aga neil oli võimalus ka vaimselt kasulik olla. Vend C. E. Sillaway kirjutab: „Enne 30 päeva lõppemist saadeti minu salk ja üks teine salk, kokku 12 inimest, värviliste surnuaiale üksildasse kohta peaaegu et maakohas. Keskhoommiku paiku lähenes peavärava kaudu matuserongkäik ja peatus, samal ajal kui surnumatja meie juurde tuli. Paistis, et see perekond oli liiga vaene, et maksta preestrile matuste eest, nii et neil polnud ei matusekõnet ega palvet. Kas ehk ütleks keegi meist, jumalameestest, mõne sõna? Oli au rääkida käputäiele inimestele tegelikust surnute olukorrast ja ülestõusmislootusest. Vangirõivad neid ei häirinud.”

Theresa Drake räägib, et eelmaiku sallimatusest Jumala rahva vastu sai ta tunda 1930. aastate algul, kui ta New Jerseys Bergenfieldis esmakordselt arreteriti. Ta jätkab: „Esimest korda võeti minult sõrmejäljed New Jerseys Plainfieldis, kus mind koos veel 28 õega üks ööpäev kinni peeti. Meid 29-t hoiti kitsukeses kambris, nii et pikali heita oli võimatu. Lõpuks viidi meid samas hoones asuvasse

võimlasse, kus saime mattidele pikali visata. Mäletan, et politseinik avas ukse ja ütles meid vaadates: „Nagu lambad, keda tapale viiakse.““

Õde Drake kirjutab seoses ühe teise juhtumiga: „Perth Amboys meid arreteeriti ja hoiti kinni kella kümnest hommikul kella kaheksani õhtul. See oli sel ajal, kui kohtusin vend Rutherfordiga. Ta tuli meid 150 arreteeritud kausjoni vastu vabastama. Meid hoiti ühes kohtumaja suures ruumis. Inimesed väljas rabsid meie autodest raamatuid ja muid trükiseid ning loopisid need kohtumaja muruplatsile laiali. Kohtusaali tagaosas oli pool tosinat meest ootamas vend Rutherfordi, et ta kätte saada. Nad ähvardasid teda, aga ei saanud muud teha, sest kohtumajast väljudes oli ta meist tihedalt ümbritsetud, seejärel kiirustas ta teda ootava auto juurde, mis polnud ta tavaline sõiduk.“

Ohio ja Lääne-Virginia linnade kohta ütleb Edna Bauer: „Paljud meie sõbrad arreteeriti ja veeti vanglasse tuletõrjeautodel, saatjaks sireenide üürgamine, mis arreteerimistele lärmakalt tähelepanu juhtis.“ Tihti pandi paljud otsekohe vang, east hoolimata. Õde James W. Bennecoff meenutab näiteks juhtumit Lõuna-Carolinas Columbias, „kui vang, pandi 200 meist – noorim oli kuuenädalane“.

Vanglatingimused võisid olla üsnagi rängad. Earl R. Dale meenutab enda kui kristlase ebaõiglast vangistamist New Hampshire's Somersworthis: „Sel öösel magasin või pigem üritasin magada. Vangla puhtus jättis soovida. Öösel ronisid mööda meid tillukesed olesed ja mulle nad ei meeldinud, küll aga meeldisin mina neile.“ Vend ja õde R. J. Adair olid hea sõnumi kuulutamise pärast aastal 1941 Missouri's Caruthersville'is vangis 78 päeva. Õde Adair kirjeldab oma kinniistumise paika kui koobast. Tema tervis sai sel ajal kannatada. „Polnud üldsegi meeldiv magada 78 päeva betoonpõrandal, varuks vaid tekk ja padi,“ tõdeb ta. „Ent tähtis oli jääda Jehoovale ustavaks.“

Olgugi et Jehoova tunnistajaid kuningriigisõnumi kuulutamise pärast USA-s sageli vangistati, ei sulgenud see nende suud. Ka vangidena jätkasid nad hea sõnumi kuulutamist. Dora Wadamsile avanes näiteks kõiksugu võimalusi vangis olles kuulutada. Ta meenutab, mis juhtus kord, kui New Jersey Newarkis vanglas levisid kuulused Jehoova tunnistajate vabastamisest: „Ühel õhtul, kui olime oma kambrites luku taga, kuulsime vange meie läheduses ütlevat: „Piiblirahvas läheb homme meie juurest ära. See paik ei saa enam kunagi endiseks. Nad olid, otsekui oleks inglid meie juurde läkitatud.““

Päev kohtus

Jehoova teenijad olid valmis kaitsma ennast ja Jumala antud tööd, juhul kui arreteerimised viisid kohtuprotsessideni. Mõnikord polnudki advokaate neid esindamas. Näiteks aastal 1938 sai Roland E. Collier Massachusettsi Orange'i kogudusest loa kasutada Atholi lähisel heliautos. Ta oli koos teise vennaga heliautos mängimas plaati „Vaenlased“, samal ajal kui teised kuningriigikuulutajad käisid uksele. Vend Collier arreteeriti ja teda süüdistati majast majja käimises, ehkki tal sel korral polnud seda teinud. Ta räägib: „Ootasime huviga kohut ja valmistusime selleks. Uurisid kohtuprotsessiks valmistudes hoolega ühingu avaldatud brošüüri „Kohtumenetluse kord“. Protsessipäeval tuli kohtusaali vendi, et mind julgustada. Järgisin nagu kord ja kohus ühingu välja toodud kohtuprotseduuri koguni politseiülema risküsitluseni. Kui kohtulik menetlus oli teostatud ja kogu tõestusmaterjal esitatud, tunnistati mind süütuks. Üks ajalehepealkiri andis teada: „MEES ORANGE'IST RÄÄKIS END VANGIST VABAKS“.“

Mõned advokaadid, kes polnud Jehoova tunnistajad, tegid Jehoova rahvast kaitstes tublit tööd. Ent sageli esindasid oma usukaaslast kohtus Jehoova tunnistajatest advokaadid. Üks neist oli Victor

Schmidt. Ta naine Mildred jutustab: „Pärast USA ülemkohtu süüdimõistvat otsust lipuküsimuses tabas meie vendi Cincinnati [Ohio] kandi paljudes paikades lausa jõugurünnakute ja arreteerimiste tulv. Kuna mu abikaasa autot ei juhtinud, tuli minul teda mitmetesse paikadesse sõidutada. Oli aeg, mil tuli lausa iga päev välja sõita. Pidin seetõttu pioneeritööst loobuma. ... Victoril oli kindel usk, mis tugevdas mindki. Kui olime liginemas linnale, kus tuli vendi kohtus esindada, käskis ta mul teelt kõrvale keerata ning ta palvetas Jehoova poole, et ta avaks võimalusi vendi kuidagi abistada, samuti, kui see on Jehoova tahe, pakuks meile kaitset ega lubaks meil inimesekartuse küüsi langeda. Palju oli neid kordi, kui saime kogeda tõendeid meie kasuks töötavate Jehoova ingelvägede võimsusest.”

USA ülemkohtus

Mitmesugused Jehoova tunnistajaid puudutavad kohtuasjad jõudsid lõpuks USA ülemkohtusse. Üks neist oli Lovell v. Griffini linn. Ehkki Georgias Griffinis oli Jumala rahvast tihti hea sõnumi pärast arreteeritud, arreteeriti kord terve hulk neist, kuna nad väidetavalt olid rikkunud linna määrust, mis keelustas „igasuguse kirjanduse levitamise, ilma et oleks esmalt taotletud luba Griffini linna juhilt“. Vend G. E. Fiske märgib: „Seal oli mitu pikakasvulist venda. Ametnikud tegid ettepaneku, et nad valiksid ühe neist tervet gruppi esindama, millega meie ülevaatajad ka nõus olid. Ent ametnikud valisid hoopis väikse õblukese õe, arvates, et temast saab kerge saak. Tema [Alma Lovell] oli aga uurinud „Kohtumenetluse korda“. ... Mitte ükski mees polnud nõnda valmistunud nagu see õeke, ... nii et protsessi käigus rääkis ta kohtu ees üle tunni, andes suurepärast tunnistust. Ent kohtunik, jalad laua peal, ei ilmutanud asja vastu mitte mingit huvi. Kui õde maha istus, võttis kohtunik jalad laualt ja küsis: „Kas on kõik?“ Õde kostis: „Jah, Teie Kõrgeausus.“ Kohtunik mõistis kõik nad süüdi. Ühingu advokaat kaebas asja kohe edasi.“ 28. märtsil 1938 kuulutas ülemkohus ühehäälselt, et küsimuse all olev otsus on tühistatud.

Kristlik kuulutaja Newton Cantwell koos kahe väikse pojaga arreteeriti kuningriigi kuulutustööl 26. aprillil 1938, kui ta parajasti mängis ette grammofoniplaati „Vaenlased“ ja levitas samanimelist raamatut. Kahe roomakatoliiklase kaebuse peale arutati asja Connecticuti kohtutes. Käsitleti väidetavat raturikkumist ja Connecticuti seaduse rikkumist, mis keelustab annetuste küsimise heategevuslikel või religioossetel eesmärkidel, ilma et selleks oleks osariigi julgeolekunõukogu sekretäri nõusolek. Connecticuti kohtud langetasid süüdimõistvad otsused, nii et R. D. Cantwell kirjutab: „Ühing kaebas asja USA ülemkohtusse edasi. ... Süüdimõistev otsus tühistati ning Jehoova tunnistajate vastu rakendatud Connecticuti seadus, mis nõudis luba usukirjanduse raha eest pakkumiseks või annetuste usulistel eesmärkidel vastuvõtmiseks, kuulutati põhiseaduse vastaseks. Jehoova rahva järjekordne võit!“

Paraku kaotasid Jehoova tunnistajad 8. juunil 1942 USA ülemkohtus häältega viis nelja vastu olulise kohtuasja Jones v. Opelika linn. See kohtuasi puudutas ajakirjadega tänavatööd ning tõstas küsimuse, kas Rosco Jones oli põhjendatult mõistetud süüdi Alabama Opelika määruse rikkumises, kuna ta müüs raamatuid, ilma et oleks hankinud litsentsi ja tasunud nõutavat maksu.

Jumala rahva võidupäev

Kätte jõudis 3. mai 1943. Seda võiks nimetada Jehoova tunnistajate võidupäevaks. Miks? Sest siis langetati 13-st 12-le kohtuasjale õigeksmõistev otsus. Neist märkimisväärsem oli litsentsimaksu kohtuasi Murdock v. Pennsylvania. See USA ülemkohtu otsus tühistas kohtu enda seisukoha kohtuasjas Jones v. Opelika linn. Otsuses Murdock kuulutas kohus: „Tuleb aga kinnitada, et faktil, et litsentsimaksuga saaks seda tegevust tõkestada või ohjeldada, pole tähtsust, kui see seda ei tee. See

tähendab ignoreerida selle maksu olemust. See on litsentsimaks – lausmaks põhiseadusega garanteeritud õiguse kasutamisele. Osariik ei saa maksustada föderaalset konstitutsiooniga garanteeritud õiguse kasutamist.“ Kohtuasja Jones kohta öeldi: „Otsus Jones v. Opelika asjas on tühistatud. Olles vabanenud sellest kontrollivast pretsedendist, saame taastada nende rändevangelistide kõrge konstitutsioonilise positsiooni, kes propageerivad oma uskumusi ja usuteese kirjandust levitades.“ Õigeksmõistev otsus kohtuasjas Murdock pühkis minema Jehoova rahvast puudutanud litsentsimaksu kohtuasjade uputuse.

Nende jõupingutused avaldasid mõju seadusandlusele. On öeldud tabavalt: „On ilmselge, et praegused isikuvabaduse konstitutsioonilised garantiid, nagu USA ülemkohus neid oma autoriteedile tuginedes on tõlgendanud, on laiemad kui enne 1938. aasta kevadet. Valdav osa sellest laienemisest sisaldub 31-s Jehoova tunnistajate kohtuasjas (16 otsusejõuga arvamust), millest Lovell v. Griffini linn oli esimene. Kui kirik on rajatud märtrite verele, siis milline on põhiseaduse tänuvõlg selle eriskummalise rühmituse võitluslikkuse – või ehk täpsemini öeldult pühendumuse – ees?“ („Minnesota Law Review“, 28. köide, nr 4, märts 1944, lk 246.)

Vägivallatsetel ei õnnestu Jehoova kiitjaid vaigistada

Ajal, kui Jehoova tunnistajad usuvabaduse ja õiguse eest head sõnumit kuulutada kohtulahinguid löid, tuli neil kuulustustööl seista mõnikord vastamisi vägivallatsetega. Selles võib paralleele tõmmata Jeesus Kristuse sedasorti kogemustega. (Luuka 4:28-30; Joh. 8:59; 10:31-39.) Ustav Stefanos suri märtrisurma raevuka rahvajõugu küüsi sattunult. (Ap. teod 6:8-12; 7:54-8:1.)

1939. aasta 23.–25. juunini toimunud üleilmset kristlikku konventi peeti soodsaks võimaluseks Jumala rahvast kimbutada. Põhilinna New Yorgiga oli otseühendus muude konvendipaikadega USA-s, Kanadas, Briti saartel, Austraalias ja Havais. Kui reklaamiti J. F. Rutherfordi kõnet „Valitsus ja rahu“, said Jehoova teenijad teada, et katoliiklaste initsiatiivrühmad plaanivad takistada 25. juuni avaliku koosoleku toimumist. Niisiis oli Jumala rahvas rahutusteks valmis. Blosco Muscariello jutustab: „Otsekui Nehemja ehitas Jerusalemma müüri ning varustas oma mehed nii ehitus- kui ka võitlusvahenditega (Neh. 4:15-22), nii olime meiegi varustatud Osa noormehi sissepääsude juures said konkreetseid tegevusjuhised. Kõik nad olid varustatud tugevate keppidega, mida saaks kasutada juhul, kui peakõnet segatakse.“ R. D. Cantwell lisab: „Meile anti juhised kasutada neid vaid juhul, kui tegemist on hädakaitsega.“

Kuigi üldiselt seda ei teatud, oli vend Rutherfordi tervis kehv sel pühapäeva pärastlõunal 25. juunil 1939, kui ta New Yorgis Madison Square Gardenis lavale astus. Kõne oli täies hoos, kui saabusid hilinejad: umbes 500 roomakatoliiklast eesotsas vaimulik Charles E. Coughliniga, 1930. aastatel tuntud „raadiopreestriga“, kelle regulaarseid saateid kuulasid miljonid. Kuna auditooriumi alumist tasandit täitsid Jehoova tunnistajad, tuli Coughlini järelkäijatel koos preestritega hõivata ülemine rõdusektsioon kõneleja selja taga.

„Kuskil auditooriumis ei suitsetatud,“ kirjutas „Lohutuse“ korrespondent, „kuid 18 minutit pärast kõne algust süütas üks selle kamba vasakul ees istuv mees sigareti, misjärel süütas sigareti ka üks mees paremal pool ees. Vaid selles sektsioonis hakkasid tuled plinkima, misjärel vaid sellest sektsioonist kostusid vahelehuüded, karjumine ja väljavilistamised.“ Õde Edward Broad räägib: „Istusin kui süte peal, kartes, et mäsu levib üle kogu auditooriumi. Mõne hetke pärast nägin aga, et kisa-kära piirdus vaid kambaga otse kõneleja selja taga. „Mida ta teeb?“ mõtlesin. Näis olevat võimatu kõnet jätkata, kui lavale lendas kõiksugu nodi ning iga hetk võidi mikrofoni käest kiskuda.“

Esther Allen meenutab, et õhus kaikusid hüüded „Heil Hitler!“, „Viva Franco!“ ja „Tapke see neetud Rutherford!“.

Kas põdur Rutherford lööb nende vägivaldsetest vastaste ees araks? „Mida kõvemini nad kõneleja hääle summutamiseks röökisid, seda võimsamaks paisus kohtunik Rutherfordi hääl,“ ütleb õde A. F. Laupert. Aleck Bangle täheldab: „Ühingu president ei hakanud kartma, vaid sõnas julgelt: „Pange tähele, kuidas natsid ja katoliiklased üritavad seda koosolekut katkestada, kuid tänu Jumala armule see neil ei õnnestu.““ „See oli meile soodus võimalus vallandada tuline aplaus, avaldada kõnelejale entusiastlikult toetust,“ kirjutab Roger Morgan ja lisab: „Vend Rutherford jäi kuni selle tunni lõpuni olukorra peremeheks. Hiljem tundsi hingevärinat iga kord, kui mängisime inimestele nende kodudes selle loengu salvestist ette.“

C. H. Lyon jutustab: „Korrapidajad tegid tublit tööd. Paar kõige suuremat Coughlini toetajast lärmitsejat said kepiga vopsu vastu pead ning kõik nad lükati tseremoonitsemata kaldteest alla ja auditoriumist välja. Üks neis tõmbas endale mingil määral avalikkuse tähelepanu, kui järgmise hommiku tabloidlehes oli toodud temast pilt, kus ta pea oli turbanitaoliselt sidemetesse mähitud.“

Kolm Jehoova tunnistajast korrapidajat arreteeriti ja neid süüdistati „ründes“. Nende protsessis 1939. aasta 23. ja 24. oktoobril New Yorgi linnakohtu eristungitel osales kolm kohtunikku (kaks roomakatoliiklast ja üks juut). Kohtus selgus, et korrapidajad olid Madison Square Gardenis läinud seksiooni, kus oli puhkenud mäsu, eesmärgiga rahurikkujad kõrvaldada. Kui mürgeldajad korrapidajaid ründasid, panid need vastu ja kutsusid käreemeelseid karmilt korrale. Süüdistaja tunnistajad andsid palju vastukäivaid ütlusi. Lisaks sellele, et kohus kuulutas need kolm korrapidajat süütuks, leidis ta, et nad olid tegutsenud oma volituste piires.

Maailmasõda puhub lõkkele vägivalle

Jehoova tunnistajate 1939. aasta kokkutulekul oli vallandunud jõuguvägivald, ent vägivaldalõõsk lahvatas veelgi suuremaks, kui maailm sõtta sukeldus. USA kuulutas küll alles 1941. aasta lõpus sõja Saksamaale, Itaaliale ja Jaapanile, kuid juba ammu enne seda oli kogu maailm vallanud tugev natsionalismivaim.

Neil Teise maailmasõja alguskuudel hoolitses Jehoova Jumal oma rahva eest silmapaistval moel. Ingliskeelne „Vahitorn“, 1. november 1939, sisaldas artiklit pealkirjaga „Neutraalsus“. Juhttekstiks olid Jeesus Kristuse sõnad oma jüngritele: „Nad ei kuulu maailma, nagu minagi ei kuulu maailma.“ (Joh. 17:16.) See pühakirjapõhine uurimus valmistas Jehoova tunnistajaid ette tulevasteks ränkadeks aegadeks.

Süütamisoht kuningriigifarmis

New Yorgi osariigis South Lansingi lähistel asuv kuningriigifarm varustas ühingu peakorteri personali vajalikul määral puu- ja juurviljade, liha, piima ja juustuga. David Abbuhl töötas aastal 1940 kuningriigifarmis, kui sealne rahu ja vaikus häiritud sai. Vend Abbuhl jutustab: „1940. aasta 14. juuni lipupäeva õhtul hoiatas meid vanapapi, kes iga päev South Lansingi kõrtsi viski järele minnes meist möödus, et linnarahval ja Ameerika leegionäridel on plaanis kõik me hooned maha põletada ja masinad puruks peksta.“ Sellest anti šerifile teada.

Lõpuks oligi vaenlane platsis. Tollane farmi sulane John Bogard on sellest kokkupõrkest detailselt rääkinud: „Õhtul kella kuue paiku hakkas kampsid kogunema, üks auto teise järel, kuni neid oli

kohal 30-40 autotäit. Saabus kohale šerif oma meestega ning asus autosid peatama ja juhilube kontrollima, hoiatades inimesi kuningriigifarmi kallale kippumast. Autod vurasid edasi-tagasi piki maanteed ja passisid meie hoonekompleksi juures hilisõhtuni, ent politsei kohalolek hoidis neid maanteel ning nurjas plaani farm hävitada. Kõigile meile farmisoliijatele oli see kõige närvesöövam öö, kuid meil oli eredalt meeles Jeesuse kinnitus oma järelkäijatele: „Kõik vihkavad teid minu nime pärast. Ometi ei kao ükski juuksekarv teie peast.““ (Luuka 21:17, 18.)

Niisiis hoiti ära ähvardav rünnak ja plaanitsetud süütamine. Arvestuste järgi oli ühingu kuningriigifarmi tulnud hävitama tuhatkond autot – võimalik et 4 000 mehega kõikjalt New Yorgi osariigi lääneosast – kuid asjata. Kathryn Bogard ütleb: „Nende kavatsus ei läinud läbi ning mõningad sellest rahvajõugust on praegu Jehoova tunnistajad, osalevad koguni täisajalises teenistuses!“

3. osa

Litchfieldis puhkeb vägivald

Umbes ajal, kui kuningriigifarmi ähvardati rünnata ja maha põletada, ägenesid Jehoova tunnistajate vastased rahutused Illinois Litchfieldis. „Litchfieldi tulikiskujad said mingil moel meie plaanidele jälile, nii et kui läksime linna tööd tegema, olid nad meid juba ootamas,“ meenutab Clarence S. Huzzey. „Kohalik preester andis kirikukellade helinaga signaali ning vendi asuti sisse piirama ja kohalikku vanglasse vedama. Osa vendi sai rängalt peksa ning rahvajõuk ähvardas vangla koguni maha põletada. Mõned vägivaldsete leidsid üles vendade autod ja asusid neid lammutama nii et tükid taga.“

Walter R. Wissman ütleb: „Pärast rahvajõugu käest peksa saamist viis osariigi liikluspatrull nad nende endi kaitseks kohalikku vanglasse. Kui vend Charles Cervenka keeldus lippu tervitamast, löödi ta pikali, talle torgati lipp näo ette ning ta pead ja keha kostitati julmade hoopidega. Tema sai vendadest kõige tõsisemaid vigastusi ega paranenudki sellest peksust täiesti. Mõni aasta hiljem ta suri. Ta ütles, et peksu ajal mõtles ta endamisi, et tunneb heameelt, et see juhtus temaga, mitte uuemate vendadega, sest ta teadis, et suudab seda taluda, samas kui mõni uuem vend oleks võinud nõrkeda ja kompromissi teha.“

„Litchfieldi linn tundis selle saavutuse üle suurt uhkust,“ meenutab vend Wissman. „Hulk aastaid hiljem, 1950. aastatel, toimusid Litchfieldis 100 aasta juubelipidustused, mille käigus kujutati liikuvatel reklaamtahvlitel silmapaistvaid sündmusi linna saja-aastasest ajaloo. Ühel reklaamtahvil mälestati jõugurünnakut Jehoova tunnistajate vastu aastal 1940. Linnaametnike meelest oli see meelde jääv sündmus nende ajaloo. Tasugu neile selle eest Jehoova!“

Tähelepanuta jäänud palved

USA-s olid rünnakud Jehoova tunnistajate vastu sedavõrd arvukad ja vägivaldsed, et peaprokurör Francis Biddle ja pr. Eleanor Roosevelt (president Franklin D. Roosevelti naine) tegid avaliku pöördumise lõpetada sedasorti väljaastumised. 16. juunil 1940, otse samal päeval, kui toimus Litchfieldi intsident, teatas Biddle riikliku ringhäälingu üleriigilise võrgu kaudu raadios:

„Jehoova tunnistajaid on korduvalt rünnatud ja pekstud. Nad pole sooritanud ühtki kuritegu; ent rahvajõuk otsustas, et on küll sooritanud, ja korraldas karistamise. Peaprokuröri korraldusel tuleb neid vägivaldsemisi otsekohe uurima asuda.“

Rahval tuleb olla ärgas ja valvas ning eelkõige säilitada kaine pea ja mõistlikkus. Kuna jõuguvägivald raskendab valitsusel oma ülesandeid täita, ei saa seda sallida. Me ei saa natside kurjust võita nende meetodeid matkides.”

Sedasorti palved paraku ei vaigistanud Jehoova tunnistajate vastast vägivallalainet.

Segatakse kristlikke kooskäimisi

Neil rahututel aastatel rünnati kristlasi USA-s mõnikord ka siis, kui nad olid rahumeelselt koos piibliõpet saamas. See juhtus näiteks aastal 1940 Maine'is Sacos. Kord, kui Jehoova tunnistajad olid teisel korrusel asuvas kuningriigisaalis valmistumas mängima ette piiblikõne salvestist, ilmus kohale 1 500–1 700 inimese ringis rahvajõuk, meenutab Harold B. Duncan. Ta mäletab selgelt, et nendega oli preester, kes saali ees autos istus. „Mees kõrvalasuvast raadioparandustöökojast keeras kõik raadiod põhja, et meie kõnet summutada,“ sõnab vend Duncan ja lisab: „Siis hakkas rahvajõuk akendesse kive loopima. Salapolitseinikud suunasid taskulambivalguse akendele, mida kividega loopida. Politseijaoskond asus vaid pooleteise hooneploki kaugusel. Käisin seal kaks korda neid juhtunust teavitamas. Nad ütlesid: „Aitame teid siis, kui tervitate Ameerikas lippu.“ Rahvajõuk purustas saali 70 aknaruutu ning üks rusikasuurune kivi oleks äärepealt tabanud õde Gertrude Bobi pead ning paljastas krohvi alt seinanurga.“

Jõuguvägivald puhkes aastal 1942 ka Oregonis Klamath Fallsis. Nagu räägib Don Milford, löiksid määratsejad läbi telefonitraadid, mille kaudu pidi teisest konvendilinnast kõnet kuulma, kuid vend, kel oli selle kõne koopia, astus viivitamatult üles ja programm jätkus. Lõpuks murdis rahvajõuk saali sisse. Tunnistajad kaitsesid endid ja kui üks ta sulgus, lamas üks ründajatest – „tugev kogukas mees“ – teadvusetult maas. Ta oli politseinik ja temast tehti pilt, ametimärk näo juures. „Kutsusime kiirabi,“ sõnab Milford, „ja kandraamiga tuli kohale kaks naist, kes ta ära kandsid. Hiljem kuuldi teda ütlevat: „Ma ei osanud arvatagi, et nad vastu astuvad.““ Politsei keeldus tunnistajaid aitamast, nii et kulus üle nelja tunni, enne kui maakaitseväge rahvajõugu laiali ajas.

Rünnakud ajakirjadega tänavatöö ajal

Ehkki mõnes paigas politseinikud Jehoova tunnistajaid ei kaitsnud, polnud see sugugi alati nii. Tehes Oklahomas Tulsas aastaid tagasi ajakirjadega tänavatööd, pani L. I. Payne tähele, et üks politseinik viibis alati silmaulatuses. Vend Payne pajatab: „Ühel päeval pärisin temalt, miks ta alati ligiduses viibib. Ta vastas, et kuigi tal on suur tööterritoorium, tahab ta olla siin lähedal, sest ta ei kavatse lasta kellelgi mind minema ajada või läbi peksta. Ta oli lugenud, kuidas väikelinnades tunnistajaid oli koheldud, ega mõistnud, miks sooviks keegi seda tööd takistada.“

Tõepoolest ründasid raevukad rahvajõugud tihtilugu Jehoova tunnistajaid, kui nad tegid tänavatel „Vahitorni“ ja „Lohutusega“ tunnistustööd. George L. McKee räägib näiteks, et ühes Oklahoma kogukonnas ründasid sajast kuni tubli tuhande raevuka meheni koosnevad rahvajõugud nädalast nädalasse Jehoova tunnistajaid, kes tegid ajakirjadega tänavatööd. Meerilt, politseiülemalt ja teistelt ametnikelt ei tulnud mitte mingit kaitset. Vend McKee sõnul oli tavaliselt vägivallatsejate eesotsas tuntud arst ja Ameerika Leegioni juht, Belle Starri täditütar, kurikuulus naisbandiit. Kõigepealt algatasid purjus käsilased möllu. Seejärel saabus rahvajõuk relvastatuna nuiade, kurikate, nugade, lihunikukirveste ja püssidega. Mis oli nende eesmärk? Kihutada Jehoova tunnistajad linnast välja. Ent igal laupäeval otsustasid kuningriigikuulutajad eelnevalt, kui kaua nad tänavatööd teevad, ning ehkki

rahvajõuk kiiresti kokku tuli, õnnestus neil määratud ajaga töö ära teha. Poeskäijatele levitati hulgaliselt ajakirju.

Ühel laupäeval rünnati 15 Jehoova tunnistajat. "Mõistsime, et meil tuleb loota Jehoova Jumalale ja kiirele taibule, et päästa oma elu," tõdeb vend McKee, jätkates: "Ilma mingi hoiatuseta hakkasid nad kolme venda nugade ja kurikatega ründama. ... Pöördusime oma murtud käsivarte, mõraste pealuude ja muude vigastustega kogukonna nelja arsti poole, kuid kõik nad keeldusid vajalikku abi osutamast. Pidime sõitma 50 miili kaugusele paika, kus üks kaastundlik arst meid tohterdas. Haavad ja tunded paranesid peagi, nii et olime järgmisel laupäeval kuningriigi hea sõnumiga taas tänavanurgal. Selline vaim jäi kõikumatuks kõigis neis ägeda tagakiusamise raskustes."

Raev connersville'is

Jõuguvägivalla ilmingutest paistsid eriti silma intsidendid 1940. aastal Indianas Connersville'is. Seal peeti kohut kristlike naiste üle, keda vääralt süüdistati "tänavarahutuste sepitsemises". Kui vööndisulane vend Rainbow ning Victor ja Mildred Schmidt protsessi esimesel päeval kohtumajast väljusid, tagus nende autot parkümmend meest, ähvardades nad tappa, ning nad üritasid autot kummuli keerata.

Kohtuprotsessi viimasel päeval kasutas süüdistuse kaitsja oma väitlusega peamiselt mässule õhutamiseks, hoones viibivaid relvastatud mehi aeg-ajalt otseselt kõnetades. Umbes kell 9 õhtul saabus otsus „süüdi“. Puhkes vägivald. Õde Schmidt räägib, et tema ja ta mees, kes oli üks protsessi advokaatidest, lisaks veel kaks venda, lõigati teistest tunnistajatest ära 200-300 inimeset koosneva ähvardava rahvajõugu poolt. Ta jutustab:

"Otsekohe tabasid meid tulvana igat sorti puu- ja juurviljad ning munad. Hiljem räägiti meile, et määratsejad olid loopinud me pihta terve autokastitäre seda kraami.

Üritasime joosta oma auto juurde, kuid meid sunniti minema linnast välja viivale maanteele. Seejärel sööstis rahvajõuk me kallale, jagades vendadele hoope ja piitsutades mu selga. Siis puhkes maru ning vihma kallas kui oavarrest ja tuul raevutses. Ent raju oli tähtsusetu võrreldes deemonitest hullunud rahvajõugu raevuga. Tormi tõttu võtsid paljud oma autod ja sõitsid meie kõrval, ise röökides ja meid needes, mainides alati oma needustes Jehoova nime. Kuidas see küll löikas meile südamesse!

Ent tormist hoolimata püsis meil kannul võimalik et sadakond meest. Autotäis sõpru Ohioist Springfieldist, autojuhiks õde Jacoby (nüüd õde Crain), üritasid meid päästa, kuid määratsejad oleksid auto äärepealt katusele keeranud ning tümitasid seda ja rebisid ustest. Kui nad meid autost eemale tirisid, saime veelgi enam hoope. Sõbrad olid sunnitud ilma meieta ära sõitma. Ajal, kui meid edasi aeti ja torm ikka möllas, skandeerisid raevutsejad röökides: „Viska nad jõkke! Viska nad jõkke!“ See lakkamatu skandeerimine täitis mu südame kabuhirmuga, aga kui jõudsime jõge ületava sillani, skandeerimine ootamatult lõppes. Peagi olime teisel pool silda. Jehoova inglid olid määratsejaid meie asukoha suhtes otsekui pimestanud! Sõnasin mõttes: „Oo Jehoova, ma tänan sind!“

Siis asusid tursked määratsejad taas vendi tümitama. Küll oli ränk näha, kuidas su armsama pekstakse! Iga kord, kui Victorit hoop tabas, ta vankus, kuid jäi alati jalgele. Need hoobid täitsid mind õudusega. ...

Aeg-ajalt lähenesid nad mulle selja tagant ja kostitasid mind kiire piitsahoopide valanguga. Lõpuks meid eraldati kahest vennast ning teineteisel kaenla alt kinni hoides edasi kõndides lausus Victor:

„Me pole veel kannatanud nõnda palju kui Paulus. Me ei ole veel vereni vastu pannud.“ [Võrdle Heebrealastele 12:4.]

Oli väga pime ja kell oli palju (hiljem selgus, et umbes 11:00 õhtul). Linn oli seljataha jäänud ja meie kokku kukkumas, kui äkitselt peatud hästi meie lähedal auto. Tuttav hääl ütles: „Kiiresti autosse!“ Oo, see oli ju vahva noor pioneer Ray Franz, kes meid vaenajate käest päästis! ...

Taas tajusime kõik, et Jehoova inglid olid vaenlast pimestanud, nii et nad ei näinud meid autosse sisenevat. Autos olid märatsejate eest varjul kallis vend Rainbow naisega ja veel kolm sõpra. Mingil moel jätkus selles pisikeses autos ruumi kõigile meile kaheksale. Tundime kõik, et Jehoova inglid ei lasknud vaenlasel näha meie sisenemist autosse. Rahvajõuk oli me kallal ikka edasi raevutsenud ja miski ei viidanud meie vabakslaskmisele. Paistis, otsekui oleks Jehoova armastavalt oma käsivarred välja sirutanud ja meid ära päästnud. Hiljem saime teada, et kaks venda, kes meist ära lõigati, olid heinasaost varju leidnud, kuni vennad nad varahommikul üles leidsid. Üks vend oli saanud raskesti haavata, kui ta millegagi pihta sai.

Jõudime öösel kell kaks koju läbimärgade ja külmunutena, sest tormi tõttu oli soojalaine taganenud ja asendunud külma õhuga. Vennad ja õed hoolitsesid meie eest, sulgedes ka viis lahtist haava Victori näos. Küll me olime tänulikud, viibides kallite vendade armsa hoole all!”

Sellistest ränkadest katsumustest hoolimata toetab ja tugevdab Jehoova oma teenijaid. Õde Schmidt märgib: „Olime läbinud veel üht sorti katsumuse, mida Jehoova oli halastavalt aidanud meil taluda, et lasta „vastupidavusel oma töö lõpuni teha.“ (Jaak. 1:4.)

Veel pööbli brutaalsusest

Märatsevate rahvajõukude vägivalletegusid Jehoova tunnistajate kallal oli rohkesti. 1942. aasta detsembris ründas Texases Winnsboros rahvajõuk Jehoova tunnistajaid, kui nad olid tegemas ajakirjadega tänavatööd. Nende seas oli ka vendade sulane (ringkonnaülevaataja) O. L. Pillars. Jõugu lähenedes otsustasid Jehoova tunnistajad, et neis tingimustes ei saa tänavatööd teha, nii et nad suundusid oma auto juurde. „Keset peatänavat oli oma heliautos baptistijutlustaja C. C. Phillips,” meenutab vend Pillars. „Ta oli jutlustamas Kristusest ja tema ristilöömisest, kuid meid nähes vahetas ta kohe teemat. Ta hakkas kisama, et Jehoova tunnistajad ei tervita lippu ning seletas, kui õnnelik ta oleks Ameerika lipu eest surres, ning et igaüks, kes lippu ei tervita, tuleb linnast välja kihutada. Tema veoautost möödudes nägime veel üht jõuku meie poole suunduvat. Varsti piirasid nad meid sisse ja hoidsid kinni, kuni saabus linna politseiametnik ja arreteeris meid.”

Hiljem sisenes rahvajõuk politseiametniku kontoris, kuid mees ei üritanudki tunnistajaid kaitsta. Märatsejad tirisid nad välja. Tänaval oli vend Pillars üks neist, keda rusikatega tümitati. Ta räägib: „Sel korral kogesin kõige erakordsemat abi. Mind tabas kohutav peks. Mu ninast, näost ja suust voolas veri ojadena, aga ma ei tundnu peaaegu üldse valu. Isegi sel ajal tundsin selle fakti üle hämmitust ning tajusin selles inglite abi väljenduvat. ... See selgitas mulle, kuidas olid meie saksa vennad kõigutamatu ustavusega talunud natside tagakiusamise lõõma.”

Vend Pillarsit peksti ikka ja jälle, kuni ta kaotas teadvuse, ja kui ta taaselustus, peksti jälle. Kui raevutsejad lõpuks teda enam toibutada ei suutnud, valasid nad ta külma veega üle ja püüdsid teda panna tervitama lippu mõõtudega viis korda kümme sentimeetrit, nagu ta ütleb: „See oli ainuke lipp, mida need suured patrioodid leida suutsid.“ Seda üleval hoides hoidsid nad ka ta käsivart üleval, tema aga lasi oma käel langeda, näidates seega, et tema lippu ei tervita. Varsti panid nad talle kõie

ümber kaela, paiskasid ta maha ja vedasid vanglasse. Läbi udu kuulis ta neid lausuvat: „Lähme ja poome ta üles. Siis saame neist tunnistajatest igaveseks lahti.” Ei läinud kuigi kaua aega, kui nad seda üritasidki. Vend Pillars kirjutab: “Nad panid mulle kolmesentimeetrise läbimõõduga kanepiköie ümber kaela, sidusid mu kõrva taha timukasõlme ja lohistasid tänavale. Köis heideti hoonest väljaulatuva toru ümber. Neli-viis ründajat hakkas köit tõmbama. Kui mind maapinnalt üles tiriti, tõmbus köis pingule ja ma kaotasin teadvuse.”

Järgmisena jõudis vend Pillarsi teadvusse see, et ta on külmas arestimajas tagasi. Arst vaatas ta läbi ja teatas: „Kui tahate, et kutt ellu jääks, viige ta parem haiglasse, sest ta on palju verd kaotanud ja ta pupillid on laienenud.” Seepeale kostis politseiametnik: „Ta on kõige tõrksam kurinahk, keda olen näinud”. “Kuidas küll need sõnad mulle uut jaksu andsid,” täheldab vend Pillars, „sest sain neist kinnitust, et ma pole kompromissi teinud.”

Arsti lahkumise järel trügisid löömamehed pimedasse jääkülma kongi. Nad läitsid tikke, et näha vend Pillarsi nägu. Ta kuulis neid küsivat: „Kas ta on juba surnud?” Keegi vastas: „Ei veel, aga ta sureb.” Üdini külmunud ja läbimärg vend Pillars püüdis hoida värinaid tagasi, lootes, et nad teda surnuks peavad. Lõpuks nad lahkusid ja kõik jäi vaikseks. Viimaks avanes uks ja sisenes Texase osariigi politsei ning vend Pillars toimetati kiirabiautoga Pittsburgi haiglasse. Ta oli olnud vägivaldsete meelevaldaste meelevaldaste kuus tundi. Mis aga oli juhtunud, kui teda poodi? Kuidas oli ta ikka veel elus? “Sain sellele vastused järgmise päeva õhtul,” täheldab vend Pillars ja lisab:

“Minu vangipalatisse Pittsburgi haiglas, kus ma toibumas olin, tuli vend Tom Williams. Ta oli kohalik advokaat Sulphur Springsis ja tõeline õiguse nimel võitleja. Ta oli püüdnud mind leida, kuid edutult, kuni ähvardas linna kohtusse kaevata. Siis anti talle teada, et olen haiglas. Küll oli hea näha venna nägu! Siis ütles ta mulle seda, millest rääkis kogu linn: mind oli püütud üles puua, aga köis katkes!

Kui FBI hiljem ametlikku uurimist alustas ja see vandemeeste kogu küsitluseni viis, oli rühm nelipühilastest mehi valmis tunnistust andma. Nad ütlesid: „Täna on nendeks Jehoova tunnistajad, homme meie!” Poomist kirjeldasid nad järgmiselt: „Nägime teda köie otsas rippumas. Siis köis katkes. Nähes köit purunemas, teadsime, et see oli Issand, kes selle katkestas.”

Politseiametnik koos teiste ametimeestega pages osariigi piiri taha, seepärast nende asi kohtusse ei jõudnudki. Vend Pillars kosus ja töötas selles piirkonnas vendi teenides edasi.

Taludes brutaalset vaenamist

“Mina ei suudaks iial taluda sellist brutaalset vaenamist!” võid öelda. Jah, omal jõul küll mitte, kuid Jehoova võib teha su tugevaks, kui võtad praegu vastu kogu tema abi enda vaimseks ülesehitamiseks. Vaenamise ülitähtis põhjus seondub kõikehõlmava ülemvõimu küsimusega. Saatan esitas Jumalale väljakutse, väites, et Kuradi katse alla sattudes ei jää ükski inimene Jehoovale ustavaks. Milline eesõigus on püsida Jumala ees laitmatuna, näidates seeläbi, et Saatan on valelik, ning toetades selles tüliküsimuses Jehoovat! (Iiob 1:1–2:10; Õpet. 27:11.)

Aastatel pärast neid tormilisi päevi, kui USA Jehoova tunnistajatel tuli kogeda arvukalt rahvajõukude rünnakuid, on Jumala rahvas saanud aina teadlikumaks vajadusest loota täielikult Jehoovale. Ehkki nad kaitsevad endid ja oma lähedasi kooskõlas kristlike põhimõtetega, ei relvastu nad rünnaku ootel surmarelvadega. (Matt. 26:51, 52; 2. Tim. 2:24.) Nad on hoopis seisukohal, et

nende „sõjapidamise relvad ei ole sellised, mida kasutavad maailma inimesed“. (2. Kor. 10:4; vt „Vahitorn“, 1. juuni 1968, lk 345–350, ingl.)

Teokraatlik kokkutulek Saint Louisis

Inimkond vaevaldes Teise maailmasõja ränkades valudes ja Jumala rahvas koges ränka vaenamist, ent „vägede Jehoova“ oli nendega. (Laul 46:1, 7.) Ta hoolitses, et neil oli kõiki häid vaimseid asju külluses. Selles osas oli väga tähelepanuväärne 6.–10. augustini 1941 Missouris Saint Louisis peetud Jehoova tunnistajate teokraatlik kokkutulek.

Jehoova teenijad olid innukad kokkutulekul osalema. Niisiis olid paljud teel Saint Louisi. Õde A. L. McCreery mainib: „Peagi nägime, et kõik tunnistajad on seadnud autoaknale ajakirja [„Vahitorni“ või „Lohutuse“] ja nii tegime meiega. Kogu tee me muudkui lehvitamise mööduvatele täiesti võõrastele inimesele, kuid naeratuste ja lehvitusete järgi teadsime, et need on meie vennad.“

Hoolimata katoliku initsiatiivgrupi ja välissõdade veteranide survest, keeldus spordiareeni juhatus tühistamast kasutuslepingut Jehoova tunnistajatega. Ent katoliku kirikud vallandasid propaganda, mille mõjul paljud majaomanikud ütlesid ära ruumide üürimisest Jumala rahvale. „Nunnad käisid uksele ja keelasid inimestel Jehoova tunnistajatele tubasid üürida,“ ütleb Robert E. Rainer. Jõudnud Saint Louisi, olid niisiis „nii paljud tunnistajad peavarjuta, et tuli valmistada madratsid ja need täis toppida, et nad saaksid magada spordiareeni valdustes“, mainib Margaret J. Rogers.

Seoses majutusprobleemiga märgivad vend ja õde G. J. Janssen: „Ajalehes ilmus konvendi ajal pilt Jehoova tunnistajast emast ja ta lapsest magamas öösel konvendipaiga murul. See mõjus. Kohalikud, kel oli oma valeõpetajatest pehmem süda, hakkasid majutusosakonda helistama ja tunnistajatele vabu ruume pakkuma.“ Peatselt pakuti tubasid telegrammide, telefonikõnede, kirjade, otseste kontaktide jne teel. Inimesed peatasid kuningriigikuulutajaid koguni tänaval ja pakkusid neile majutust.

Osa kohalesaabunud tunnistajaid suundus teokraatlikku treilerilinnakusse. See aina kasvas, kuni seal oli 677 treilerit, 1 824 telki, 100 autot koos ööbijatega, 99 veoautot ja 3 bussi – kokku 15 526 inimest. „see oli hiigelsuur,“ märgib Edna Gorra, lisades: „Tänavatele oli pandud nimed ning olid olemas pesuruumid, korralikud tualetid ja muu. Vaatepilt oli imetore: eri osariikide inimesed, kõik ühel meelel elamas oma treilerites, telkides ja bussides.“

Programmi kõrgpunkte

Konvendiprogramm oli tõesti vaimselt külluslik. Hazel Burford, kes on praegu misjonär Panamas, mainib näiteks: „Kuulasime põnevusega, kui meile selgitati Jehoova kui kõiksuse valitseja ülemvõimu küsimust ja selle seotust Jehoova teenijate laitmatu käitumisega. ... Mõistsime senisest selgemalt, miks Jumal on lubanud oma rahva nii intensiivset vaenamist kõikjal maailmas.“ Kõnes „Laitmatus“ rõhutas Rutherford, et liobi päevil tõstatas Saatan küsimuse, kas Jehooval on näidata maa peal inimest, kes ka rängimas katsumuses osutub Jumalale ustavaks. Oli selge, et peaküsimuseks oli kõikehõlmav ülemvõim. Lisaks muule õhutas kõneleja kuulajaid olema Kristus Jeesuse teokraatlikule valitsusele täielikult ja tingimusteta pühendunud, teades, et see vabastab teotusest Jehoova nime ja toob vabastuse kõigile, kes armastavad õigust ja teenivad Jehoovat.

Üks konvendiosa läks kokkutuleku delegaatidele eriti südamesse. Pühapäev, 10. august 1941 oli Saint Louisi konvendil „Lastepäev“. Hommikul vara esitati ristimiskõne ja ristiti 3903 inimest, neist

1357 last. See päev oli lastele – ja ka täiskasvanutele – väga eriline. „Kõik pühendunud vanemate lapsed vanuses 5–18 aastat, kel on reserveeritud istekohtade piletid, kogunegu peareenile otse lava vastas“ oli programmis kirjas. Vend Rutherfordi kõne „Kuninga lapsed“ algas kell 11:00.

Konvendi tohutu suur kuuljaskond oli kasvanud 115 000 inimeseni. Otse kõneleja lava ette ja seda ümbritsevatesse loožikohtadesse oli kogunenud ainulaadne publik: kõik lapsed vanuses 5–18 aastat. Vend Rutherfordi lavale tulles lapsed hõiskasid ja plaksutasid. Ta lehvitas taskurätikut ja tuhanded väikesed käed lehvitasid vastu. Peagi astus ta lava esiservale, näol rõõmusära selles pildist.

J. F. Rutherfordil oli paljudi öelda kõigile neile noortele ja ka tuhandetele teistele kuulajatele. Dorothy Wilkes täheldab: „Elu maa peal paradiislikes oludes sai meile väga reaalseks, kui vend Rutherford märkis, et „teel konvendile nähtud maavaldused pole mitte midagi võrreldes sellega, mis teil on tulevikus“. Neal L. Callaway, kes oli tol päeval üks lastest kuulajaskonna seas, kirjutas: „Kõne lõpetanud, lausus ühingu president: „Mul on küsimus, mis ootab teilt igaühelt vastust. Palun TÕUSTA PÜSTI kõigil, kes on nõustunud täitma Jumala tahet ning on võtnud seisukoha Kristus Jeesuse teokraatliku valitsuse poolel ja on valmis kuuletuma Jumalale ja tema kuningale.“

Tõusime püsti kui üks mees. „Ennäe! Rohkem kui 15 000 uut kuningriigikuulutajat!“ hüüdis ühingu president rõõmsalt. Pärast pikka aplausi sõnas ta: „Kõik, kes te soovite oma võimete piires rääkida inimestele Jumala kuningriigist ja selle õnnistustest, öelge „Jah!““. 15 000 püsti seisva lapse suust kõlas seepeale kõuena „Jah!“.

Siis küsis ühingu president: „Kui sul on käes tööriist, mida saad kasutada Jehoova ülistuseks, kas kasutaksid seda usinalt?“ Vastasime: „Jah!“ „Nüüd võtke istet ja ma räägin sulle sellest tööriistast. Tänu Issandale on valminud raamat sõnumiga sinule. Raamatu pealkiri on „Lapsed.““ Milline mürisev aplaus sellele järgnes!“ Selle vend Rutherfordi kirjutatud uue raamatu pealkirjaga „Lapsed“ sai iga spordiareeni ja treilerilaagri erisektsioonis istuv laps.

Paljud sel suursündmusel kohal viibinud lapsed tegid jätkuvalt edusamme, märgib George D. Caron. „Nad said pioneerideks, käisid Gileadi koolis ja asusid misjoniteenistusse, läksid Peetelisse ning edenesid muul moel organisatsioonis. Praegusajal on nad paljude koguduste selgroud ja alussambad kõikjal maailmas.“

Pühapäeva pärastlõunal 10. augustil 1941 rääkis haige J. F. Rutherford konvendi kuulajaskonna ees viimast korda. Ta tegi seda kolmveerand tunni jooksul spontaanselt, ilma märkmeteta.

Ta väljendas mõningaid tähelepanuväärseid mõtteid seos Jehoova rahva juhtimisega: „Soovin, et iga võõras siin teaks ega unustaks, mida teie arvate sellest, et keegi inimene on teie juhiks. Öeldakse, et alati, kui miski esile kerkib ja kasvama hakkab, on tegemist inimese, juhiga, kel on suur järgijaskond. Kui kuulajaskonnas on kedagi, kes mõtleb, et mina, inimene, kes ma siin seisan, olen Jehoova tunnistajate juht, siis öelgu ta „Jah!““. [Ühehääline „Ei!“.]

Kui teie, kes te siin viibite, usute, et ma olen vaid üks Issanda sulastest, ning me teenime ühtselt õlg-õla kõrval Jumalat ja Kristust, siis öelge „Jah!““. [Ühehääline „Jah!“.]

Teil ei ole tarvis mind kui maapealset juhti, kes sellise rahvahulga tööle paneks; sedasorti inimesed võitleksid Kuradi vastu ka kurikaga, see rahvas aga võitleb vaimumõõgaga, mis on kaugelt tõhusam.“

Selles lõpukõnes ergutas vend Rutherford korduvalt oma kuulajaid kuningriigi kuulutustööga edasi minema.

Viimased päevad Beth-Sarimis

Novembriks oli vend Rutherfordi ohtlik haigus võimust võtnud ja ta oli sunnitud minema Indianasse Elkharti operatsioonile. Seejärel väljendas ta soovi minna Californiasse. Ta viidi San Diego residentsi, mida tunti nime all „Beth-Sarim“. Mõne aja pärast oli ta kaaslastele ja parimatele meditsiinieksperptidele selge, et ta ei toibu haigusest.

Lühidalt öeldes oli vend Rutherfordil pärast vabanemist vangistusest, kus ta ustavuse pärast Jehoovale aastatel 1918–1919 viibis, raske kopsupõletik. Seejärel oli tal vaid üks kops terve. Oli praktiliselt võimatu, et ta talveajaks New Yorki Brooklyni jääks ja ühingu presidendi kohuseid edasi täidaks. 1920. aastatel läkski ta San Diegosse, kus ta ravi sai. Sealne kliima tuli talle suureks kasuks ja arst soovitas tal veeta võimalikult palju aega San Diegos. Seda Rutherford lõpuks tegigi.

Mingil ajal tehti sihtotstarbeline annetus eesmärgiga ehitada San Diegosse maja, mis oleks vend Rutherfordi käsutuses. Seda ei ehitatud Vahitorni ühingu rahadega. Seoses selle kinnisvaraga teatati raamatus „Pääste“(1939): „Californias San Diegos on väike maatükk, kuhu aastal 1929 ehitati maja, mis on tuntud nime all Beth-Sarim.“

Õde Hazel Burford oli üks meditsiiniõdedest, kes hoolitsesid vend Rutherfordi eest Beth-Sarimis, kuhu ta novembris 1941 parandamatult haigena viidi. Õde jutustab: „Meil olid omamoodi ajad, sest nüüd magas ta kogu päeva ja tegeles seejärel kogu öö ühingu asjadega ning hoidis meidki tegevuses.“ Ühel hommikul detsembri keskpaiku saabusid Brooklynist kolm venda, nende hulgas vend Knorr. Õde Burford meenutab: „Nad viibisid ta juures mitu päeva ja arutasid koos temaga läbi aastaraamatu aastaaruande ja muid organisatsiooniga seotud küsimusi. Nende lahkumise järel jäi vend Rutherford üha nõrgemaks ja kolm nädalat hiljem teisipäeval 8. jaanuaril 1942 lõpetas ta ustavalt oma elutee ja asus teenistusülesandeid täiemal määral jätkama taevase isa lähikonnas.“ Hiljem samal päeval kell 17:15 edastati teade sellest kaugkõne teel Brooklyni peakorterisse.

Kuidas võeti vastu teade J. F. Rutherfordi surmast Brooklyni Peetelis? „Ma ei suuda unustada päeva, mil saime teada vend Rutherfordi surmast,“ ütleb William A. Elrod. „See oli kurb uudis. Olime sõnatud.“

Sujuv üleminek

Neljapäeval 8. jaanuaril 1942 lõppes 72-aastase Joseph Franklin Rutherfordi maine elutee. Ta oli 25 aastat olnud Vahitorni ühingu president. Kui aastal 1916 suri ühingu esimene president Charles Taze Russell, olid piibliuurijad rabatud ja paljud mõtlesid, kuidas küll jumalateenimisega edasi minna. Lisaks üritasid isekad mehed ühingu juhtimist üle võtta, ent Jumala abiga saadi nende vastupanust ja salasepitsustest täielikult jagu. J. F. Rutherfordi surmaga selliseid ilminguid ei kaasnenu. Jumala rahva vaenlased muidugi arvasid, et Jehoova tunnistajate töö seiskub, kuid nad eksisid. „Teokraatlik organisatsioon liikus peatumata ja komistamata edasi,“ tõdeb Grant Suiter.

13. jaanuaril 1942 tulid Brooklyni Peetelisse kokku kõigi Jumala rahva kasutatavate Pennsylvania ja New Yorgi korporatsioonide komiteede liikmed. Päevi varem oli ühingu asepresident Nathan H. Knorr palunud neil palve ja mõtiskluse teel tõsimeeli otsida Jumala juhatust, mida nad ka tegid. Ühiskoosolek algas palvega, et Jehoova neid juhataks. Pärast hoolikat kaalumist seati üles vend Knorri kandidatuur ning ta valiti ühehäälset ühingu presidendiks. „Minu teada ei pidanud mitte keegi vend Knorri määramist küsitavaks,“ ütleb C. W. Barber, „nii et kõik olid kindlalt valmis teda toetades seisma õlg-õla kõrval ja tõestama oma pühendumust Jehoova organisatsioonile. Ka kõigi ühingu

direktorite vahel valitses täielik üksmeel.“ Saabus arvukalt telegramme ja kirju, millest nähtus, et Jehoova teenijad on kogu maailmas ühtsed ja tahavad kindal meelel jätkata kuulutustööd.

Nathan Homer Knorr sündis aastal 1905 Pennsylvanias Bethlehemis. Tema vanemad olid Ameerikas sündinud. 16-aastaselt ühines ta piibliuurijate Allentowni kogudusega. Aastal 1922 käis ta Cedar Pointi konvendil, kus ta tegi otsuse lõpetada oma liikmelisus reformeeritud kirikus. Võimalus sümboliseerida veeristimisega oma elu pühendamist Jehoova Jumalale saabus 4. juulil 1923, kui Frederick W. Franz Brooklyni Peetelist oli Allentowni kogudust külastamas. Vend Fred Franz esitas ristimiskõne ja 18-aastane Nathan Knorr oli üks nende seast, kes tol päeval Little Lehighi jões ristiti. See on alati rõõmurikas päev ja milline õnn on vend Knorril olnud nüüd juba 51 aastat töötada külgekülje kõrval vend Fred Franziga!

Paari kuu pärast, 6. septembril 1923, sai vend Knorrist Brooklyni Peeteli pere liige. C. W. Barber meenutab: „Tulnud koju lõunale, silmasime noort venda, kes oli toas A-9 ametis oma rõivaste ja asjade kappi paigutamiseks. Teadmata, et on tehtud muudatus ning varem seal elanud vend on viidud üle Staten Islandile WBBR-i, protestisime: „Mida sina siin teed? Meid on siin toas juba piisavalt palju ja ruumi on vähe.“ Meie meelest oleks olnud veel üks inimene liiast, aga asi laabus ja see noor vend osutus vend N. H. Knorriks. Vastuvõtt polnud just kõige paslikum, kuid hilisematel aastatel võtsime selle juhtumi tihtilugu jutuks ja naersime südamest. Kohe algusest peale oli selge, et ta oli tulnud Peetelisse tõsist tööd tegema. Ta töötas usinalt väljastusosakonnas ning edenes kiiresti oma ülesandeid täites ja tehes kõike, mida talt paluti.“

Hiljem teenis ta ühingu trükikoja väljastusosakonnas ja 8. veebruaril 1928 määras vend Rutherford ta kaasosaniiku ajakirja „Kuldne Aeg“ väljaandmisel. Clayton J. Woodworth oli toimetaja; Robert J. Martin ärijuht ja Nathan H. Knorr sekretär ja varahoidja. Kui vabriku juhataja Robert J. Martin 23. septembril 1932 suri, määras J. F. Rutherford sellesse ametisse N. H. Knorri. 11. jaanuaril 1934 valiti vend Knorr Rahvaste Jutluse Seltsi (praegu Vahitorni Piibli ja Traktaatide Ühing) direktoriks. Pärast E. J. Cowardi surma määrati ta 10. jaanuaril 1935 ühingu asepresidendiks. Juunis sai vend Knorr direktoriks ning ta valiti Vahitorni Ühingu Pennsylvania korporatsiooni asepresidendiks. 13. jaanuaril 1942 valiti ta mõlema ühingu presidendiks. Temast sai ka Rahvusvaheliste Piibliuurijate Ühingu president. J. L. Cantwell meenutab vend Knorri töössesuhtumist: „Aastal 1940 oli vaenamine äge, suleti harubüroosid ja esines jõuguvägivalda. Tegime ühel õhtul vabrikus ületööd. Kuulutati välja tuletõrjeõppus ja sellekohast koosolekut juhatavat vend Knorr ütles: „Tean, et see töö katkestab. Kuid pidagem kõik meeles seda: kui homme peaks tulema Harmagedoon, tahame vabrikut sel ööl kogu öö käigus hoida.““

Inimestele antakse elukestvat väljaõpet

Jehoova rahvas oli kuulutustööks kasutanud tunnistuskaarti ja grammofoni. Kuid vaja oli osata end Pühakirja põhjal väljendada. Vaja oli osata oma lootust põhjendada. Selline oli ühingu uue presidendi N. H. Knorri seisukoht. C. James Woodworth meenutab möödunud aegu: „Kui vend Rutherfordi ajal oli rõhk motol „Religioon on püünis ja väljapressimine“, koitis nüüd üleilmse laienemise ajastu ning piibliiline ja organisatsiooniline haridus saavutas Jehoova rahva jaoks ennenägematu ulatuse.“

Järgnevatel aastatel sai rõhuasetus piibliharidusele veelgi ilmsemaks. Jehoova tunnistajad olid tõepoolest jõudnud elukestva väljaõppe ajastusse.

Teokraatliku teenistuse kursus

Henry A. Cantwell räägib: „Vaid mõni päev pärast seda, kui vend Knorr oli olnud kuu aega ühingu president, asuti organiseerima tollase nimetusega teokraatliku teenistuse täienduskursust.“ Mis see oli? See oli Brooklyni Peetelis veebruaris 1942 pidulikult avatud kool.

C. W. Barber selgitab: „Kõiki Brooklyni Peeteli meesliikmeid kutsuti kooli astuma. ... Kursus koosnes kõigepealt kogu koolile antavast loengust. Õdesid kutsuti kuulama, kuid tol ajal neid kooli vastu ei võetud. Pärast loengut suundusime väiksematesse ruumidesse, kus kõik kursusel osalejad esitasid vilunud nõuandjate juhendusel õpilaskõnesid.“ L. E. Reusch lisab: „Igal kuul kuulsime kooli õpetajalt vend T. J. Sullivanilt kokkuvõtet.“

Kas tundub tuttav? Jehoova tunnistajana sa tead, mis sai enam kui 30 aastat tagasi Brooklyni Peetelis alguse: teokraatlik teenistuskool. Peagi said sellest väljaõppest osa ka teised Jehoova kiitjad. 17. ja 18. aprillil 1943 USA 247 linnas peetud kokkutulekul „Kutse tegudele“ kuulutati välja teokraatliku teenistuse kursus ja demonstreeriti seda. Üllatusena anti välja vastav 96-leheküljeline brošüür, kus räägiti, kuidas uut kooli kogudustes korraldada, samuti toodi infot iganädalaste juhendkõnede kohta. Kooli ametisemääratud õpetaja oli juhatajaks ja andis sisukat nõu kuueminutiliste õpilaskõnede kohta, mida meessoost kursusel esitasid mitmesugustel piibliteemadel.

Kui osaled praegusajal teokraatlikus teenistuskoolis, siis küllap olid oma esimese õpilaskõne pärast närvis. Oletagem aga, et kogu kool on uus, nii nagu see oli 1940. aastate algul. Kuidas on lugu siis? Venna esimene koolikõne võis olla üsna raske katsumus. „Mu põlved vabisesid, käed värisesid ja hambad lõgisesid,“ tõdeb Julio S. Ramu. „Kõnele ei kulunudki kuut minutit, sest kolme minutiga oli see mul läbi. Selline oli minu lavakõnelemise esmakogemus, aga ma ei andnud alla.“ Angelo Catanzaro esimese õpilaskõne pealkirjaks oli „Ilgaviku kuningas“. „See ei unune iial,“ sõnab ta. „Ema sõnul esitasin seda kõnet mitu ööd järjest unes.“ Oluline osa oli siiski palvel ja lootusel Jehoovale. Louisa A. Warrington märgib: „Oldi teovalmid ja püüdlid ning oli imetore näha, kuidas Jehoova vaimu abiga saadi oskuslikeks ja enesekindlateks kõnelejateks.“

Alates aastast 1959 avanes Jumala rahva koguduste õdedele võimalus astuda teokraatlikku teenistuskooli. Demonstreerida inimestele nende kodudes tehtavat kuueminutilist esitlust oli neile tõsine pähekkel. Nüüd oli õdede kord närvitseda! Grace A. Estepil oli esitlus kohe esimesel koguduse teokraatliku kooli õhtul, kui õed ettekandeid tegid. „Kuidas ma küll kartsin,“ möönab ta. „Tegu oli aga kerge ja väga tuttava teemaga, nii et sain selle kuidagimoodi esitatud. Ehkki seda oli nii raske teha, olin tagantjärele Jehoovale nii tänulik selle lisaõnnistuse eest.“ Kas ka sina tunned sama?

Jah, kõik see algas Brooklyni Peetelis veebruaris 1942. Nüüdisajal on teokraatlik teenistuskool kristliku väljaõppe kindel erijoon. Seda saab 34 576 Jehoova rahva kogudust kõikjal maailmas. Teokraatlik teenistuskool on algusajast alates toonud Jehoova rahvale suurt kasu. Õige pea võis täheldada kenasti paranenud kõnelemisoskust. Niisiis, pärast aastat 1944 asendas aastakümnete pikkust grammofonikasutust teokraatlike kuulutajate suuline tunnistuseandmine inimeste ustel ja kodudes.

Teokraatliku teenistuskooli märkimisväärseid jooni on Jumala sõna lugemine. See on olnud programmi regulaarne osa. Üks varasematest teokraatliku teenistuskooli tarbeks mõeldud väljaannetest oli aastal 1946 avaldatud „Varustatud kõigeks heaks tööks“. Mabel P. M. Philbrick ütleb, et see raamat „aitas paremini mõista Piibli kirjutamist ja säilitamist, samuti seda, kuidas lisati

apokrüüfid. Sain esimest korda teada, mis on Talmud, masoreetne tekst ja palju muudki. Parim osa oli iga piibliraamatu analüüs.”

Teokraatlikku teenistuskooli silmas pidades valmis järgnevatel aastatel hulk väljaandeid. Nende hulgas oli „Vahitorni“ mõõttudes raamat „Kogu Pühakiri on Jumala inspireeritud ja kasulik“ aastast 1963. Väljendades paljude teistegi mõtteid, nimetab Alice Babcock seda tabavalt „tõeliseks vaimsete aarete varamuks“. See oli järjekordne väljaanne, kus põhjalikult käsitleti kõiki 66-t piibliraamatut, rõhutades eriti, kuidas need tulevad kasuks nüüdisaja kristlastele.

Praegu kasutatakse teokraatlikus teenistuskoolis ja omal käel uurides teatmeteost, mis kätkeb kuus aastast uurimistööd. 250 venda üheksalt maalt andsid oma osa, misjärel erimeeskond selle materjali ühingu Brooklyni peakorteris läbi töötas. Tulemuseks oli 1700-leheküljeline köide pühakirja teemadega „Aaronist“ „susiidini“ (ingl. „Zuzim“). Mis on selle pealkiri? „Abiks Piibli mõistmisel“, välja antud aastal 1970. See on tõeline kingitus Jehoovalt.

Avaliku kõnelemise hoogtöö

1940. aastatel lasi teokraatlik teenistuskool välja arvukalt oskuslikke vendi, kes olid võimelised esitama avalikke kõnesid. Nii korraldati jaanuaris 1945 üleilmne avaliku kõnelemise hoogtöö. Iga kõneleja valmistas ise oma kõne ette, kuid Vahitorni ühing tagas esituse ühtsuse, valides teemad ja andes nende tunniste kõnede tarbeks välja üheleheküljelise kõneplaani. Algas see avalike kõnede hoogtöö kaheksast kõnest koosneva sarjaga. Esimese kõne pealkiri oli „Kas inimesel õnnestub maailma üles ehitada?“.

Lisaks kõnelejale oli teistelgi kuningriigikuulutajatel selles hoogtöös oma osa. Milline? Teavitades kõnet tänavatel ja majast majja reklaamlehti jagades. Mõnikord täiendas trükitud kutsete jagamist kõnet reklaamivate plakatite kandmine. Sageli esitati kõne kuningriigisaalis, kuid kõnesari võis toimuda ka renditud ruumides kusagil koguduse territooriumil. Regulaarse kristlikel koosolekutel käijana saad sellistest avalikest koosolekutest osa tänapäevani.

Noil alguspäevil oli avaliku kõne esitamine muidugi tõsine väljakutse. Asi oli uus. W. L. Pelle ütleb: „Paljude aastate kestel õhtul enne avaliku kõne esitamist olin voodi ees põlvili ja palusin Jehoovat, et ta annaks mulle oskust ja jaksu esitada kõne talle meelepärasel moel. Soovitan noortel teokraatliku teenistuskooli vendadel teha sedasama, sest Jehoova on mu palvet alati kuulda võtnud, ning kindlasti kuuleb ta ka nende palveid.“ (Laul 65:2.)

Jehoova hoolitseb üleilmse tunnustustöö eest

Kolm aastakümnet tagasi oli inimkond Teise maailmasõja haardes. Mõne meelet võis olla ebapraktiline plaanida tollal kuningriigi kuulutustöö rahvusvahelist laienemist. Jehoova vaim aga andis ta teenijatele tarmu edasi pürgida. Väga oluline oli anda elukestvat väljaõpet.

1942. aasta septembris kiitsid vend Knorr ja ülejäänud Vahitorni ühingu direktorid ühel häälel heaks idee rajada kool eesmärgiga õpetada välja misjonäre kuulutustegevuseks kõikjal maailma maades. Kus see hakkas tegutsema? Ühingu valdustes New Yorgi osariigis Finger Lakesi piirkonnas South Lansingi lähistel Kingdom Farmis.

Seal asus suur kolmekorruseline tellisehoone, mille Vahitorni ühing oli aastal 1941 ehitanud. See pidi pakkuma varjupaika Brooklyni Peeteli pere liikmetele, juhul kui äge tagakiusamine sunnib neid sinna siirduma, kui seda eesmärki sel täita ei tulnudki. Paistab, justkui oleks Jehoova asja juhtinud,

pidades silmas selle hoone ainulaadset otstarvet. Nüüd plaaniti uue teokraatliku haridusasutuse rajamist. Kool sai nimeks Vahitorni Gileadi Piiblikolledž, hiljem hakati seda nimetama Vahitorni Gileadi Piiblikooliks.

Käis kibekiire tegevus. Alates 1942. aasta oktoobrist koostasid A. D. Schroeder, Maxwell G. Friend ja Eduardo F. Keller juhtiva kogu kavandatud õppekava, valmistasid ette loengud, hankisid õpikud ja asutasid raamatukogu. Samal ajal kohandati kuningriigi farmi olemasolevaid hooneid raamatukogu, auditooriumi, klassitubade, magamisruumide ja muu vajaliku tarbeks. Need olid põnevad kuud.

Kujutle, kui üllatunud olid pioneerid, saades kooli astumise avalduse blanketid. Ootusärevus kasvas veelgi, kui avaldused heaks kiideti. „Tundsime end täiesti ebapädevatena, kuid olime selle eesõiguse eest tänulikud,“ täheldab õde Charles Eisenhower. „Meie avaldused võeti vastu. Müüsimise ära auto ja treileri ning läksime kooli. See oli Gileadi esimene kursus. Kool oli uus, klassid olid uued, õpetajad ja õpilased olid uued.“

Saabus pingsalt oodatud avapäev: esmaspäev, 1. veebruar 1943. Kuningriigi farmi põlde kattis lumi. Oli külm ja tuuline päev, ent administratiivhoonesse kogunes rõõmsas ootuses 49 meest ja 51 naist – osa neist abielus, osa vallalised. Koos nendega kogunesid pühitsemistalitusele ühingu direktorid, õpetajad, sõbrad ja sugulased – kokku 161 inimest.

Kõnesid esitasid F. W. Franz ja W. E. Van Amburgh ning teised. Vend Knorr esitas tervitus- ja pühitsemiskõne. Kahtlemata nõustusid kõik kohalviibijad tema mõttega: „Jehoova Jumal on andnud selle maatüki ja hoone nimetusega Gilead oma kindlal eesmärgil. Talle kuulub kogu meie tänu ja kiitus.“ Selles polnud küsimustki, et kooli asutamine oli suur samm teokraatlikus arengus.

Piibli süvauurimine, teokraatlik kuulutustöö, avalike piiblikõnede esitamine, Jumala armastuse seadus, piibliteemad – need olid ained, millesse usinad õpilased viiekuulisel kursusel süüvisid. Programmis oli ka võõrkeele õppimine – esimene kursus õppis hispaania keelt. Õppida oli tõesti palju. Ent Gileadi õpilased pühendasid igal koolipäeval aega samuti farmi- ja majapidamistöödele. See aitas neil ka närvipinget maandada. Argipäevaõhtuti tegeleti omal käel õppimisega. Nädalalõpud võimaldasid teha elupäästvat kuningriigi kuulutustööd. Kuulutamas olid nii õpilased kui õpetajad.

Lõõmas veel Teine maailmasõda, kui Gileadi esimene kursus kooli lõpetas. Kuna oli praktiliselt võimatu lähetada misjonäre Euroopasse ja läände meresaartele, samuti Aiasse, saadeti nad esialgu Kuubasse, Mehhikosse, Costa Ricasse, Puerto Ricosse, Kanadasse ja Alaskale. Sellest ajast saadik on nad läinud maa äärteni, et kuulutada head sõnumit kuningriigist „tunnistuseks“. (Matt. 24:14.)

Gileadi kooli 35. kursuse lõpuaktus toimus kuningriigi farmis 1960. aasta 24. juulil. 36. kursus alustas esmaspäeval 6. veebruaril 1961 õpinguid juba Vahitorni ühingu valdustes New Yorgis Brooklynis aadressil Columbia Heights 107. Küll oli see kasulik, et kool asus nüüd ühingu peakorteris! Õpilastel on praegu eesõigus kuulda kõnesid rohkematelt vendadelt ühingu personalist, nende hulgas Jehoova tunnustajate juhtiva kogu liikmetelt.

Vahitorni Gileadi Piiblikooli algusest on möödunud kolm aastakümnet. Nüüdseks on selles teokraatlikus haridusasutuses õppinud rohkem kui 5500 õpilast. Nendest 2500 on ikka aktiivses täisajalises teenistuses, kuulutades head sõnumit kuningriigist kõikjal maailmas.

Kuningriigi teenistuskool

Kõik need aastad on jätkuvalt olnud rõhk elukestval teokraatlikul väljaõppel. Aastal 1958 algas töö uue kooli õppekursusega. See kool oli mõeldud ülevaatajatele. Kuningriigi teenistuskooli kursus

koosnes algul 24-st koolipäevast, 96-st koolitunnist ja 20-st juhendkõnest või loengust. Teemad käsitlesid kuningriigi õpetusi, kuulutusteenistust, kõnelemist ja ülevaatajatööd. Esimene kuningriigi teenistuskooli rühm koosnes 25 õpilasest – USA ringkonnasulastest (ringkonnaülevaatajatest) ja nende naistest, kes polnud Gileadi koolis käinud. See New Yorgi osariigis South Lansingi lähistel asuvas ühingu valduses peetud esimene kursus kestis 1959. aasta 9. märtsist 3. aprillini. 1967. aasta 9. aprillil viidi kool üle Brooklyni peakorterisse.

Hiljem on kuningriigi teenistuskooli täiendatud, näiteks on sellesse lülitatud kahenädalane õppekursus. Jumala rahvale palju kasu toonud kuningriigi teenistuskooli on peetud paljudes maailma maades. Paljudes maades reisivad õpetajad paigast paika ning kasutavad kohalikke kuningriigisaale, nii et tänu sobivale toimumispaike saab koolis käia rohkem kogudusevanemaid. Kui tänulik võib Jumala rahvas selle suurepärase väljaõppe eest olla! Kuningriigi teenistuskoolil on suur osa selles, et kristlikud ülevaatajad on pädevad täitma oma kohustusi ja tööülesandeid.

Elukestval teokraatlikul väljaõppel on veel üks tähelepanu vääriv külg. Kõigi nende aastate jooksul on olnud piiblitarkuse taotlejate hulgas kirjaoskamatu ja seda probleemi pole ignoreeritud. Jumala rahva organisatsioon on paljudes maades organiseerinud kirjaoskuskursusi. Mõningaid neist on valitsusametnikud väga kiitnud. Mehed ja naised on õppinud lugema ja kirjutama ning paljud neist on kogenud Jehoovat tema auks ja kiituseks teenides rikkalikke õnnistusi.

Kõlab signaal „edasi!“

Aastal 1942 mõistis vend Knorr koos teiste juhtimistöde tegevate kaaslastega, et ees ootab suur töö. Jehoova tunnistajate uue maailma teokraatlikul kokkutulekul 18.–20. septembril 1942 kõlas signaal „Edasi!“. Võtmelinnaks oli Cleveland Ohio, millega olid ühenduses 51 muud USA linna.

Konvendi peaettekande tegi reede õhtul 18. septembril 1942 F. W. Franz. Pealkirjaks „Ainus valgus“, põhines see Jesaja raamatu 49. ja 60. peatükil. Selles kõlas selgelt signaal „Edasi!“. Julia Wilcox kirjutab: „Arvan, et kui võtmekõne „Ainus valgus“ läbi sai, ei arvanud mitte keegi kuulajaist, et on aeg käed rüppe lasta ja tagasi tõmbuda. Vastupidi, Jumala rahval oli käes aeg „tõusta ja särada“, et jätkuvalt lasta paista ainsal valgusel selle vana maailma pimeduses.“

F. W. Franz'i järel kõneles vend Knorr teemal „Võtkem kätte vaimu mõõk“. Ta alustas märkimisväärsete sõnadega: „Ees ootab töö – palju tööd!“

Eesootavale tööle viitasid ka mõtted pühapäeva pärastlõunal 20. septembril peetud avalikus kõnes. Mis oli teema? See oli tõesti eriskummaline, sest tol ajal olid rahvad tõmmatud kaasa Teise maailmasõtta. Teemaks oli „Rahu – kas see saab kesta?“.

Vend Knorr mõistis selle kõne suurt tähtsust. Ta oli kindlalt otsustanud Jehoova abiga anda endast kõik. L. E. Reusch ütleb: „Juba kuid varem kuulsin teda valjusti harjutamas, kui ta oma avalikku kõnet „Rahu – kas see saab kesta?“ sõna otseses mõttes tosinaid kordi läbi võttis. Minu peetelituba asus otse presidendi korteri all, seega tean isiklikult, kui pikalt ja põhjalikult ta ettekannet harjutas.“

Selles tunnises tempokas kõnes rõhutati selgelt, et Rahvasteliit on Ilmutusraamatu 17. peatükis toodud veripunane metsaline. Rõhutati, et Rahvasteliit, keda tol ajal „ei olnud“, hauda ei jää. (Ilm. 17:8.) Ta tõuseb taas üles. Knorr kuulutas: „Kuid pangem tähele: prohvetikuulutus näitab, et „metsaline“ tuleb selle totaalse sõja lõppedes sügavikust välja, seljas ratsutamas naine nimega „Babülon“, kes ronib temale selga niipea, kui ta välja ilmub.“ Ent ei inimese väljakuulutatud rahu ega sarlakpunane metsaline ei jää püsima. Peagi hävitatakse lõplikult metsaline ise.

Marie Gibbard märgib sellele kõnele tagasi mõeldes: „Kui täpne seletus anti Ilmutusraamatu 17. peatüki prohvetikuulutusele, näidates, et Rahvasteliit tõuseb sügavikust, et sõlmida habras rahu, mis kestma ei jää! Kui oivaline kaitse meile, et me ei laseks end kõigutada järgnevatest maailmasündmustest – ei riigi ametlikest võidupäevadest ega sellest, et aastal 1945 ülistati ÜRO-d kui tulevase rahu tagatist. See kõne avaldas praktilise rakenduse mõttes tõesti kestva mõju.“ Ka tulenes sellest selge järeldus: Jehoova rahvast ootab ees töö, mille tegemiseks on veel jäänud aega.

Karjased külastavad karja

Aasta 1942 kokkutulekul anti teda, et Vahitorni ühingu esindajad hakkavad regulaarselt külastama Jumala rahva kogudusi. (Seni olid seda tööd teinud vöõndisulased, kuid nende ja piirkonnasulaste tegevus, samuti vöõndikokkutulekute korraldamine lõppes 1. detsembrist 1941.) Ühingu reisivaid esindajaid hakati taas läkitama välja 1. oktoobrist 1942. Neid vendi, keda võib võrrelda tänapäeva ringkonnaülevaatajatega, tunti tollal kui „vendade sulaseid“. „Nad vaatasid üle koguduste aruanded ja aitasid vendi kuningriigihuvide edendamisel,“ mainib õde J. Norris. „Kõik see aitas meil tajuda, kuidas Jehoova oma organisatsiooni vahendusel enda rahva eest hoolt kannab.“

Ühenduses selle tööga rakendati alates 15. oktoobrist 1946 mõningaid uusi tahke. Tegevuspöõld jagati ringkondadeks, igas paarkümmend kompaniid (kogudust). Neis teenisid ühe nädala jooksul reisivad ülevaatajad, kelle sihiks oli abistada tunnistajaid eelkõige majast majja kuulutustööl. Kaks korda aastas tulid ringkonna kõik kogudused kokku kolmepäevasele ringkonnakokkutulekule, mille juhatajaks oli „ringkonna sulane“. Järgnevate aastate jooksul on seda tööd ümber korraldatud, ja Jehoova tunnistajana ammutad sa sellest nüüdki kasu. Aga kuidas nägi see kõik välja aastaid tagasi?

Toogem 1940. aastate piirkonnatöõ näiteks, kuidas need Jumala karja teovalmis karjased vaeva nägid. Heitkem tagasipilk 1940. aastate lõpule, kui USA-s osales piirkonnatöös Nicholas Kovalak juunior. 1949. aasta oktoobrikuu kohta ütleb ta: „Söitsin sel kuul autoga läbi 4020 miili!“ Ta lisab: „Nädalalõppudel oli mul viis ringkonnakokkutulekut, lisaks teenisin vahepeal viies koguduses. Niisiis reisisin, pidasin kõnesid, kuulutasin, kontrollisin aruandeid, sõin, uurisin, lugesin ja sain ka napilt magada.“ Ühel nädalal reisis ta 2000 miili, et teenida kahes koguduses ja nädalalõpul ringkonnakokkutulekul. Muidugi polnud kõik ta autosõidud nõnda pikad. „Nüüd, kui on rohkem kogudusi, on asi hõlpsam,“ tõdeb vend Kovalak. „Jehoova on meie vastu hea ja toetab meid.“

Ringkonna- ja piirkonnaülevaatajad on praegusajal oma kaasteenijatest väga huvitatud. Nad püüavad aidata neid kuulutustegevuses ja toetada vaimselt. Ka ringkonnakokkutulekutel on kuningriigihuvide edendamisel oluline roll. Kas tead, et eelmisel teenistusaastal [aastal 1974] toimus USA-s igal nädalal keskmiselt 20 ringkonnakokkutulekut, kus viibis keskmiselt 1605 inimest? Kokku toimus aastas 1064 ringkonnakokkutulekut osavõtjate koguarvuga 1 708 143.

Kristlased võtavad erapooletuses kindla seisukoha

Ajal, kui Vahitorni ühingu uus juhatus asus 1940. aastate hakul tegutsema, oli käimas Teine maailmasõda ning paljudel kristlikel meestel tuli teha läbi Jehoovale laitmatuses püsimise katse. Aastal 1940 jõustus USA-s, kes polnud veel sõtta astunud, väeteenistusse värbamise seadus. Seadus sätestas 18-aastaste noormeeste väeteenistusse kutsumise, kuid nägi ette erandi „vaimulikuseisusse kuululujatele“ kutsealuste rühmas IV-D. Jehoova tunnistajaid valdavalt keelduti vaimulikeks klassifitseerimast. Nad polnud ei mässumeelsed ega inimvalitsuste sõjalistesse või muudesse

ettevõtmistesse sekkujad. Tunnistajad olid kindlalt otsustanud ise jääda kristlastena rangelt erapooletuks. (Joh. 17:16.) Lisaks olid nad tagunud „oma mõõgad atradeks“. (Jes. 2:2-4.)

Tuhandel puhkudel väitsid valitsuse prokurörid, et tunnistajatel tuleb astuda relvajõududesse, enne kui saavad föderalkohtutest õigust otsida. Niisiis saadeti laitmatuse taotlejad föderaalsetest ringkonnakohtutest otse vangi, kusjuures suur hulk neist sai 5-aastase maksimumkaristuse ja 5000-dollarilise trahvi. On huvitav tõik, et kui Eugene R. Brandt koos veel viie Jehoova tunnistajaga vangi mõisteti, osutas kohtunik enda taga seinal rippuvale lipule ja sõnas vend Brandti mäletamist mööda: „Kas näete seda lippu? Mina näen sel lipul oma Jumala nägu, seega pole mul midagi selle kummardamise vastu, ning teil tuleks sellesse samamoodi suhtuda.“

Vanglaaja tõhus kasutus

Esimene öö trellide taga oli päris tõsine katsumus. Pioneer Daniel Sydlik (kes nüüd teenib Brooklyni Peetelis) vangistati kristliku erapooletuse pärast aastal 1944. Ta mäletab, et lamas oma koikul ja kuulas, kuidas raudväravad „otsekui kõuemürinal kinni veeresid“. Pikkamööda jõudis nende väravate kolin lähemale, kuni ka tema kambri väravad hakkasid rappuma, et seejärel aegamisi sulguda. Ta mainib: „Äkitselt valdas mind südant pööritava ajav tundmus, et olen löksus ega pääse siit välja. Sellele järgnes sama kiiresti samuti kogu mu olemust valdav tundmus suurest rõõmusest ja õnnest ning rahust, millest Piibel räägib kui „Jumala rahust, mida inimhõistus ei suuda haarata“. (Filipl. 4:7.)

Lõpuks istus vend Sydlik nagu paljud teisedki kinni föderaalvanglas. Mida erapooletud kristlased seal tegid? Nad kasutasid aega hästi ära. Ajal, kui nad polnud seotud vanglakohustuste täitmisega, oli neil üldjuhul lubatud korraldada Piibli ja Vahitorni ühingu väljaannete uurimise koosolekuid. Samuti täiendasid nad oma haridust võõrkeelte, nagu hispaania ja kreeka keele õppimise teel. Kristlaste kohta, kes olid vangis Lääne-Virginias Mill Pointis, ütleb Rudolph J. Sunal: „Meil oli oma koguduse raamatu-uurimine. ... Iga baraki vendaderühmal oli oma teenistuskoosolek ja teokraatlik teenistuskool. ... Pühapäeval toimus meil raamatukogus Vahitorni-uurimine. ... Veel oli meil eesõigus korraldada miniatuurseid kokkutulekuid. ... Ühel suvel olid meil palliplatsil klaver ja muud pillid ning ülimalt õpetlik programm.“

F. Jerry Molohan meenutab kristlikku haridusprogrammi noil vanglapäevil: „Kõigil meie uurimiskoosolekutel käidi laitmatult ja need olid nii harivad, et kutsusime Leavenworthi vanglat naljatamisi „Kivimüüri kolledžiks“.“

Vahitorni ühing oli nende noorte meeste vaimsest heakäekäigust huvitatud, seepärast korraldati, et teatud vennad, nagu A. H. Macmillan ja T. J. Sullivan, neid regulaarselt külastaksid. Miks? Et jagada Pühakirja alusel nõu ja julgustust.

Jehoova tunnistajad, olgu nad vabad või vangis, otsivad mooduseid, kuidas täita jüngrite tegemise ülesannet. (Matt. 28:19, 20.) Tõsi küll, neile erapooletutele kristlastele avanes võimalusi selleks napilt, ent see nende suud täielikult ei sulgenud. Vend Molohan täheldab: „Võtsin ühest võimalusest kõik, nii et Frank Rydenist, hea südamega mehest, kel oli eluaegne vanglakaristus, sai minu esimene „soovituskiri“ ning ta ristiti muulade joogikünas.“ (2. Kor. 3:1-3.)

Armumispalve

10. augustil 1946 võtsid Jehoova tunnistajate 60 000 delegaati Ohios Clevelandis teokraatlikul kokkutulekul „Röömsad rahvad“ ühehäälselt vastu tähelepanuväärse resolutsiooni. Selles taotleti, et

USA president annaks täielikult armu 4000-le alusetult süüdi ja vangi mõistetud Jehoova tunnistajale. Sellise armuandmisega taastatakse kodanikuõigused neile erapooletutele kristlastele, kelle õigused värbamiskomisjonid ja föderaalkohtud aastatel 1940–1946 jalge alla olid tallanud.

Edgar C. Kennedy ütleb: „Minu üllatuseks teatas kokkutuleku juhataja, et kõigile nendele meestele täielikku armuandmist taotleva resolutsiooni annab USA presidendile isiklikult üle Vahitorni ühingu esindaja. Kuna presidendiks oli Harry Truman, endine sõjaväeohvitser, kellega olin Esimeses maailmasõjas koos teeninud, arvasin olevat kasulik seda fakti konvendi juhataja büroos mainida, mida ma ka tegin.” Nii kujuneski, et 1946. aasta 6. septembri reedel kell 12:30 kohtusid presidendiga 40 minuti jooksul ühingu peanõunik, üks teine jurist ja pioneerist vend Kennedy. Vend Kennedy sõnul kuulas Truman pingsalt, kui ühingu jurist arendas resolutsiooni mõtteid punktini, kus taotleti armuandmist. Edasi meenutab ta: „Siis lahvasid Trumanil tunded ja ta ütles: „Mis kasu on mul argpüksist, kes oma maa eest ei võitle. Pealegi ei meeldi mulle teie rahva lugupidamatus lipu vastu.““ Vend Kennedy jätkab:

„Mõistsin, et nüüd on minu kord sõna võtta. Tutvustasin end kui endist ohvitseri-võitluskaaslast ja sõnasin, et vastutasin tema patarei varustamise eest kõige selle laskemoonaga, mida see sõja käigus välja tulistas. Võtsin mapist foto rügemendi ohvitseridest ja asetasin selle ta lauale. Ta vaatas seda ja lausus, et sama pilt ripub tal raamatukogus laua kohal. Ütlesin talle, et kristlike põhimõtete eest on raskem võidelda kui võidelda sõjas. Selgitasin talle lühidalt põhjust, miks Jehoova tunnistajad lippu ei tervita. Ta kuulas ja ütles seejärel: „Mõistan, et olin eksiteel.““

Nagu räägib vend Kennedy, koondas president seepeale oma tähelepanu ühingu juristile, „kui see võttis kokku palve vabastada Jehoova tunnistajad, keda värbamiseaduse alusel vangis hoitakse. Truman sõnas, et ta arutab seda asja justiitsministriga.“

Hiljem määras president ametisse amnestiakomitee. Vaadati läbi tuhanded kohtutoimikud ja värbamisdokumendid ning tehti ettepanekuid armuandmiseks. Paraku andis Truman armu kõigest 136-le Jehoova tunnistajale, kuigi heaks oli kiidetud 1523 armupalumist. Lõviosa said muud usurühmitused, kust oli vangis kokku vaid tuhatkond meest võrreldes 4300-ga Jehoova tunnistajate hulgast. Kokkuvõttes diskrimineeriti rõhuvat enamust neist erapooletutest kristlastest vaid põhjusel, et nad olid resoluutselt otsustanud hoida laitmatust Jehoova Jumala ees.

Õiguslik lahing jätkub

Smithi ja Estepi kaasuste osas otsustas USA Ülemkohus 4. veebruaril 1946, et alama astme föderaalkohtud olid eksinud, keelates Jehoova tunnistajatele õigust õiglasele kohtupidamisele ning otsustades, et nad peavad ühinema relvajõududega, enne kui saavad end kohtus kaitsta. Kaasustes Gibson ja Dodez laiendas kohus 23. detsembril 1946 seadust, nii et see võimaldaks end kohtus kaitsta Jehoova tunnistajatel, keda on süüdistatud süümelistel kaalutlustel keeldumise tõttu mitteilmumises sõjaväelaagrisse või sealt lahkumises pärast endast teatamist.

Valitsuse juristid väitsid, et täisajaliste pioneeride kohta ei käi vabastus väeteenistusest ja väljaõppest, sest neile pole määratud oma kogudusi. Lisaks olid valitsuse juristid seisukohal, et kompaniisulased (juhtivad ülevaatajad) ei saa vabastust, kuna neil pole ilmikutest koosnevaid kogudusi, vaid nad juhatavad Jehoova tunnistajatest koosnevaid kogudusi. Need argumendid kummutati Dickinsoni kaasuses, kus USA Ülemkohus 30. novembril 1953 langetas otsuse Jehoova tunnistajate kasuks. See lõi pretsedendi, millest hakkasid juhinduma kõik föderaalkohtud.

Usus kindlad vangistusest hoolimata

Kui vaadata kolm aastakümnet tagasi päevile, mil nii paljud erapooletud kristlased oma laimatusel pärast vangis olid, võiksime mõelda, mida meie taolises olukorras teeksime. Sel pole tähtsust, mis ettekäändel vaenlane Jumala rahvast vangistab. Jehoova abiga suudame jääda laimatuks, nii nagu tegid seda need sajad erapooletud kristlased aastaid tagasi. Aastal 1965 kõneles New Yorgis Yankee staadionil 34 700 kuulaja ees Stanley Ernest Jones, kes oli olnud seitse aastat Puna-Hiinas vangis. Vangis olles oli ta mõelnud pühakirjatekstide üle, viibinud palves ja hoidnud end Jehoova vaimu abiga vaimselt tugevana. Ta mainis muuhulgas üht asja: „Meil on viletsust kõigest „kümme päeva“. Teisisõnu, sellele tuleb kord lõpp. Kõik lõppeb omal ajal. Seepärast tuleb meil vastu pidada; Jumal toob meid sellest välja.“ (Ilm. 2:10.)

Tema misjonärist kaaslane Harold King oli Puna-Hiinas vangis viis aastat. Ka tema jäi vaimselt tugevaks. Kas teadsid, et vangis olles lõi ta Pühakirja mõtete alusel isegi laule? Jah, Jehoova tunnistajate laulikus on laul pealkirjaga „Majast majja“ [laul nr 103], mille vend King vanglas lõi. Seega, ära kardata, mida tulevik toob. Jehoova saab sind toetada, nii nagu ta toetas neid erapooletuid kristlasi, kes olid vangis USA-s, samuti paljusid teisi laimatuses püsijaid, kaasa arvatud kommunistliku Hiina vanglas kinni istunud vend Jonesi ja vend Kingi.

Sirutub välja abikäsi

Teine maailmasõda lõppes 2. septembril 1945. Peatselt avati paljudes maades taas Vahitorni ühingu harubürood. Rajati uuesti kogudused ja hakati saama järjest rohkem vaimset toitu. Ent kristlased sõjast laastatud riikides vajasisid ka materiaalseid asju. Osutades oma puudustkannatavatele usukaaslastele kristlikku armastust, algatas Jehoova rahvas kaks ja pool aastat kestnud üleilmse abiprogrammi. (Joh. 13:34, 35.) Tunnistajad USA-st, Kanadast, Šveitsist, Rootsist ja mujalt annetasid rõivaid ja raha toiduostmiseks, et abistada kristlasi Austrias, Belgias, Bulgaarias, Hiinas, Tšehhoslovakkias, Taanis, Inglismaal, Soomes, Prantsusmaal, Saksamaal, Kreekas, Ungaris, Itaalias, Hollandis, Norras, Filipiinidel, Poolas ja Rumeenias.

Hazelle ja Helen Krull meenutavad: „Teise maailmasõja lõppedes pöördusid vangis olnud vennad tagasi. Paljud neist olid haiged ja kaotanud kogu oma maise vara, mõned olid lahutatud oma pereliikmetest ega teadnud, kas need on elus või mitte. Kõige selle juures olid nad siiski vaimses mõttes hämmastavalt tugevad. Neid tervitasid rõõmuga vennad kogu maailmas. Esmahuviks oli neil taasorganiseerida kuningriigitöö, kuulutada sedasama head sõnumit, mille pärast nad olid vangis olnud, ja asuda jälle ammutama vaimset tarkust. Nende tuline ind pärast nii ränki ja pikalt kestnud kannatusi tiivustas meid ning me rõõmustasime eesõiguse üle osutada neile kas või väheselgi määral ainelist abi. Kuningriigisaalidesse koguti kokku rõivaid, jalanõusid ja muud vajalikku ning see sorteeriti ja laaditi seejärel veoautodele, et toimetada vendade kätte. Neid armastusega kogutud saadeti oli palju tonne.“

Kokku saadeti rõivaid ligi 500 tonni, toitu umbes 300 tonni. Abikampaania käigus saadeti kehvast olukorras kristlastele ka 124 110 paari jalanõusid. Kõige selle rahaline koguväärtus oli 1 322 407 dollarit. Neid lahkeid annetusi hinnati väga. Esther Allen märgib seoses ühe tänuavaldusega: „Saabunud tänukiri tõi mu silmi rõõmupisarad.“ Nii et materiaalsed asjad voolasid ühes suunas, sügav tänumeel ja julgust andavad lood Jumalale laimatusel teises suunas.

Kõigi nende aastate kestel on USA Jehoova tunnistajatel olnud mitmesuguseid võimalusi oma usukaaslasi nii omal maal kui võõrsil materiaalselt aidata. Mõelgem 1970. aasta Peruu maavärinale. Lima kogudused kogusid rõivaid, toitu ja raha ning läkitasid viivitamatult katastroofi piirkonda 7 tonni abisaadetisi. New Yorgi Jehoova tunnistajad annetasid tublisti üle tonni rõivaid. Osutus, et rõivaid oli kaugelt rohkem kui vaja. Lisaks saatis Vahitorni ühing sealsele harubüroole 20 000 dollarit, et hankida kannatada saanud piirkonna vendadele kõike hädavajalikku. Samuti osutati hädaabi aastal 1972, kui maavärin laastas Nicaraguas Managua. Selline kristliku armastuse osutamine tuletab meelde esimese sajandi kristlaste heldekäelisust. (2. Kor. 9:1-14.)

Jehoova kaasteenijate osutatud abi ei koosne sugugi alati vaid materiaaletest asjadest. Kas teadsid, et aastal 1961 kirjutasid USA ja teiste maade Jehoova tunnistajad Hispaania võimudele tuhandeid kirju palvega tagada sealsele Jumala rahvale usuvabadus? Aastal 1968 kirjutasid nad Malawi valitsusele, protesteerides sealsete kristlike Jehoova tunnistajate ranga kohtlemise vastu. Nad tunnevad armastavalt huvi oma vendade vastu igal pool.

Ajaloolised konvendid toovad tõesti Jehoovale au

Jumala rahva suured kokkutulekud nii muiste kui praegu on vaimset äärmiselt kasulikud sündmused. Tavapäraselt on need olnud ka suure rõõmu ajad. (5. Moos. 31:10-13; Neh. 8:8, 12.) Kahtlemata käis see ka Jehoova tunnistajate teokraatliku kokkutuleku „Rõõmsad rahvad“ kohta, mis toimus 4.–11. augustini 1946 Ohios Clevelandis. See konvent oli iselaadne. Varasematel aastatel oli paljudes maades mitmel kokkutulekul olnud raadio-telefoniseadmete kaudu ühendus suure kuulajaskonnaga, kuid teokraatlikul kokkutulekul „Rõõmsad rahvad“ oli Jumala rahval esmakordselt nii suur rahvusvaheline konvent, et delegaadid kõigist maailma osadest tulid kokku ühte linna.

Üks tohutu suur konvendieelne töö oli leida delegaatidele majutus. See teostus tänu laialdasele majast majja tööle. Siiski majutati paljud delegaadid Jehoova tunnistajate haagislaagrisse. Seal sai mugavalt ja odavalt elada 20 000 inimesest koosnev kogukond. Loomulikult vajasid delegaadid füüsilist toitu, mida pakkus konvendipaigas asuv söökla. Ühe tunniga suudeti ära toita 15 000–20 000 inimest.

Muidugi oli tähtsaimal kohal vaimne toit, mida oli valmistatud külluslikult. Näiteks F. W. Franz rääkis teemal „Lõikus, selle maailma lõpp“, andes põhjalikku selgitust Jeesus Kristuse mõistujutu kohta nisust ja umbrohest. (Matt. 13:24-30, 36-43.) Just sellel kokkutulekul käsitles L. A. Swingle teemat „Ärgake!“. Ta iseloomustas 20. sajandi maailma kui sünteetilist, aatomipurustusi tekitavat, reaktiivjõul liikuvat, radarjuhitavat, elektroonilist maailma, mis paiskub hukatuslikku kraavi, sest pole ärgas inimkonna ees seisvate tegelike probleemide suhtes. Vend Knorr rääkis teemal „Vastus valjenevale hüüule“, ergutades kuulajaid „olema ärksad, püsima ärksad ja lugema ajakirja „Ärgake!““. Jah, ajakirja „Lohutus“, varem tuntud kui „Kuldne Aeg“, hakkas nüüd asendama uus ajakiri „Ärgake!“. Henry A. Cantwell võis aastaid hiljem lausuda: „Kahtlemata oli „Ärgake!“ oma nime kõrgusel, aidates paljudel letargiast ärgata ja õige jumalateenimise juurde pöörduda.“

Paljud mäletavad seda vaimustavat kokkutulekut, sest said suurepärase piibliuurimise abivahendi, raamatu „Olgu Jumal tõemeelne“. Kuue aasta jooksul trükiti seda esimest väljaannet üle 10 500 000 eksemplari. Seisuga 1. aprill 1952 revideeritud raamatu trükkimine jätkus, nii et 1971. aasta hakuks

oli seda trükitud kokku 19 246 710 eksemplari 54 keeles. Sel ajal oli raamat „Olgu Jumal tõemeelne“ maailma 20. sajandil enimmüüdud mitteilukirjanduslike raamatute seas neljandal kohal.

Sel 1946. aasta kokkutulekul väärrib erilist märkimist neljapäev, 8. august. Vend Knorr rääkis teemal „Ümberehitamise ja laienemisega kaasnevaid probleeme“. Briti saartelt kohale tulnud Edgar Clay kirjutas hiljem: „Sel öhtul oli mul eesõigus viibida laval tema selja taga, ja kui ta tutvustas tööd ning Brooklyni Peeteli kodu ja vabriku laiendamise plaane, aplodeeris tohutu suur kuulajaskond enneolematu entusiasmiga. Ehkki lavalt polnud võimalik nägusid eristada, võis selgesti tajuda rahva rõõmu.“

Pilk maailmaareenile

Kindlasti pidi toimuma teokraatlik taasülesehitus ja laienemine. See oli ilmselge. Niisiis, 6. veebruaril 1947, kuus kuud pärast teokraatlikku kokkutulekut „Rõõmsad rahvad“, asusid ühingu president N. H. Knorr ja ta sekretär M. G. Henschel üleilmsele teenistuslikule ringreisile. Tänu isiklikele tähelepanekutele sel 47 795 miili pikkusel reisil oli võimalik otsustada, milliseid samme tuleb astuda, et üleilmset organisatsiooni tugevdada ja ühtsemaks muuta.

See oli viljakas reis. Näiteks pärast ringreisi läkitati Gileadi kooli lõpetanud misjonäre mõningatesse Aasia ning Vaikse ookeani saarte maadesse. Edendati kuningriigihuve. Teokraatia rühkis hoogsalt edasi!

Teokraatia kasv

Jehoova võib teha nii, et „vähesest saab tuhat ja väiksest vägev rahvas“. (Jes. 60:22.) Ta tegi seda sajandeid tagasi, kus viis iisraellastest pagendatud Babülonist tagasi kodumaale. Samamoodi oli Jumal vabastanud vaimsed iisraellased Suure Babüloni, valereligiooni maailmaimpeeriumi kütkeist. Veelgi enam, ta oli neid õnnistanud kasvuga. Aastal 1938 oli maailma kuningriigikuulutajate kõrgarvuks 59 047. Seejärel tulid sõja-aastad, kristlaste tagakiusamine ja pärast seda Jumala rahva organisatsiooni uuesti ülesehitamine. Millised olid tulemused? Aastal 1949 oli Jehoova tunnistajaid 317 877! Teokraatia kasv oli ilmselge!

Kui õigeaegne oli küll see, et Jumal rahvas kogunes Jehoova tunnistajate kokkutulekule „Teokraatia kasv“! Suured hulgad autode, busside, rongide, laevade ja lennukitega saabunuid kogunesid New Yorki kuulsale Yankee staadionile kaheksapäevasele rahvusvahelisele konvendile, mis toimus 30. juulist 6. augustini 1950. 10 000 välismaalt saabunut tegid ärevaks USA immigratsiooni- ja naturalisatsiooniameti, mis tõi kaasa külaliste häbistava kohtlemise. Hiljem avaldasid kokku tulnud konvendidelegaadid selliste aktsioonide vastu ägedat protesti.

Nii nagu 1944. aasta konvendil Ohios Clevelandis, rajati tuhandete toitlustamiseks suur söökla. Küll oli see muljetavaldav! New Yorgi „Times“ tsiteeris tervisekaitseministeeriumi inspektori sõnu: „Olen täiesti rabatud. Ma pole kunagi varem näinud, et kõik nii hästi sujub.“

Paljud delegaadid majutati inimeste kodudesse ja hotellidesse, ent 13 000 neist kasutasid tunnistajate treilerlaagrit New Jerseys, 40 miili kaugusel New Yorgist. Marie M. Greetham meenutab: „Vennad kõikjalt New Yorgist ja New Jerseyst töötasid nädalaid, et paigaldada veetorstikku, gaasi- ja

elektrijuhtmeid ning tualette ja pesuruume. . . . Sel linnakul oli ühendus New Yorgi konvendipaigaga, nii et kõiki sealseid ettekandeid võis treilerlaagris kuulda.”

Kui saabus kolmapäev, 2. august 1950, ei teadnud Jumala rahvas üldiselt mitte midagi sellest, milline õnnistus neid ootab ees sel „Kuulutagem maailmale“ päeval. Pärastlõunal rääkis vend Knorr teemal „Rahvastele antakse puhas keel“. (Sef. 3:9.) Ta mainis, et aastal 1902 omandas Vahitorni ühing avaldamisõiguse Piibli kreekakeelsele osale, mida tuntakse nimetuse all „The Emphatic Diaglott“. Ühingu trükipressidel trükiti seda esimest korda 21. detsembril 1926. Seejärel alustas ühing väga tähelepanuväärset piiblitrükkimise tegevust.

Kuid sel 1950. aasta kokkutuleku päeval tuli ilmsiks midagi eriti vaimustavat. Selle mälestusväärse sündmuse käigus oli vend Knorril suur rõõm teatada ingliskeelse „Piibli kreekakeelse osa uue maailma tõlke“ väljaandmisest. Hämmastunud, rõõmujuovastuses 82 075 kuulajat staadionil ja treilerlaagris võtsid teate vastu suure entusiasmi, kestva aplausi ja sügava tänutundega. Innukad konvendidelegaadid said kümneid tuhandeid Piibleid. Millist vaimustust see kokkutulnute seas tekitas!

„Vürstid“ on kohal

Aastaid oli Jumala rahvas arvanud, et vanaaja ustavad mehed, nagu Abraham, Joosep ja Taavet, äratatakse üles enne selle kurja maailma lõppu. Neid kaugete aegade jumalateenijaid kutsuti „muistse aja auväärseteks“, „vanaaja ustavateks“ ja „vürstideks“. Laulik oli teatanud: „Su isade asemele astuvad su pojad, sa sead nad vürstideks kogu maal.“ (Laul 45:16, EP 1997.) Kui siis Jumala rahvas aastaid tagasi konvendile läks, oli õhus küllaltki palju ootust – ehk märgistab just seda kokkutulekut nende ülesäratatud vanaaja vürstide ilmumine kas üksikuna või mitmekesi.

Kõigil 82 601-l konvendist osavõtjal mõlkus see meeles, kuulates 5. augusti laupäevaõhtul pingsa huviga F. W. Franz. Oma haarava piibliainelise kõne haripunktil küsis ta: „Kas ei rõõmusta seda rahvusvahelist kokkutulekut teadmine, et SIIN, TÄNA ÕHTUL on meie keskel suur hulk tulevasi UUE MAA VÜRSTE?“

Mil moel sellele küsimusele reageeriti? Toome ära mõned elavad meenutused. „Mäletan läbi rahva veerenud üllatusohet ning me vaatasime ootusärevalt ringi ... Kas on näha Taavetit või Aabrahami või Taanieli või Iiobit? Paljudel õdedel olid pisarad silmis.“ (Grace A. Estep.) „Istusin pingiserval, põnevil pilk naelutatud sissekäigule. Olin kindel, et iga hetk võib neid vanaaja mehi üksi või mitmekesi nähtavale ilmuda.“ (Õde Dwight T. Kenyon.) „Inimesed tormasid koridoridest staadioni sissepääsude juurde, et kõnelava näha, lootes ilmselt näha Aabrahami, Taavetit või ehk Mooset. Rahvas seisis püsti – õhk oli täis elektrit. Olen kindel, et kui lavale oleks astunud pika habemega mees, poleks miski suutnud rahvast vaos hoida.“ (L. E. Reusch.)

Edasi laskus üle kuulajaskonna sügav vaikus. Kõik pingutasid kuulmist, et kõneleja ükski sõna kaotsi ei läheks. Ta käsitles sõnaga „vürst“ tõlgitud heebrea sõna tähendust ning rõhutas, et nüüdisaja „teised lambad“ on usu pärast sama palju kannatanud kui Jehoova tunnistajad vanal ajal. Seetõttu ei väida miski selle vastu, et vajadusel saab Kristus neid „teisi lambaid“ seada „vürstideks kogu maal“ (Laul 45:16, EP; Joh. 10:16). Kõne lõpus ütles vend Franz: „Kuna meie ees avaneb vaimustav väljavaade, mis on nii lähedal, toetagem teokraatlikku organisatsiooni, ja parandagu Jumal seda kui uue maailma ühiskonda jätkuvalt. Ärgem vaadagem kunagi tagasi sellele praegusaja

Soodomale, mis on hävingule määratud, vaid seiskem täies usus näoga tuleviku suunas. Liikugem kõik kui üks mees uue maailma ühiskonnana kindlal sammul edasi!”

Selge tõend teokraatia kasvust

6. augusti pühapäeva pärastlõuna oli konvendist osavõtjatele põnev aeg. Yankee staadionil viibis 87 195 inimest, lisaks oli 25 215 inimest käiguteedel ja lähedalasuvates telkides. Veel 11 297 inimest oli trailerlaagris.

Seega kuulas kokku 123 707 inimest vend Knorri haaravat, laialdaselt reklaamitud kõnet „Kas sina saad igikestvalt elada õnnelikul maal?“ Selles loogilises, kaasakiskuvas kõnes toodi pühakirjast küllaga tõendeid, et on tõesti inimesi, kes saavad igikestvalt elada õnnelikul maal.

Kogunemine uue maailma ühiskonnana

Järjekordse teokraatliku ajaloo verstapostini jõuti aastal 1953. Jehoova rahvas ootas pingsalt 19.–26. juulit. USA-sse saabus rahvast 96 maalt, nii et New Yorgi Yankee staadionile kogunes tuhandeid inimesi. See kaheksapäevane uue maailma ühiskonna kokkutulek oli imeliseks tõendiks Jehoova kristlike tunnistajate rahvusvahelisest ühtsusest.

Taas majutati tuhanded konvendidelegaadid inimeste kodudesse. Ülejäänud peatusid hotellides ja veel 45 000 elas staadionist 40 miili kaugusel New Jerseys New Marketi lähistel uue maailma trailerlinnakus. Juhtus nii, et trailerlinnaku kauplus andis kohalikule tarnijale vaikselt tunnistust kristlikust aususest. (Heebr. 13:18.) Kuna paljud tunnistajad läksid enne avamisaega staadionile vabatahtlikku tööd tegema ja saabusid tagasi pärast kaupluse sulgemist, võtsid nad ise endale vajalikku kaupa ja jätsid selle eest raha kandikutele, mida ei valvatud. R. D. Cantwell ütleb: „Tarnija oli seda nähes väga üllatunud ja tõdes lõpuks: „Hr Cantwell, pean ütleva, et minu kirikus seda küll teha ei saaks, sest ma ei või neid inimesi usaldada.““

Selle konvendi rahvusvahelist haaret rõhutasid 90 loosungit, mis rippusid staadionil ümberringi ülemise rõdu ja vahekorruse kohal. Delegaate võtsid vastu tervitused, nagu „Salam seedritemaalt Liibanonilt“ ja „Kristlik aloha Havaitl“. Igal päeval oli ka territoriaalne teema, nagu „Põhja-Ameerika päev“ ja „Atlandi ookeani saarte päev“.

Kooskõlas kokkutuleku teemaga esitas vend Knorr 20. juulil ajakohase kõne „Elu praegu uue maailma ühiskonnana“. C. W. Barber meenutab seda õhtupoolikut: „Kuna siia olid tuhanded kogunenud uue maailma ühiskonnana, lõi see suurepärase võimaluse kasutada seda väljendit suure rahvahulga kohta, tähistamaks selle solidaarsust ja ühtsust.“ Kuidas seda tehti? Võttes vastu resolutsiooni, kus sai selge kuju Jehoova tunnistajate arusaam, et nemad moodustavad ühe ühtse uue maailma ühiskonna. Resolutsiooni kiitsid ühel häälel heaks kokku 125 040 kohalolijat staadionil, tulvil täis telkides ja trailerlinnakus.

Kõlab hoiatushüüd

See suurejooneline kokkutulek jääb kindlasti meelde ühe erijoone poolest, mida Webster L. Roe nimetab põnevikuks. Roger Morgan kirjutab ühe konkreetse kõne kohta: „Kõne, mis mulle 1953. aasta Yankee staadioni kokkutulekul enim muljet avaldas, oli vend Franzi ettekanne „Rünnak uue maailma ühiskonnale kaugelt põhjast“.“

Hoiatushüüd kõlas tõepoolest neljapäeva õhtul 23. juulil 1953. Ühingu asepresident F. W. Franz maalis üksikasjaliku pildi tulevasest rünnakust Jehoova rahvale Googi Maagoogi ja tema hordide poolt. Näidati selgelt ära, et prohvetikuulutuse peategelane Goog on Saatan. Franz osutas ka, et Maagoogi maa on kurjade vaimjõudude piiratud paik vaimumaailmas maa lähistel pärast nende taevast väljaheitmist aastal 1918. (Ilm. 12:7-9.) Kõneleja selgitas, et Jehoova rahva praegune õitseng, ühtsus ja turvalisus kutsub esile Googi ja ta vägede rünnaku, kuid Jehoova juhib uue maailma ühiskonna sellest kohutavast tormist läbi. Kuidas küll need 112 700 kuulajat hindasid seda hoiatust ja manitsust loota kindlalt Jehoovale ning kuulutada head sõnumit tema kuningriigist, mida valitseb Kristus!

Kokkutuleku liigutav lõppsõna

Iseäranis liigutav oli delegaatidele 26. juuli pühapäeva pärastlõuna. N. H. Knorri avalikku kõnet „Pärast Harmagedooni Jumala uues maailmas“ oli Yankee staadionil, rahvarohketes telkides ja trailerlinnakus kuulamas 165 829 inimest. Staadionil viibis 91 562 inimest. Veidi enne avalikku kõnet avati väravad ja tuhanded sissetulnud võtsid istet mänguväljaku murul. Lisaks kuulasid tuhanded seda kõnet ühingu raadiojaama WBBR kaudu.

See kütkestav tund möödus kiiresti ja avalik kõne oligi läbi. Örn jahe tuuleõhk tõi värskendust tuhandetele kokkutuleku lõpukõne kuulajaile. Võttes aluseks Laulu 145 mõtted, rõhutas vend Knorr tund aega kestnud kõnes vajadust kiita Jehoovat, ülistada teda kui Jumalat, tutvustada teda kui kõiksuse valitsejat ja kuulutada tema kuningavõimu. Lauluga „Laulgem võidukalt kiitust!“ ja lõpupalvega saigi see suurim kristlik kokkutulek edukalt läbi.

Rahvusvaheline kokkutulek „Jumala tahe“

Angelo C. Manera juunior kirjutab: „Kui mainida aastat 1958, meenub Jehoova tunnistajatele praegugi üks märgiline sündmus: suurkonvent – Jehoova tunnistajate rahvusvaheline kokkutulek „Jumala tahe“. Milline konvent see küll oli!“ Sellele tähelepanuväärsele kokkutulekule kogunes delegaate vähemalt 123 maalt ja saarerühmalt. Tollasel rahvusvaheliste suhete pingeajal, kui Lähis-Idas valitses sõjaohk, oli Jehoova rahvas 1958. aastal 27. juulist 3. augustini koos rahus ja ühtsuses.

Paar nädalat enne konventi oli vend Knorr kohtunud ühingu 80 harubüroo ülevaataja ja nende abilistega. Arutati tema uue raamatu üle, kus ta käsitles harubüroo toimimisviise, olles enne isiklikult uurinud suurimat USA-s Brooklynis tegutsevat harubürood. Ka konventi ajal peeti sisukaid koosolekuid nii nende meeste kui ka misjonäride, eripioneeride ning ring- ja piirkonnaülevaatajatega.

Kolmapäeval 30. juulil toimus midagi, mis sundis Ernest Jansmat ütlema: „Olen kindel, et selle suursugusus jätab teokraatliku ajaloo annalidesse püsiva jälje.“ Tõepoolest, alates 33. aasta nelipühist Jeruusalemmas, kui ühel päeval ristiti 3000 uute Jeesus Kristuse järelkäijat, polnud midagi seesugust juhtunud. (Ap. teod 2:41.) Peagi pärast kõnet „Ristimine Jumala tahte kohaselt“ ristiti mõne miili kaugusel Orchard Beachil 7136 inimest (2937 meest ja 4199 naist), kes seeläbi sümboliseerisid oma pühendumist Jehoova Jumalale. See oli suurim ühes paigas toimunud massiristimine nüüdisajal.

Sel suurejoonelisel kokkutulekul käsitles vend Knorr kõnes „Hoidkem oma vaimset paradiisi“ maist paradiisi, vaimset paradiisi ja taevast paradiisi. Selle haarava kõne järel rääkis esineja, et Taimaa

misjonärid küsisid kord, kas ühing ei võiks avaldada uurimiseväljaannet, kus ei paljastata valeõpetusi, vaid esitatakse pelgalt Piibli tõeseid õpetusi. Ta sõnas, et tülles vastu neile ja kristlastele kõikjal, annab ühing välja uue raamatu „Kaotatud paradisiist taastatud paradisi“. See raamat, mis on kirjutatud lihtsas keeles ja illustreeritud rikkalikult, on rõõmuks ühtviisi noortele ja vanadele. „Terve põlvkond lapsi on kasvanud üles seda raamatut lehitsedes,“ nendib Grace A. Estep. „See on olnud neil koosolekutel kaasas, nad on seda oma mängukaaslastega jaganud, osates juba ammu enne lugemaõppimist jutustada piltide põhjal tervet rida piiblitlugusid.“

Laupäeval 2. augustil oli päevateemaks „Sinu tahtmine sündigu“. Sel pärastlõunal esitas ühingu president vastavateemalise kõne, misjärel ta rõõmustas 175 441 kuulajat teatega, et välja on antud uus raamat „Sinu tahtmine sündigu maa peal“. Kuidas küll delegaadid ihkasid süüvida prohvetikuulutuste, eriti veel Taanieli raamatu seletusse selles!

„Milline tunnistus Jehoovast!“

Mil moel kirjeldada seda, mis leidis aset rahvusvahelisel kokkutulekul „Jumala tahe“ pühapäeval 3. augustil? Konvendi aruandes on kirjas: „Milline tunnistus Jehoovast!“ See oli tõesti nii. „Pühapäev oli unustamatu päev igale konvendil viibinule,“ tõdeb Edgar C. Kennedy. „Kogunemine Yankee staadionile avalikku kõnet kuulama oli pilt, mis jääb meelde. Nägime oma istekohalt, kuidas inimesed lakkamatu voona staadionile tulid ning täitsid tribüünid ja väljaku, kuhu nad murule kindlatesse seksioonidesse istuma pandi. Kõigile vaatajaile oli see suurejooneline näide, kuidas suur rahvahulk tuleb Jehoova võitnud jäägi kõrvale, et ühiselt kiita ta nime, täites tema tahet. Me täname Jumalat, et võime olla osa sellest rahvahulgast. Nii staadion kui ka Polo Grounds sai rahvast ääreni täis. Pärastlõunal kell 3:00 valitses rohkem kui veerand miljoni kohalviibija seas täielik vaikus, kui lavale astus konvendi juhataja, et juhatada sisse kõneleja, Vahitorni Piibli ja Traktaatide Ühingu president N. H. Knorr, ning teatada kõne teema „Jumala kuningriik valitseb. Kas maailma lõpp on ligi?“

Inimesi oli arvult 253 922. Otsustades reedese suure kuulajaskonna järgi, pidi viibima kohal umbes 60 000 mujalt tulnut. Selle tunni jooksul kuulis rahvas pühakirjal põhinevaid vaieldamatuid tõendeid, et Jumala kuningriik on valitsenud aastast 1914 ning et maailma lõpp on lähedal.

Tehakse kättesaadavaks Jumala sõna

Et anda inimestele elukestvat õpet ja edendada Jumala kuningriigi maiseid huve, oli vaja, et kuningriigiteema esiraamat saaks rahvale kättesaadavaks. Vend Knorril oli see aastaid meeles mõlkunud. Ühingu vabrikus töötamise ajal oli tal juba ammu laual materjal, mille najal oleks saanud trükkida tervikpiibli, aga olude sunnil polnud võimalik seda ideed edasi arendada. Ent saanud ühingu presidendiks, ei kaotanud vend Knorr aega, et see mõte teoks teha. Lisaks oli oluline anda välja odavaid Piibleid, nii et üldsus saaks Jumala sõna hankida ja lugeda.

Kui N. H. Knorr rääkis aastal 1942 Ohios Clevelandis Jehoova tunnustajate teokraatlikul kokkutulekul „Uus maailm“ teemal „Haarakem vaimu mõõk“, näitas ta, et tähtsaimaks ründerelvaks on Piibel, „vaimu mõõk“. (Efesl. 6:17.) Tegelikult väljendas ta Jehoova rahva mõtteid üldiselt: kui oskaksime vaid leida soovitud teksti, paneksime vastased vaikima, trööstiksime leinajaid, teeksime rohkete tõendite abil inimestele selgeks selle, mis meile endile nii selge on. Kui meil vaid oleks selles abiks Piibel, saaksime vajaliku kiiresti üles leida!

See kokkutulek pakkuski sellist abi: Vahitorni ühingu uus väljalase Kuningas Jamesi Piiblist, mis on esimene tervikpiibel, mille ühing on trükkinud omaenda trükipressidel. Tänu Jehoova rohkem kui 150 kaasteenija kuudepikkusele uurimistöole valmis väljaande lisana sõnaregister, mis oli koostatud just Jumala rahvale kuulutustöö tegemiseks. James W. Filsoni sõnul täitis see Piibel suure tühiku: „Meil endil oli seda tarvis, lisaks oli seda tarvis territooriumil elavatele inimestele levitamiseks. ... Oli nii hea, et nüüd sai neile jagada head odavat Piiblit kõigest 1 dollari eest. Tänapäevani on see tihtilugu ainuke Piibel nende inimeste kodudes, kes pole tões.“

Vend Knorr pidas silmas veel üht tähtsat mõtet: hoida Jehoova nime alles kõigis keeltes. Oli olemas üks piiblitõlge, mis kasutas heebrea kirjades Jumala nime: „American Standard Version“. Ühing hankis selle Piibli trükiplaatide kasutusloa ja nii saigi see Vahitorni ühingu kõrgesti hinnatud väljaanne 1944. aasta teokraatlikul kokkutulekul „Ühtsed kuulutajad“ sealviibijate rõõmuks kättesaadavaks. „Kasutasime seda Piiblit oma korduskülastustel ja piibliuurimistel usinalt,“ täheldab Edgar C. Kennedy.

Uus piiblitõlge

Eriti just aastast 1946 oli ühingu president mõelnud Piibli kreekakeelse osa nüüdiskeeles tõlkele, mis paneks aluse veel paremale tõe mõistmisele, andes ustavalt edasi algsete kirjutiste tähenduse. Rääkides 2. augustil 1950 rahvusvahelisel kokkutulekul „Teokraatia kasv“ 82 075 inimese ees, teatas vend Knorr, et 3. septembril 1949 toimus Brooklyni Peetelis Pennsylvania ja New Yorgi korporatsioonide direktorite nõukogude (puudus vaid üks direktor) ühiskoosolek, kus ta teavitas „Uue maailma piiblitõlge“ komiteest. Piibli kreekakeelse osa tõlge oli valmis ja antud üle Vahitorni Piibli ja Traktaatide Ühingu Pennsylvania korporatsioonile. Vabrikujõud asusid 29. septembril 1949 esimese käsikirjaga tööle.

1950. aasta 2. augusti pärastlõunal oli vend Knorril rõõm teatada elevil konvendirahvale ingliskeelse Piibli kreekakeelse osa väljaandmisest. Tegemist polnud varasemate piiblitõlgete revideeringuga. See oli täiesti uus tõlge! „Uue maailma piiblitõlge“ komitee oli võtnud kreekakeelse osa aluseks Westcotti ja Horti tuntud põhiteksti, tuginedes samas ka teistele Piibli kreekakeelse osa tekstidele. Arhailistest väljenditest loobuti. See Piibel oli nüüdisaegses keeles, ingliskeelsetele lugejatele kergesti arusaadav.

Eriti märkimisväärne oli, et kreekakeelse osa põhitekstis kasutati 237 korda Jumala nime Jehoova. Tõlkekomitee eessõnas toodi selgelt välja selle nime kasutamise kindlad põhjused. Tõlkel oli arvukalt toredaid erijooni.

Aja jooksul on „Uue maailma tõlge“ mõjutanud oluliselt Jehoova rahva üldist kõnepruuki. Jumalateenijad on hakanud kasutama nüüdisaegseid termineid. (Rooml. 1:13, ingl. keeles.) 1953. aasta hakul hakkas „Uue maailma tõlkes“ kasutusele võetud sõna „kogudus“ asendama seni Jumala rahva koguduse kohta kasutatud sõna „kompanii“. (Võrdle Ap. teod 20:17; Kolosl. 4:15.)

Aastate jooksul valmis Piibli heebreakeelne osa viies eri köites, mis jagati välja Jumala rahva kokkutulekutel. Aastal 1961 olid Jehoova kristlikud tunnistajad piirkonnakokkutulekutel „Ühtsed kummardajad“ üli rõõmsad, kui said üheköitelise tervikpiibli „Uue maailma tõlge“. Tuleb märkida, et selleks ajaks oli maailmas 965 169 kuningriigi kuulutajat. Kahtlemata oli Jehoova nende tõsist tööd õnnistanud. Jumal oli andnud oma vaimu kaudu kasvu. (1. Kor. 3:6, 7.)

Piibli väljaandmine liigub jõudsalt edasi

Kõigil neil aastatel on Jehoova teenijate alaliseks sooviks olnud, et Jumala sõna jõuaks rahvani. Selleks on antud välja eri tüüpi Piibleid. Näiteks Jehoova tunnistajate 1963. aasta kokkutulekul „Ilgavene hea sõnum“ anti välja ingliskeelne 1961. aastal revideeritud „Piibli uue maailma tõlge“ taskuformaadis. Lisaks anti inglise keeles välja hinnaline suures trükis originaalväljaanne ühes köites, täiendatuna ristviidete, allmärkuste ja ulatusliku lisamaterjaliga. Võib vaid kujutelda itaalia, hollandi, prantsuse, saksa, portugali ja hispaania konvendirahva rõõmu, saades kätte „Uue maailma tõlke“ kreekakeelse osa omas keeles! „Bravo! Bravissimo!“ rõkkas üks itaalia keelt rääkiv delegaat. Saksa osavõtja sõnas: „Milline hea võimalus on Jehoova tunnistajatel äratada sakslastes taas ammune huvi Piibli vastu!“ Hiljem ilmus eelmainitud keeltes „Uue maailma tõlge“ tervikuna.

1971. aasta piirkonnakonventidel „Jumala nimi“ saadi ühe trükiväljaandena ka 1971. aastal revideeritud ingliskeelne suures formaadis „Uue maailma tõlge“. Neile, kel on soov piibliuurimisele teaduslikult läheneda, on antud aastal 1969 välja 1184 leheküljeline „The Kingdom Interlinear Translation of the Greek Scriptures“ („Kuningriigi ridadevaheline Kreeka Kirjade tõlge“).

Pidev soov hoida Jehoova nimi rahva teadvuses on andunud tõuke trükkida teisigi Piibleid. Nii andiski Vahitorni ühing aastal 1972 välja Steven T. Byingtoni tõlke „The Bible in Living English“. Selles on heebrea tetragramm tõlgitud järjepidevalt sõnaga „Jehoova“.

Alates aastast 1950 on maailmas levitatud miljoneid „Uue maailma tõlke“ Piibleid, suur osa neist inglise keeles. Väga kõrgelt on hinnatud 1973. aasta väljaannet „Piibli „Uue maailma tõlke“ täielik sõnaregister“, kus on 14 700 teemasõna ja 333 200 kirjet. Paljud Brooklyni Peeteli perest olid usinalt ametis koostamise, korrektuuri lugemise ja muu säärasega. Kahtlemata säästab see abimaterjal vajalike piiblitekstide leidmisel kenakesti aega.

Nüüd on „Uue maailma tõlke“ tervikpiibel saadaval seitsmes keeles, lisaks veel ühes keeles kreekakeelne osa. Kreekakeelne osa on valmimas veel neljas keeles. Tavalist „Uue maailma tõlke“ tervikpiiblit saab osta ühe dollari eest. Miks nii madal hind? Selleks, et Piibel jõuaks rahva kätte, nii et siira südamega inimesed saaksid seda lugeda ja omaks võtta „mitte inimeste sõnana, vaid sellena, mis see tõepoolest on: Jumala sõnana“. (1. Tess. 2:13.)

On möödunud üle kolme aastakümne ajast, kui Vahitorni ühingu trükipresside vahelt veeres välja esimene Kuningas Jamesi Piibel. Järgnevatel aastatel on paljud usinad käed teinud tublit tööd, et Jumala sõna jõuaks rahvani veelgi suuremates tiraažides. Ühingu Brooklyni trükikojas on alates aastast 1942 kuni aastani 1974 trükitud 28 533 890 Piiblit kas tervikuna või osana. Ehk on üllatav teada, et aastal 1974 töötas Vahitorni ühingu 15 rotaatorpressi Piibleid trükkides katkematult.

Lisaks Piiblite hoogsale trükkimisele on antud välja miljoneid piibliuurimise abivahendeid. Kõik need – nagu näiteks „Kogu pühakiri on Jumala inspireeritud ja kasulik“ ja „Abiks Piibli mõistmisel“ – on aidanud tuhandetel eri taustaga inimestel saada tõhusaks piibliuurijaks ja kompetentseks teokraatlikuks hea sõnumi kuulutajaks. Kuna on neid, kes kahtlevad Piibli autentsuses, on Piibli jumaliku päritolu tõestamiseks nähtud tõsist vaeva. Selle vallas väärrib märkimist 192-leheküljeline raamat „Kas Piibel on tõesti Jumala sõna?“ trükiarvuga 18 768 000, keelte arvuga 27. See 1969. aasta väljaanne osutab meisterlikult, et Piibli tõesus ei sõltu arheoloogide leidudest, otsekui oleks Piibli positsioon nõrk ja vajaks ilmalike „autoriteetide“ abi. Kaalukaimad tõendid toob Piibel jõuliselt ise,

lähtudes omaenda võimsast tõestusmaterjalist, põhjendatusest ja faktist, et annab vastused küsimustele, mis muidu jääksid vastusetä. „Jõudis kätte aeg, mil vaimulikkond üha sõnaselgemalt püüdis Piiblit diskrediteerida, ning vaja oli paljude hääbunud usku turgutada, nii et nad asuksid Piiblit tõsiselt uurima,“ märgib Webster L. Roe.

Kas me siis elame või sureme, kuulume Jehoovale

Jehoova tunnistajad ei ole Jumala sõnaga kaubitsejad. (2. Kor. 2:17.) Nad propageerivad seda siiralt ja usuvad ise sellesse. Seepärast peavad nad kõigutamatult kinni Jumala seadusest vere kohta. Nad on kogu maailmas saanud tuntuks kui inimesed, kes ustavalt kuuletuvad Jumala keelule verd mitte süüa ega lasta seda enda organismi elutegevuse ülalhoidmiseks viia (Ap. teod 15:28, 29.) Ka siis, kui elu paistab olevat ohus, on kristlased korduvalt öelnud põhimõtteliselt „kas me siis elame või sureme, kuulume Jehoovale“. (Rooml. 14:7, 8.)

Vere pühadust käsitleti 1927. aasta 15. detsembri „Vahitornis“. Artiklis „Põhjus Jumala kättemaksuks“ öeldakse lisaks muule: „Jumal ütles Noale, et kõik elavad loomad olgu talle toiduks, kuid ta ei tohi süüa verd, sest elu on veres.“ Aastaid hiljem teatas „Vahitorn“ (1. detsember 1944): „Võõral, kes lisaks sellele, et oli Noa järglane, oli seotud ka Iisraelile antud Jumala seadusega, oli keelatud süüa või juua verd, olgu ülekande või suu kaudu. (1. Moos. 9:4; 3. Moos. 17:10-14.)“ Järgnevatel aastatel sai see teema veelgi selgemaks.

1945. aasta 1. juuli „Vahitorn“ selgitas kristlikku seisukohta vereküsimuses. Toodi esile mõte, et kuigi vereülekandeid tegid juba vanad egiptlased, oli esimene registreeritud juhtum nurjunud püüd päästa aastal 1492 paavst Innocentius VIII elu, mis nõudis kolme nooruki elu. Mis veelgi tähtsam, „Vahitornis“ näidati, et Noale antud Jumala seadus vere kohta kehtib kogu inimkonnale ning et kristlastelt nõutakse verest hoidumist. (Ap. teod 15:28, 29.) Kokkuvõtteks öeldi „Vahitornis“:

„Võttes arvesse, et kõigekõrgem ja kõigepüham Jumal andis kooskõlas Noaga ja kõigi tema järglastega tehtud igikestva lepinguga selgesõnalised juhendid suhtumise kohta veresse, ning võttes arvesse, et ainsa verekasutusena inimkonna elu tagamiseks nägi ta ette selle kasutamise lepituseks pattude eest, ja võttes arvesse, et seda pidi tehtama tema pühal altaril või armutrooni ees, ilma et verd otse inimese organismi viidaks, on kõigil Jehoova teenijatel, kes ootavad igavest elu tema uues õiglas maailmas, kohane austada vere pühadust ja allutada end selles elutähtsas asjas Jumala õigusnormidele.“

Kristlik seisukoht vereülekannete kohta oli nüüd selgelt välja toodud. Samuel Muscariello tuli selle laitmatuse katse küsimusega silmitsi seista. Blocco Muscariello jutustab: „Peagi pärast vanglast vabanemist [kus mu vend Samuel istus kinni kristliku erapooletuse pärast], nakatus ta septilisse neelupõletikku, mis toob kaasa ureemiamürgituse. Arstid määrasid talle löikuse – muidugi mõista koos vereülekandega –, ennustades, et löikust ja verd saamata jääb tal elada kõige rohkem kaks aastat. Samuel lahkus nende juurest. Oli aasta 1947. ... „Vahitornis“ toodud mõtete kõrval kõlasid me kõrvas vanglas külas käinud vend Sullivani sõnad „verd endasse võtta on väär“. Täpselt kaks aastat hiljem viidi surev Samuel tagasi haiglasse. Astusin pingelises olukorras ta voodi juurde ja ütlesin: „Nad tahavad sulle verd anda.“ Ravimitest pooleldi uimane, pooleldi teadvuseta, üritas ta voodist tõusta [et hoiduda verest, mida talle ei antudki]. ... Ehkki meie peret valdas [tema surma pärast] kurbus,

julgustas meid tema sirgjooneline mõtlemine ja Jehoova ees laitmatuna püsimine isegi surmasuus olles.“

1950. aastate hakul kerkis tõsine küsimus Jehoova tunnistajate keeldumise pärast nõustuda vereülekandegaga. 18. aprillil 1951 läks Illinoisi osariik Chicago kohtusse, et võtta laps vanematelt ära, nii et arstid saaksid talle teha vereülekannet. Kuus päeva vanal Cheryl Labrenzil oli haruldane haigusseisund, mis põhjustas vere punaliblede hävinemist. Arstide sõnul ootas teda surm, juhul kui ta vereülekannet ei saa. Tema vanemad Darrell ja Rhoda Labrenz, kes olid kristlikud Jehoova tunnistajad, suhtusid vereülekanndesse põhjendatult kui Jumala seaduse rikkumisse ja olid selle vastu. Nad muretsesid beebi igavese heakäekäigu pärast, sest igavest elu võivad oodata vaid need, kes alluvad Jumala seadustele. Kohtu määruse kohaselt anti Cherylile verd, hoolimata vanemate protestidest.

Labrenzi kohtuasi oli vaid esimene lüli pikas jadas. Nüüdseks on Jehoova tunnistajad olnud üle kahe aastakümne rambivalguses, kuna on ilmutanud austust Jumala seaduse suhtes vere kohta. Marie M. Greetham mäletab hästi juhtunut oma venna Dan Morganiga. Sureva vähipatsiendina oli teda kolm korda New Yorgi veteranide haiglast välja kirjutatud, sest ta oli kõigutamatult keeldunud vereülekannetest. Ka neljandal korral keeldus ta verest. Õde Greetham jutustab: „See leidis aset augustis 1951. Dan suri oktoobris 1951, kui ta oli 55 aastat vana. Ta oli nii rahulik ja rõõmus. Vaid neli päeva enne surma rääkis ta ühele õele, kuidas ta peatselt silmad suleb, kuid on õnnelik, et on jäänud ustavaks ja saab suure tasu, olles üks Kristuse järelkäijate „väiksest karjast“. (Luuka 12:32; Ilm. 2:10.)

Aga kas on surm vältimatu, kui inimene keeldub vereülekandest? Kindlasti mitte! Mõelgem Gladys Boltoni juhtumile. Arst ütles talle, et tal on põrna suunduva peaarteri aneurüsm ning et põrn tuleb eemaldada. Ta nõustus lõikusega tingimusel, et talle ei tehta vereülekannet. Kuigi arst oli üllatunud, kuulas ta õe selgitust ja ütles, et ta pole vereasendaja vastu. Arst soostus opereerima verd kasutamata ja lõikus toimuski 21. mail 1959. Kuid enne, kui saadi põrn eemaldada, arter lõhkes ja õde kaotas 70 protsenti oma verest. Ehkki operatsioonisaali arstid ja õed nõudsid vere andmist, pidas arst oma lubadusest kinni. Gladys oli kaks nädalat teadvusetu ja kolm nädalat intensiivravi palatis, kannatamas ühe komplikatsiooni all teise järel, kuid arst oli äärmiselt hoolitsev ning tasapisi õde Bolton paranes. Ta kirjutab: „Kord, kui olime omavahel, sõnas ta: „Proua Bolton, ärge iial loobuge oma Jumalast Jehoovast. Meditsiinipraktika järgi peaksite olema nüüdseks surnud. Mitte keegi pole veel nii suurt verekaotust üle elanud!“ Kostas: „Doktor Davis, ma ei kavatsengi Jehoovast loobuda, kuid Jehoova tunnistajad ei õpeta imetervenemist praegusajal. Me hindame häid arste ja õdesid, ning te kõik olete tublisti vaeva näinud, et mind elus hoida. Ent kuna me kuuletusime Jehoova käsule vere kohta, õnnistati meid kõiki.“ Paistis, et mu vastus rõõmustas teda ja ta tänas mind.“ Õde Bolton sai 1. juuliks 1959 haiglast koju.

Aastate jooksul on Jehoova Jumal heldelt hoolitsenud nende eest, kes soovivad järgida tema seadust vere kohta. Pidevalt voogava vaimse abi hulka võib arvata ka aastal 1961 avaldatud 64-leheküljelise brošüüri „Veri, meditsiin ja Jumala seadus“. Kas oled seda kasutanud, et oma arstiga seda tähtsat teemat käsitleda?

Edendades õiget jumalakummardamist

Jehoova teenijad teavad, et pälvimaks Jumala heakskiitu, peab nende jumalakummardamine olema puhas ja rüvetamatu (Jaak. 1:27.) Nad peavad olema moraalselt ja vaimselt puhtad. (Jes. 52:11; 1. Kor. 6:9–11.) Neid mõtteid on kohaselt rõhutatud kokkutulekukõnedes, „Vahitorni“ artiklites ja mujalgi, seda eriti neil viimastel aastatel, kui maailm üldiselt on vajumas aina sügavamale kõlbelise allakäigu mülkasse.

Aastal 1951 õppisid õige jumalakummardamise edendajad midagi olulist termini „religioon“ kohta. Mõnedel neist oli veel hästi meeles 1939. aasta, kui nad kandsid mõtlemapanevat plakati „Religioon on lõks ja väljapressimine“. Tollal oli nende seisukoht, et religioon tervikuna on mittekristlik, Kuradist. ent „Vahitornis“ 15. märts 1951 soovitati kasutada religiooni kohta omadussõnu „õige“ ja „vale“. Lisaks öeldi raamatus „Mida on religioon inimkonnale toonud?“ (avaldatud aastal 1951 ja jagatud välja Inglismaal Londonis Wembley staadionil peetud kokkutulekul „Puhas jumalakummardamine“): „Arvestades termini „religioon“ kasutamist, tähendab selle lihtsaim definitsioon jumalakummardamise korraldust, jumalakummardamise vormi, olenemata sellest, kas see on õige või vale jumalakummardamine. See on kooskõlas seda tähistava heebrea sõnaga 'a-boh-dáh, mis sõnasõnaliselt tähendab „teenistust“, olenemata sellest, keda teenitakse.“ Niisiis on väljendid „valereligioon“ ja „õige religioon“ leidnud Jehoova tunnistajate seas tavakasutust.

Jumala rahvas on otsusekindlalt pidanud Jehoovat teenides kinni õigest religioonist ning hoidnud moraalselt ja vaimset puhtust. Eriti rõhutati seda „Vahitornis“ 1. märts 1952, kus olid väga tähtsad artiklid „Hoidkem organisatsiooni puhtana“, „Millal on kogudusest eemaldamine kohane“ ja „Patt, mis ei võimalda tagasitulekut“. Sellest ajakirjast nähtus, et on kohane eemaldada kristlikust kogudusest ristitud patustaja, kes oma tegu ei kahetse. (1. Kor. 5:1-13.) Rõhutati, et kui patustaja hiljem kahetseb, on tagasitulek võimalik. (2. Kor. 2:6-11.)

See polnud sugugi esimene kord, kui „Vahitorn“ mainis oma tegusid mittekahetsevate patustajate väljaarvamist kogudusest. Ent eriti aastast 1952 on rõhutatud vajadust hoida kristlikus koguduses vaimset puhtust. Aastatega on üha enam teadvustatud ka seda, et oluline on kohelda kahetsejaid halastust osutades. (Jaak. 2:13.) Seetõttu on ülevaatajad saanud eksinuid üldjuhul vaimselt tervendada, enne kui asjad nii halvaks lähevad, et vajalik on kogudusest eemaldamine. (Gal. 6:1.)

Kristlased ei lävi kogudusest eemaldatutega vendlusvaimus, ka ei salli nad endi keskel nurjatust. Aga mis siis, kui kogudusest eemaldatud oma väärtee hülgavad? Selles küsimuses on ülimalt asjakohased „Vahitornis“ 1. august 1974 ilmunud artiklid „Jumala halastus näitab eksinuile tagasiteed“ ja „Suhtugem kogudusest eemaldatutesse tasakaalukalt“. Neist nähtub, et sellistele kogudusest eemaldatutele saab taas eluteele astumiseks jagada tõelist julgustust.

Sugugi mitte vähetähtis roll organisatsiooni puhtuse hoidmisel on olnud tervel real kokkutulekukõnedel. Näiteks meenutab L. E. Reusch iseäranis 1964. aasta kokkutulekukõnet „Hoidkem avalike teenijate organisatsioon puhta ja voooruslikuna“, mille esitas F. W. Franz. Vend Reusch ütleb: „Ta tõi näitena kahtlase moraaliga noore neiu, kes on otsekui määrdunud käterätik avalikus tualetis. Ta rääkis moraalist selgelt ja otsesõnu. ... Ajastus läks tõesti täppi – see oli ennetav manitsus enne laviinina pealetungivat moraalilangust.“

Kõik need aastad on antud pidevalt pühakirjal põhinevat kasulikku manitsust. Kui öelda Piibli sõnadega, on väljaannetes näidatud Jehoova rahvale õiget teed, mida käia.

Kuningriigist tunnistuse andmine laieneb

1950. aastatel püüti kuningriigisõnumi kuulutamise tööd tugevalt laiendada. Väga oluline samm astuti aastal 1951. Rääkides 1951. aasta oktoobris Washingtoni kokkutulekul, teatas vend Knorr, et ligi 50 protsenti USA maakondadest (1469 maakonda 3062-st) on veel täiesti või osaliselt läbi töötamata. Ent see muutub. 1952. aasta juunis, juulis ja augustis saadetakse kuulutajaid ja pioneere neile territooriumitele tööle. Sellele reageeriti entusiastlikult. Samasugust tööd kõrvalistel territooriumitel on jätkatud praeguseni.

Tähelepanuväärne kuningriigist tunnistuse andmist edendav samm astuti 1957. aasta piirkonnakokkutulekul „Eluandev tarkus“. Marie Gibbard kirjutab: „Tol korral kuulsime esmakordselt väljendit „teenimine seal, kus on suurem vajadus“. Nii saidki pered olla justkui misjoniteenistuses. See oli uus mõiste teenistuses, mis avas soodsaid võimalusi üksikisikutele ja peredele, kel polnud võimalik saada Gileadi kooli väljaõpet ja minna teenima misjonipõllule.“

Paljud kristlased, kes on kolinud USA-s ja välismaal paikadesse, kus kuningriigi kuulutajate järele on suurem vajadus kui nende endises koguduses, on saanud usukaaslaste julgustada ja tugevdada, uustulnukaid Jumala tõe tundmises aidata ning koguni kogudusi rajada.

Õpitakse paremateks hea sõnumi kuulutajateks

„Igaüks peaks suutma kuulutada head sõnumit majast majja,“ ütles vend Knorr selle kui kristlaste esmase eesmärgi kohta 22. juulil 1953 rahvusvahelisel kokkutulekul „Uue maailma ühiskond“. Möödunud aastatel olid Jehoova tunnistajad kasutanud hea sõnumi kuulutamisel grammofonisalvestisi ja tunnistuskaarte, kuid nüüd seda enam ei tehtud. Vaja oli rohkem väljaõpet saada. Rääkides teemal „Kõigi teenijate esmane töö“, teatas vend Knorr uuest majast majja töö väljaõppe programmist. Ringkonna- ja piirkonnaüleavaatajatel tuleb selles osas palju ära teha, kuid abistada saavad kõik kogudustes ametisse määratud teenijad, nii et igast kuningriigikuulutajast saaks korrapärane hea sõnumi ükselt uksele kuulutaja. Kogudust külastades valib ringkonnaüleavaataja kogenud majast majja kuulutajad töötama väljaõppeprogrammi raames uute ja kogenematutega. See kaugelenägev abi kristlikele tunnistajatele pädevuse andmiseks algas 1. septembrist 1953 ja võttis peagi täispöörded.

„Väljaõppeprogramm ... oli suurepärane asi,“ ütleb James W. Filson. „Arglikel aidati julgust koguda. Mõnedel, kes arvasid suutvat teha vaid üht asja, näiteks ajakirjatööd, aidati osaleda muudiski [jumalateenimise] valdkondades. Paljudel teiste abistajatel paranesid ka enda oskused.“

Käsitsetakse julgelt „vaimumõõka“

Kristlased peavad olema pädevad käsitsema „vaimumõõka, see tähendab Jumala sõna“. (Efesl. 6:17.) Selles oli väljaõppeprogramm suureks abiks. Aja jooksul avaldas Vahitorni ühing teenistusväljaõppe kuubülletäänis „Teataja“ ja hiljem „Kuningriigiteenistuses“ mitmesuguseid kõneplaane 3–8-minutisteks majast majja esitlusteks ning 10–15-minutisteks korduskülastuste

esitlusteks. Mõned tunnistajad leidsid hiljem, et on kergem ja mugavam rajada lühikesed esitlused ühele kirjakohtale, nagu Jesaja 2:4 või Johannese 17:3.

Walter R. Wissman arvab, et piibliteemaliste esitluste tegemine majast majja tunnistust andes ja korduskülastusi tehes oli verstepost meie teokraatlikus arengus. Avalikkus hakkas üha enam seostama Jumala rahvast Piibliga. R. D. Cantwell täheldab: „Peatselt kuuldus ustel üha harvem seda vana süüdistust, et Jehoova tunnistajad on raamatukaupmehed.“

„Milline jõuline edasimineku meie majast majja teenistuses!“ on Myrtle Strain vaimustuses. „Pole enam tarvis ulatada inimestele lugemiseks kaarti või mängida ette plaati või rääkida terve tund kõike Jumala eesmärgist. Nüüd oleme kõik õppinud tegema ukse lühikest kindlat teemat esitlust kahekolme kirjakohta toel. Meie käsutuses on hulk kompaktsed ajakohastel kirjakohtadel põhinevaid esitlusi. Lisaks püüame inimest vestlusse haarata.“ Ükskõik, kas inimesed sõnumi vastu võtavad või mitte, on neile sel kombel tunnistust antud.

Paljastatakse valevalgust

Ajal, kui Jehoova tunnistajad on õppinud ustel aina tõhusamalt pühakirja kasutama, pole nad midagi kaotanud sellest tulisest entusiasmist, mis iseloomustas neid möödunud aegadel. Nii kuulutasid Jehoova tunnistajad 1955. aasta hakul kartmatult sõnumit, mis paljastas vaimset valevalgust.

Pühapäeval 3. aprillil 1955 kõlas jõuline kohtusõnum ristiusu kiriku, tegelikult kogu valereligiooni vastu. Selleks esitasid kristlikud kõnelejad paljudes keeltes üle maailma üheaegselt avaliku kõne. Seda jõulist kõnet pealkirjaga „Ristiusk või kristlus – kumb neist on maailma valgus?“ kuulis enam kui pool miljonit inimest.

Jehoova tunnistajad teavitasid inimesi innukalt, et ristiusu kirik on valevalgus. Hiljem rahuldas Vahitorni ühing suurt nõudlust selle sõnumi järele brošüüri näol trükiarvuga 22 000 000 kolmekümnes keeles. Aprillis 1955 osales innukalt selle levitamises tuhandeid uusi kuulutajaid, kes olid väljas esimest korda. Sel kuul jõuti maailmas kõigi aegade kõrgarvuni 625 256 kuningriigi kuulutajat. 1955. aasta juuli lõpus saatsid Jehoova tunnistajad posti teel kirju ja neid brošüüre kirikutegelastele ja toimetajatele.

Kes on see „maailm“?

Ristiusu kiriku valevalguse paljastamine muidugi ei meeldinud paljudele kirikutegelastele, aga see polnud neile viimane sõnum Jehoova tunnistajatelt. Üldsegi mitte! Paljud vaimulikud eitasid pühakirja jumalikku päritolu. Teised väitsid küll Piiblit toetavat, ent õpetasid Jumalat häbistavaid doktriine. Kolmainsus oli üks selliseid väärdõpetusi. Selle kohta said kirikumehed – meeldis see neile või mitte – aasta 1962 lõpus Jehoova tunnistajatelt sõnumi.

Saabus see 64-leheküljelise brošüüri näol pealkirjaga „Maailm“ – kes ta on? Johannese seisukoht.“ Selles paljastati kolmainu doktriini täielikku väärust. Novembris 1962 toimus brošüüri erilevituse. Kuningriigi kuulutajad ei piirdunud selle levitamisega vaid majast majja töö. Nad postitasid igale protestandi ja katoliku vaimulikule brošüüri ühes Vahitorni ühingu valmistatud kirjaga. Sel

kombel anti väga suurt tunnistust sellest, et Johannese 1:1 mainitud „Sõna“ pole mitte Jumal, vaid Jumala poeg Jeesus Kristus enne inimeseks saamist.

Liikuvad kokkutulekud

Kaaluka osa kristlastele vajaliku vapruse lisandumisele kuulutustööl on andnud Jumala rahva korrapärased kokkutulekud. Osa neist on olnud ühes vallas täiesti iselaadsed. Need on olnud liikuvad kokkutulekud, kus delegaadid reisivad ümber maailma paigast paika. Milline ühtsust edendav mõju on neil kokkutulekutel olnud! Ühe maa kristlased võivad lugeda oma usukaaslaste kogemustest ja ettevõtmistest teisel maal, ent nendega kokku saada ja koos aega veeta – isegi kui eksisteerib keelebarjäär – on tõeliselt rikastav kogemus. Kui eri rahvustest ja rassidest Jumala rahvas kokku tuleb, ei saa nad sama keelt rääkida, kuid nad räägivad tõe „puhast keelt“, mille Jumal on armulikult andnud kõigile maa peal elavatele, kes teda armastavad. (Sef. 3:9.)

Tähelepanuväärsuseks konventide jadas kujunes 1955. aastal toimunud Jehoova tunnistajate kokkutulek „Võidukas kuningriik“. Kolme nädala jooksul toimus USA-s ja mujal 13 kokkutulekut, kusjuures paljud delegaadid võtsid ette reisi mitmele kokkutulekule. Ühe väljaande sõnul oli see „küllap vist suurim ameeriklaste massiline liikumine läbi Euroopa pärast liitlasvägede pealetungi Teises maailmasõjas“.

Vahitorni ühing oli üürinud 42 lennukit ja 2 aurulaeva („Arosa Kulm“ ja „Arosa Star“). Laevad olid tegelikult ujuvad konvendihallid, sest reisijad said iga päev nautida vaimselt ülesehitavaid programme.

Üks konvendipaiku Euroopas oli Nürnbergi Zeppelinwiese, kuhu tuli kokku 107 423 inimest. C. James Woodworth täheldab: „Olime Ameerikas ülirõõmsad, saades teada, et just selles paigas, kus Hitler oli hõiganud välja Jehoova tunnistajate likvideerimise, pidas kristlik rahvas „Võiduka kuningriigi“ konventidest suurimat. Kus aga oli Hitler?“

Konvent ümberilmareisil

Midagi eriti märkimisväärset algas Jehoova rahvale 1963. aasta 30. juunil Wisconsinis Milwaukeees ning lõppes 8. septembril Californias Pasadenas. See oli Jehoova tunnistajate kokkutulek „Igavene hea sõnum“ – tegelikult 24 linnas toimunud, mööda maakera edasi liikunud konvent. Hoogsast ümberilmatuurist võttis osa 583 delegaati. Veidi erinevatel marsruutidel ringi reisijad kogunesid koos usukaaslastega sellistes linnades nagu London, Stockholm, München, Jeruusalemm, New Delhi, Rangoon, Bangkok, Singapur, Melbourne, Hongkong, Manila, Sõul ja Honolulu.

Paljud Londoni kokkutulekule saabunud delegaadid külastasid Briti Muuseumi. Seal nägid nad ka Nabunaidi kroonikat, tänu millele saab Babüloni langust dateerida aastasse 539 e.m.a. Huvitav oli näha ka savist tehtud maksa, mida kasutati Babüloni religioonis ennustamisel. (Võrdle Hesekiel 21:21.)

Piiblimaades reisinud konvendirahvas külastas paljusid piibliaegade paiku. Kui nad nägid kuulsaid Liibanoni seedreid, Moabi tasandikku ja Hinnomi orgu, kasvas neis hindamine Jumala sõna vastu.

Kui reisirahvas jõudis Lähis-Idasse, võisid nad seal nagu mujalgi täheldada Babüloni religiooni mõjutusi. Bangkokis Wat Pos nägid delegaadid falloslikku sümbolit, mille ees palvetasid alasti naised

lootuses saada lapsi. Seinamaalingutel budistlikus Wat Sakhetis oli kujutatud nii nirvaanat kui ka põrgupiinu. Nähtu sarnasus Dante põrguga viitas eksimatult nende kahe religiooni ühisele ideelisele päritolule.

Selliste väärusu ilmingute nägemine andis mõtlemapanevale kokkutulekukõnele „Jumala kohtupidamine valereligiooni üle“ lisatähenduse. See kõne viis kuulajad tagasi muistsesse Babüloni. Kui Jumal segas ära linna torniehitajate keele, siirdusid need teisale ja võtsid ebapuhta religiooni endiga kaasa. Sellega hakati tegelema eri keeltes ja nii tuligi esile valereligiooni maailmaimpeerium. Selle babülonliku algupära tõttu nimetabki Piibli Ilmutusraamat seda „Suureks Babüloniks“ (Ilm. 18:2.) Ühenduses selle haarava kõnega said kokkutuleku delegaadid 704-leheküljelise ingliskeelse raamatu „„Suur Baabülon on langenud!“ Jumala Kuningriik valitseb“ Selles ühes köites kaheosalises raamatus käsitletakse esimeses osas muistse Babüloni ja Jehoova rahva suhteid, teises osas on toodud Ilmutusraamatu peatükkide 14–22 salm-salmilt analüüs.

Visuaalsed abivahendid abiks jüngrite tegemisel

Kokkutulekule järgnenud kuudel valmis ühingul mõtteid ärgitav film. „Võimas!“, „Vaimustav!“, „Paljastav!“, „Šokeeriv!“ – need olid tüüpilised reageeringud sellele kahtunnisele värvifilmile „Ilgavese hea sõnumi kuulutamine ümber ilma“. Film räägib aastal 1963 ümberilmareisi teinud kokkutulekutest pealkirjaga „Ilgavene hea sõnum“, kus vaimustavat avalikku kõnet „Kui Jumal on kogu maakera valitseja“ kuulis kokku 580 509 inimest. Ent see pole pelgalt reisifilm. Selles tuuakse selgelt välja, kuidas üks praeguseks varemetsesse jäänud linn mõjutab tänapäeval miljonite elusid. Selles linnast – muistselt Babülonist – on lähtunud sümboleid ja tavasid, mis on imbunud peaaegu kõigi maakera elanike ellu. Rõhutatakse ka suurest Babülonist lahkumise pakilisust. Antakse edasi tõsikristlaste südamlikkust ja armastust, mis ilmnes nendel kokkutulekutel kõikjal maailmas. Vaatajad võivad näha, et on olemas organisatsioon, millega pärast suurest Babülonist väljumist ühineda. Sellest lähtudes ergutatakse õigusearmastajaid hülgama valereligiooni üleilmset impeeriumit ja liituma Jehoova kummardajatega. (Ilm. 18:4, 5.)

Aastaks 1963 oli Vahitorni ühing kasutanud juba kümmekond aastat filmi kui visuaalset abivahendit jüngrite tegemisel. Pärast 1953. aasta rahvusvahelist kokkutulekut andis ühing välja kaasakiskuva filmi „Uue maailma ühiskond tegutsemas“. See oli esimene ühingu toodetud film pärast „Fotodraamat“ 40 aastat tagasi. See tund ja 20 minutit väldanud film osutus mõjusaks vahendiks vaatajate tutvustamisel Jumala maise organisatsiooni tähtsusega, Peeteli pere tehtava tohutu tööga, Jehoova tunnistajate üldise tegevusega, suurte konventidega ning uue maailma ühiskonna sujuva ja tulemusrikka toimimisega. H. A. Cantwell märgib: „See oli vahva vahend, mille abil vasthuvitatud said näha, kui suur ja laiaulatuslik on organisatsiooni tegevus.“

Pärast suurkonvente aastatel 1955 ja 1958 andis ühing välja filmid „Uue maailma ühiskonna õnn“ ja „Jehoova tunnistajate rahvusvaheline kokkutulek „Jumala tahe““. Lisaks astusid Jehoova tunnistajad filmi vahendusel vastu Jumal-on-surnud filosoofiale. Aastal 1966 valmis Vahitorni ühingul kõitev värvifilm „Jumal ei või valetada“. Selles uskutugevdavas filmis näidati, et Jumal on elav ning viib täide oma eesmärgi maa ja inimesega. Mõjusate värvirikaste piltidega mitmekesistatud värvifilmid tõid vaatajate silme ette olulised piiblisündmused ja selgitasid nende tähtsust meie päeviks. Üks vaataja lausus: „Mulle meeldis see film just seepärast, et tõendamaks, et Jumal ei või valetada, toodi vastavalt Piibli prohvetiennustustele täitunud ajaloosündmusi. Näiteks paljud

varemed osutavad igaühele, kes vaatab, et Jumal ei või valetada. Nende nägemine kinnitas mulle, et Jumal ei valeta, kuna kõik, mis ta on öelnud, läheb tõesti täide nüüd ja ka tulevikus.“

Vahitorni ühingu aastal 1966 toodetud film „Päränd“ käsitles mitmesuguseid ahvatlusi, millega noored tänapäeval kokku puutuvad. Angelo C. Manera juunior täheldab, et filmis näidati, „millega uue maailma ühiskonna noored tegelevad ning kuidas nad ahvatlustest võitu saavad ja kristlikul teel püsivad“. Erakordne oli see, et filmil oli erinevalt varasematest ühingu toodetud filmidest ka heliriba ning filmi näidati paljude telejaamade kaudu. Nii said tuhanded vaatajad seda oma kodudes näha. Filmi „Päränd“ näidati ka ringkonnakokkutulekutel ja muudel rahvakogunemistel.

Viimastel aastatel on ringkonnaülevaatajad Jumala rahva kogudusi küllastades näidanud avalikel koosolekutel ka slaidiprogramme. Esimest neist pealkirjaga „Külaskäik Jehoova tunnistajate peakorterisse“ hakati näitama septembris 1970. Selle eesmärk oli tutvustada inimestele Jumala organisatsiooni, nii et see ajendaks neid õigeid samme astuma. Slaidiprogramm „Lähivaade kirikutele“ aitas vaatajatel mõista, et ristiusu kirikutes pole kohta neil, kes armastavad tõde ja õigust. Programm ergutas neid valereligiooni maailmameeriumist lahkuma ning küllap andis ajendi aidata ka teistel suurest Babülonist põgeneda. Need olid vaid üksikud näited slaidiprogrammidest, mida ringkonnaülevaatajad piibliõpet jagades näitlike õppevahenditena kasutasid.

Midagi uut ja põnevat!

„Kuulakem Taanieli sõnu meie päevade kohta“. Kas mäletad seda osa 1966. aasta kokkutulekutel „Jumala vabaduse pojad“? Ajal, kui delegaadid seda kuulasid, juhtus midagi enneolematut. Valjuhäälditest kostus erinevaid hääli, millega anti edasi Taanieli, kolme ustava heebrealase ja koguni inglite teksti. Kõlas muusika ja kolmele heebrealasele anti viimane võimalus kummardada kuldkuju ette, mille Nebukadnetsar oli Duura orgu püstitanud. Nemad aga jäid kindlal meelel laitmatuks, keeldusid kummardamast ja kogesid, kuidas Jehoova nad vabastas. (Taanieli 3. peatükk.)

See oli uudne piibliõpetuse jagamise moodus. Kokkutulekul viibijad tundsid, justkui oleks nad viidud muistsesse Babüloni. Sama ereda elamuse said nad esitlusest „Vaadakem Jeremija vastupidavust, mida on vaja meiegi päevil“. Nende silme ees rullus piiblinäidend, kus kostümeeritud näitlejad kujutasid heebrea prohveti elu ja aega muistses Jeruusalemmas. Dramaatilisust lisasid heliefektid. Kõik vaatajad tajusid eredamalt Jeremija kannatusi ja ustavust, kui ta ihuüksi seisis mõirgava rahvajõugu ees, kes tahtis talt elu võtta. Kuidas see küll rõhutas, et Jehoova kummardajatel on vaja kindlalt loota oma Jumalale! Kuidas see küll näitas, kui väga on vaja Jumalat teenides vastu pidada isegi surma palge ees seistes!

Niisiis oli aasta 1966 millegi uue – Jumala rahva kokkutulekutel õpetamise uue mooduse algus. Aastale 1966 järgnevatel aastatel on piiblinäendid olnud Jehoova rahva suurte kokkutulekute lahutamatu osa. Varem oli neid dramatiseeringuid esitatud tihtilugu Vahitorni ühingu Gileadi piiblikooli lõpuaktustel, kus muistse ja praeguse aja tegelasi mängisid kooli õpilased.

Seoses neist dramatiseeringutest lähtuvate õnnistuste ja nende kasulikkusega märgib James W. Filson: „Tunnen, et piiblinäendid on oivaline vahend süvendada meis arusaamist piiblitõlgete õppetundidest ja manitsustest.“ Kokkutulekute näendid on ajendanud nii mitmeidki oma väärkäitumist tunnistama ja vaimset abi otsima. (Õpet. 28:13; Jaak. 5:13-20.)

Me ei toeta ühtki valitsust peale Jumala kuningriigi

Jehoova kristlikud tunnistajad on truud Jumala kuningriigile. Kõigi nende aastate kestel on nad seda korduvalt näidanud. Siirdugem näiteks veerand sajandi tagusesse aega, teispäeva 1. augusti 1950 teemapäeva „Teokraatliku pühendumuse päev“ Jehoova tunnistajate kokkutulekul „Teokraatia kasv“. Vend Knorr tõi oma kõnes hulgaliselt tõendeid, mis paljastasid, kui valed on usuvastaste süüdistused, et Jehoova tunnistajad toetavad kommunismi. USA valitsusringkonnad polnud lahterdanud Jehoova tunnistajaid õõnestajateks ja kommunistide sabarakkudeks, lisaks tõendasid Vahitorni ühingu enda väljaanded alates aastast 1879 ilmselgelt, et Jehoova teenijad on kommunismi vastu. Vend Knorr tõi selgelt välja, et tõsikristlus ei silluta teed ateistliku kommunismi tõusule ja kasvule, küll aga teeb seda silmakirjalik ristiusu kirik! Pärast seda sõnumit tegi ühingu president ettepaneku võtta vastu kommunismivastane deklaratsioon ja resolutsioon, mille 84 950 konvendil viibijat ka vaimustusega heaks kiitsid.

Mõni aasta hiljem, alates juunist 1956 kuni veebruarini 1957, kiitsid Jehoova tunnistajate 199 kokkutuleku 462 936 delegaati üksmeelselt heaks petitsiooni, mis oli suunatud Nikolai Bulganinile, NSV Liidu juhile. Petitsioonis käsitleti ränka kohtlemist, mis oli saanud osaks Jehoova tunnistajatele Venemaal ja Siberis. Selles nõuti vangistatud tunnistajate vabastamist ja nende organiseeritud tegevuse tunnustamist. Samuti nõuti, et neil võimaldataks luua korrapärased suhted juhtiva koguga ning avaldada ja tuua riiki piibliainelist kirjandust. Petitsioonis juhiti tähelepanu Jehoova tunnistajate kuningriigi kuulutamise tööle, samas eitati igasugust nendepoolset poliitilist huvi või kallutatust. Lisaks tehti petitsioonis ettepanek läbirääkimisteks Vahitorni ühingu ja Venemaa valitsuse vahel. Pandi ette, et sel eesmärgil võimaldataks Jehoova tunnistajate delegatsioonile pääsu Moskvasse, samuti nende arvukate vangilaagrite külastust, kus Jehoova tunnistajaid kinni peeti.

1957. aasta 1. märtsil allkirjastasid ühise petitsiooni ja saatsid selle Venemaa valitsusele seitse Vahitorni ühingu direktorit. Kommunistid ei andnud mingit vastust ega teadet petitsiooni kättesaamisest. Kõigele vaatamata rääkisid Venemaa Jehoova tunnistajad kui ainuüksi Jumala kuningriigi toetajad ikka julgelt Jumala sõnast.

Jehoova tunnistajad ei piirdunud vaid sellega, et toetasid vankumatult Jumala kuningriiki; nad juhtisid lisaks tähelepanu ristiusu kiriku vaimulikkonna tegematajätmistele selles vallas. Seepärast võttis Jumala rahvas reedel 1. augustil 1958 rahvusvahelisel kokkutulekul „Jumala tahe“ vastu ülimalt tähelepanuväärse resolutsiooni. Konvendi delegaatidel oli palutud olla pärastlõunal kohal ning koos oligi 194 418 inimest. Kuulati tähelepanelikult Vahitorni ühingu asepresidenti F. W. Franzi, kes rääkis teemal „Miks sel konvendil tuleks otsus vastu võtta“. Tema järel esitas vend Knorr jõuliselt resolutsiooni, milles paljastati ristiusu vaimulikkonda kui nüüdisaja kõige laiduväärsemat klassi maa peal. Ka kinnitati dokumendis Jehoova rahva teokraatlikke põhimõtteid, kuulutati selgesõnaliselt Kristuse valitsetavat Jumala kuningriiki kui ainsat pääseteed ning rõhutati Jehoova tunnistajate otsusekindlust kuulutada seda kuningriiki armastuses, rahu ja ühtsuses lakkamatult, kuni Jehoova selle tunnistustöö Harmagedooniga lõpetab. Vend Knorr tegi ettepaneku loetud resolutsioon vastu võtta ning kui ta selle hiigelauditooriumile teist korda ette pani, kõlas üksmeelne toetus hüüd.

Hiljem trükiti 72 348 403 seda resolutsiooni sisaldavat voldikut, et levitada seda 53 keeles kõikjal maailmas. Põhiliselt tehti seda tööd detsembris 1958. See teave leidis laialdast kajastamist ka siis, kui resolutsioon koos sissejuhatava kõnega 1958. aasta 1. novembri „Vahitornis“ ära toodi.

Kas sellisel levitamisel oli mõju? Muidugi oli. Peter D'Mura kirjutab: „Kevadel 1958 kohtasin noormeest, keda see resolutsioon ajendas tõde õppima, siis pühenduma ja hiljem pioneeritööd alustama.” C. James Woodworth täheldab: „Mõned Jehoovale pühendunud, ristitud tunnistajad, kes praeguseni siin Ohio Clevelandi kogudustes aktiivsed on, alustasid väljamarssi Suurest Babülonist, kui olid resolutsiooni lugenud ja võtnud vastu võimaluse Piiblit uurida.” (Ilm. 18:4.)

Aastal 1963 ümberilmakokkutulekul „Ilgavene hea sõnum“ avanes Jehoova teenijatele oivaline võimalus näidata, et nad toetavad Jumala kuningriiki, aga mitte ühtki muud valitsust. Entusiastlikult kiitsid nad heaks resolutsiooni, millega nad kuulutasid, et tunnustavad Jehoovat kui igavikulist universumi ülemvalitsejat ning keelduvad poliitilist kaju ÜRO-d ebajumalana kummardamast rahvaste kombel, keda nähtamatud kurjad jõud Harmagedooni juhivad. (Ilm. 13:11-18; 16:14, 16.) Selle asemel on Jehoova tunnistajad Kristuse juhivate inglite, Jumala vaimu ja sõna abiga otsustanud kõigile rahvastele ka edaspidi kuulutada „igavest head sõnumit“ Jumala messiakuningriigist ja tema kohtuotsustest. (Ilm. 14:6.) Pärast seda, kui 454 977 inimest resolutsiooni ümberilmakokkutulekul „Ilgavene hea sõnum“ vastu olid võtnud, võeti see vastu ka eri riikides toimunud kokkutulekutel. Lisaks avaldati see 1963. aasta 15. novembri „Vahitornis“ kuuekümnenda kuues keeles, nii et see jõudis kõikjale maailmas.

See julgejooneline dokument ühes sissejuhatava kõnega „Miks me kõik peaksime resolutsiooniga ühinema“ haaras Ilmutusraamatu 16. peatüki kõiki seitset nuhtlust. Seetõttu sisaldas see kohtusõnumeid, mida esmalt kuulutati seitsmes järjestikus resolutsioonis ja seonduvas materjalis, mida esitati Jumala rahva konventidel aastatel 1922–1928. Niisiis said sajad tuhanded, kes polnud saanud neid varasemaid resolutsioone toetada, avalikult kuulutada, et nad kiidavad heaks ja toetavad nende Jehoova nuhtluste väljavalamist, millest räägitakse prohvetlikult Ilmutusraamatu 16. peatükis. Taas kord teatasid Jehoova teenijad väga selgelt, et nad toetavad ainult Jumala kuningriiki, aga mitte ühtki muud valitsust või poliitilist korda.

Aastal 1969 käsitleti kokkutulekute „Rahu maa peal“ kõnes „Viimased hädad Jumala rahu vaenlastele“ Ilmutusraamatu peatükkides 8–11 mainitud seitsme sümbolse trompeti hüüdu. Sellele kõnele järgnes jõuline deklaratsioon, milles selgelt näidati, et rahu Loojaga tuleb ainult messiakuningriigi kaudu. Deklaratsiooni vastu võttes väljendas Jehoova rahvas seisukohta, et Jumala kohtuotsused tabavad ristiusumaailma. Nad kuulutasid oma täielikku erapooletust kogu selle poliitilise vastasseisu suhtes ja teatasid selgesõnaliselt, et nad loodavad täielikult Jumala kuningriigile ega lakka seda kuulutamast kõigile rahvastele, kuni tuleb lõpp.

Taas näitasid Jehoova kristlikud tunnistajad, et nad toetavad Jumala kuningriiki, aga mitte ühtki muud valitsust, kui alates juunist 1973 kuni jaanuarini 1974 toimusid maakera mitmes paigas rahvusvahelised kokkutulekud „Jumala võit“. Kokkutuleku kõnes „Kogugem rikkust maa uuele kuningale“ käsitleti Jeesuse mõtlemapanevat mõistujuttu miinidest. (Luuka 19:11-27.) Kõne järel tutvustas esitaja deklaratsiooni ja resolutsiooni, mille konvendi delegaadid kõlavalt „Jah!“ lausudes heaks kiitsid. Kõnes toodi välja mõte, et 2520 aastat väldanud paganate ajad algasid Jeruusalemma laastamisega aastal 607 e.m.a ja said täis „taevase Jeruusalemmaga“, kuhu Jeesus Kristus aastal 1914 m.a.j messiakuningaks pandi. (Heebr. 12:22.) Märgitigi, et inimmaailma tuleb jätkuvalt hoiatada saabuvast „suurest viletsusest“. (Matt. 24:21.) Jehoova kristlikud tunnistajad usuvad ikka

vankumatult Jumala võitu, lasevad kõlada hoiatushüüul ja kuulutavad Jumala messiakuningriiki, mis lahendab kõik inimkonna hädad.

Seega on kindel tõsiasi, et Jehoova teenijad toetavad Jumala kuningriiki, ent mitte ühtki muud valitsust. Head sõnumit sellest kuningriigist kuulutavad nad kõikjal maailmas. Nad on korduvalt näidanud, et on truud Jumala messiakuningriigile, ja näitavad seda ka edaspidi igal pool maailmas.

Vaimne toit õigel ajal

Kuidas on Jehoova kristlikud tunnistajad suutnud Jumala kuningriigi toetajatena hoida oma kõikumatut positsiooni? Kuidas on nad jäänud „kindlaks usus“, kui teised on usu kaotanud? (1. Kor. 16:13.) See on saanud võimalikuks, sest Jehoova Jumal on heldelt andnud „ustava ja aruka orja“ kaudu vaimset toitu õigel ajal. (Matt. 24:45-47.)

Toogem näitena 1960. aastad. USA-d tabasid usuliste ja sotsiaalsete muutuste tormituuled. Üha enam süvenes tava, et paljud ristiusu kiriku vaimulikud pidasid mõningaid piibliosasid mütoloogiliseks. Ka Piibli moraalikoodeks oli nende meelest aegunud. Liiatigi levis väide „Jumal on surnud“.

1960. aastatel sütitasid sotsiaalsed, psühholoogilised, poliitilised ja majanduslikud tegurid USA-s rassirahutusi, koguni vägivalda. Näiteks 1964. aasta „pikk palav suvi“ tõi kaasa kolme kodanikuõiguste eest seisja mõrvamise Mississippis, samuti rahvarahutused kõikjal lõunas. Ka põhjaosa linnad ei jäänud sellest puutumata. Ainuüksi Los Angelese rahvamässude ajal 11.–16. augustil 1965 nõudsid kokkupõrked, rüüstamised ja süütamised 35 inimese elu ning kahju ulatus 200 miljoni dollarini.

Selliste usuliste ja sotsiaalsete vapustuste tormituultes hoidsid Jehoova tunnistajad USA-s ja mujal maades lootust Jehooval ning pidasid kinni tema sõnast. Jehoova aga hoolitses nende asjakohase juhtimise eest. Näiteks 1962. aasta piirkonnakonventidel „Vaprad jumalateenijad“ olid neile suureks kasuks kõned „Olla kuulekad – kellele?“, „Allumine kõrgematele võimudele – miks?“ ja nendega liituvad teemad. See oluline teave avaldati hiljem „Vahitornis“ (numbrid 1. novembrist 1. detsembrini).

Selgitati, et Kirjas roomlastele mainitud „kõrgemad võimud“ on ilmalikud valitsusvõimud, kellel Jehoova lubab praegusel ajal olla oma positsioonil. Kõiki tänapäeva jumalateenijaid ergutati olema suhtelises alluvuses kõrgematele valitsusvõimudele ning mitte eirama maiste valitsuste seadusi, mis ei lähe vastuollu Jumala seadusega. (Rooml. 13:1-7; Ap. teod 5:29.)

„Kui targalt juhatas Jehoova meid suhete osas selle maailma poliitiliste valitsejatega!“ väljendab oma rõõmu L. E. Reusch, lisades: „Kuidas oleksime võinud teada, et aastal 1964 hakkavad kodanikuõiguste küsimused käärima ja kasvavad üle tänavarahutusteks, kodanikuallumatuseks, vägivaldaks ja muuks taoliseks? ... Oleks võinud juhtuda, et oleksime lasknud end tol ajal nagu vaimulikkond kaasata mõtteviisi, mis ärgitab kaasa lööma marssides, protestides ja sotsiaalsetes vaidlusküsimustes. Aasta 1962 suvekokkutulekutel anti meile „rooga õigel ajal“. [Matt. 24:45.] ... Toodi selgelt välja suhtelise allumise mõiste, mis on hoidnud meie õiget seisundit Jehoova ja poliitiliste võimude ees, kellel ta lubab eksisteerida, kuni Kristus Jeesuse kuningriik nad kõrvaldab.“

Jehoova Jumal on tõesti andnud külluslikult vaimsest rooga. Heida vaid pilk riulile, kus on Vahitorni ühingu viimastel aastatel välja antud raamatud. Seal on 1958. aastal välja antud „Sinu tahtmine sündigu maa peal“, kus käsitletakse Taanieli raamatut. Ilmutusraamatu salm-salmilt lahkamine on toodud raamatutes „Siis on Jumala saladus lõpetatud“ ja „Langenud on suur Babülon! Jumala kuningriik valitseb!“. Aastal 1971 avaldatud raamat „Rahvad peavad tundma, et mina olen Jehoova – kuidas?“ käsitleb Hesekeeli prohvetikuulutusi. Taastamist puudutavaid prohvetikuulutusi Haggai ja Sakarja raamatus lahatakse raamatus „Inimkonnale taastatud paradiis – teokraatia kaudu“.

Rikkalikku vaimset toitu on saanud nii vanad kui noored. Aastal 1958 avaldati lihtsas keeles ja rikkalikult illustreeritud raamat „Kaotatud paradiisist taastatud paradiisi“. Põlvkondade vahelist lõhet aitas vältida aastal 1971 avaldatud 192-leheküljeline raamat „Kuuletuda Suurele Õpetajale“. See väljaanne on kavandatud lapsevanematele koos lastega lugemiseks. Lihtne keel ja toredad pildid lasevad lastel tajuda, et see on nende „oma raamat“.

Rõhk jüngrite tegemisel

Mõned Jehoova rahva kristlikud väljaanded on mõeldud konkreetselt selleks, et aidata täita käsku kuulutada head sõnumit ja teha jüngrid. (Matt. 24:14; 28:19, 20.) Sedasorti raamat oli algselt aastal 1946 välja antud „Jumal on tõemeelne“. See abivahend käsitles Piibli põhiõpetusi. Aastal 1950 avaldatud raamat „See tähendab igavest elu“ valgustas sügavamalt piibliteemasid ja kristlikku elulaadi. Mainima peab ka 416-leheküljelist „Asjad, milles Jumalal on võimatu valetada“ aastast 1956. Olles põhilisi piibliuurimise abivahendeid, on see olnud kuningriigi kuulutajatele suureks abiks.

Jehoova teenijad on pidevalt saanud kuulutus- ja jüngrite tegemise tööks vajalikku. C. W. Barber mainib 1967. aasta piirkonnakonventidele tagasi mõeldes enda sõnul uuenduslikkust: „Jehoova organisatsioon valmistab alati midagi põnevat ja rõõmutoovat. Seekord oli selleks uut laadi hoogtööraamat pealkirjaga „Kas inimene on arenenud, või on ta loodud?“, mida pakuti 25 senti eest. Kohe tutvustamisel selgus, et mõtlevatele inimestele on see midagi eriti köitvat.“

Kuningriigi kuulutajad levitasid seda raamatut kuulustööül miljoneid eksemplare. Mais 1968 koondati jõud, et viia seda haridustöötajatele, ja tulemused olid suurepärased. Marie Gibbard nendib: „New Yorgi osariigis White Plainsis on ühest kooliõpetajast saanud ristitud tunnistaja tänu sellele, et 12-aastane õpilane andis talle selle huviäratava raamatu.“

Midagi tõhusat eesootavaks tööks

Üks tähelepanuväärseid uuendusi tehti aastal 1968. Kui „Vahitornis“ teavitati piirkonnakonventidest „Hea sõnum kõigile rahvastele“, mainiti: „Reedel on plaanis midagi rõõmustavat ja ka üllatavat, sest see mõjutab märkimisväärselt järgnevatel aastatel tehtavat tööd.“

Jehoova teenijad olid põnevil. Mis uuendus see võiks olla? Vastus tuli võtmekõne lõpus „Hea sõnum maailmast, kus pole väärusku“. Anti välja uus taskuformaadis 192-leheküljeline piibliuurimise abivahend, raamat „Tõde, mis viib igavesse ellu“, mis võeti vastu suure rõõmuga. „Kes on Jumal?“, „Kus viibivad surnud?“, „Miks on Jumal lubanud meie ajani kurjust?“, „Kurja maailma viimsed päevad“, „Õnneliku pereelu rajamine“, „Eluteeks õige jumalakummardamine“ – need on mõned raamatu köitvatest peatükkidest. See uus väljaanne puudutab õpilast igakülgselt.

Kokkutuleku delegaatidele pakuti veel midagi üllatavat. Uus raamat oli mõeldud kuue kuu pikkuseks piibliõppeprogrammiks. Sel moel, nagu see väljaanne õpilast kaasas, pidi ta ajaks, kui ta selle läbi sai, üldjuhul mingeid samme astuma, olgu tõe poolt või vastu. Enam ei korraldanud Jehoova tunnistajad inimesega piibliuurimist aasta-aasta järel, ilma et õpilane märgataval moel vaimselt edeneks ja kogutud tarkuse järgi toimiks.

Õigeaegne abi

Aastatel 1960–1965 jäi ristitavate arv aastas 60 000 piiresse, kuid aastal 1966 langes see 58 904-ni. Seda arvestades võis tekkida küsimus, kas töö kaotab hoogu. Aeg näitas, et mitte.

Teenistusaastal 1967 ristiti 74 981 inimest. See oli järsk tõus ja andis taas põhjust optimismiks. Siis saabus aasta 1968 koos uue raamatuga „Tõde, mis viib igavesse ellu“ ja kuuekuulise piibliõppeprogrammiga. Edgar C. Kennedy märgib: „Paljude mõtetes seostus see tihedalt kahe aasta taguse teatega, et 6000 aastat [inimese olemasolu maa peal] saab täis aastal 1975.“ C. W. Barber viitab samuti aja lühidusele ja pakilisusele ning nimetab aastat 1968 pöördepunktiks, lisades: „Igal pool vennad ergastusid ja siirdusid entusiastlikult selle hõlpsama hea sõnumi levitamise meetodi juurde. Kuulutajate arv kasvas taas kõikjal maailmas. Kuulajatest said teo tegijad. ... Jehoova tõesti juhtis seda, et anti välja see väike, kuid tõhus jüngrite tegemise abivahend.“

Raamatul „Tõde, mis viib igavesse ellu“ on olnud hämmastamapanev levik. Kas sa teadsid, et praegu avaldatakse seda 91 keeles? Avaldamisest möödunud kuue aastaga on selle trükiarv kokku 74 000 000. Tänu sellele piibliõppe abivahendile on sajad tuhanded inimesed Piiblit õigesti tundma õppinud ja hoiavad nüüd „kindlalt kinni elu sõnast“. (Flp. 2:16.) Ehkki see raamat pole ainuke, mida Jehoova tunnistajad inimestega Piiblit uurides kasutavad, põhineb sellel oivalisel piibliainelisel materjalil suurem osa 1 351 404 piibliuurimisest, mida Jehoova tunnistajad inimeste kodudes kõikjal maailmas juhatavad.

Jehoova kuningriiki kuulutava kirjanduse kõrgseis

Praegusel ajal kuulutatakse head sõnumit Jumala messiakuningriigist kõikjal maailmas. Selles töös pole sugugi väike roll Jehoova kuningriiki kuulutava kirjanduse tõelisel kõrgseisul. Toogem näiteks „Vahitorni“. Algselt tuntud „Siioni Vahitorni“ nime all, oli selle esmatrükk (juulis 1879) kõigest 6000 eksemplari. Nüüd aastal 1975 on keskmine tiraaž 8 000 000 eksemplari 79 keeles.

Aastale 1879 järgnenud aegadel on „Vahitorn“ teinud läbi muutusi nii nimes kui formaadis. Algul tunti seda kui „Siioni Vahitorni ja Kristuse Juuresoleku Kuulutajat“. Praegu on selle kaanel kiri „Vahitorn Kuulutab Jehoova Kuningriiki“. Aastaid olid „Vahitornil“ mustvalged kaaned. Alates 1. jaanuarist 1939 olid kaaned värvilised. Ajakirja leheformaad oli praegusest suurem, kuid lehti oli praegusest vähem. Jehoova tunnistajate kokkutulekul „Teokraatia kasv“ ilmunud 1950. aasta 15. augusti numbril oli uus kaanekujundus, see sisaldas värvipilte ja 16 lehekülje asemel oli 32 lehekülge. Kas „Vahitorn“ on soodustanud teokraatia kasvu? Muidugi on! Kas pole hämmastav, et ainuüksi teenistusaastatel 1942–1974 on „Vahitorni“ trükitud 2 836 041 43 eksemplari!

„Vahitorni“ kaasajakiri on „Ärgake!“ – „Kuldse Aja“ ja „Lohutuse“ järeltulija. Alates esimesest numbrist kuupäevaga 22. august 1946 on ajakirjas „Ärgake!“ kajastunud kindel lootus, et Jumala uus õiglane kord kehtestub selle põlvkonna ajal. Ka sellel ajakirjal on oma osa kuningriiki kuulutava

kirjanduse kõrgseisus. Teenistusaastatel 1942–1974 on ajakirja „Ärgake!“ (ja „Lohutus“) trükitud 2 600 751 501 eksemplari.

Märkimata ei saa jätta ka Jehoova kuningriiki kuulutavate köidetud raamatute kõrgseisu, nagu näiteks aastal 1973 ilmunud „Jumala tuhandeaastane Kuningriik on juba lähedal“. On ehk üllatav teada saada, et teenistusaastatel 1942–1974 on Vahitorni ühingu peakorteris ja maailma teistes trükikodades trükitud 352 513 470 raamatut.

Laiendatakse trükikodasid

Piiblikirjanduse aina suurenevast tulvast on tingitud pidev Vahitorni ühingu trükikodade laiendamine mitte ainult USA-s, vaid ka mitmel muul maal maailmas. Aastal 1927 kolis ühing moodsasse tugevdatud konstruktsiooniga tellishoonesse aadressil New York, Brooklyn, Adams Street 117. Hoone, mille põrandapind oli 70 000 ruutjalga, tundus olevat väga avar, ent kuningriigi- ja jüngrite tegemise töö hoogustumine nõudis ühingu valduste laiendamist.

Suurest sammust selles vallas teatas vend Knorr 8. augustil 1946 teokraatlikul kokkutulekul „Röömus rahvas“. Ta rääkis konvendil viibijatele, et kavas on ühingu trükikoja ja Peeteli kodu laiendus Brooklynis. Osteti algse trükikoja kõrval olev kinnistu, mis tehti tühjaks ja lammutati. Uue vabriku kaevetööd algasid 6. detsembril 1948, ehitama asuti jaanuaris 1949. Tänu sellele 9-korruselisele tellishoonele suurenes vabriku põrandapind ligi kaks korda. Aastaks 1950 hõlmas ühingu trükikoda aadressil Adams Street 117 kogu kvartali.

Aastal 1954 sai Vahitorni ühingul valmis uus hoone Pennsylvania's Pittsburghis aadressil Bigelow Boulevard 4100. Grant Suiter ütleb: „See hoone on praegu ühingu registreeritud büroo, kuid see on ka Pennsylvania korporatsiooni aastakoosolekute keskus ja selles on kuningriigisaal mitmele Jehoova tunnistajate kogudusele. Kuni 4. maini 1974 toimusid seal aastaid ka kuningriigi teenistuskoolid.

1950. aastate keskpaiku läks kuningriigi kuulutustöö hoogsalt edasi. Mõned aastad varem, aastal 1944, oli ühing trükkinud 17 897 998 eksemplari ajakirju „Vahitorn“ ja „Lohutus“ (nüüd „Ärgake!“), ent aastal 1954 oli koguarv 57 396 810. Seepärast oli tarvis laiendada ühingu valdusi New Yorgis Brooklynis. Niisiis, kevadel 1955 löödi uue vabriku ehitusel kopp maasse ning aastal 1956 oli 13-korruselise trükikoda aadressiga Sands Street 77 valmis. „Vahitornihoone“, nagu seda nimetati, põrandapinda oli 192 000 ruutmiili – rohkem kui Adams Street 117 vabrikul, millega see oli silla kaudu ühendatud. Aastal 1958 ostis ühing kõrvalolevast majaplokist 9-korruselise vabriku, mis üldiselt on olnud kasutusel laona.

1960. aastate keskpaiku jõudis kuningriigi kuulutajate arv miljonini. Taas oli ühingu Brooklyn vabrik kitsaks jäänud. Nii alustati aastal 1966 kõrvalolevas majaplokis veel ühe suure trükikoja ehitust. Selle 31. jaanuaril 1968 pühitsetud 11-korruselise hoone näol lisandus Vahitorni ühingu vabrikukompleksile veel 226 000 ruutmiili põrandapinda. Selleks ajaks võtsid ühingu Brooklyn vabrikuhooned, mis olid otstarbekalt sildadega ühendatud, enda alla neli majaplokki.

1969. aasta lõpus võttis kasv enneolematu tempo. 25. novembril 1969, ostis Vahitorni Piibli ja Traktaatide Ühing Brooklynis hiigelsuure 10-korruselise Squibbi farmaatsiavabriku. Ühingu peakorteri valdustele lisandus veel 632 792 ruutmiili põrandapinda. C.W. Barber meenutab, kuidas ta aastaid tagasi vaatas Squibbi kompleksi ehitust. Kuigi Jehoova organisatsioon oli üritanud seda krunti endale

saada, sai selle Squibbi firma. Vend Barber märgib: „Squibb maadles hoonetele vundamendi rajamisel raskustega, sest sealne pinnas oli väga liivane.“ Ta lisab: „Lõpuks oli neil uhke hoonegrupp püsti, ja ma mõtlesin korduvalt, et küll oleks hea, kui see kuuluks ühingule. Ja ennäe, nii läkski!“

Peeteli kodu hoogne laiendamine

Kuna Vahitorni ühingu vabrikahooneid Brooklynis laiendati, oli tarvis laiendada ka Peeteli kodu. Aastal 1950 valmis 12-korruseline lisahoone. Peakorteritöötajaskond aga aina kasvas. 8. detsembril 1958 asuti Brooklynis Columbia Heightsil lammutama vanu hooneid, et teha maad Peeteli laiendusele. Ehitus algas aastal 1959 ning üsna pea oli 12-korruseline Peeteli lisahoone valmis. Uue hoone pühitsemine toimus 10. oktoobril 1960 selle kaunis kuningriigisaalis. Kohal olid Peeteli pere liikmed ja vennad, kes olid hoonet ehitanud, kokku 630 inimest. Peakorteritöötajaskond oli kasvanud 355-lt aastal 1950 kuni 607-ni aastal 1960.

Aastal 1965 nimetati koht, kus asus Peeteli kodu – Brooklyn Heightsi kant – New Yorgi esimeseks „ajalooliseks piirkonnaks“. Ehkki ühing oli soovinud püstitada veel ühe 12-korruselise eluhoone, tegi ta muinsuskaitsega koostööd ja vähendas ehituse mahtu. Säilitati kolme vana hoone esikülg ning nende taha ja nendega ühendatult ehitati seitsmekorruseline maja. See uus hoone aadressil Columbia Heights 119 pühitseti 2. mail 1969. Selle kõrval on Jehoova tunnistajate suur kortermaja, kuhu enamasti on majutatud peakorteritöötajad. Teenistusaasta 1970 lõpuks oli Peeteli pere kasvanud juba 1449-ni (kaasa arvatud alalised ja ajutised töötajad Brooklynis ja ühingu farmides). Lisaks elas tollal peakorteris Gileadi kooli 70 õpilast, nii et koguarv oli 1519. Majutamaks nii palju inimesi, rentis ühing kõrvalasuva hotelli Towers kolm korrust.

Laienemine jätkub

Ent hoonete laiendamine sellega ei piirdunud. Grant Suiter räägib: „Aastal 1964 otsustas ühing müüa osa kuningriigifarmist, kaasa arvatud hooned, mida varem oli kasutanud Vahitorni ühingu Gileadi piiblikool [New Yorgi osariigis South Lansingis].“ Müük teostus mõni aasta hiljem, nii et farmi valdusi vähendati.

Vahepeal oli Vahitorni ühingu direktorite nõukogu ostnud maavalduse New Yorgi osariigis Pine Bushi lähistel. Algne 811-aakrine farm, mis sai tuntuks kui Watchtower Farm, osteti aastal 1963. Aastal 1968 sai seal valmis tore elamuhoone, kuid ehitus jätkus. Hiljem osteti kõrvalt veel üks farm. Praegu on Watchtower Farmsi valduses 1698 aakrit.

Watchtower Farmsis toodetakse ühingu peakorteritöötajate tarbeks puu- ja juurvilju, liha ja piimatooteid. Lisaks kuuluvad farmi nr 1 hoonete hulka ka kaks vabrikut. Vabrikus nr 1 on neli rotaatorpressi, igaüks suuteline tootma 12 500 ajakirja tunnis. Vabrikus nr 2 jätkub lisaks muule ruumi paberilaole ja veel 14 rotaatorpressile. Kuus rotaatorpressi on seal juba töös, nii et kokku töötab neis kahes vabrikus 10 pressi. Ehituse lõppedes on neis kokku 400 000 ruutjalga põrandapinda. Oktoobris 1974 teenis Watchtower Farmsis 460 alalist ja ajutist töötajat.

Vahitorni ühing pole mitte ainult USA-s oma trükivabrikuid laiendanud. Laiendamise tähe all tegutsetakse kõikjal maailmas. Nüüd on Jehoova tunnistajatel trükivabrikud Austraalias, Brasiilias, Filipiinidel, Ghanas, Inglismaal, Jaapanis, Kanadas, Lõuna-Aafrika Vabariigis, Nigeerias, Prantsusmaal, Rootsis, Saksamaal, Soomes ja Šveitsis. Jehoova rahval on üle maailma 37 trükikoda. Alates aastast

1955 kuni tänaseni on suurte rotaatorpresside arv kasvanud maailmas 9-st 64-ni. Kahtlemata rahuldavad trükikojad kasvavad nõudlust piiblikirjanduse järele.

Miks on selline üleilmne laiendus ette võetud? Sest need, kel on vastutus Jehoova organisatsioonis otsuseid langetada, on huvitatud sellest, et aidata inimestel pühakirja tundma õppida. Kas see on ka sinu eesmärk? Kui oled Jehoova kristlik tunnistaja, on see kahtlemata nii. Peakorterisse kuulujatel on see ühine soov. Seepärast teevad nad usinalt tööd, et toota piiblikirjandust. Ühispingutuste tulemusena toodeti ainuüksi USA-s teenistusaastal 1974 ajakirju „Vahitorn“ ja „Ärgake!“ 268 509 382 eksemplari, brošüüre 13 874 957, raamatuid ja Piibleid 45 89 920 ja voldikuid 261 387 772 eksemplari.

Tänu kellele on kogu see teokraatlik laienemine toimunud? See pole vaid inimeste plaanimise ja tõsiste pingutuste tulemus. Au läheb Jehoova Jumalale, kes annab kasvu. Tema on jõustanud oma rahva pingutusi kuulutada head sõnumit kuningriigist. (1. Kor. 3:5-7.)

Sajand Jumala juhtimise all

Aastal 1970 möödus sajand ajast, kui Charles Taze Russell koos mõne kaaslasega hakkasid koos käima, et palvemeeles Piiblit uurida. Kõik need aastakümned on Jehoova teenijad saanud tunda rõõmu vaimsest valgusest ja Jumala juhatajust. Kaheksakümneandis eluaastais Edith R. Brenisen on olnud Jehoova organisatsiooniga seotud tubli hulk neist aastaist. Teda liigutas sügavalt osavõtt 1970. aasta piirkonnakokkutulekust „Hea tahte inimesed“. Öde Brenisen kirjutab: „Nähes 1970. aasta kokkutulekul Bostonis Fenway Parkis seda hiigelsuurt rahvahulka, meenus mulle ühepäevane konvent aastal 1902 Bostonis Park Square'is, kus kõneles vend Russell. Meid oli kõigest käputäis. Juhtus, et just seal kohtasin vend Macmillanit. Raske on väljendada oma tundeid, kui istusin sealsamas Bostonis 68 aastata hiljem ja silmitsesin mind ümbritsevat hiigelsuurt tunnistajate hulka. Nagu noil alguspäevil, kui meid arvult nii vähe oli, täitis meie südameid seesama püha vaim, ind ja armastus Jehoova vastu.“

Tolle aasta kokkutulekul oli konvendijuhataja avakõne pealkirjaks „Sada aastat Jumala juhatast“. Margaret Green meenutab, et „see pani mõtlema, mida olime lugenud 1880. aastate organisatsioonist ja selle väikesest algusest ning uskumatust kasvust viimase saja aasta jooksul.“ (Võrdle Sakarja 4:10.)

Allumine Jumala juhtimisele

Jehoova teenijad on olnud alati kindlal meelel valmis alluma Jumala juhtimisele. Sellest tunnistasid selgelt viiepäevased piirkonnakonvendid „Jumala nimi“ aastal 1971. Neil ülistati Jehoova nime ja jagati õpetust, kuidas kuuletuda Jumala põhimõtetele, mis on selle nime tähenduse taga. Lisaks muule jagati teavet teokraatia põhimõtete edasise rakenduse kohta nüüdisaja kristlikus koguduses.

Enne kui käsitleme organisatsioonilisi arenguid, mida toodi esile 1971. aasta piirkonnakonventidel, oleks hea heita pilk minevikku. 1930. aastate lõpus ja 1940. aastate algul toimus midagi märkimisväärsest. Siirdugem siis kolm aastakümnet tagasi.

„Teokraatia on täiseas“

30. september – 2. oktoober 1944 olid Jumala rahva liikmeile väga tähendusväärsed päevad. Pennsylvaniaisse Pittsburghi Jehoova tunnistajate teokraatlikule konvendile ja Vahitorni Piibli ja Traktaatide Ühingu aastakoosolekule oli tulnud kokku tuhandeid neist. Konvendil kõneses T. J. Sullivan teemal „Teokraatlik organisatsioon lõpliku töö tarbeks“, F. W. Franz teemal „Teokraatlik organisatsioon tegevuses“ ning N. H. Knorr teemal „Teokraatlik kord nüüdisajal“. Neid kõnesid läbiva teemana rõhutati sel aastakoosolekul toimuvat muudatust asjaajamises. Seepärast jäid tuhanded esmaspäeval 2. oktoobril 1944 Pittsburghis toimuvale ühingu ärikoosolekule.

„Seal kohtusin vend Van Amburghiga viimast korda,“ räägib W. L. Pelle. „Esimene ütlus, kui ta mind nägi, oli: „Vend Pelle, teokraatia on täiseas.““ Miks aga tuli ühingu eakas sekretär-varahoidja välja sellise mõttega? Põhjuseks oli tollane sündmuste areng.

Tähtsaim asi oli kuue resolutsiooni vastuvõtmine, millega kavandati muudatusi Vahitorni ühingu parandatavasse põhikirja. Esimene parandav resolutsioon tegi ettepaneku laiendada ühingu eesmärke, suhtumaks nagu kord ja kohus eesootavasse suurde üleilmsesse töösse. Lisaks muule pandi põhikirja Jumala nimi Jehoova. Kolmanda resolutsiooniga tühistati lõplikult säte, mis fikseeris liikmelisuse ühingule tehtud rahaliste annetuste alusel. Tõhusust silmas pidades pidi liikmeks olema mitte rohkem kui 500 meest, kes kõik valitakse aktiivse jumalateenimise alusel. „Vahitornis“ 1. november 1944 öeldi: „Tänu sellele parandusele ühitatakse põhikiri teokraatliku asjakorraldusega sedavõrd, kuivõrd riigi seadus seda võimaldab.“ Vastu võeti kõik kuus parandavat resolutsiooni (puudutasid artikleid 2, 3, 5, 7, 8 ja 10).

Olgugi et Jehoova rahvas tookord seda ei mõistnud, oli see, mida nad aastal 1944 organisatsiooniliselt ära tegid, piibliselt tähtis. Taanieli prohvetikuulutuse järgi pidi sümboolne „väike sarv“ (angloameerika maailmavõim) 2300 „õhtut ja hommikut“ ehk päeva trampima „püha paiga“ peal, mis kujutas Jeesuse võitnud järelkäijaid maa peal. (Taan. 8:9-14.) See leidis aset Teise maailmasõja ajal.

Ennustatud 2300 päeva algul ilmus „Vahitornis“ (1. ja 15. juuni 1938) kaheosaline artikkel „Organisatsioon“. Esimeses osas öeldi: „Jehoova organisatsioon ei ole mitte mingil moel demokraatlik. Jehoova on kõigekõrgem ja tema valitsus ehk organisatsioon on rangelt teokraatlik.“ Teises osas toodi ära Jehoova tunnistajate vastu võetud resolutsioon, mis kutsus üles määrama kõigis kogudustes teokraatlikul viisil ametisse kõiki teenistuskohustusi täitvaid teenijaid ülalt alla.

Kui arvestada aega 1. juunist 1938, kestsid 2300 päeva 8. oktoobrini 1944. Kui aga arvestada 15. juunist 1938, lõppesid need 22. oktoobril 1944. Selle perioodi lõppedes rõhutati konventidel ja Pennsylvaniais Pittsburghis peetud aastakoosolekul (30. september – 2. oktoober 1944) ning „Vahitornis“ (15. oktoober, „Organiseeritud lõplikuks tööks“, ja 1. november 1944, „Teokraatlik organisatsioon tegutsemas“ ja „Teokraatlik asjakorraldus nüüdisajal“) taas teokraatliku organisatsiooni tähtsust. Seetõttu väljusid jumalateenijad 2300-st katsumusrohkest päevast tugevamate Jeesus Kristuse juhitava Jehoova teokraatliku valitsuse eest seisjatena kui eales varem. Nagu ennustatud, püha paiga õige seisund taastati. (Taan. 8:14; vt „Vahitorn“, 1. detsember 1971, lk 711–728.)

Koguduse apostellik struktuur

Pöördugem nüüd tagasi 1971. aasta piirkonnakokkutuleku juurde „Jumala nimi“. Eriti tähtsad olid programmiosad, milles käsitleti kristliku algkoguduse juhtimiskorraldust.

Jehoova tunnistajate juhtiv kogu oli hiljuti võtnud ette koguduse piibllilise, apostelliku struktuuri uurimise. Sai selgeks vajadus mõningate muudatuste järele praegusel ajal. Samas kui viimastel aastatel oli koguduse sulaseks ehk juhtivaks ülevaatajaks olnud üks küps kristlik mees ja teda abistasid ametisemääratud „sulased“, juhtis apostellikul meetodil igat kogudust vanematekogu. (Ap. teod 20:17-28; 1. Tim. 4:14.) Samuti koguduse vanematekogu eesistujad ilmselt vaheldusid esimesel sajandil. Seega peeti kohaseks, et igal aastal oleks vanematekogul eri eesistuja, juhul kui koguduses on enam kui üks kogudusevanem.

Kogudusevanemate ja -abiliste valimine

Jehoova tunnistajate juhtiv kogu saatis igale kogudusele juhendkirja vanematekogu, samuti koguduseabiliste valimise kohta. Vastavalt kirjale kuupäevaga 1. detsember 1971 arvestati koguduse kõigi meestega, kes on 20 ja enam aastat vanad. (Vaata Esra 3:8.) Vennad, kes osalesid kogudusevanemaid ja -abilisi puudutavates aruteludes, olid selleks hoolega valmistunud, uurides artikleid „Teokraatlik organisatsioon keset demokraatiaid ja kommunismi“, „Määratud ametimehed teokraatlikus organisatsioonis“ ja „Vanematekogu koos roteeruva eesistujakohaga“, mis ilmus „Vahitornis“, 15. november 1971. Lisaks uuriti hoolega 1972. aasta 1. jaanuari „Vahitorni“ artikleid „Kes on teie seas tark ja arusaaja?“ ning „Ametisemääratud vanemad, kes juhatavad Jumala karja“, ja nagu aeg võimaldas, lugesid vennad väljaandest „Abiks Piibli mõistmisel“ peatükke „Vanemad mehed“, „Ülevaataja“ ja „Jumalasulane“.

Kui koguduse komitee liikmed ja teised pädevad mehed kokku tulid, tehti palve. Loeti ja käsitleti lisaks muule pädevusnõudeid kogudusevanematele ja -abilistele, nagu need on kirjas Jumala sõnas tekstides 1. Timoteosele 3:1–10, 12, 13; Tiitusele 1:5–9 ja 1. Peetruse 5:1–5. „Paljud seisid esimest korda silmitsi iseendaga,“ täheldab R. D. Cantwell, „ja kõik tajusid selgelt kohustust Jehoova ees olla enda ja teiste hindamisel aus. Mõnel tuli ametist tagasi astuda. See korraldus tõi esile aususe ja alandlikkuse, ilma milleta oleks selline edasiviiv samm organisatsiooni kohta käivate piibli põhimõtete osas olnud võimatu.“ (Siiski olid juba eelnevatel aastatel Piibli põhimõtted aluseks otsustamisel, kellele anda koguduses vastutav amet. Vt „Counsel on Theocratic Organization for Jehovah’s Witnesses“, lk 19; „Kuidas ühtselt kuulutada“, lk 26.)

Pärast seda, kui koguduses oli analüüsitud vendade pädevust, anti soovitus edasi juhtivale kogule. Pärast 1. augustit 1972 hakati kogudustele saatma ülevaatajate ja koguduseabiliste määramiskirju.

Jumala valitsuse tunnustamine

Ajal, kui Jehoova rahvas ootas pingsalt selle kogudusekorralduse täit rakendust, toimusid 1972. aasta juuni lõpust kuni augusti lõpuni USA-s, Kanadas ja Briti saartel piirkonnakonvendid „Jumala valitsus“. Nende kokkutulekute keskpunktis oli Jumala valitsemisviis.

Tähelepanuväärseid väljaandeid kokkutulekul oli 192-leheküljeline raamat „Kuningriigi kuulutamise ja inimeste jüngriteks tegemise organisatsioon“. Seal toodi ka välja uuendused kristliku koguduse struktuuris. Nii raamatus kui ka kokkutulekuprogrammis toodi selgelt esile sellise reorganiseerimise praktilised küljed ja näidati, kuidas neid rakendada.

Rõhutati Jumala valitsuse tunnustamist, seda ka avalikus kõnes „Jumala valitsus – inimkonna ainus lootus“. Delegaadid mõistsid, et igavese elu saamiseks tuleb neil igaühel isiklikult tunnustada Jumala valitsust. Organisatsiooniraamat ja kokkutuleku programmiosad rõhutasid aga Jumala valitsuse tunnustamist kogudustes.

Juhtiv kogu annab eeskju

Mingem nüüd ajas tagasi esmaspäeva hommikusse 13. septembril 1971. Kell 7 on Vahitorni ühingu peakorteri töötajaskond võtnud Brooklyni Peeteli kodu söögisaalides oma kohtadel istet. Nad on valmis tavapäraseks Piibli päevateksti aruteluks ja sellele järgnevaks hommikueineks. Seni oli olnud tavaks, et arutelusid juhib ühingu president, kui ta kohal viibib. Täna on vend Knorr küll Peetelis kohal, ent tema laua otsas ei istu, vaid tema asemel juhib hommikust teksti arutelu ühingu asepresident F. W. Franz. Miks? Sest Jehoova tunnistajate juhtiv kogu on seadnud sisse oma liikmete nädalakaupa roteerumise nii hommikuste piiblitekstide arutelude osas kui ka Peeteli pere esmaspäevaõhtuse „Vahitroni“-uurimise vallas.

Niisiis algas roteerumisprotseduur Brooklyni Peetelis aasta enne sama korralduse jõustumist Jumala rahva kogudustes üldiselt. Ent sellega asi ei piirdunud. Vastavalt Jehoova tunnistajate juhtiva kogu vastu võetud resolutsioonile 6. septembril 1971 pidi selle eesistuja igal aastal tähestikulises järjestuses roteeruma. Nii saigi F. W. Franz 1. oktoobrist 1971 üheks aastaks juhtiva kogu eesistujaks. Oli igati kohane, et juhtiv kogu näitas uue organisatsioonilise korralduse rakendamisel eeskju.

„See on Jumala tegu“

Mõeldes tagasi sellele uuele koguduse töökorraldusele kogudusevanemate ja -abiliste saamisel, täheldab Roger Morgan: „See on Jumala tegu.“ Kahtlemata tuleb sellega nõustuda, kui mõelda sellest tulenenud kasule. Kohustuste kordamööda täitmine sai alguse septembrist 1972 ning 1. oktoobriks oli enamik kogudusi selle juurutanud. Paljudel puhkudel sai juhtivaks ülevaatajaks endine kogudusesulase abiline, teokraatliku teenistuskooli ülevaatajaks endine kogudusesulane jne. See tõendas, et kristlased tunnustavad Jehoova valitsemist, tema viisil tegutsemist ta rahva koguduses. Kogudusevanemad vahetasid ametit igal aastal ning töötasid ühtse koguna, pidades silmas koguduse vaimset heaolu ja tarvidust neile usaldatud Jumala karja karjatades omavahel koostööd teha. (1. Peetr. 5:2.)

See uus koguduse töökorraldus on toonud palju kasu. Näiteks arvab Edgar C. Kennedy, et „tänu sellele tugevneb solidaarsus, juhul kui kogudus peaks juhtivast kogust mõnda ega lahus olema“. „See on kahtlemata enneolematu edasimineku Jehoova organisatsioonis,“ nendib Grace A. Estep, „ja osutab sellele, kui hästi ta valmistab oma rahvast ette sellest maailmast läbiminekuks.“ Täiesti põhjendatult märgiti „Vahitroni“ aruandes 1972. aasta piirkonnakonventide kohta: „Jehoova toob oma kokkukogutud rahva organisatsiooniliselt sellisesse seisu, milles nad on jumalikul juhtimisel suutelised minema läbi Harmagedooni Jumala uude elukorraldusse.“

Rahvusvaheline kokkutulek „Jumala võit“

Jehoova kristlikud tunnistajad on igati tõendanud, et nad alluvad Jumala juhtimisele ja kuuletuvad meeleldi ta valitsusele. Juuni lõpust 1973 kuni jaanuarini 1974 pidasid nad rahvusvahelist ümberilmakonventi, millest ilmnis selgelt, et nad ootavad väga Jumala võitu. Need arvukad viiepäevased üleilmsed konvendid toimusid USA-s, Kanadas, Euroopas, Aasias, Vaikse ookeani lõunaosas ja Aafrikas. Paljud Jumala rahva liikmed sõitsid kohale kaugelt, et koos teiste maade usukaaslastega saada osa vaimselt kosutavast kokkutulekuprogrammist. Tavaliselt toimus programm vaid päevaajal, nii et delegaadid said varakult naasta majutuspaikadesse ja vältida reisimist pimedal ajal, mil see võib olla ohtlik. Öhtutunnid kulusid üldiselt kokkutuleku kõrgpunktide meenutamisele.

Üks kokkutuleku toredaid jooni oli haarav kõne „Pidagem pingsalt meeles Jehoova kohaloleku päeva“. Selles osutati jõuliselt, et kristlased ei tohiks mõttes Jehoova päeva edasi lükata. Maailma olude halvenemine ja arengud teokraatlikus organisatsioonis koos kogudusevanemate ja -abiliste korraldusega, samuti „suurde rahvahulka“ kuulujate tempokas juurdevool – kõik see osutab, et Jehoova päev on ligi. (2. Peetr. 3:11-13; Ilm. 7:9.) Selle mõtlemapaneva kõne järel teatati, et ilmunud on väga oodatud trükis – 192-leheküljeline raamat „Tõeline rahu ja julgeolek, millisest allikast see tuleb?“. Kokkutuleku väljaanded olid ka „Piibli „Uue maailma tõlke“ täielik sõnaregister“ ja 416-leheküljeline „Jumala tuhandeaastane Kuningriik on juba lähedal“. Tõeliselt südantsoojendav oli avalik kõne „Jumala võit – selle tähendus vaevatud inimkonnale“. Julgelt suunati tähelepanu keskpunkt kõikehaaravale Harmagedooni sõjale, kus Jehoova enda valitsemisviisi võidu läbi ausse tõstab. Näidati, et rüvedate inspireeritud väljenduste mõjul kogutakse maakera üle valitsemise pärast jumalavastasesse sõtta kogu asustatud maa kuningad. (Ilm. 16:13-16.) Seega tuleb selles küsimuses võtta seisukoht ühel või teisel poolel. Pääsevad vaid need, kes on Jeesus Kristuse poolel. Ainult nemad on Jumala võidu tunnistajaks ja järgnevates pidustustes osalejaks.

Juunis ja juulis 1973 kõikjal USA mandriosas peetud 19 rahvusvahelisel kokkutulekul „Jumala võit“ sümboliseeris veeristimisega oma pühendumist Jehoovale 15 851 inimest. Neil kokkutulekutel oli kokku 665 945 inimest nautimas Jehoovalt tulevaid vaimseid õnnistusi oma rahvale. Kogu maailmas toimus 140 konventi, kus ristiti 81 830 inimest ja kohalviibijaid oli 2 594 305. Milline põhjus avaldada tänumeelt võidukale Jumalale!

Eritöö hoogustab kasvu

Rahvusvahelistel kokkutulekutel „Jumala võit“ oli veel üks erijoon. Juba kuid varem oli „Vahitornis“ öeldud, et programmis pööratakse suurt tähelepanu kuningriigi kuulutamise ja jüngrite tegemise tööle. Lisaks teatati: „Tutvustatakse ja demonstreeritakse eritööd. Pärast kokkutulekut osalevad selles konkreetsetel kuupäevadel kõik Jehoova tunnistajad kogu maailmas.“ Mis eritöö see oli?

Vastus selgus pärast konvendi võtmekõnet „Maailma võitmine ilma relvakonfliktita“. Selle järel anti välja 4-leheküljeline voldik „Kuningriigisõnum nr 16“ pealkirjaga „Kas aeg on inimkonnal otsa saamas?“. Iga levitamisest huvituv vanem kui 12-aastane kuulaja sai 8 tasuta voldikut. Kõneleja teatas, et nende voldikute levitamiseks on 10 päeva: 21.–30. september. Neid tuleks majast majja tööle anda inimestele otse kätte või jätta ukse alla, juhul kui kedagi pole kodus. Vahitorni ühing saatis voldikuid igasse kogudusse, 100 eksemplari igale kuulutajale. Sooviks oli, et iga elanik saaks selle

endale, seega pidi kindlasti jagatama miljoneid tasuta eksemplare. Jehoova rahvas rõõmustas väljavaate üle teha kuningriiki kuulutades seda eritööd.

Niisiis levitasid Jehoova tunnustajad USA-s ja mujal 1973. aasta septembrikuu kümnel viimasel päeval kümneid miljoneid eksemplare „Kuningriigisõnumit nr 16“. 22.–31. detsembrini 1973 osalesid nad taas „Kuningriigisõnumi“ massilevitamises. Seekord oli see number 17, mis andis vastuse küsimusele „Kas religioon on Jumala ja inimese reetnud?“. Taas käisid nad oma territooriumid läbi 3.–12. maini, kaasas „Kuningriigisõnum nr 18“, mis seekord käsitles olulist küsimust „Jumala valitsus – kas oled selle poolt või vastu?“.

Paljudel, kes teadsid Jumala sõna tõde, oli soov jagada head sõnumit teistele ja osaleda „Kuningriigisõnumi“ levitamises. 1973. aasta septembris osales selles töös USA-s (välja arvatud Alaska ja Hawaii) 512 738 kuningriigikuulutajat. Aruannetest nähtub, et nad levitasid „Kuningriigisõnumit nr 16“ 43 320 048 eksemplari. Detsembris osales „Kuningriigisõnumi nr 17“ levitamises kokku 525 007 kuulutajat – 103 112 enam kui kuulutustöös osalejaid aasta varem. Mais 1974 oli 539 262 selles kuulutustöös osalejat.

Kogemustest nähtub, et „Kuningriigisõnumite“ levitamine tõesti hoogustas jüngrite tegemist. Näiteks jätsid kaks kuulutajat voldiku ühele härrasmehele, kes neid hiljem kurja sõnaga minema saatis. Taas seda maja külastades kohtasid nad tema naist, kes oli leidnud prügikastist raamatu „Tõde, mis viib igavesse ellu“. Mõistnud, et seal öeldud asjad on tõesti täitumas, oli ta veetnud unetuid öid. Asi päädis piibliuurimisega. Naine hakkas regulaarselt kristlikel koosolekutel käima ja edenes selleni, et osales hiljem ise „Kuningriigisõnumi“ levitamises ja kavatseb lasta end ristida.

„Kuningriigisõnum“ äratas huvi kahes pikajuukselises lihases vennas, kes suitsetasid, tarvitasid uimasteid ja mängisid ühes rokibändis. Peagi uurisid mõlemad Piiblit tunnustajaga, kes oli neile voldiku jätnud. Nad lõikasid oma juuksed, lõpetasid suitsetamise ja arenesid vaimselt kiiresti. Kõigest 3 kuud pärast „Kuningriigisõnumi“ saamist osalesid nad põlluteenistuses ja jagasid inimestele järgmist numbrit. Mõlemad ristiti detsembris 1973 ning peatselt osalesid nad ajutises pioneeritöös.

Suure rahvahulga kogumine

Apostel Johannes nägi kõigist rahvastest, suguharudest ja keeltest „suurt rahvahulka“ seismas Jumala trooni ees ja sooritamas tema templis püha teenistust päeval ja ööl. (Ilm. 7:9, 15.) Need maise lootusega inimesed on kogu hingest toetanud Jeesus Kristuse võitnud järelkäijaid neile usaldatud Jumala kuningriigi hea sõnumi kuulutamise töös. Kui meelierutav on näha, kuidas tuhanded ja tuhanded voolavad Jehoova koja mäe juurde! (Jes. 2:2-4.)

Need, kes on kogunenud „Jehoova koja“ õuedesse, on end pühendanud Jehoova Jumalale ja sümboliseerinud seda vettekastmisega. Kuulnud kõnet „Ristimine Jumala tahte kohaselt“, ristiti 30. juulil 1958 New Yorgis 7136 sellist inimest. Alates 33. aasta nelipühist polnud midagi sarnast aset leidnud. (Ap. teod 2:41.) Kindlasti polnud 1958. aastal toimunud ristimine midagi, mida maailm oleks ignoreerida saanud, sest hiljuti kirjutas H. L. Philbrick: „Press tõi ära toredaid pilte suurtest ristitavate hulkadest. ... Kindlasti tajusid kõik ajalehelugejad, et Jehoova tunnustajaid ei saa enam pidada mingiks tühiseks „sektiks“. Toimus tõe võidumars.“

Jehoova rahvas pole pelgalt numbritest huvitatud. Tähtis on, et ristitavad mõistavad, mida nad teevad. Seepärast võeti tänuga vastu säte 1967. aastal avaldatud raamatus „Sinu sõna on mu jalale lambiks“. Lehekülgedel 7–40 oli seal toodud 80 pühakirjal põhinevat küsimust, mida küpsed vennad ristida soovijatega arutavad. „Käsitlenud koguduse komitee abiga neid 80 küsimust, mõistsid nad, et pühendumine ja ristimine määravad tee kogu eluks ning et sellega kaasnevat vastutust ei saa võtta kergelt,“ täheldavad vend ja õde Earl E. Newell. Uuem raamat „Kuningriigi kuulutamise ja inimeste jüngriteks tegemise organisatsioon“ (avaldatud aastal 1972) näeb samuti ette pühakirjal põhinevate küsimuste arutamist nendega, kes soovivad lasta end ristida. Kui eri kogudusevanemad iga ristida sooviva üksikisiku puhul selleks aega võtavad, avaneb neil inimestel võimalus Piibli küsimustes end väljendada ja oma suhteid Jehoova Jumalaga vaagida. Tänu sellisele sättele saab teha tõelisi jüngreid.

Vaadeldgem lühidalt, kuidas on jüngrite tegemine ja ristimine kasvanud. Aastal 1968 oli see arv 82 842. Aastatel 1969–1973 ristiti kokku 792 019 inimest. Nüüd, kui jätkuvad entusiastlikud „suure rahvahulga“ kogumise püüded, ristitakse igal aastal tuhandeid. Ainuüksi teenistusaastal 1974 ristiti Jehoova Jumalale pühendumise sümbolina 297 872 inimest. Milline rõõm on Jumala rahval osaleda selles imelises kogumistöös Jehoova kiituseks! Praegu kuulutab üle 2 miljoni kristliku Jehoova tunnistaja head sõnumit Jumala kuningriigist.

„Püsige valvel!“

Jeesus Kristus rõhutas oma järelkäijatele, et on vaja olla ärkvel ja valvel tema tuleku suhtes, kui ta asub viima täide kohtuotsust selle kurja maailma üle. Ta võrdles jüngrit uksehoidjaga, kellel isand on käskinud oma võõramaareisilt naasmise suhtes valvel püsida. „Püsige valvel!“ manitses Jeesus. (Mark. 13:32-37.)

Piirkonnakonvendil „Jumala eesmärk“ rõhutati Jehoova kristlikele tunnistajatele korduvalt pakilisuse tunnet ja vaimset valvelolekut. USA-s, Kanadas ja Briti saartel toimus 1974. aasta juunist augustini 85 sellist kokkutulekut. Kahtlemata aitasid need Jumala rahval mõista, kus nimelt nad ajavoolus elavad.

Jõuliseks õppetunniks olid kolm liigutavat piiblinäidendit. Vajadust olla valvas usupuuduse suhtes rõhutati dramaatiliselt looga Egiptuse orjusest vabanenud ja kõrbes ringi rändavatest iisraellastest. Teise näidendi fookuses oli 1. Kuningate 13. peatükk, kus käsitletakse Jumala autoriteedi eiramisega kaasnevaid hädaohte. Liigutav oli ka apostel Pauluse kristlikku elu ja tegevust käsitlev näidend. See andis vaatajatele uut indu Jehoova Jumala teenimiseks.

Kuidas kaitsta end materialismi, deemonite mõju ja väärusukammitate eest? Vastused andis mõtlemapanev kõne „Turvalisust pakub usk ja lootus, mis on kinnitunud Jehoovale“. Selle kokkutulekukõne järel anti välja 192-leheküljeline raamat „Meie praegune elu — kas see ongi kõik?“ Selles rünnatakse jõuliselt Suurt Babüloni, üleilmset valereligiooni impeeriumi, samuti tuuakse veenvaid põhjusi uskuda, et on midagi palju enam kui praegune elu. See raamat kasvatab usku Jehoova töötusse, et ees ootab elu uue õiglase maailmakorra all ja suurejooneline ülestõusmine.

Jeesus Kristuse võitnud järelkäijad ja nende maise lootusega kaaslased soovivad olla Jumala eesmärgi teenistuses. Nad teavad, et see ei nurju, ning seda veendumust väljendas veel ühe konvendiväljaande pealkiri ja sisu. See oli raamat „Jumala igavene eesmärk saavutamas võitu inimkonna hüvanguks“. On tõesti igati põhjust panna oma lootus Jumala eesmärgile. Eriti selgeks tegi

selle konvendi kõrghetk, kui esitati avalik kõne „Inimeste plaanid nurjuvad, Jumala eesmärk täitub edukalt“. Kogu see teave rõõmustas USA-s „Jumala eesmärgi“ piirkonnakokkutulekutel 891 819 inimese südant.

Jehoova tunnistajad USA-s ja mujal teavad, et inimesed näevad vankumalöönud maailma stabiliseerimisega pidevalt vaeva. Paistku inimeste plaanid nii grandioossed kui tahes ja kinnitatagu nende edukust nii valjult kui tahes, Jehoova rahvas teab, et vaid Jumala eesmärk osutub võidukaks, ning nad tänavad teda õilsa eesõiguse eest kuulutada tema sõna ja kuningriiki.

On tähelepanuväärne, et Jesaja prohvetikuulutuses öeldakse, et „viimseil päevil“ kõrgub Jehoova koja mägi kindlalt üle teiste mäetippude ja kõik rahvad voolavad sinna. (Jes. 2:2-4.) Praegu elamegi „viimseil päevil“. „Suure rahvahulga“ jõuline kasv annab meile mõista, et aeg on pakiline. See pole Jehoova teenijatele aeg loorberitel puhata, olla loid või mitteaktiivne. Neil on töö teha!

Mõelgem, kus me ajavoolus oleme! Selle olulisust aitas meil kustumatult meeles pidada aastal 1966 saadud mõjukas raamat „Igavene elu Jumala poegade vabaduses“. Enamik märkas selles üsna pea kronoloogilist tabelit, kus aasta 1975 varasügisele osutati kui „inimeksistenti kuuenda tuhandeaastase päeva lõppemisele“.

Kindlasti tõstatas see küsimusi. Kas see tähendab, et Suur Babülon aastaks 1975 langeb? Kas selleks ajaks on Harmagedoon läbi ja Saatan kinni seotud? Vahitorni ühingu asepresident F. W. Franz vastas Marylandis Baltimore'is piirkonnakonvendil „Jumala vabaduse pojad“ sedasorti küsimusele, et see võiks olla võimalik, kuid lisas: „Aga me ei väida seda. Jumalal on kõik võimalik, kuid me ei väida seda. Ja ärgem tehkem konkreetseid ennustusi nüüdse kohta ja aasta 1975 kohta. Ent tähtsaim mõte kõige sellega seoses on: kallid sõbrad, aeg on lühike. Aeg tõttab, selles pole kahtlustki.“ Ta kutsus üles: „Kasutagem oma aega parimal viisil tubliks ja heaks tööks Jehoovale, nüüd, mil see on võimalik.“

Sellest ajast on möödunud aastaid, see aga on vaid rõhutanud pakilisust. Jehoova teenijad teavad, et nad pole pühendanud oma elu Jehoovale mingi kindla aastani. Nad on talle pühendanud rahvas igaveseks ajaks. Praegusajal on Jumala tööpõlluks kogu maailma inimkond, kusjuures see töö on pakiline. Milline eesõigus on Jehoova rahval olla tema kaastöölised sel põllul ning anda teada Jumala eesmärkidest ja päästekorraldustest! Hinnates sügavalt Jehoova heldust, on need pühendanud kristlased tema kaastöölisena kindlameelsed ja tegusad. (1. Kor. 3:9; 2. Kor. 5:18–6:2.)

Jumala püha vaimu abiga jätkavad Jehoova kristlikud tunnistajad USA-s koos teiste jumalateenijatega kogu maailmas oma taevase Isa ustavat teenimist. Püsigem kindlalt ustavatena Jehoovale. Jäägem lõpu lähenedes ärksaks ja aktiivseks. Meil tuleb olla valvel. Vaimsetele unimütsidele pole praegu kohta. Teenides Jumalat, kelle imeline ja võrratu eesmärk ei saa nurjuda ega nurjugi, on just nüüd käes aeg olla ärksad, hoolsad ja ustavad.